

แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์
คริสตนิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
DESIGN CONCEPT OF CATHOLIC CATHEDRAL IN BANGKOK
ARCHDIOCESE

พัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์
PATTANASAK RATTHAISAK

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2546

ISBN 974-324-345-3

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์
คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

DESIGN CONCEPT OF CATHOLIC CATHEDRAL IN BANGKOK
ARCHDIOCESE

พัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์
PATTANASAK RATTHAISAK

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 47754
วัน, เดือน, ปี..... 22 ส.ค. 2546

.b.....
.i.....

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2546

ISBN 974-324-345-3

DESIGN CONCEPT OF CATHOLIC CATHEDRAL IN BANGKOK
ARCHDIOCESE

PATTANASAK RATTHAISAK

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF INDUSTRIAL EDUCATION IN ARCHITECTURE
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

2003

ISBN 974-324-345-3

COPYRIGHT 2003

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑล
กรุงเทพ
DESIGN CONCEPT OF CATHOLIC CATHEDRAL IN BANGKOK ARCHDIOCESE

ชื่อนักศึกษา นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์

รหัสประจำตัว 42064016

ปริญญา ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชา สถาปัตยกรรม

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์สุรศักดิ์ กังขาว

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม อาจารย์สุทัศน์ จุฬามาศิ
อาจารย์ไพรัตน์ พิคน้อย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ลายมือชื่อ
อาจารย์สุรศักดิ์ กังขาว	
อาจารย์สุทัศน์ จุฬามาศิ	
อาจารย์ไพรัตน์ พิคน้อย	
ผศ.สมพล ดำรงเสถียร	
ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม	

วัน/เดือน/ปี ที่สอบ 10 มีนาคม 2546 เวลา 13.00 น. เป็นต้นไป
สถานที่สอบ ณ ห้องเรียนปริญญาเอก คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

วันที่.....9.....เดือน.....พ.ค.๒๕๔๖.....พ.ศ.๒๕๔๖.....

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ	
นักศึกษา	นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์	
รหัสประจำตัว	42064016	
ปริญญา	ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต	
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรม	
พ.ศ.	2546	
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์	อาจารย์สุรศักดิ์	กังขาว
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม	อาจารย์ไพรัตน์	พิกน้อย
	อาจารย์สุทัศน์	จุฬามานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องแนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการใช้อาคารทางสถาปัตยกรรม ตามปรัชญาศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

สำรวจสภาพแวดล้อมในปัจจุบันของโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 3 แห่ง คือ อาสนวิหารอัสสัมชัญ บางรัก , วัดนักบุญยอแซฟ ตรอกจันทน์ และ วัดแม่พระประจักษ์เมืองลู่ร์ด หัวตะเข้

สังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์ความคิดเห็นของสัตบุรุษผู้มาใช้สถานที่ตั้งแต่เวลา 7.00 – 20.00 น. ในวันจันทร์ถึงวันอาทิตย์เป็นจำนวน 600 คน และคุณพ่อเจ้าอาวาสจำนวน 30 ท่าน จากโบสถ์คาทอลิกจำนวน 30 แห่ง

เมื่อทำการสำรวจสังเกตและสัมภาษณ์ครบทั้ง 3 แห่ง แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าร้อยละ จากนั้นจึงนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาประกอบกับหลักทฤษฎีในบทที่ 2 เพื่อสรุปผลและเสนอแนะเป็นแนวคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยนำเสนอเป็นโครงร่างงานออกแบบสถาปัตยกรรม

จากการวิจัยสรุปว่าสถานที่ตั้งของโบสถ์ควรตั้งอยู่ในย่านชุมชนที่มีชาวคาทอลิกอาศัยอยู่ และไม่จำเป็นต้องอยู่บนถนนสายหลักที่การจราจรหนาแน่นซึ่งจะนำมาซึ่งมลภาวะต่างๆ โดยเฉพาะ

มลภาวะทางเสียงจากการจราจรภายนอกควรตั้งอยู่บนถนนสายรองที่มีการคมนาคมที่สามารถเข้า
ได้ง่ายและสะดวก

การวางผังบริเวณของอาคารควรหันหน้าไปทางทิศตะวันออกจัดวางงานภูมิทัศน์ต่างๆเพื่อ
ช่วยป้องกันเสียง ครัน ฝุ่น จากถนนหน้าโครงการโดยใช้ต้นไม้และการร่นตัวอาคารให้ห่างจากถนน
ปลูกไม้ใหญ่เพื่อสร้างความร่มรื่นและใช้เป็นที่พักผ่อนและในบางส่วนควรเป็นพื้นที่ใช้ทำกิจกรรม
หรือพิธีกรรมต่างๆภายนอกอาคารได้ด้วยในส่วนการเข้าถึงที่จอดรถควรมีทางเข้าออกหลักและรอง
ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ห่างจากตัวอาคารโบสถ์โดยมีทางเชื่อมที่มีหลังคาคลุมเพื่อป้องกันแดดฝนมีจุดรับ
ส่งผู้โดยสารใกล้กับตัวอาคารพื้นที่จอดรถควรมีการเตรียมสำหรับรถประเภทต่างๆ เช่นรถโดยสาร
รถส่วนตัวทั่วไป รถจักรยานยนต์ รถส่งของ และรถของคณพิการ

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์ คาทอลิก ควรมีลักษณะที่ร่วมสมัย เรียบง่ายเข้ากับ
สภาพแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และสื่อให้เกิดความรู้สึกความเชื่อศรัทธาเป็นสถานที่อัน
ศักดิ์สิทธิ์โดยรูปแบบต่างๆจะต้องช่วยเสริมบรรยากาศในประกอบพิธีกรรม

เน้นให้เกิดมีการมีส่วนร่วมของสัตบุรุษในขณะทำพิธีกรรม เช่นการจัดแถวที่นั่งให้ใกล้กับพระ
แท่นบูชาเพื่อการมองเห็นและได้ยินอย่างชัดเจนทุกพื้นที่ประโยชน์ใช้สอยสามารถมีส่วนร่วมได้อย่าง
ดีไม่เกิดความรู้สึกถูกแบ่งแยก พื้นที่ใช้สอยต้องเน้นในเรื่องการประกอบพิธีกรรม กิจกรรม ให้ง่าย
ต่อการลุกนั่ง คุกเข่าสะดวกในการเข้าออกจากแถวที่นั่ง มีจำนวนที่นั่งเพียงพอพื้นที่มีขนาดเพียงพอ
กับขบวนแห่และพิธีกรรมที่สำคัญๆ เช่นพิธีแต่งงาน พิธีศพ งานฉลองวัดมีการจัดพื้นที่สำหรับคนชรา
และคณพิการ นอกจากนี้ยังต้องมีพื้นที่ภายนอกเพื่อทำพิธีกรรมและกิจกรรมต่างๆเช่น ลานกิจกรรม
สวนพักผ่อนทางเดินรอบอาคาร

การตกแต่งภายในโบสถ์เน้นความเรียบง่ายตามศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประยุกต์ตามสมัย
ใช้วัสดุที่มีคุณภาพ สมฐานะ สะท้อนความเชื่อ ความศรัทธา โดยเน้นในส่วนสักการะสถาน

ส่วนสักการะสถานควรมองเห็นได้ทั่วถึงพระแท่นบูชารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าตกแต่งเรียบง่าย
เน้นให้เป็นจุดสนใจของพิธีกรรม ธรรมาสน์ ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่มองเห็นชัดเจน และมีเพียงอันเดียว ที่
นั่งของประธานในพิธี ตั้งอยู่กลางส่วนสักการะสถานมองเห็นได้ชัดเจนไม่ถูกบดบังโดยพระแท่น
สถานที่นั่งของสัตบุรุษ สามารถมีส่วนร่วมในการประกอบพิธีกรรมได้อย่างเต็มที่ โดยสามารถมองเห็น
ได้ยินอย่างชัดเจน เข้าออกสะดวกจำนวนเพียงพอ สถานที่สำหรับนักขับร้อง ออร์แกน และเครื่อง
ดนตรีอื่นๆ จะต้องเอื้อให้คณะนักขับร้องสามารถหน้าทีและร่วมประกอบพิธีกรรมไปด้วยได้ ตู้ศีล
และวัดน้อยศีลมหาสนิท ควรจัดไว้ให้อยู่ด้วยกันและไม่ไกลกับส่วนสักการะสถาน เพื่ออำนวยความสะดวก
เชิญศีล

อ่างล้างบาปตั้งไว้บริเวณโถงทางเข้าโบสถ์ แยกจากบริเวณประกอบพิธีบูชา เพื่อความเป็นส่วนตัว รูปพระไม่วางในตำแหน่งที่ดึงดูดความสนใจไปจากพิธีกรรมและไม่มีจำนวนมากเกินไป ห้องโปรดศีลออกบาปตั้งในตำแหน่งที่เป็นส่วนตัวแต่ไม่ลับตาคน เก็บเสียงได้ดี หอระฆังตั้งอยู่ภายในหรือภายนอกอาคารก็ได้ แต่ต้องเข้าถึงได้ง่าย ไม้กางเขนตั้งอยู่แนวเดียวกับพระแท่นบูชาเพื่อส่งเสริมพิธีกรรมบนสักการะสถาน รูป 14 ภาค ติดตั้งในบริเวณที่สัตบุรุษ สามารถเดินเหินไปตามรูปภาพนั้นๆ ได้

สิ่งอำนวยความสะดวกที่เสริมให้โบสถ์ในปัจจุบันมีความสมบูรณ์มากขึ้นได้แก่ อาคารเอนกประสงค์ เพื่อใช้จัดพิธีต่างๆ เช่นงานศพ งานแต่งงาน งานเลี้ยง ลักษณะเป็นพื้นที่เปิด สามารถปรับใช้ได้ตามกิจกรรม นอกจากนี้ยังมีอาคารสำนักงานบ้านพักพระสงฆ์ และซิสเตอร์ ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก จุดบริการน้ำดื่ม โทรศัพท์สาธารณะ ถังขยะ บริเวณรับฝากของ ที่วางรองเท้า

จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถกำหนดแนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ให้เหมาะสมและสอดคล้องต่อความเชื่อพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้โบสถ์ในปัจจุบัน

Thesis title	Design Concept of Catholic Cathedral in Bangkok Archdiocese
Student	Mr. Pattasak Ratthaisak
Student Id.	42064016
Degree	Master of Industrial Education in Architecture
Program	Architecture
Year	2003
Thesis advisor	Mr.surasak kangkao
Thesis Co- advisor	Mr.sutus jufamane Mrs.pairat phaknoil

ABSTRACT

This research study is focused on the study on the concept of design of a Bangkok Metropolitan Roman Catholic Christ religious service Church.

Which was based on the natures of use of the building in accordance with the Roman Catholic Christchurch philosophical concepts. With survey made from the present Bangkok Metropolitan religious service Roman Catholic Christ Churches of 3 locations comprised of Assumption Asasnavihara Bangkok, St. Joseph Church Trok Chan, and Mother Prachak Muang Lour, Hua Takay.

In which behaviors were observed and interviews were made of respectable men using the place of religious service from 17.00 – 20.00 hours from Mondays – Sundays for total No. of 500 persons and the abbots of 30 No.

From religious service Christ Churches. Upon completion of surveys and interviews of said 3 site locations the collected data were analyzed of the percentage value and then the result from the analysis was combined with Chapter 2 theory to make a conclusion and recommended as guided concept for the design of the Bangkok Metropolitan religious service Christ Church with a architectural profile proposal.

The conclusion of the research study found that the church should be located in the community area where Catholics are residing and unnecessarily located on the traffic-crowded main street where pollution of smoke and fume can be easily conveyed, especially noise pollution because of outside trafficking, the church is preferably located on a sub-main road with easily and conveniently communicable access.

The planning of the building should face East with necessarily landscape arrangement for prevention of noise, smoke, dust from the front elevation of the project using trees and make the building with sufficient clearance from the road with large trees in-between for shading and coolness as meanwhile as recreational place and part of which may be use for outdoor performance of activities and religious performance. In respect of the accessible main and auxiliary entrances & exits should be located away from the church connected with roofing pathway for prevention of rain. Delivery and pickup point near to the building should be provided for a variety of vehicles e.g. tour bus, private car, motorbike, delivery truck and disable wheelchair.

The architectural design of the catholic church should be contemporary, simple, and in harmony with local art and culture and mediating faith of the sacred ground the various forms of which shall be contributing to the atmosphere of religious rite performances.

With emphasis of induced participation by ceremonial respectable men e.g. arrangement of seating row near to the worship altar for clear visibility and hearing within the entire using space without the feeling of discrimination. All the using space shall be concentrated on religious rites and activities with ease and convenience for getting up, sitting, and kneeling in terms of going in and coming out from the seat and with sufficient seating capacity. The using space shall be sufficient to cater for the process and important religious rites e.g. wedding, funeral, church celebration, arrangement for elderly and disabled people should be also provided. Additionally,

outdoor using space shall be provided for religious rites and activities e.g. activity yard, recreation garden, pathway surrounding the building.

The interior decoration of the church should be based on simplicity and ease in accordance with local culture with the application of quality, status-appropriated building materials reflecting belief and faith with emphasis on place of worship altar.

The worship also should be clearly visible thoroughly, the pulpit/podium should be located at a clearly visible location and there should be only one. The seat of the chairman of the ceremony should be right in the middle of the place of worship and can be clearly visible and not to be on the line of the sight by the altar. Seating for respectable men shall be convenient and easy for participation of religious ceremony fully, capable of visibility and hearing clearly, conveniently accessible, and with sufficient number. Place for church singers, organ, and other musical instruments shall help the singers to do their singing work and participate the ceremony at the same time. The precept box and sacrament confession should be arranged to be together and not far from place of worship for each of inquiry for precept.

The sin basin should be located at the lobby entrance of the church separated from place of performance of religious rite for privacy reason. The pictures of the saints shouldn't be placed at the site location where they will distract attention from religious ceremony and the number shouldn't be too abundant. The confession box should be located privately but not so secret a place and noise proof. The bell tower can be situation inside or outside the building but should be conveniently accessible. The cross should be located in line with the altar for promotion of place of worship. The pictures of 14 chapters should be located in the place where respectable men can walk the process of those pictures.

Other supporting facility to make the present churches more perfect general purpose building for performance of various ceremonies e.g. funeral, wedding, party, the

place should be with nature of an open space and capable of making adjustment to suit particular activity. Additionally there should be office building, priest quarters, sister quarters, catholic activity center, drinking water service point, public telephone booths, trash bins, object deposit service area, place for shoes.

The result of this research study has enabled the guided concept on the design of a Bangkok Metropolis Roman Catholic Religious Service Christ church suitable and corresponding to the belief, behaviors, and needs of those who use the service of the church at presently.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยคำแนะนำจาก อาจารย์สุรศักดิ์ กังขาว อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และอาจารย์สุทัศน์ จุฬามาน อาจารย์ไพรัตน์ พิภน้อย เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม รวมทั้งอาจารย์ในภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมทุกท่านที่ให้คำแนะนำ สั่งสอนตลอดระยะเวลา 6 ปี

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ดังนี้ อาจารย์อัจฉรา สืบสินธุ์สกุลไชย อาจารย์สมพล ดำรงค์เสถียร ดร. วัชพล ดุสิตนานนท์ อาจารย์วิภาวัลย์ แสงลิ่มสุวรรณ และอาจารย์สุวัฒน์ ตันทนุช

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อเกรียงศักดิ์ โกวิทวาณิช คุณพ่อไพศาล อานามวัฒน์ ที่กรุณาให้ความรู้ และข้อมูลต่างๆ ในเรื่องคริสต์ศาสนา

ขอขอบพระคุณสำหรับกำลังใจ กำลังกายของ คุณจรรยา รัชไทยศักดิ์ คุณจินตรัตน์ รัชไทยศักดิ์ และ คุณจุฑารัตน์ จารุรักษ์ชโลบล กับตลอดเวลาที่ผ่านมา

ขอขอบพระคุณน้องๆ พี่ๆ เพื่อนๆ ที่ตลอดเวลาอันมีค่ามาช่วยจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ฯลฯ จนสำเร็จ ได้แก่ คุณธรรมศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ คุณอนุสรณ์ แก้วพะเนาว์ คุณโย่ง สยามกีฟ้า คุณสมเกียรติ แซ่เล็ก คุณจิตติมา จารุรักษ์ชโลบล คุณอานล เล่นวารี คุณสุธน คงศักดิ์ตระกูล คุณท็อป และน้องๆ รุ่นกาย คุณไข่ และน้องๆ รุ่นอำพัน คุณอิทธิพงษ์ คุณปิง และน้องรุ่นภุผา เพื่อนๆ รุ่นการ์นต์ และพี่น้องชาวครุฯ สถาปัตยกรรมทุกท่านคุณประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้เป็นเกียรติแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

พัฒน์ศักดิ์ รัชไทยศักดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	IV
กิตติกรรมประกาศ.....	VIII
สารบัญ.....	IX
สารบัญตาราง.....	XIII
สารบัญรูป.....	XVI
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ทฤษฎีหรือแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 ขั้นตอนการศึกษา.....	5
1.6 นิยามศัพท์.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 ความหมายของศาสนาคริสต์.....	7
2.2 ลักษณะของศาสนาคริสต์.....	7
2.3 การกำเนิดและวิวัฒนาการของนิกายสำคัญ.....	8
2.4 พิธีกรรมในเทศกาลสำคัญของศาสนาคาทอลิก.....	11
2.4.1 พิธีล้างบาป.....	12
2.4.2 พิธีศีลล้างบาปในปัจจุบัน.....	14
2.4.3 พิธีศีลกำลัง.....	14
2.4.4 พิธีศีลมหาสนิท.....	14
2.4.5 พิธีศีลอภัยบาป.....	15
2.4.6 พิธีศีลเจิมคนไข้.....	16
2.4.7 พิธีศีลบวช.....	16

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4.8 พิธีบวชพระสังฆราชา.....	17
2.4.9 พิธีบวชพระสงฆ์.....	17
2.4.10 พิธีบวชสังฆานุกร.....	18
2.4.11 พิธีศีลสมรส.....	18
2.4.12 พิธีมิสซา.....	18
2.4.13 พิธีปาaska.....	19
2.4.14 ในพิธีกรรมคริสตสมภพ.....	20
2.5 องค์ประกอบของศาสนาในฐานะเป็นสถาบัน.....	21
2.5.1 ลักษณะของการบริหารงานของพระศาสนจักรคาทอลิก	21
2.5.2 ลักษณะการบริหารงานในสังฆมณฑล.....	23
2.5.3 การแบ่งเขตการปกครองของการเผยแพร่ฯ ในประเทศไทย.....	26
2.5.4 การบริหารงานของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ.....	28
2.6 ความหมายของโบสถ์คาทอลิก.....	28
2.6.1 ความหมายของโบสถ์.....	26
2.6.2 โครงสร้างแท้ของโบสถ์.....	30
2.7 ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโบสถ์คาทอลิก.....	30
2.7.1 ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโบสถ์คาทอลิกในต่างประเทศ.....	30
2.7.2 ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโบสถ์คาทอลิกในประเทศไทย.....	36
2.7.3 ชุมชนคาทอลิกตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2475.....	48
2.8 แนวความคิดด้านพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์และด้านเทววิทยา ของการสร้างโบสถ์.....	61
2.8.1 พัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์.....	61
2.8.2 เทววิทยาของการสร้างวัด.....	61
2.8.3 การพิจารณาความเหมาะสมทางด้านเทววิทยาและการสร้างโบสถ์.....	62
2.8.4 ปัจจัยสำคัญในการจัดตั้งวัดหรือโบสถ์.....	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.9 ประเภทของโบสถ์หรือวัด.....	66
2.9.1 วัดสัตบุรุษ (PARISH CHURCH).....	66
2.9.2 วัดสัตบุรุษโดยการเทียบเคียง (QUASI – PARISH CHURCH).....	66
2.9.3 วัดที่ไม่ใช่วัดสัตบุรุษ (NON – PAROCHIAL CHURCH).....	67
2.10 ลักษณะองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์.....	67
2.11 ความหมายและการออกแบบหน้าต่างกระจกสี.....	82
2.12 ภาชนะศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นองค์ประกอบในโบสถ์คาทอลิก.....	84
2.13 หลักเกณฑ์พื้นฐานเกี่ยวกับศิลปะศักดิ์สิทธิ์.....	86
2.14 แนวทางในการวินิจฉัยเกี่ยวกับผลงานด้านศิลปะศักดิ์สิทธิ์.....	87
2.15 พระธรรมบัญญัติเรื่องพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์.....	88
2.16 ข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกแบบวัดหรือโบสถ์ในประเทศไทย.....	90
2.17 การออกแบบสัดส่วนของโบสถ์คาทอลิก.....	92
2.18 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการในการออกแบบสถาปัตยกรรม.....	94
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	99
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	99
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	104
3.3 การตรวจสอบเครื่องมือ.....	105
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	106
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	106
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	107
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	107
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์.....	126

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	146
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	146
5.2 อภิปรายผล.....	148
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	158
5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	158
5.5 การนำเสนอแนวความคิดในการออกแบบ.....	158
บรรณานุกรม.....	197
ภาคผนวก.....	199
ประวัติผู้เขียน.....	228

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงจำนวนชุมนุมและโบสถ์ที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2475.....	57
2.2 การแบ่งเป็นสามภาคหรือสามโลกดังกล่าวนั้น จะเห็นได้จากแผนผังทั้งในแนวตั้งและแนวราบของตัวโบสถ์.....	93
4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษจำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	127
4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามลักษณะการมาร่วมพิธีบูชา.....	127
4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามวันที่มาร่วมพิธีบูชา.....	127
4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามเวลาในการมาร่วมพิธีบูชา.....	128
4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามการมาถึงเพื่อร่วมในพิธีบูชา.....	129
4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษจำแนกตามเหตุผลในการมาร่วมพิธีบูชาที่โบสถ์.....	129
4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามลักษณะการเดินทางมาโบสถ์.....	130
4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามบริเวณที่สัตบุรุษเลือกนั่งในโบสถ์.....	130
4.9 แสดงจำนวนและร้อยละของสัตบุรุษตัวอย่าง จำแนกตามสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำขณะประกอบพิธีบูชา.....	130
4.10 แสดงจำนวนและร้อยละของสัตบุรุษตัวอย่าง จำแนกตามการปฏิบัติหลังเสร็จสิ้นการประกอบพิธีบูชา.....	131
4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามความคิดเรื่องสิ่งที่สำคัญที่สุดของโบสถ์คาทอลิก.....	132
4.12 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามขนาดของโบสถ์คาทอลิก.....	132
4.13 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามรูปแบบของโบสถ์คาทอลิกที่เหมาะสม.....	133
4.14 แสดงจำนวนและร้อยละของสัตบุรุษ จำแนกตามลักษณะของบริเวณรอบๆ โบสถ์.....	133
4.15 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามสัญลักษณ์ที่สื่อให้ทราบว่า เป็นโบสถ์คาทอลิก.....	134

สารบัญญัตราาง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.16 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามส่วนสำคัญของโบสถ์ที่ควรตกแต่ง.....	134
4.17 แสดงจำนวนและร้อยละของสัตบุรุษ จำแนกตามปัญหาที่พบในการมาร่วมพิธีบูชา.....	135
4.18 แสดงจำนวนและร้อยละของสัตบุรุษตัวอย่าง จำแนกตามสิ่งอำนวยความสะดวกที่โบสถ์ควรจัดเพิ่มเติม.....	135
4.19 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (โดยความคิดเห็นของคุณพ่อเจ้าอาวาส).....	136
4.20 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามความต้องการอาคารใหม่หากมีการขยายวัดในอนาคต.....	137
4.21 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามจำนวนที่นั่งที่โบสถ์มี.....	138
4.22 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามปัญหาที่พบในการใช้สอยพื้นที่โบสถ์.....	138
4.23 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามปัญหาที่พบในขณะประกอบพิธีบูชา.....	139
4.24 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามความจำเป็นที่จะต้องมีอาคารหากสร้างวัดขึ้นใหม่ ตามลำดับ.....	139
4.25 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามความจำเป็นในการสร้างอาคารขึ้นตามตามลำดับในระยะแรก (หากในการสร้างวัดใหม่อาคารใดจำเป็นต้องสร้างขึ้นก่อนในระยะแรก).....	140
4.26 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามรูปแบบโบสถ์ที่เหมาะสม.....	141
4.27 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามสัญลักษณ์สำคัญที่ต้องมีเพื่อสื่อถึงโบสถ์คาทอลิก.....	141
4.28 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามบริเวณอื่นๆ ที่ควรมีเพิ่มเติม นอกจากส่วนสักการสถานและส่วนสัตบุรุษ.....	142

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.29 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามความคิดเห็นกับตำแหน่งที่ตั้งของห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย.....	143
4.30 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามสัดส่วนของส่วนสักการสถานกับส่วนที่นั่งสัตบุรุษ.....	143
4.31 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามขนาดของอาคารโบสถ์.....	144
4.32 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามขนาดของพระแท่นบูชา.....	144
4.33 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามตำแหน่งที่เหมาะสมของผู้ศีล.....	145
4.34 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามตำแหน่งที่เหมาะสมของรูปนักบุญอุปถัมภ์.....	145
5.1 แสดงพื้นที่ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของโบสถ์คาทอลิก.....	170
5.2 แสดงรายละเอียดการใช้พื้นที่ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของโบสถ์คาทอลิก.....	171
5.3 แสดงการเลือกที่ตั้งโครงการ.....	180

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
2.1 แสดงระบบพระฐานานุกรม (Hierachy).....	22
2.2 แสดงระบบการบริหารงานในสังฆมณฑล.....	24
2.3 แสดงสายงานบริหารงานสังฆมณฑลในประเทศไทย.....	25
2.4 แสดงผังโครงสร้างส่วนต่างๆ ของโบสถ์คาทอลิก.....	68
2.5 แสดงส่วนสักการสถาน.....	69
2.6 แสดงรูปพระแท่นบูชา (ALTAR).....	70
2.7 แสดงเก้าอี้ประธาน (THE PRESIDER' S CHAIR).....	70
2.8 แสดงบรรณฐาน (AMBO , PULPIT).....	71
2.9 แสดงเก้าอี้พระผู้ช่วย (CHOIR , SEDILIA).....	71
2.10 แสดงแถวรั้วบนสักการสถาน (ALTAR RAIL).....	72
2.11 แสดงโครงสร้างโค้งเหนือพระแท่น.....	72
2.12 แสดงรูปไม้กางเขน.....	73
2.13 แสดงรูปตู้ศีล (TABERNACLE).....	73
2.14 แสดงรูปโต๊ะสำหรับวางเครื่องใช้ต่างๆ.....	74
2.15 แสดงรูปสถานที่สำหรับสัตบุรุษ (BODY OF THE CHORCH).....	74
2.16 แสดงรูปโถงที่ต่อเนื่องจากทางเข้า (NARTHEX).....	75
2.17 แสดงรูปอ่างล้างบาป (BAPTISTY).....	76
2.18 แสดงรูปที่แก้บาป (CONFESSIONAL).....	76
2.19 แสดงรูปบริเวณนักขับ (CHOIR ARACE).....	77
2.20 แสดงรูปวัดน้อย (CHAPEL).....	78
2.21 แสดงรูปเดินรูป 14 ภาค (WAY OF THE CROSS).....	78
2.22 แสดงรูปห้องเก็บเครื่องศาสนภัณฑ์ของโบสถ์.....	80
2.23 แสดงรูปทางเดินรอบโบสถ์.....	81
2.24 แสดงรูป ATRIUM.....	81
2.25 แสดงรูปหอรระฆัง (BELL TOWER).....	82

สารบัญญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
2.26 แสดงทัศนียภาพการติดตั้งกระจกสี.....	84
2.27 โลกสามระดับในแนวตั้งของโบสถ์.....	93
2.28 โลกสามระดับในแนวนอนของโบสถ์.....	94
4.1 ผังที่ตั้งโบสถ์นักบุญยอแซฟ ตรอกจันทน์.....	108
4.2 แบบแปลนโบสถ์นักบุญยอแซฟ ตรอกจันทน์.....	109
4.3 แสดงสภาพการจราจรหน้าโครงการ	111
4.4 แสดงสภาพบริเวณลานหน้าโบสถ์.....	111
4.5 แสดงรูปด้านหน้า.....	111
4.6 แสดงทัศนียภาพทั่วไปของโบสถ์.....	111
4.7 แสดงระเบียงด้านหน้าทางเข้า.....	112
4.8 แสดงระเบียงด้านข้างโบสถ์.....	112
4.9 แสดงหอรบซึ่งเป็นส่วนเดียวกับอาคาร.....	112
4.10 แสดงการเจาะช่องแสงด้านหลัง.....	112
4.11 แสดงตำแหน่งตู้รับบริจาคและอ่างล้างบาป	112
4.12 แสดงบริเวณโถงทางเดิน.....	112
4.13 แสดงตำแหน่งรูป 14 ภาค.....	113
4.14 แสดงส่วนสักการสถาน.....	113
4.15 แสดงบริเวณของนักขับร้อง.....	113
4.16 แสดงสภาพห้องเก็บอุปกรณ์ประกอบพิธี.....	113
4.17 ผังที่ตั้งอาสนวิหารอัสสัมชัญ บางรัก.....	114
4.18 แบบแปลนพื้นโบสถ์อาสนวิหารอัสสัมชัญ บางรัก.....	114
4.19 แสดงสภาพที่จอดรถที่มีรอบอาคาร.....	118
4.20 แสดงสภาพทั่วไปหน้าโบสถ์.....	118
4.21 แสดงสภาพอ่างล้างบาป.....	118
4.22 แสดงสภาพภายในสักการสถาน	118

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4.23 แสดงการยกระดับสักการสถาน.....	119
4.24 แสดงโถงทางเดิน.....	119
4.25 แสดงสภาพแถวที่นั่งสัตบุรุษ.....	119
4.26 แสดงตำแหน่งธรรมมาศ.....	119
4.27 ผังที่ตั้งโบสถ์แม่พระประจักษ์ เมืองลัวร์ หัวตะเข้.....	120
4.28 แบบแปลนโบสถ์แม่พระประจักษ์ เมืองลัวร์ หัวตะเข้.....	121
4.29 แสดงสภาพลานกิจกรรมด้านหน้า.....	125
4.30 แสดงสภาพแวดล้อมรอบอาคาร.....	125
4.31 แสดงสภาพหอระฆังด้านนอก.....	125
4.32 แสดงสภาพส่วนสักการสถาน.....	125
4.33 แสดงสภาพโถงทางเดิน.....	125
4.34 แสดงสภาพปีกทั้ง 2 ข้างอาคาร.....	125
4.35 แสดงสภาพโถงทางเข้า.....	126
4.36 แสดงสภาพเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย.....	126
4.37 แสดงสภาพทางเข้าหลักอาคาร.....	126
4.38 แสดงสภาพชั้นลอยของเดิม.....	126
5.1 แสดงหลักการออกแบบแปลนรวมของโบสถ์คาทอลิก.....	159
5.2 แสดงพิธีกรรมกับรูปแบบสถาปัตยกรรมคาทอลิก.....	160
5.3 แสดงลักษณะการจัดพื้นที่ใช้สอย.....	161
5.4 แสดงลักษณะการจัดพื้นที่.....	162
5.5 แสดงการกำหนดที่ตั้ง.....	163
5.6 แสดงการระบายอากาศ.....	164
5.7 แสดงการตกแต่งภายในโบสถ์.....	165
5.8 แสดงการจัดผังบริเวณที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม.....	166
5.9 แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก.....	167

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
5.10 แสดงการจัดภูมิทัศน์.....	168
5.11 แสดงการถึงและที่จอดรถ.....	169
5.12 แสดง Site 1 ซอยสุขาภิบาล 1.....	175
5.13 แสดงทัศนียภาพด้านหน้าโครงการ.....	175
5.14 แสดง Site 2 ซอยสุขาภิบาล 5.....	176
5.15 แสดงทัศนียภาพด้านหน้าโครงการ.....	176
5.16 แสดง Site 3 ซอยศรีวิสัย.....	177
5.17 แสดงพื้นที่โล่งด้านทิศตะวันออก.....	178
5.18 แสดงสภาพการเข้าถึงโครงการ.....	178
5.19 แสดงทัศนียภาพด้านหน้าโครงการ.....	178
5.20 แสดงการวิเคราะห์ผังที่ตั้งของโครงการ.....	182
5.21 แสดง Zoning diagram.....	183
5.22 แสดง Zoning of church.....	184
5.23 แสดง function diagram.....	185
5.24 แสดง function of church.....	186
5.25 แสดง circulation diagram.....	187

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ได้เข้ามาในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2054 (ค.ศ. 1511) สันนิษฐานว่าเป็นพระสงฆ์ประจำกองทหารเข้ามาสู่ประเทศไทย พร้อมกับการเจริญสัมพันธไมตรีของชาวโปรตุเกส ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ดังปรากฏในหนังสือ Early Portugese Account of Thailand ของ J. De Compos ในช่วงแรกยังไม่ปรากฏหลักฐานการสร้างโบสถ์ ที่ชัดเจนจนถึงสมัยพระไชยราชาธิราช ชาวโปรตุเกสได้รับพระราชทานที่ดิน สำหรับสร้างวัดคาทอลิกขึ้น ที่ตำบลบ้านดิน ฟากคลองตะเคียน จ. พระนครศรีอยุธยา นับได้ว่าเป็นโบสถ์แห่งแรก แต่ยังไม่โดดเด่นเท่าในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ที่บาทหลวงกลุ่มมิชันนารี เริ่มมีบทบาทสำคัญทางการเมืองจึงได้มีการสร้างโบสถ์และโรงเรียน เช่น วัดเซนต์เปาโล และโบสถ์เซนต์ยอแซฟ

หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาโบสถ์ต่างๆ ก็ถูกทำลาย คาทอลิกก็กระจัดกระจายไป โดยกลุ่มใหญ่ 2 กลุ่มได้อพยพไปเมืองจันทบุรี กับบางกอก เมื่อมีการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นจึงมีการตั้งชุมชนขึ้นด้วย โดยกลุ่มคาทอลิกนี้มีทั้งชาวไทย โปรตุเกส ฝรั่งเศส และพวกอพยพอีกเช่น จีน เขมร ญวน อยู่เป็นกลุ่มๆ เรียกเป็นค่ายต่างๆ เช่น ค่ายแม่พระลูกประคำ ค่ายซางตากรูส และมีการสร้างโบสถ์ขึ้นตามชุมชนคาทอลิกต่างๆ เรื่อยมา โดยเฉพาะบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง และในภาคตะวันออกบริเวณจันทบุรี(วิภาวัลย์ แสงลิมสุวรรณ, 2542 : 1-4)

โบสถ์ (church) ตามความหมายในพระศาสนจักร หมายถึง สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับประกอบพิธีเพื่อประโยชน์ของคริสตชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับคริสตชน ในท้องถิ่นที่มีการกำหนดขึ้นมา ต้องได้รับอนุญาตจากพระสังฆราช ผู้ปกครองและต้องมีการเสกและให้ชื่อ ซึ่งจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง (ศราวท ชโนวรรณะ. 2536 : 65)

รูปแบบของโบสถ์คาทอลิกในประเทศไทยในอดีต - ปัจจุบัน เป็นผลจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับมาจากชาติตะวันตก ซึ่งเป็นผู้เริ่มเผยแพร่ศาสนาคาทอลิกในประเทศไทย ผลจากสภาพต่างๆ ดังที่กล่าวมา ทำให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรม ที่แตกต่างกันตามยุคตามสมัย(เกรียงศักดิ์ โกวิทวาณิช. 2542: 446)

สถาปัตยกรรมโบสถ์คาทอลิกในประเทศไทย ที่มีความสำคัญทางประวัติ และโดดเด่นส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งมีโบสถ์จำนวน 60 แห่ง เช่น อาสนวิหารอัสสัมชัญ บางรัก วัดแม่พระลูกประคำ กาลหวัร์ วัดนักบุญฟรังซิสเซเวียร์ สามเสน วัดซาง

ตาคูร์ต กูว์จิ้น เป็นต้น พัฒนามาเป็นรูปแบบคลาสสิก โกธิค โรมันเนสค์ เรอเนสซองส์ สถาปัตยกรรมเหล่านั้นถูกออกแบบให้ตอบสนองกับผู้ใช้ชาวตะวันตก ซึ่งความแตกต่างจาก ลักษณะความเป็นอยู่ของชุมชนคาทอลิกในไทย จนเห็นได้ชัดเจน (ไพศาล อานามวัฒน์. 2543 ; 50)

อาสนวิหารอัสสัมชัญ บางรัก กรุงเทพฯ สร้างในปี ค.ศ. 1910 (พ.ศ. 2453) สมัย พระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก แบบเรอเนสซองส์ ซึ่งเอารูปลักษณ์และองค์ประกอบโรมันคลาสสิกมาใช้ ผสมกับลักษณะบางประการของโกธิค เช่นการทำ ROSE WINDOW เป็นการยกเอารูปแบบมาจากสถาปัตยกรรมตะวันตก ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างจากอาคารในสมัยนั้นอย่างสิ้นเชิง (จำเนียร กิจเจริญ, 21/6/44) ลักษณะทาง สถาปัตยกรรมเหล่านี้ อาจทำให้เกิดความรู้สึกถูกแบ่งแยก ความยำเกรง และความอึดอัดที่จะเข้าไปใช้สถานที่ถึงแม้โบสถ์ ในความหมายรอง จะเป็นพระนิเวศน์ของพระเป็นเจ้า ซึ่งต้องมีความ สง่างาม มีความศักดิ์สิทธิ์ แต่ควรมีลักษณะที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เพื่อเกิดความเป็นอัน หนึ่งอันเดียวกัน และเพื่อให้เกิดพระนิเวศน์อันแท้จริง คือ “ชุมชน” นั้นมีความสง่างามและ ศักดิ์สิทธิ์ (เกรียงศักดิ์ โกวิทวาณิช. 2542: 449)

ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และวัสดุในท้องถิ่น ย่อมมีผลต่อรูปแบบของโบสถ์ เช่นกัน ภาคใต้ของประเทศไทยที่มีอากาศร้อนชื้นและฝนตกชุกตลอดทั้งปี ย่อมต้องมีรูปแบบ สถาปัตยกรรมที่แตกต่างจากภาคเหนือที่มีแดดร้อนและอากาศหนาวในบางช่วงของปี (ไพศาล อานามวัฒน์, 2543 : 51) และในปัจจุบันปัญหาในเรื่องความเข้าใจด้านพิธีกรรมของสถาปนิกที่ ขาดความเข้าใจด้านพิธีกรรมอย่างลึกซึ้งพอ ซึ่งมุ่งที่จะเป็นรูปลักษณ์ภายนอกของอาคารมากกว่า ชุมชนผู้ใช้โบสถ์ ซึ่งเป็นสาระสำคัญกว่า (ไพศาล อานามวัฒน์, 2543 : 52) เช่น การจัดที่นั่ง สำหรับสัตบุรุษซึ่งไม่สามารถรับรู้พิธีอย่างชัดได้ อันเนื่องมาจากระยะห่างของที่นั่งไม่เพียงพอ ใน บางตำแหน่งที่นั่งอยู่ในมุมมองที่ไม่สามารถเห็นได้ (เกรียงศักดิ์ โกวิทวาณิช, 2542 : 453) อีกทั้ง เรื่องของความต้องการพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอกับการทำกิจกรรมวัดต่างๆ การภาวนากลุ่มฟื้นฟูจิตใจที่ผั่งคับแคบ ที่จอดรถไม่เพียงพอ และระบบแสงเสียงที่พบว่า หากขาดประสิทธิภาพอันเนื่อง จากการออกแบบในการวางระบบก็จะทำให้สามารถเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร ถ่ายทอดระหว่าง พระกับสัตบุรุษได้(จำเนียร กิจเจริญ, 2544 : 461)

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2535 : 29) กล่าวว่าไว้ว่าสภาพแวดล้อมกายภาพแม้จะไม่ใช้ตัวกำหนด พฤติกรรมทางสังคม แต่สภาพแวดล้อมกายภาพมีส่วนในการส่งเสริม หรือขัดแย้งพฤติกรรมทาง สังคมให้เกิดการกระทำระหว่างกันมาก หรือน้อยโดยขึ้นอยู่กับลักษณะของสภาพแวดล้อมกายภาพ ด้วย

จากสิ่งที่เกิดขึ้นต่าง ๆ สถาปนาจึงออกเอกสารพระธรรมนูญแห่งสภาสังคายนาวา ดิกันที่ 2 เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2507 (1964) โดยมุ่งหวังจะแก้ไขและปรับปรุงให้ชีวิตแบบคริสตชน

มีความเจริญขึ้น ปรับกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้เข้ากับความเป็นในยุคต่างๆ และส่งเสริมทุกสิ่งที่จะช่วยให้บรรดาผู้ที่เชื่อถือพระคริสตเจ้าเป็นหนึ่งเดียว และการเข้าร่วมในครอบครัวพระศาสนจักร (สภาสังคายนา, 1963 : 50)

แต่จากที่ผ่านมานั้นฝ่ายต่างๆ ยังขาดความเข้าใจในกฎหมายและข้อบังคับของพระศาสนจักรเกี่ยวกับเรื่องพิธีกรรมและศิลปะศักดิ์สิทธิ์ของพระธรรมนูญสังคายนาวาติกันที่ 2 อย่างดีพอ ทำให้รูปแบบของศิลปะศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ รวมทั้งสถาปัตยกรรม ไม่สามารถตอบสนองกับพระธรรมนูญสังคายนาวาติกันที่ 2 ได้ (เกรียงศักดิ์ วานิช, สัมภาษณ์)

เมื่อวันที่ 20-24 กรกฎาคม 2000 ได้มีการจัดประชุมจากผู้แทนของชมรมพิธีกรรมแห่งเอเชียที่เมืองเดนปาซาร์ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย โดยมีคณะกรรมการฝ่ายพิธีกรรมประจำชาติอินโดนีเซียเป็นเจ้าภาพ ได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเป็นหลายข้อที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่อง "บรรยากาศในการประกอบพิธีกรรม" (Liturgical Environment) พิธีกรรมโบสถ์ในเรื่องหลักการที่พระธรรมนูญสังคายนาวาติกันที่ 2 เกี่ยวกับพิธีกรรม (ข้อ 124) กำหนดไว้ "เมื่อจะสร้างโบสถ์จะต้องเอาใจใส่อย่างยิ่ง ให้โบสถ์นั้นเหมาะสมกับการประกอบพิธีกรรม และการให้สัตบุรุษมีส่วนร่วมพิธีกรรมอย่างแท้จริง" หลักการดังกล่าวยังรวมไปถึงเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้อีกด้วย คือ การมีพื้นที่เหมาะสมให้พอเพียง ความเอื้ออำนวยให้สัตบุรุษมีส่วนร่วมพิธีกรรมอย่างแท้จริง อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ และมีบรรยากาศที่เหมาะสม

จากพระธรรมนูญเรื่อง พิธีกรรมศักดิ์ ข้อ 124 ที่กล่าวไว้ว่า "พระศาสนจักรไม่รับเอาศิลปะรูปแบบใดโดยเฉพาะมาเป็นของตนเลย แต่ยอมรับรูปแบบของสมัยต่างๆ ตามภูมิปัญญาและสภาพแวดล้อมของชนชาติ และความต้องการของจารีตพิธีต่างๆ" และเน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจรูปแบบของวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง รวมทั้งการสร้างบรรยากาศที่ต้อนรับและความรู้สึกเป็นกันเอง และยังต้องพิจารณาตัวอาคารของโบสถ์ในมุมมองแบบองค์รวม ซึ่งหมายความว่า โบสถ์จะต้องมีพื้นที่สำหรับกิจกรรมต่างๆ ทั้งความรู้ทางศาสนาหรือบริการทางสังคม และโครงการอื่นๆ (ฯพณฯ ยอห์น ลีกู อาดา, 2543 : 24)

ในปัจจุบันการออกแบบโบสถ์ในประเทศไทย สถาปนิกผู้ออกแบบจะใช้ลักษณะสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น หรือใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมโบสถ์ตะวันตกตามแต่ประสบการณ์ของแต่ละคน ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ที่ตายตัวว่าโบสถ์ต้องสร้างในแบบใด แต่มีเพียงการวางองค์ประกอบภายในเท่านั้นที่พอจะมีกฎที่ต้องปฏิบัติตาม อีกทั้งการขาดการศึกษาทางด้านพฤติกรรมของผู้ใช้อาคาร เช่น กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มสัตบุรุษทุกคนมีส่วนในการวางแผนการก่อสร้างและการดัดแปลงวัด รวมทั้งสภาพความเป็นจริงต่างๆ ของชุมชนและท้องถิ่นนั้นๆ (ไพศาล อานามวัฒน์, 2543 : 29) ดังนั้นรูปแบบโบสถ์และการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ในโบสถ์แต่ละหลัง อาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการของพิธีกรรมและศิลปะศักดิ์สิทธิ์ที่สังคายนาวาติกันที่ 2 จัดทำขึ้น

จึงเห็นควรให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อค้นคว้าถึงลักษณะการใช้อาคารทางสถาปัตยกรรมตามปรัชญาทางศาสนาให้สอดคล้องและตอบสนองกับวัตถุประสงค์ในการประกอบพิธีกรรม จากสภาพของโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกของเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในปัจจุบันซึ่งมีความสำคัญถือว่าเป็นจุดศูนย์กลางในด้านต่างๆของพระศาสนจักรในประเทศไทย ที่มีพระคาร์ดินัลไมเคิล มีชัย ภิจบุญชู เป็นตัวแทนของพระสันตปาปาเป็นผู้ปกครองดูแลพระศาสนจักรในประเทศไทยทั้งหมด อีกทั้งยังมีจำนวนคาทอลิกมากถึง 79,015 คน ครอบคลุม 11 จังหวัด จำนวน 60 วัด ในเขตภาคกลาง ซึ่งจำนวนของชุมชนคาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จำนวนโบสถ์จึงถูกสร้างขึ้นมากกว่าในเขตสังฆมณฑลอื่น การศึกษาแนวความคิดและรูปแบบโบสถ์ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ สามารถนำไปเป็นแม่แบบหรือพัฒนาให้กับสังฆมณฑลอื่นๆ ในประเทศไทยโดยการศึกษาจากลักษณะทางสถาปัตยกรรม พฤติกรรม หลักปฏิบัติ และความต้องการของผู้มาใช้สถานที่ในปัจจุบัน ว่ามีผลต่อลักษณะทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์คริสต์หรือไม่ เพื่อเสนอแนวทางในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้อาคารทางสถาปัตยกรรมโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในเขตสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ตามปรัชญาศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้โบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในเขตสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ตามหลักจารีตพิธีทางศาสนาในปัจจุบัน
3. เพื่อเสนอแนวทางในการออกแบบอาคารโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในเขตสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ให้สอดคล้องกับจารีตพิธีทางศาสนาและพฤติกรรมของผู้ใช้ในปัจจุบัน

1.3 ทฤษฎีหรือแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงลักษณะการใช้อาคารทางสถาปัตยกรรมตามปรัชญาศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีและแนวคิดของ ไพศาล (2000 : 1- 24) ได้กล่าวถึงเนื้อหาต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสอดคล้องต่อแนวทางการศึกษาเชิงทฤษฎี การสร้างโบสถ์ โดยมีรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับ หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมโบสถ์ พิธีกรรมและบทบาทที่มีต่อสถาปัตยกรรมโบสถ์ แนวทางในการวินิจฉัยเกี่ยวกับการออกแบบโบสถ์ แนวคิดการพัฒนาด้านประวัติศาสตร์ และด้านทฤษฎีของการสร้างโบสถ์

เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้โบสถ์ตามหลักจารีตพิธีในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดและทฤษฎีของ เกรียงศักดิ์ โกวิทวานิช (2542 : 453 – 465) ที่กล่าวถึงเนื้อหาต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสอดคล้องต่อแนวทางการศึกษาด้านรูปแบบศิลปศีกดิ์สิทธิ์ แปลนรวมและการจัดรูปแบบวัด องค์ประกอบสำคัญบางประการ ด้านประโยชน์ใช้สอยในการออกแบบ องค์ประกอบอื่น ๆ ตามความต้องการและความจำเป็นในปัจจุบัน รูปแบบศิลปะที่เหมาะสมสำหรับวัดในปัจจุบัน และเพื่อเสนอแนวทางการออกแบบโบสถ์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้ในปัจจุบัน ผู้วิจัยนำทฤษฎีของศราวุธ ชโนวรรณะ (2536 : 16 – 26) ในเรื่องของส่วนประกอบต่าง ๆ ของโบสถ์ การสร้างเพื่อปรับปรุงโบสถ์ วิภาวัลย์ แสงลิมสุวรรณ (2542 : 295 – 302) ได้กล่าวถึงเนื้อหาต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสอดคล้องในเรื่องความสำคัญและศักดิ์ของโบสถ์ ในเรื่องประโยชน์ใช้สอยและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับโบสถ์ เทคโนโลยีและวัสดุก่อสร้างโบสถ์ ความหมายและสัญลักษณ์ที่ปรากฏในโบสถ์ที่สร้างขึ้นในประเทศไทย

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของโบสถ์คาทอลิก โดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาที่มีเนื้อหาสาระ และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบสถาปัตยกรรม ลักษณะทางกายภาพ องค์ประกอบ พื้นที่ใช้สอยตามกฎหมายข้อบังคับพระธรรมนูญสังคายนาวาติกันที่ 2
2. การสำรวจลักษณะทางกายภาพของโบสถ์คริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จากการสุ่มแบบเจาะจง จากทั้งหมด 48 แห่ง เลือกมา 3 แห่ง โดยแบ่งตามช่วงเวลาการสร้าง ตั้งแต่ พ.ศ. 2380 – 2545 เป็น 3 ช่วงเวลา คือ อาสนวิหารอัสสัมชัญบางรัก กรุงเทพฯ ระหว่าง พ.ศ. 2380 – 2500 , วัดนักบุญยอแซฟ ตรอกจันทน์ กรุงเทพฯ ระหว่าง พ.ศ. 2501 – 2525 และ วัดแม่พระประจักษ์เมืองลูร์ด หัวตะเข้ กรุงเทพฯ ระหว่าง พ.ศ. 2526 – 2545
3. การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของสัตบุรุษผู้มาประกอบพิธีกรรมในโบสถ์คริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ทั้ง 3 แห่ง จำนวน 600 คน จากการสุ่มแบบบังเอิญ และพระสงฆ์เจ้าอาวาสที่ประจำอยู่โบสถ์คริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก จำนวน 30 ท่าน จากทั้งหมด 60 ท่าน โดยการสุ่มแบบเจาะจง

1.5 ขั้นตอนของการศึกษา

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยเอกสารต่าง ๆ ด้านความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม หลักการจัดผังบริเวณ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสถาปัตยกรรม องค์ประกอบ โดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา

2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจทางกายภาพ โดยการรังวัดอาคาร เขียนแผนผังอาคาร ถ่ายภาพ การสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้มาใช้สถานที่ และพระสงฆ์เจ้าอาวาส โดยมีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับพฤติกรรม ความเชื่อ ความต้องการของผู้ใช้สถานที่

3. นำผลสรุปที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบทางกายภาพ ลักษณะทางสถาปัตยกรรม การจัดผังบริเวณ พื้นที่ใช้สอย และหาค่าเฉลี่ย

4. สรุปผลการศึกษา

5. นำเสนอเป็นแนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์ นิกายโรมันคาทอลิกในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

1.6 นิยามศัพท์

1. แนวคิดในการออกแบบ หมายถึง ความคิดริเริ่มที่มีความครอบคลุมเป็นความคิดรวบยอด ทำหน้าที่ประสานหรือรวมองค์ประกอบต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้ผลงานออกแบบที่เป็นการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด เพื่อสนองเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ หมายถึง การศึกษาโดยอิงรูปแบบทางสถาปัตยกรรม 2 แบบอย่าง เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงลักษณะที่แตกต่างกัน ด้วยวิธีการเช่นนี้ทำให้แยกแยะงานสถาปัตยกรรมได้ง่าย

3. การศึกษาเรื่องลักษณะทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์คาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ หมายถึง การศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์คาทอลิก ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 แห่งจากโบสถ์คาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

4. การศึกษาเปรียบเทียบการจัดผังบริเวณของโบสถ์คาทอลิกคาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ หมายถึง การศึกษาเปรียบเทียบการจัดผังบริเวณของโบสถ์คาทอลิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 แห่ง จากโบสถ์คาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

5. อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ หมายถึง หน่วยงานซึ่งเป็นศูนย์กลางการบริหารงานของ พระศาสนจักร คาทอลิกแห่งประเทศไทย ครอบคลุม 11 จังหวัดจำนวน 60 วัดในเขตภาคกลาง โดยมีพระอัครสังฆราชเป็นพระประมุข

6. สังฆมณฑล หมายถึง หน่วยงานของพระศาสนจักร ที่ดูแลคริสตศาสนิกชนในระดับท้องถิ่น โดยมีพระสังฆราชเป็นประมุข แยกย่อยมาจากพระศาสนจักรคาทอลิกแห่งประเทศไทย

บทที่ 2

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์ (Christianity) คือ ศาสนาที่ถือพระเยซูเป็นผู้ก่อตั้งโดยทรงประทาน "ข่าวดี" (Good News) เป็นแนวยึดถือและพัฒนาต่อไป กำลังความสามารถของแต่ละบุคคล จากความสำคัญดังกล่าว จึงทำให้ชาวคริสต์มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง แม้จะเคยมีผู้ใช้ความพยายามหาทาง บังคับให้คิดเหมือนกัน ก็ไม่อาจทำสำเร็จ ยิ่งพยายามก็ยิ่งจะแตกแยก ครั้นปล่อยให้คิดแตกต่างกัน ได้อย่างเสรี ก็กลับมีแนวโน้มที่จะร่วมมือกัน บนฐานที่เหมือนกัน โดยใช้หลักว่า "ในเรื่องจำเป็นเอกภาพ เสรีภาพ ในเรื่องปลีกย่อย เดิมหลักร้อยทุกถ้อยกระทวงความ" (Unity in the necessity, Liberty in the contingency, Charity in everything) ในปัจจุบันจึงยอมรับกันโดยปริยายว่า มีนิกายของศาสนาคริสต์ คือ นิกายคาทอลิก นิกายโปรเตสแตนต์ และนิกายออร์ทอด็อกซ์ ยังมีคริสตชนอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่สังกัดนิกายใด แต่แยกเป็นอิสระหลายกลุ่ม นอกจากนั้น ยังมีผู้นับถือพระเยซูส่วนตัว โดยไม่สมัครใจ เข้าร่วมกลุ่มใดทั้งสิ้น ทั้งนี้ แล้วแต่ความสมัครใจของแต่ละบุคคล (เสรี พงศ์พิศ. 2529 : 1 - 10)

2.2 ลักษณะของศาสนาคริสต์

สิริวัฒน์ วงษ์ศิริ (2525 : 15 - 27) กล่าวถึง ลักษณะเด่นของศาสนาคริสต์ ก็คือ เป็นศาสนาแห่งประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ โดยสืบต่อลักษณะประวัติศาสตร์ของศาสนายูดาห์ และเปิดฉากลักษณะกฎหมายของศาสนายูดาห์

ที่กล่าวว่า ศาสนาคริสต์สืบต่อลักษณะประวัติศาสตร์ ของศาสนายูดาห์นั้น หมายความว่า ชาวคริสต์ยอมรับคัมภีร์ของศาสนายูดาห์ที่แสดงความสำนึกกรอกอยพระเมสสิยาห์และต่อเติมเพิ่มเติมด้วยคัมภีร์ของตนเองอีกส่วนหนึ่งเรียกว่า คัมภีร์พันธสัญญาใหม่ (The New Testament) และเรียกคัมภีร์ของส่วนที่รับมาจากศาสนายูดาห์ว่า พันธสัญญาเดิม (The old Testament) คัมภีร์พันธสัญญาใหม่แสดงความสำนึกว่า พระเยซูคือ พระเมสสิยาห์ ที่คัมภีร์พันธสัญญาเดิมแสดงความสำนึกกรอกอยอยู่ และเมื่อถือว่าพระเยซูเป็นพระเมสสิยาห์ คัมภีร์พันธสัญญาใหม่ก็เสนอตัวตีค่าพยากรณ์ที่คลุมเครือ และมีปัญหาได้ทั้งหมด ตามความเชื่อของชาวคริสต์ ทำให้ชาวคริสต์มีความมั่นใจว่าความสำนึกแบบนี้ถูกต้อง แน่แน่นอนว่าผู้นับถือศาสนายูดาห์จะยอมรับไม่ได้ แม้จะยังตีความปริศนาไม่แตก แต่ก็ไม่ได้คิดว่าชาวคริสต์ตีความปริศนาได้ถูกต้อง ส่วนมากจึงไม่ยอมรับว่าพระเยซูเป็นพระเมสสิยาห์

องค์จริง ใครที่ยอมรับก็ยอมรับได้ชื่อว่า นับถือศาสนาคริสต์ ทั้ง ๆ ที่อาจจะยังปฏิบัติทุกอย่างเหมือนผู้นับถือศาสนายูดาห์ต่อไป เพราะเป็นเรื่องสืบต่อกันในลักษณะประวัตินี้

เมื่อชาวคริสต์ถือพระเยซู คือ พระเมสสิยาห์องค์จริงตามความสำนึกในคัมภีร์ พันธสัญญาเดิมต่อด้วยพันธสัญญาใหม่แล้ว ชาวคริสต์ก็ยังคงสืบทอดลักษณะประวัตินี้ของศาสนาเดิมต่อไป โดยสำนึกว่า พระเยซูได้ทรงประทานแก่นของคำสอน คือ “ข่าวดี” ไว้ให้เท่านั้น รวมทั้งชีวิตของพระองค์เองเป็นคำสอนที่เป็นปริศนาอันยิ่งใหญ่ คือ ทรงประกาศว่าพระองค์ คือบุตรมนุษย์ แต่ก็ประกาศว่าทรงเป็นบุตรพระเจ้าด้วย พระองค์มิได้นิพนธ์ข้อคำสอนไว้ให้แม่แต่ข้อความเดียว ทั้งมิได้ทรงรับสั่งให้ใครบันทึกคำสอนและพระจริยวัตรของพระองค์ไว้ด้วย เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์ลงสาวกมีแต่ความสำนึกถึงข่าวดี และพระจริยวัตรที่แสดงว่า พระองค์เป็นทั้งบุตรพระเจ้าและบุตรมนุษย์สาวกแยกย้ายกันออกประกาศข่าวดี โดยยังไม่มีคัมภีร์พันธสัญญาใหม่ในมือ มีแต่คัมภีร์พันธสัญญาเดิม และความสำนึกอันเกิดจากการได้คลุกคลีอยู่กับพระองค์เท่านั้น สาวกและสานุศิษย์จะต้องพัฒนาความสำนึกและการแสดงออกต่อไปจนได้คัมภีร์พันธสัญญาใหม่ที่ละน้อย ๆ จนครบคัมภีร์พันธสัญญาใหม่ตามที่ยอมรับกันโดยทั่วไป นิพนธ์ขึ้นระหว่างประมาณ ค.ศ. 51 ถึง ค.ศ. 100 คือ หลังจากที่พระเยซูทรงสิ้นพระชนม์แล้วประมาณ 10 ถึง 70 ปี จากนั้นศาสนาคริสต์ก็พัฒนาสืบต่อเรื่องมาจนถึงทุกวันนี้

2.3 การกำเนิดและวิวัฒนาการของนิกายสำคัญ

ดวงนา คิลปสาย (2535: 20 - 25) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อพระเยซูสิ้นพระชนม์ คริสต์ศาสนายังไม่เกิด คำสอนของพระองค์มีฐานะเป็นนิกายหนึ่งในลัทธิศาสนายิวหรือยูดาห์เท่านั้น บุคคลสำคัญซึ่งเป็นทั้งผู้ก่อกำเนิด ประดิษฐานสร้างความมั่นคงและเผยแพร่คริสต์ศาสนา ให้กว้างไกลออกไปในสมัยต่อมา ได้แก่ โปโตร หรือปีเตอร์ มหาอัครสาวก ของพระเยซูกับซอล (saul) ซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น “ปอล” หรือ “เปาโล” ยิวที่โรมันแต่งตั้งให้มาปกครองพวกเดียวกันและร่วมมือกับคณะกรรมการศาสนายูดาห์ ต่อต้านการเผยแพร่ธรรมของพระเยซูและเหล่าสาวก ท่านผู้นี้ ภายหลังได้กลับใจเปลี่ยนมายอมรับนับถือพระธรรมคำสอนของพระเยซู ทั้งปีเตอร์และเปาโล ได้ร่วมมือกันทำการเผยแพร่ ปีเตอร์ปฏิบัติการณ์ในหมู่ชาวยิว ส่วนเปาโลออกเดินทางไปเผยแพร่ ณ ต่างแดน

15 ปี หลังจากพระเยซูสิ้นพระชนม์ ปอลประสบความสำเร็จ สามารถสร้างโบสถ์แห่งแรกที่สอนพระธรรมะของพระเยซู ณ เมือง อันติโอโคส (Antiochos) ในกรีตและประกาศศาสนาเมสไซอา (ภาษกรีกเรียก “Cristos”) แยกตัวออกจากลัทธิศาสนายิว ต่อจากนั้น ก็แพร่เข้ามาในอาณาจักรโรมัน ถูกปราบปรามต่อต้านอย่างรุนแรง และโหดเหี้ยมในสมัยจักรพรรดิเนโร ต่อมาประสบความสำเร็จในสมัยจักรพรรดิคอนสแตนติน ซึ่งประกาศอนุญาตให้ชาวโรมันนับถือศาสนาโดยเปิดเผยได้ เป็นเหตุให้คริสต์ศาสนาประดิษฐานลงมั่นคง ณ กรุงโรม จนกลายเป็นศูนย์กลางสำคัญของคริสต์

ศาสนาสืบต่อมาเท่าปัจจุบัน เมื่อพระธรรมคำสอนของพระเยซูแพร่หลายสู่ทวีปยุโรปลัทธิศาสนานี้ก็ได้ชื่อว่าศาสนาของพระคริสต์หรือคริสต์ศาสนาในสมัยต่อมา

ก. นิภายสำคัญของคริสต์ศาสนา

ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 1 กำเนิดคริสต์ศาสนจักรแรก มีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย พระสังฆราช (Bishop) คณะพระอาวุโส (Board of Elders) และผู้ช่วยพระ (Deacons) มีศาสนาจารย์ผู้พยากรณ์หรือสาวกเป็นฝ่ายทำหน้าที่แสดงพระธรรมเทศนา ศูนย์กลางของศาสนาอยู่ที่สำนักวาติกันในโรม

ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 2 มีการปรับปรุงคณะกรรมการบริหารศาสนาใหม่ พระสังฆราช มีฐานะเป็นหัวหน้าศาสนจักร มีพระอาวุโสและผู้ช่วยพระเป็นผู้ช่วยการแสดงธรรมเทศนาเป็นหน้าที่ของสังฆราช และพระอาวุโสเท่านั้น

เมื่อคริสต์ศาสนาแพร่หลายทั่วไป ศาสนจักรแห่งกรุงโรมมีอำนาจมากขึ้น ได้มีการจัดการปกครองที่รัดกุมขึ้น ทั้งส่วนกลาง (สำนักวาติกัน) และส่วนนอก (ต่างประเทศ)

ส่วนกลาง สันตะปาปา (Pope) แห่งกรุงโรม เป็นประมุขสูงสุดแห่งคริสต์ศาสนามีพระคาร์ดินัล (Cardinals) ซึ่งคัดเลือกจากพระอาวุโสของประเทศต่าง ๆ เป็นคณะกรรมการบริหารในฐานะผู้ช่วยของสันตะปาปา ผู้ได้รับยกย่องเป็นสันตะปาปาองค์แรกแห่งสำนักวาติกันกรุงโรมได้แก่มหาอัครสาวกของพระเยซู คือ เปโตร (สังฆราชแห่งกรุงโรม)

ข. ศาสนจักรในต่างประเทศแต่ละประเทศ

ส่วนกลางเรียกว่า "อัครสังฆมณฑล" (Archdiocese) มีองค์พระอัครสังฆราชเป็นพระประมุขเป็นศูนย์กลางแห่งสังฆมณฑลอื่น ๆ ทั่วประเทศ

ส่วนย่อยเรียกว่า "สังฆมณฑล" (Dioceses) แต่ละสังฆมณฑลมีพระสังฆราชเป็นประมุขมีหน้าที่ปกครองวัดต่าง ๆ

วัดแต่ละวัด มีเจ้าอาวาส (Parish) เป็นหัวหน้ามีรองเจ้าอาวาส (Assistant parist prior) เป็นผู้ช่วย

หลังจากได้มีโอกาสทำพิธีสวมมงกุฎให้พระเจ้าชาร์ลมาญกษัตริย์ผู้มีอำนาจมากในยุโรปแล้ว สันตะปาปาแห่งโรมก็มีอำนาจมากขึ้นด้วย ทรงได้รับยกย่องให้อยู่เหนือความผิดพลาดทั้งปวง (Infallible) และบัญชาของสันตะปาปา ถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์เท่ากับบัญชาของพระเจ้า

การแตกแยกเป็นนิกายต่าง ๆ ของคริสต์ศาสนา ครั้งสำคัญมี 2 ครั้ง เป็นผลให้เกิดคริสต์ศาสนานิกายใหม่สำคัญ 3 นิกายใหญ่ คือ

2.3.1 นิกายออร์ทอดอกซ์ (Orthodox)

เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นิกายตะวันออก หรือนิกายกรีก เป็นนิกายแรกที่แตกออกมาจากเดิม สาเหตุเกิดจากจักรพรรดิคอนสแตน แห่งจักรวรรดิโรมัน ทรงย้ายราชธานีจากกรุงโรมมาอยู่ที่เมืองคอนสแตนติโนเปิ้ล (ทางใต้ของคาบสมุทรบอลข่าน) กรุงโรม จึงได้ชื่อว่า โรมันตะวันตก และกรุงคอนสแตนติโนเปิ้ล ได้ชื่อว่าอาณาจักรตะวันออก การย้ายราชธานีทำให้เกิดศาสนาใหม่ ซึ่งถือว่าตัวเองสำคัญไม่น้อยไปกว่าศาสนาจักรเดิมที่โรม ศาสนจักรแห่งใหม่ไม่เห็นด้วยกับการยกย่องให้เปโตรเป็นสันตะปาปา มีอำนาจสูงกว่าอัครมหาสาวกคนอื่น ๆ ของพระเยซู และมีความสำคัญเทียบเท่าพระเจ้า จึงไม่ยอมรับ ดังนั้นมีเหตุการณ์สำคัญคือ พระสังฆราชแห่งโรมตะวันออก ถูกศาสนาจักรเดิมที่โรมทำบันพาศนียกรรม (ขับไล่ออก) ออกจากนิกายเดิม จึงประกาศแยกตัวออกเป็นอิสระ เรียกว่า “ศาสนจักรออร์ทอดอกซ์” นับเป็นต้นกำเนิดแห่งคริสต์ศาสนานิกายใหม่ นิกายแรกคือ “นิกายออร์ทอดอกซ์” (Eastern Orthodox Church) หรือนิกายกรีก ออร์ทอดอกซ์ (Greek Orthodox)

2.3.2 นิกายโปรเตสแตนต์ (Protastant)

เป็นนิกายที่ 2 ที่แตกแยกออกมาจากนิกายเดิม เมื่อประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 16 สาเหตุเกิดจากนักบวชชั้นผู้น้อย ชื่อ มาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther) ซึ่งเป็นอาจารย์สอน ม.วิตเดนเบอร์ก ประเทศเยอรมัน ทนดูความเหลวแหลกของสำนักวาติกันไม่ได้ ขณะนั้นตำแหน่งสันตะปาปา กลายเป็นตำแหน่งแสดงหาความมั่งคั่ง จึงได้รับการคัดค้านจากมาร์ติน ลูเธอร์ ด้วยเหตุผลที่ว่า พิธีที่ปฏิบัติอยู่ไม่มีในคัมภีร์ พฤติกรรมของลูเธอร์ ทำให้เขาได้รับการลงโทษบันพาศนียกรรม จากสันตะปาปา และถูกประกาศว่าเป็นคนนอกศาสนาจากพระเจ้าชาร์ลที่ 5

ด้วยความช่วยเหลือของเจ้าผู้ครองแคว้นแซกซอนนี้ ผู้ศรัทธาในตัวลูเธอร์ เขาได้รับการคุ้มครองจากศาสนจักร ซึ่งอยู่เหนือฝ่ายบ้านเมือง ลูเธอร์มีโอกาสแปลพระคัมภีร์ไบเบิล (ภาษาละติน) โดยใช้ชาวเยอรมันเข้าใจง่าย และผลงานของเขาทำให้ชาวคริสต์ศาสนิกชน ชาวเยอรมันนี้ ได้เข้าใจศาสนาที่แท้จริง และประนามการกระทำของคริสต์ศาสนจักรที่โรม ประชาชนต่อต้านโดยเข้าทำการยึดทรัพย์ดินมีค่า และที่ธรณีสงฆ์เข้าเป็นของรัฐ นับตั้งแต่นั้น คริสต์ศาสนานิกายเดิม ซึ่งขึ้นตรงต่อสำนักวาติกันก็สูญไปจากเยอรมนี นิกายของลูเธอร์เจริญรุ่งเรืองจนกลายเป็นนิกายที่ได้ชื่อว่าโปรเตสแตนต์ (Protetant) แปลว่า “ต่อต้าน” หรือ “คัดค้าน” เพราะเหตุนี้

โดยนิกายโปรเตสแตนต์ ยึดคัมภีร์ไบเบิลแท้ ๆ เป็นหลัก ไม่ยกย่องบูชารูปเคารพใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่กางเขน (ไม่มีพระเยซูถูกตรึง) เพียงเป็นสัญลักษณ์

ต่อมาแยกออกเป็นนิกายต่าง ๆ เช่น คาลเวง นิสต์ และเปสโบแทริซึม (นับถือมากในเนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ และสวีเดน) แองกลิคัน พิวยริเตน เควกเกอร์และมอร์มอน (นับถือมากในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา) ฯลฯ

2.3.3 นิกายโรมันคาทอลิก (Catholic)

หลังจากนิกายดั้งเดิมเสื่อมลงถึงที่สุด ได้มีการปรับปรุงครั้งใหญ่ เรียกร้องความศรัทธาของประชาชน โดยเรียกตัวเองว่า “คาทอลิก” แปลว่า “สากล” จนกลายเป็นนิกายที่ยิ่งใหญ่กว่านิกายอื่นที่เกิดภายหลัง มีประชาชนนับถือมากที่สุด

นิกายโรมันคาทอลิก นอกจากนับถือพระเยซูแล้ว ยังนับถือพระมารดาของพระเยซูเป็นแม่พระยกย่องและนับถือนักบุญ (ผู้อุทิศตนเพื่อพระเจ้า) ทุกองค์ รวมทั้งโยเซฟ บิดาบุญธรรมของพระเยซูด้วย เชื่อเรื่องไฟล้างบาปก่อนขึ้นสวรรค์ นับถือสันตะปาปาเป็นผู้แทนพระเยซู พระคาทอลิกทุกรูป มีอำนาจสอนธรรมะและยกบาปได้เช่นเดียวกับพระเยซู ศาสนาจักรที่แท้จริงมีเพียงศาสนาจักรเดียวคือ ศาสนาจักรคาทอลิก คาทอลิกมีอำนาจในการกำหนดธรรมและศีลทั้งหลายได้เช่นเดียวกับคริสตจักรอื่น ซึ่งเดินทางมาถึงในปี ค.ศ.1701 เป็นผู้ดำเนินงานสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และอัครสังฆมณฑลที่ท่าแร่ – หนองแสง และอีก 8 สังฆมณฑล

สำหรับคาทอลิกชาวไทยนับว่าได้สิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาอย่างสมบูรณ์ บรรยากาศทางการเมืองก็เอื้ออำนวยนอกจากนั้นยังมีองค์การศาสนาสัมพันธ์ ทำให้ประชาชนชาวไทยไม่ถือเราถือเขาในด้านเชื้อชาติ ศาสนา มีความรักสามัคคีความอยู่รอดและวัฒนาถาวรของประเทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ในระบอบประชาธิปไตยมาตลอด

2.4 พิธีกรรมในเทศกาลสำคัญของศาสนาคาทอลิก (LITURGIA OF CATHOLIC)

สำราญ วงศ์เสงี่ยม (2523 : 3 - 186) ได้กล่าวว่า พิธีกรรม ในภาษาไทยเรานั้น เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า “การบูชา หรืออีกนัยหนึ่งการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์” ในวงการคาทอลิกได้นำคำนี้มาใช้เพื่อหมายถึงศัพท์ Liturgia

ศัพท์กรีกคลาสสิก “ลิตูเรเกีย” หมายถึง การรับใช้การเป็นบริวารหรือ งานหลวงสาธารณะประโยชน์ ต่อมา คำกรีกคำนี้ ยังมีความหมายในศาสนา หมายถึง “การรับใช้” พระเจ้าโดยบุคคลที่มีหน้าที่ทำแทนประชาชน ความหมายที่ใช้ในเวลาต่อมาแคบเข้า หมายถึงเฉพาะวิธีบูชาพระเจ้า เมื่อกล่าวถึงการประกอบพิธีต่อพระเจ้าโดยพระสงฆ์และพวกตระกูลสงฆ์แล้วในพลับพลาศักดิ์สิทธิ์หรือวิหารของพระองค์ ถ้าตอนใดต้องแปลศัพท์เดียวกันนี้ในโอกาสประกอบศาสนาพิธีต่อพระยาเวห์โดยประชาชนไม่ใช่พระสงฆ์ ก็ใช้คำอื่น

พิธีกรรม คือ การประกอบหน้าที่สงฆ์ของพระเยซูคริสต์เจ้าในพิธีกรรม การกระทำในมนุษย์ศักดิ์สิทธิ์ แสดงออกโดยอาศัยเครื่องหมายแสดง ที่ประสาทรับรู้และเห็นได้บังเกิดผลตรงเครื่องหมายที่แสดงออกแต่ละอย่างนั้น ในพิธีกรรมพระกายทิพย์ของพระเยซูคริสต์เจ้า กล่าวคือ

องค์ผู้เป็นศรีชะกับบรรดาผู้เป็นส่วนต่าง ๆ แห่งพระนิกายของพระองค์เป็นผู้ประกอบประชาคารวกิจทั้งครบ

พิธีกรรมประจำปีหรือวันสำคัญทางศาสนาของคาทอลิกได้มีมาพร้อมมูลตั้งแต่เริ่มแรกแห่งการก่อตั้งพระศาสนา แต่มีวิวัฒนาการค่อยเป็นค่อยไปในช่วงต้นได้รับอิทธิพลตามสภาพสังคม มีการปรับปรุง ในส่วนนี้ทำให้เกิดการต่อต้านเป็นลัทธินิกายต่าง ๆ เช่น โปรเตสแตนต์ ฯลฯ ซึ่งจะถือแบบอย่างจากพระคัมภีร์ล้วน ๆ นับถือพระเป็นเจ้าผู้เดียวสูงสุดเท่านั้น ธรรมเนียมต่าง ๆ จะไม่มีรูปแบบแผนแน่นอน การดำรงชีวิตจึงแล้วแต่บุคคลตามทัศนคติ เทศกาลที่มีพิธีกรรมที่สำคัญที่สุดคือ “ปาสกา” และ “คริสตสมภพ” เป็นการนมัสการพระเป็นเจ้าโดยตรง ส่วนเทศกาลอื่น ๆ สำหรับแม่และนักบุญสำคัญ ๆ เป็นการแสดงความระลึกถึงผู้ที่มีบทบาทยังใช้ได้กับพิธีใหญ่ ๆ และศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น เช่น การสมโภชแม่คริสตชนถือแม่พระเป็นผู้มีส่วนร่วมและบทบาทสำคัญ ซึ่งพระเจ้าทรงเลือกพระนาง และพระนางทรงตอบรับแผนการไถ่บาปที่ยิ่งใหญ่นี้ พระศาสนจักร จึงมีการเคารพแม่พระมาจนบัดนี้การแสดงความรักต่อแม่พระและเหล่านักบุญต่าง ๆ เป็นส่วนช่วยส่งเสริมระลึกถึงพระเป็นเจ้าเท่านั้น

2.4.1 พิธีล้างบาป

2.4.1.1 สมัยอัครสาวก

ในสมัยอัครสาวกนั้น ถือว่าส่วนประกอบ 3 อย่างมีความสำคัญมากในพิธีล้างบาป คือ

- (1) การชำระตัวด้วยน้ำ
- (2) การยืนยันศรัทธา
- (3) การสำนึกกลับใจ

การเตรียมตัวหรือเงื่อนไขที่เรียกร้องจากผู้รับศีลล้างบาปมี 3 ประการดังนี้ คือ

(1) สำนึกบาปที่ได้กระทำและกลับใจ รวมทั้งปฏิบัติตามพระบัญญัติของพระผู้เป็นเจ้า

(2) ศรัทธาและยืนยันศรัทธา

(3) อัครสาวกได้ประกาศสอนล่วงหน้าก่อนแล้ว

2.4.1.2 สมัยปีตาคารยเริ่มแรกของพระศาสนจักร

เมื่อคริสตศาสนาแผ่ไปทั่วจักรวรรดิโรมัน ซึ่งเริ่มต้นเมื่อปลายคริสต์ศตวรรษแรกนั้น การล้างบาปผู้ใหญ่ได้กระทำเป็นการปกติโดยทั่วไป สำหรับบุตรทารกของผู้กลับใจเป็นคริสตชนนั้นไม่มีหลักฐานปรากฏไว้อย่างชัดเจน สำหรับการเตรียมตัวล้างบาปนั้น กระทำอย่างจริงจัง เพราะว่าคนที่สมัครเข้าศาสนานั้นมาจากสังคมต่างศาสนา อาจยังไม่ทราบถึงประวัติการกอบกู้ของพระผู้เป็นเจ้า

2.4.1.3 สมัยต้นคริสตศตวรรษที่ 2

เมื่อประมาณต้นคริสตศตวรรษที่ 2 นั้น ปรากฏว่าเป็นไปดังนี้ คือ “การกล่าวถึงการล้างบาปให้ล้างบาปดังนี้ ให้ล้างบาปในนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต ในน้ำที่ไหลหากไม่มีน้ำ ที่ไหลก็จงล้างในน้ำแบบอื่น หากไม่สามารถล้างในน้ำเย็น ก็จงล้างในน้ำอุ่น และหากไม่มีน้ำทั้งสองแบบ ก็จะใช้ น้ำรดศีรษะ 3 หนในนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต และก่อนที่จะล้างให้ทำพิธีล้างและผู้รับศีลล้าง ตลอดจนคนอื่น ๆ ด้วย ถ้าเป็นไปได้ จำกัดอาหารและท่านต้องสั่งผู้รับพิธีล้างให้จำศีลอดอาหารเป็นเวลา 1 หรือ 2 วันก่อนพิธี

2.4.1.4 สมัยกลางคริสตศตวรรษที่ 2

สมัยนี้ถือว่าการเตรียมตัวที่สำคัญก่อนจะรับศีลล้างบาป คือ การอบรม สั่งสอน การสวดภาวนาและการจำศีลอดอาหาร การจำศีลอดอาหารของผู้เตรียมตัวรับศีลล้างบาปนั้น กระทำในทุกวันพุธและศุกร์จนกว่าจะถึงกำหนดวันรับศีลล้างบาป

2.4.1.5 สมัยคริสตศตวรรษที่ 3

สมัยนี้ การเตรียมตัวรับศีลล้างบาปเป็นไปอย่างมีกฎเกณฑ์แน่นอนยิ่งกว่าเดิม และมีบ่งไว้ในหนังสือ *Tvaditio Apostolica* การเตรียมตัวนั้น มีพิธีเป็นขั้น ๆ ก่อนที่จะถึงขั้นได้รับศีลล้างบาป ซึ่งมีอยู่ 2 ระยะด้วยกัน

(1) การเตรียมตัวระยะยาว หรือที่เรียกว่า การเตรียมตัวของผู้รับศีลล้างบาปตามความหมายอันแท้จริงที่ *Catechumens* (ผู้สมัครเรียนคำสอนเพื่อรับศีลล้างบาป หรือ คริสตวลำรอง) จะต้องถือตาม

(2) การเตรียมระยะสั้น ซึ่งถือเป็นขั้นที่ 2 ของการเตรียมตัวก่อนรับศีลล้างบาปไม่นาน

2.4.1.6 สมัยคริสตศตวรรษที่ 4 - 5

สมัยนี้พิธีล้างบาปได้วิวัฒนามาจนถึงขั้นสมบูรณ์แบบเป็นบรรทัดฐาน พิธีเตรียมตัวรับศีลล้างบาปและพิธีล้างบาปเองก็เหมือนศตวรรษที่แล้วมาแต่มีพิธีเสริมที่เพิ่มเข้ามาบ้าง เช่น พิธีเสกและให้เกลือ เป็นต้น การเตรียมระยะสำหรับผู้สมัครรับศีลล้างบาปกำหนดให้อยู่ในเทศกาลมหาพรตคือ ในวันอาทิตย์ที่ 3 - 4 และ 5 ของเทศกาลมหาพรต พิธีล้างบาปเอง กระทำในคืนวันเสาร์ปีศาจตัว เช่น ในคริสตศตวรรษที่ 3

2.4.1.7 สมัยคริสตศตวรรษที่ 6 - 9

ในสมัยนี้พิธีเตรียมตัวรับศีลล้างบาประยะยาวได้หายไปเหตุว่าคริสตศาสนาได้หยั่งรากลึกลงในบ้านเมืองโรมันแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป

พิธีเตรียมตัวเป็นขั้น ๆ สำหรับศีลล้างบาปเดิม คือ ประกอบด้วย การอาบน้ำ เป่าลมเหนือผู้เตรียมตัว การทำเครื่องหมายไม้กางเขน ผู้สมัครรับศีลล้างบาป และการให้เกลือเสก จบลงด้วยพิธีขับไล่ปีศาจ

2.4.1.8 สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 9 ก่อนพิธีปัจจุบัน

พิธีล้างบาปที่ใช้เรื่อยมาหลายร้อยปีก่อน พิธีปัจจุบันหลังสังคายนาवादิกัณฑ์ 2 นั้น เริ่มใช้ตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1614 ซึ่งเป็นการนำเอาพิธีที่เขียนไว้ในปีคริสต์ศักราช 1523 มาปรับปรุงเพียงเล็กน้อย ถอยหลังไปถึงคริสต์ศตวรรษที่ 5 และ 6 พระศาสนจักรได้นำมาปรับปรุงเพียงเล็กน้อย ให้มีพิธี 2 แบบ คือ แบบสั้น ๆ สำหรับทารกและแบบยาวสำหรับเยาวชนผู้ใหญ่

2.4.2 พิธีศีลล้างบาปในปัจจุบัน

พิธีล้างบาปแก่ทารกในปัจจุบัน ไม่ใช่พิธีที่ต้องกระทำเพียงให้เสร็จไป แต่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่บุคคลหลายฝ่ายต้องเตรียมตัวล่วงหน้าให้พร้อมกันเสียก่อน และในการทำพิธีศีลล้างบาปให้แก่ทารก จะต้องพิจารณาความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพของเด็ก, สุขภาพของมารดาเด็ก, ให้มีเวลาเพียงพอสำหรับเตรียมเป็นพ่อแม่ การจัดพิธีล้างบาปเอง, ปัญหาการเลื่อนกำหนดเวลา ประกอบพิธีให้นานออกไป, บิดามารดาและพ่อทูลหัวและศาสนบริกรของศีลล้างบาป

พิธีล้างบาปผู้ใหญ่ นั้น ปัจจุบันกลายเป็นพิธีเรียบง่าย ๆ ไม่เหมือนแบบเดิมซึ่งสลับซับซ้อนและบางตอนก็ไม่กระจ่าง ปัจจุบันภาคเตรียมตัวเป็นขั้น ๆ ก่อนรับศีลล้างบาปได้ถูกนำมาปฏิบัติอีกหน จึงทำให้พิธีล้างบาปเป็นไปอย่างเรียบง่ายและไม่ซับซ้อน

2.4.3 พิธีศีลกำลัง

ปัจจุบันพระศาสนจักรให้ประกอบศีลกำลังได้ 2 วาระ คืออาจประกอบต่อเนื่องกันไปกับศีลล้างบาปและติดตามมาด้วยการรับศีลมหาสนิท หรืออาจแยกประกอบในเวลาอื่นเพราะสาระสำคัญในพิธีศีลกำลังที่อาจประกอบได้ 2 วาระ แต่เดิมนั้นพระศาสนจักรถือว่าพิธีล้างบาปและกำลังอันหนึ่งอันเดียวกันแม้จะเป็น 2 ศีลศักดิ์สิทธิ์ก็ตาม และคำว่า "ล้างบาป" ก็หมายรวมถึงพิธีศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้งสองประการ

อย่างไรก็ตาม เป็นที่แน่ชัดว่าไม่ว่าสมัยใดพิธีศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้งสองประการนี้ ต่างแสดงออกให้เห็นว่าเป็นพิธี 2 พิธีที่แยกแยะออกจากกันเสมอมา เป็นศีลศักดิ์สิทธิ์สองประการ ไม่ใช่ประการเดียว

พิธีศีลกำลังประกอบด้วยการปกมือและการเจิมด้วยน้ำมันศักดิ์สิทธิ์ (เสรี พงศ์พิศ, 2529 : 283)

2.4.4 พิธีศีลมหาสนิท

ศีลมหาสนิทนับเป็นศีลศักดิ์สิทธิ์หนึ่งใน 3 ศีลแห่งพิธีเข้าเป็นคริสตศาสนิกชนและเป็นจุดสุดยอดแห่งพิธีนี้ ศีลล้างบาปและศีลกำลังมีไว้ก็เพื่อศีลมหาสนิท เป็นการเตรียมและนำไปสู่ศีลมหาสนิท ฉะนั้นศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้งสองประการนี้จึงเป็นการนำเข้าไปสู่ธรรมล้ำลึกแห่งศีลมหาสนิท

จุดหมายปลายทางของพิธีเข้าเป็นคริสตศาสนิกชนคือ นำเราให้เข้ามาดำเนินชีวิตให้ศีลมหาสนิทนั่นเอง ศีลล้างบาปและศีลกำลังจำเป็นต้องมีศีลมหาสนิทเข้าประกอบให้สมบูรณ์ เหตุว่าหน้าที่

ของศีลศักดิ์สิทธิ์ 2 ประการคือ ทำให้เราเข้ามาเป็นสมาชิกอย่างสมบูรณ์ในพระคริสตเจ้าโดยตรง ศีลมหาสนิทจึงทำให้เราเข้าเป็นสมาชิกในพระคริสตเจ้าอย่างสมบูรณ์แบบ

2.4.5 พิธีศีลอภัยบาป

พิธีศีลอภัยบาปปัจจุบัน ซึ่งมีพิธีอยู่ 3 แบบ ที่ปรับปรุงแก้ไขพิธีกรรมได้พยายามทำตามหลักการของสภาสังคายนาวาติกันที่ 2 อยู่แล้วมากบ้างน้อยบ้าง แต่ก็นับว่าเป็นความพยายามที่ดีกว่าแบบเดิมมาก

2.4.5.1 พิธีคืนดีเป็นรายบุคคล

พิธีคืนดีเป็นรายบุคคลหรือการสารภาพบาปที่ละคนนี้เป็นารปรับปรุงพิธีการที่เคยถือปฏิบัติกันมานั่นเอง พิธีเป็นไปดังนี้ คือ

- (1) พระสงฆ์ผู้อภัยบาป ต้อนรับทักทายผู้มาสารภาพบาป
- (2) ผู้สารภาพบาปทำเครื่องหมายกางเขน
- (3) พระสงฆ์ผู้เตือนผู้สารภาพบาปให้ไว้วางใจในพระผู้เป็นเจ้าของ
- (4) พระสงฆ์อ่านข้อความในพระคัมภีร์ อย่างไรก็ตามตอนนี้จะละเว้นไม่

อ่านก็ได้

- (5) ผู้มาสารภาพบาปของตน
- (6) พระสงฆ์ขอให้ผู้สารภาพบาปแสดงความเสียใจ โดยสวดบทภาวนาที่

แสดงถึงความทุกข์เสียใจ

- (7) การให้อภัยบาป โดยพระสงฆ์ยกมือเหนือศีรษะผู้สารภาพบาปประกาศการให้อภัย
- (8) หลังจากได้รับการอภัยบาป มีการขอบคุณสั้น ๆ

2.4.5.2 พิธีคืนดีสำหรับหลายคนโดยสารภาพและรับการอภัยบาปที่ละคน

พิธีนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการสนองตอบคำเรียกร้องของพระศาสนจักรหลายแห่งก่อนหน้านี้ ให้มีพิธีอภัยบาปร่วมกัน โดยจัดให้มีพิธีวจนพิธีร่วมกัน แล้วจึงสารภาพบาปและรับอภัยบาปที่ละคน พิธีคืนดีแบบนี้ มีวิธีการดังนี้

- (1) เริ่มด้วยบทเพลงคำทักทายของพระสงฆ์คำเตือนใจสั้น ๆ ของพระสงฆ์และคำภาวนาของท่าน
- (2) การอ่านพระวาจาของพระเจ้า
- (3) เทศนาเตือนใจ
- (4) การพิจารณามโนธรรม
- (5) การสารภาพบาปพร้อมๆ กัน หรือ “สารภาพบาปทั่ว ๆ ไป”
- (6) คำภาวนาในรูป “บทรำวิงวอนนักบุญทั้งหลาย”

(7) ไปสารภาพบาป และรับการอภัยบาปทีละคน

(8) คำภาวนาขอขอบคุณ – อวยพรและปิดพิธี

2.4.6 พิธีศีลเจิมคนไข้

ปัจจุบันพระศาสนจักรได้หวนนำคำสอนในพิธีเยลาเซียนที่เน้นถึงการรักษาตัวบุคคลไม่ว่าร่างกาย จิต และวิญญาณ มาอีกครั้งหนึ่ง ดังที่ปรากฏในพิธีเจิมคนไข้ปัจจุบัน ภาคเสกน้ำมันในระหว่างพิธี ได้นำคำภาวนาในหนังสือพิธีเยลาเซียน มาใช้

พิธีเจิมคนไข้ โดยปกติมีส่วนประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) พระสงฆ์ทักทายและถ้าเห็นสมควร เอน้ำมันเสกพรมคนไข้กับห้อง

(2) คำปราศรัยสั้น ๆ ซึ่งรวมถึงการทำวาทกรรมถึงข้อความในจดหมายของ

นักบุญยากอบ

(3) การสารภาพความผิดแบบสารภาพทั่ว ๆ ไป หรือการสารภาพของคนไข้

(4) บทอ่านจากพระคัมภีร์ และเทศนาเตือนใจสั้น ๆ

(5) บทรำวิงวอนพระผู้เป็นเจ้าของคนไข้และผู้พยายามดูแลคนไข้

(6) การปกมือเหนือศีรษะคนไข้เจียบ ๆ

(7) การเสกน้ำมันสำหรับเจิมคนไข้หรือมิฉะนั้น เป็นการภาวนาขอพระคุณ

แบบพวกยิว สำหรับพระเมตตาของพระองค์ในการบำบัดความเจ็บป่วยของมนุษย์

(8) การเจิมน้ำมันแก่คนไข้บนหน้าผากและบนมือทั้งสองพร้อมกล่าวว่า "อาศัยการเจิมอันศักดิ์สิทธิ์นี้ อาศัยพระเมตตาอันล้นพ้นของพระองค์"

(9) บทภาวนาของพระสงฆ์ซึ่งมีให้เลือกสรรให้เหมาะสมแก่สภาพต่าง ๆ ของคนเจ็บไข้

พิธีเจิมคนไข้ปัจจุบันมีโครงสร้างต่าง ๆ ของพิธีศีลศักดิ์สิทธิ์อย่างครบถ้วน กล่าวคือ ภาควจนพิธีกรรม, คำภาวนาและการประกอบพิธีศีลศักดิ์สิทธิ์เอง พิธีทั้งหมดเป็นแบบมองไปที่ตัวบุคคลมากยิ่งขึ้นกว่าแบบเดิม มุ่งไปที่คนเจ็บไข้และผู้ดูแลรักษาพยาบาลและนำสังเกตว่าเกือบทุก ๆ ภาคของพิธีนี้ เน้นถึงอำนาจแห่งการรักษาความเจ็บป่วยต่าง ๆ ทั้งร่างกาย จิตใจ วิญญาณ อาศัยศีลศักดิ์สิทธิ์นี้

2.4.7 พิธีศีลบวช

พิธีบวชที่ปรับปรุงในปัจจุบัน ได้แสดงให้เห็นว่าการบวชพระสังฆราช, พระสงฆ์ และสังฆานุกร นั้นมีสิ่งๆที่เหมือนกันอยู่ 3 ประการ

(1) การปกมือเหนือผู้รับเลือก

(2) คำภาวนาอภิเชก

(3) พิธีปลีกย่อยอื่น ๆ ประกอบกัน เช่น การเจิมน้ำมันศักดิ์สิทธิ์,

การมอบเครื่องหมายบอกตำแหน่งหน้าที่ ทำให้เราเข้าใจว่าการบวชทั้ง 3 ชั้นนี้ เป็นศีลศักดิ์สิทธิ์ หนึ่งเดียวอย่างแท้จริง

2.4.8 พิธีบวชพระสังฆราช

เช่นเดียวกับพิธีประกอบศีลศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ พิธีบวชพระสังฆราชเริ่มเมื่อจบภาควจนพิธีกรรม ในอนุชามิชาแล้ว

2.4.8.1 หลังอ่านพระวรสาร ชับร้องเพลงอัญเชิญพระจิต หรือเพลงที่คล้ายคลึงกัน

2.4.8.2 ผู้รับอภิเษกเดินเข้าใกล้องค์อุปชฌาย์และได้รับการแนะนำตัวเป็นทางการ

2.4.8.3 องค์อุปชฌาย์เทศนาเตือนใจ

2.4.8.4 การถาม – ตอบ ประเพณีนิยมแต่โบราณกาล

2.4.8.5 คำภาวนาของที่ประชุมในรูปบทวิงวอนนักบุญทั้งหลาย

2.4.8.6 ผู้รับอภิเษกคุกเข่าหน้าองค์อุปชฌาย์เพื่อรับการปกมือเหนือศีรษะ

2.4.8.7 องค์อุปชฌาย์วางหนังสือพระวรสารที่เห็ดไว้บนศีรษะผู้รับอภิเษก

2.4.8.8 คำภาวนาอภิเษก

2.4.8.9 องค์อุปชฌาย์เจิมศีรษะผู้รับอภิเษกด้วยน้ำมันคริสมา

2.4.8.10 องค์อุปชฌาย์มอบหนังสือพระวรสาร, แหวน, สวมหมวกยกสูงให้และมอบไม้เท้าไว้ในหนังสือ

2.4.8.11 หากผู้รับอภิเษกอยู่ในอาสนวิหารของตนเองอยู่แล้วองค์อุปชฌาย์ก็เชิญให้ขึ้นนั่งบนอาสน์แล้วมีการแสดงความรักความยินดีด้วย

2.4.8.12 ต่อจากนั้น มิสซาดำเนินไปตามปกติจบพิธีมิสซาแล้ว พระสังฆราช อวยพรพระประชาสัตบุรุษ

2.4.9 พิธีบวชพระสงฆ์

2.4.9.1 หลังอ่านพระวรสารในมิสซา สังฆนุกรท่านหนึ่งเรียกชื่อผู้จะรับศีลบวช

2.4.9.2 แนะนำตัวผู้จะรับศีลบวชเป็นทางการ โดยพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่

2.4.9.3 เทศนาเตือนใจ

2.4.9.4 คำถาม – คำตอบระหว่างองค์อุปชฌาย์กับผู้รับศีลบวช

2.4.9.5 บทวิงวอนนักบุญทั้งหลาย

2.4.9.6 พิธีบวชเอง โดยพระสังฆราชปกมือเหนือศีรษะผู้รับศีลบวชโดยไม่กล่าวว่าจะไร

2.4.9.7 เจิมมือผู้รับศีลบวชด้วยน้ำมันคริสมา โดยช่วยผู้รับศีลบวชสวมอาภรณ์ที่เป็นเครื่องหมายของสงฆ์คือผ้า และเสื้อ

2.4.9.8 การมอบแผ่นบังและเหล้าองุ่น ให้แก่พระสงฆ์บวชใหม่เป็นเครื่องหมายของสิทธิที่ถวายมหาอนุชามิสซา

2.4.9.9 การแสดงความรักความยินดี

2.4.10 พิธีบวชสังฆานุกร

2.4.10.1 หลังอ่านพระวรสารในมิสซา มีพิธีแนะนำตัวผู้รับศีลบวชอย่างเป็นทางการ

2.4.10.2 เทศนาเตือนใจ

2.4.10.3 คำถาม – คำตอบระหว่างองค์อุปถัมภ์กับผู้รับศีลบวช

2.4.10.4 คำภาวนา, บทอวิงวอนนักบุญทั้งหลาย

2.4.10.5 พระสังฆราชปกมือเหนือศีรษะผู้รับศีลบวชโดยไม่กล่าวว่าจะไร

2.4.10.6 สังฆานุกรใหม่สวมเครื่องหมายของสังฆานุกรคือผ้าและเสื้อ

2.4.11 พิธีศีลสมรส

พิธีศีลสมรสในพระศาสนจักร ตั้งแต่ไหนแต่ไรมามีลักษณะเรียบ ๆ กล่าวคือ มีการแสดงความสมัครใจของคู่บ่าวสาว และการมอบตัวให้แก่กันและกัน และพระศาสนจักรได้นำพิธีนี้มากระทำให้ระหว่างพิธี บูชามิสซาด้วย

พิธีศีลสมรสประกอบหลังภาควจนพิธีกรรมในมิสซาเหมือนกับพิธีศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ บทอ่านในมิสซาศีลสมรสมีเลือกมากมาย

พิธีสมรส นั้นมีขั้นตอนเรียงบงายดังนี้

- 1) ในพิธีสมรสเอง เน้นถึงความเข้าใจในพันธะของการแต่งงาน, เสรีภาพของการตกลงปลงใจ และการมอบตัวให้แก่กันและกัน
- 2) การเสกแหวนและสวมแหวน แหวนซึ่งคู่บ่าวสาวสวมให้แก่กันและกันในพิธีนั้น
- 3) การอวยพรแก่คู่บ่าวสาว
- 4) การอวยพรก่อนจบพิธี

2.4.12 พิธีมิสซา

เป็นพิธีกรรมในศาสนาคาทอลิก ซึ่งแสดงถึงความรักพระเจ้า และวิธีการนมัสการพระองค์ได้อย่างเหมาะสมที่สุดคือ “พิธีมหาอนุชามิสซา” เป็นการนมัสการพระเจ้าด้วยจิตใจ เป็นการแสดงความรับรู้ต่อความรักอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ พิธีมิสซาเป็นการนมัสการร่วมที่สมบูรณ์แบบที่สุด การถวายบูชามิสซาแต่ละครั้ง เป็นการบูชาเดียวกับที่พระเยซูถวายองค์เป็นผู้บูชาบนไม้กางเขน

ในระหว่างพิธีมิสซา คริสชน แต่ละคนมีสิทธิ์จะถือว่าตนร่วมมหาทรมานบนไม้กางเขนกับพระเยซูด้วย และผลจากการบูชา คือ การที่พระบิดาทรงอภัยบาปและโทษแก่มนุษย์ พิธีมิสซาเป็นโอกาสดีที่สุดที่คริสตชนจะมองดูกันและกัน ร่วมมือกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในพิธีมิสซา เช่น ช่วยพิธี

กรรม ช่วยสวดบทภาวนา ขับร้อง บริจาคทาน และที่สำคัญที่สุด คือ ร่วมซาบซึ้งในความหมาย มิสซาและประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของแต่ละคนเหล่านี้ ล้วนแต่สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันให้เป็นจริง

ส่วนสำคัญที่สุดของพิธีมิสซา คือ การเสกปัง และเหล้าองุ่น เป็นพระกายและพระโลหิต ของพระเยซูคริสต์ ปังที่เสกก็คือ คักดีลิตีร์ ซึ่งจะกลายเป็นเครื่องหมายถึงองค์พระคริสต์ ใครจับปัง เข้าปาก หมายถึง การรับพระคริสต์เข้าในใจ

พิธีมิสซานี้จัดขึ้นในโบสถ์แกสต์บรุช (ผู้นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก) เป็น ประจำทุกวัน เพื่อให้คนทั่วไปได้เข้ามาสวดภาวนา (ศราวุธ ชโนวรรณะ, 2536 : 17 – 18)

2.4.13 พิธีปัสกา

เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของศาสนาคาทอลิก ตามรากศัพท์แล้ว “ปัสกา” แปลว่า การหลุดพ้น การผ่าน (Pass Over) เป็นความรอดพ้นจากบาป พ้นจากความมืดสู่แสงสว่าง ซึ่งมีความหมาย เดียวกันคือ คาทอลิกจะถือเหตุการณ์ 2 อย่างที่ต่อเนื่องกันเป็นปัสกาคือ

- 1) การสิ้นพระชนม์ของพระเยซูเจ้าบนไม้กางเขน
- 2) การฟื้นคืนชีพจากความตายของพระเยซูเจ้าและเสด็จขึ้นสู่สวรรค์

เป็นภารกิจสำคัญของพระบุตร (พระเยซู) ที่ลงมาบังเกิดในโลกนี้ หลังจากนั้น พระเยซูทรง เสด็จขึ้นสู่สวรรค์และส่งพระจิตลงมาเป็นการสมบูรณ์ในแผนการไถ่กู้โลกไว้

พระศาสนจักรตั้งแต่แรกเริ่มถือว่าการกอบกู้มนุษย์ของพระเยซูเจ้าประกอบด้วยพระมหา ทรมานจนสิ้นพระชนม์และชัยชนะด้วยการกลับคืนชีพของพระองค์ฉันใด การฉลองปัสกา ก็ต้อง ประกอบด้วย 2 ภาคดังกล่าวฉันนั้นปัสกาคริสตังจึงเริ่มต้นในวันคักดีลิตีร์และวันสิ้นสุดในวัน อาทิตยปัสกา

การฉลองปัสกาภาคแรก หรือพระมหาทรมาน ประกอบด้วยการเป็นทุกข์กลับใจ และ การไถ่โทษบาป ส่วนภาคที่สองเป็นการเฉลิมฉลองธรรมล้ำลึกแห่งการกลับคืนชีพของพระคริสต เจ้า และเป็นการเปิดฉลองในวันระหว่างคืนวันเสาร์คักดีลิตีร์ถึงวันอาทิตยปัสกาเป็นการ ผ่านพ้นจาก ความทุกข์มาสู่ความยินดีตามศัพท์ของคำว่า “ปัสกา” ซึ่งหมายถึงการข้ามพ้น (บาป) นั่นเอง

พิธีปัสกาเนื่องทำให้เกิดพิธีกรรมเทศกาลต่าง ๆ อีก เช่น “เทศกาลมหาพรต” จะเป็นการ เตรียมตัวดี แก่บาปปรับศีลกลับใจใช้โทษบาป คริสตชนจะทำการถือศีลอดอาหารในช่วงนี้ โดยจะเริ่ม ก่อนปัสกาประมาณ 4 สัปดาห์ โดยเริ่มก่อน 1 วัน จะเป็นพิธีแห่ไบลานในวันอาทิตย เพราะ ชาวเมืองที่เข้ามาต้อนรับพระเยซูคริสต์ก่อนเข้าเมืองด้วยการแห่ไบลานต้อนรับพระองค์เข้ามาใน ใจดีใจ หลังจากเทศกาลมหาพรตแล้วจะเป็นช่วงตรีวารเป็นเวลา 3 วัน ก่อนฉลองฟื้นคืนพระชนม์ ในปัสกา (วันอาทิตย) คือ ตั้งแต่ในวันพฤหัสบดี – ศุกร์ – เสาร์

- วันพฤหัสบดีคักดีลิตีร์ ระลึกถึงการตั้งศีลมหาสนิทใน “Last Supper” ทรงตั้งด้วยพระ องค์ของโดยเน้นให้ทำพิธีการรับพระกาย และพระโลหิตของพระองค์ถวายบูชามิสซา ร่วมเข้าเป็น

หนึ่งเดียวกันกับพระองค์โดยผ่านทางศีลมหาสนิทซึ่งเป็นศีลสำคัญ ปกติพิธีบูชามิสซา จะกระทำทุกวันหลังจากวันพฤหัสบดีไปแล้วจะไม่มีพิธีนี้ในวันศุกร์และวันเสาร์พระองค์ทรงล้างเท้าของสานุศิษย์ของพระองค์เพื่อแสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งการจะมีต่อกันเป็นข้อที่พระองค์สอนเสมอ

- วันศุกร์ศักดิ์สิทธิ์ ระลึกถึงพระมหาทรมานจนถึงพระชนม์ของพระเยซูเจ้าในวันนี้มักจะมีการเดินรูป 14 ภาพ ตั้งแต่รับโทษประหารด้วยการถูกตรึงกางเขนจนถึงพระชนม์และฝังในพระคูหา มีความหมายถึงบาปที่เหล่ามนุษย์ได้กระทำไปนั้น พระเป็นเจ้าทรงให้อภัย และยอมรับการคืนดีของมวลมนุษย์และให้มนุษย์สำนึกถึงบาปที่ได้กระทำและขอภัยโทษต่อพระเป็นเจ้า

- วันเสาร์ศักดิ์สิทธิ์ เป็นวันแห่งการรอคอยพระเยซูเจ้าทรงกลับคืนพระชนม์ คริสตชนต่างรอดด้วยความหวังเศร้าใจกับการสิ้นพระชนม์แต่มีความเชื่อมั่นในการกลับคืนชีพของพระองค์ คือการรอคอยอย่างมั่นใจและมีความหวังในโบสถ์ทั่วไปทุกโบสถ์ในพิธีนี้จะพันผ้าสีม่วงไว้ที่ประรูปทุกรูปในโบสถ์เพื่อแสดงความเศร้าใจ

- วันอาทิตย์ปัสกา เป็นการฉลองใหญ่เป็นชัยชนะต่อความตาย ความรอดเหนือบาปทั้งมวล คริสตชนจะรื่นเริงยินดี เพราะความรอดของโลกมาถึงแล้ว พระองค์มีชัยมีชัยเหนือความตาย วันนี้แต่ละปีจะเปลี่ยนไปโดยเน้นต้องลงในวันอาทิตย์ศักดิ์สิทธิ์

และหลังจากนี้จะมีพิธีมิสซาตามปกติต่อไปทุกวันจนถึงวันศุกร์ที่ศักดิ์สิทธิ์ปีต่อไป และหลังจากนี้ 8 วัน ก็จะเป็นวันที่พระองค์ส่งพระจิตในโลกรมนุษย์เพื่อดูแลและเพื่อผลทางจิตใจของมวลมนุษย์เป็นการฉลอง "พระจิตเจ้าเสด็จ" ต่อไป พระเป็นเจ้าจะลงมาพบทางพระจิตเจ้าแก่มนุษย์

2.4.14 ในพิธีกรรมคริสตสมภพ

ตามที่ศึกษามาแล้วว่า พระศาสนจักรตั้งแต่เริ่มแรกฉลองกันมา ฉลองวันสำคัญเพียงวาระเดียวคือ ปัสกาของพระคริสตเจ้าประจำอาทิตย์และประจำปี ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 4 จึงมีการฉลองพระคริสตเจ้า เสด็จมาท่ามกลางมนุษยชาติ การที่พระศาสนจักรที่กรุงโรมถือเอาวันที่ 25 ธันวาคม เป็นวันระลึกคล้ายวันประสูติพระคริสตเจ้า เพราะได้คิดคำนวณอย่างละเอียดถึงวันประสูติของพระองค์

ความตั้งใจอันแท้จริงคือ ความต้องการกลั่นงานฉลองของคนต่างศาสนาในวันนั้น คืองานฤดูหนาวระลึกถึงการประสูติของสุริยเทพ ผู้ปราบศัตรูพ่าย (Unconquerable) โดยที่งานฉลองนี้ พระศาสนจักรถือว่าพระคริสตเจ้าผู้ประสูติมาเป็นสุริยเทพผู้ปราบศัตรูพ่ายที่แท้จริง (Natale Chisti)

ก่อนถึงวันคริสตสมภพนี้เป็นช่วงเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้าโดยมีการเตรียมตลอด 4 อาทิตย์ก่อนพระคริสตสมภพ คือ จะทำพิธีกรรม (ถวายความยากลำบากและทรมานเป็นเครื่อง

บูชา) ใช้โทษบาป อย่างไรก็ตามเทศกาลเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้ามีลักษณะ “ชื่นชมยินดี” กว่ามหาพรต

ต่อมาภายหลัง ความชื่นชมยินดีนี้ก็กลายเป็นเทศกาลรื่นเริง เป็นประเพณีต่าง ๆ เช่น จัดต้นสน เป็นต้น ใช้คริสมาสต์ประดับประดาอย่างสวยงามส่งความสุใจกันและกันเด็ก ๆ อาจจะได้อของขวัญ เกิดความยินดีในเทศกาลนี้ การฉลองจะเริ่มคืนวันที่ 24 และจบลงด้วยพิธีมิสซาถวายแก่พระเยซูเจ้าตอน 0.00 น. วันที่ 25

เทศกาลอื่น ๆ เช่น ฉลองแม่พระและนักบุญต่าง ๆ เป็นพิธีที่คริสตชนให้ความสำคัญระดับรองรับลงมาจากการถวายบูชาแด่ พระเป็นเจ้าสูงสุดเท่านั้น คือ ปัสกา แต่เป็นเครื่องเตือนใจถึงผู้ที่ติดตามพระเยซูเจ้าไปถึงเบื้องบน ขอให้มีความตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามท่านเหล่านั้น แม่พระได้รับการนี้ถึงและเคารพเป็นคนแรก เพราะพระนางสานต่อและเป็นผู้รับหน้าที่อันยิ่งใหญ่ พระนางอ่อนหวานทรงบุญร่วมทุกข์ทรมานกับพระเยซูมาตลอดที่มีพระชนม์บนโลกนี้ คริสตชนเชื่อว่าแม่พระเสด็จมาในโลกนี้หลายครั้งเพื่อเตือนเหล่ามวลมนุษย์ให้สำนึก ในความผิดคอยช่วยเหลือเป็นผู้แจกจ่ายพรจากพระผู้เป็นเจ้าสูงสุด คริสตชนจึงเคารพแม่เป็นผู้ให้ความบรรเทาใจเสมอมา ส่วนนักบุญต่าง ๆ ที่ปรากฏบนโบสถ์ต่าง ๆ ล้วนส่งเสริมความเชื่อตามแต่ท้องถิ่นที่รู้จักหรือมีผลต่อความเชื่อในท้องถิ่นนั้น ๆ

ฉะนั้น จึงมีการฉลองเหตุการณ์อื่น ๆ อีก แต่อยู่ในระดับรอง ๆ ออกไปมากมาย เช่น วันพระแม่รับสารจากนักบุญคาเบรียล ต้อนรับแผนการณ์ของพระผู้เป็นเจ้า วันแม่เสด็จขึ้นสวรรค์ (Assumption) วันฉลองนักบุญต่าง ๆ ล้วนส่งเสริมความเชื่อสู่จุดหมาย คือ พระราชัยบนสวรรค์ และสันติสุขตลอดนิรันดร (เลวี พงษ์พิศ, 2529 : 25 – 30)

2.5 องค์ประกอบของศาสนาในฐานะเป็นสถาบัน

2.5.1 ลักษณะของการบริหารงานของพระศาสนจักรคาทอลิก

พระฐานานุกรม (Hierachy) หมายถึง การปกครองพระศาสนจักร หน่วยงานปกครองพระศาสนจักรคาทอลิกในประเทศไทยเป็นหน่วยงานที่มีลักษณะการบริหารงานเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับศาสนจักรโรมันคาทอลิกทั่วโลก อันมีศูนย์กลางอยู่ที่สำนักวาติกันแห่งกรุงโรม โดยมีสมเด็จพระสันตะปาปาเป็นประมุข แต่มิได้เป็นหน่วยงานย่อย หรือ Subdivision ของหน่วยงานพระศาสนจักรแห่งกรุงโรม สำนักวาติกันทางการบริหารงานแต่อย่างใด แต่จะเป็นเสมือนผู้แทนมีศักดิ์ศรีเท่าพระศาสนจักรสากลทุกประการ การบริหารงานจะมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง แต่อยู่ภายใต้การแนะนำของสำนักวาติกันโดยสมเด็จพระสันตะปาปาจะทรงใช้ Pallium ซึ่งเป็นอำนาจในการปกครองแก่เหล่าสังฆมณฑลท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งสังฆมณฑลต่าง ๆ จะมีพระสังฆราชเป็นประมุข (สภาพระสังฆราช. 2544 : 28 – 30)

รูปที่ 2.1 แสดงระบบพระฐานานุกรม (Hierachy)

สมชาย พุ่มสะอาด (2531 : 118) ยังได้กล่าวว่าศาสนาทุกศาสนาเริ่มต้นด้วยประสบการณ์ของคน ๆ เดียวกัน เมื่อคน ๆ นั้นนำไปประกาศเผยแพร่ให้คนอื่นทราบ แล้วมีผู้เกิดประสบการณ์แบบเดียวกัน จำนวนมากขึ้น มีการทำงานร่วมกันอย่างมีระเบียบ สถาบันศาสนาก็เกิดขึ้น สถาบันศาสนาที่เรียกว่า ศาสนจักร Church

เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ประสบการณ์ส่วนบุคคลไปเป็นสถาบันนี้ปอล ดักลาส และ เอ็ดมันด์ เอส บรูนเนอร์ กล่าวไว้อย่างน่าฟังว่า “อย่างที่สังเกตเห็นกันอยู่เสมอ นั้น ศาสนาที่เพิ่งเริ่มต้นเกิดใหม่ มีศาสดาพยากรณ์โดดเด่นเดียวคนเดียวกับศาสนิกย์ไม่กี่คนนั้นจะทรงสภาพดั้งเดิม อันบริสุทธิ์อยู่ได้ก็ไม่เกินหนึ่งชั่วคน การที่จะทำให้ศาสนาที่อยู่คงทนต่อไปได้สำเร็จนั้น จะต้องมีวิถีโฆษณาวิธีการให้การศึกษาและสร้างระเบียบวินัยขึ้นมา และงานเหล่านี้จะเป็นไปไม่ได้ถ้าหากไม่มีการจัดตั้งศาสนาในฐานะเป็นสถาบัน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 8 ประการคือ

- (1) ศาสดาผู้ให้กำเนิด
- (2) ประมวลคำสอน
- (3) คัมภีร์
- (4) นักบวช
- (5) ศาสนิกชน
- (6) ศาสนสถาน
- (7) ศาสนวัตถุ

(8) สัญลักษณ์ทางศาสนา

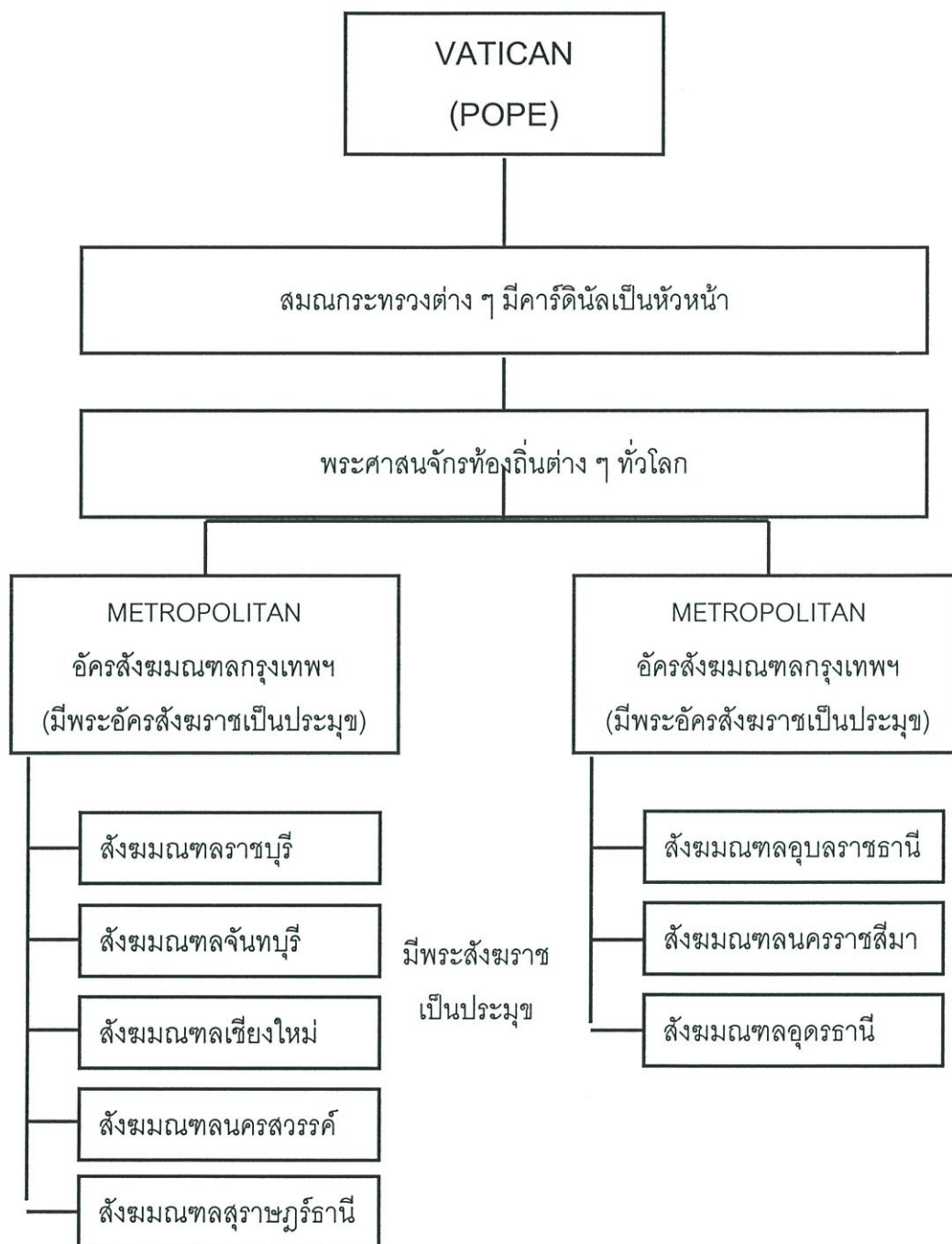
2.5.2 ลักษณะการบริหารงานในสังฆมณฑล

ศราวุธ ชโนวรรณะ ได้กล่าวไว้ว่า (2536 : 33 – 35) การบริหารงานของพระศาสนจักรในประเทศไทย จะแบ่งการปกครองเป็น 2 อัครสังฆมณฑล (มีพระอัครสังฆราชเป็นประมุข) และ 8 สังฆมณฑล คือ อัครสังฆมณฑลกรุงเทพอัครสังฆมณฑลท่าแร่หนองแสง โดยจะแยกย่อยเป็นสังฆมณฑลจันทบุรี สังฆมณฑลเชียงใหม่ สังฆมณฑลอุดรธานี สังฆมณฑลราชบุรี สังฆมณฑลนครราชสีมา สังฆมณฑลนครสวรรค์ สังฆมณฑลสุราษฎร์ธานี

ในการบริหารงานของพระศาสนจักรในประเทศไทยนั้นเนื่องจากอัครสังฆมณฑลกรุงเทพ และอัครสังฆมณฑลท่าแร่หนองแสง เป็นอัครสังฆมณฑลใหญ่ และมีการบริหารงานควบคุมสังฆมณฑลย่อยอีกทีหนึ่ง จึงได้มีการแต่งตั้งให้เป็น Metropolitan ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นอีกกว่าการเป็นสังฆมณฑลย่อยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อัครสังฆมณฑลกรุงเทพ ซึ่งเดิมมีพระอัครสังฆราชเป็นประมุข ซึ่งต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นพระคาร์ดินัล (จะได้รับหน้าที่ทั้งทางการบริหารสังฆมณฑลและเป็นที่ปรึกษาใกล้ชิด พระสันตปาปา ช่วยปกครองพระศาสนจักรเป็นหัวหน้ากระทรวงศาสนา (แห่งวาติกัน และมีสิทธิได้รับเลือกเป็นพระสันตปาปาองค์ต่อไป) โดย Metropolitan จะเป็นศูนย์กลางของการบริหาร มีบทบาทหน้าที่ต่อสังฆมณฑลอื่นที่ประกอบอยู่ใน Metropolitan ซึ่งในประเทศไทยจะมีอัครสังฆมณฑลกรุงเทพเป็น Metropolitan ใหญ่เป็นศูนย์กลางการบริหารทั้งหมด เนื่องจากพระคาร์ดินัลเป็นประมุขอยู่ที่อัครสังฆมณฑลกรุงเทพ โดยตำแหน่งของประมุขของ Metropolitan นี้จะมีหน้าที่ดังนี้

- หน้าที่ในการเรียกและเป็นประธานในกลุ่ม Synod
- เยี่ยมเยียนสังฆมณฑลที่อยู่แขวงของตน
- คอยดูแลเรื่องการเลือกตั้งสังฆราชใหม่ในกรณีตำแหน่งว่างลง

ในการปกครองและบริหารงานในพระศาสนจักรประเทศไทย จะประกอบด้วยหน่วยงานมากมาย ซึ่งจะมีบรรดานักบวชที่มีสมณศักดิ์ต่าง ๆ กันเป็นผู้บริหารงาน โดยอยู่ในโครงสร้างของ “สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย”

รูปที่ 2.2 แสดงระบบการบริหารงานในสังฆมณฑล

2.5.3 การแบ่งเขตการปกครองของการเผยแพร่ฯ ในประเทศไทย (อัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ. 2535 : 11 – 14)

2.5.3.1 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (รวม 11 จังหวัด)

1) กรุงเทพฯ	7) สมุทรสาคร
2) สมุทรปราการ	8) อโยธยา
3) ปทุมธานี	9) นครนายก (เฉพาะ อ.บ้านนา)
4) นนทบุรี	10) สุพรรณบุรี
5) ฉะเชิงเทรา	11) อ่างทอง
6) นครปฐม	

2.5.3.2 สังฆมณฑลจันทบุรี (รวม 7 จังหวัด) ฯพณฯ พระสังฆราชลงเรนซ์ เทียนชัย สมนานจิต อุปสังฆราช คุณพ่อวีระ ผังรักษ์

1) ชลบุรี	5) ระยอง
2) จันทบุรี	6) ตราด
3) ปราจีนบุรี	7) ฉะเชิงเทรา
4) นครนายก (ยกเว้น อ.บ้านนา)	

2.5.3.3 สังฆมณฑลเชียงใหม่ (รวม 8 จังหวัด) ฯพณฯ พระสังฆราชยอแซฟ สังกวาลย์ ศุรศางค์ อุปสังฆราช คุณพ่อซีริล นิพนธ์ เทียนนิหาร

1) เชียงใหม่	5) แพร่
2) เชียงราย	6) แม่ฮ่องสอน
3) ลำปาง	7) ลำพูน
4) พะเยา	8) น่าน

2.5.3.4 สังฆมณฑลท่าแร่ – หนองแสง (รวม 4 จังหวัด) ฯพณฯ พระสังฆราช พระคุณเจ้าลอเรนซ์ กายน์ แสนพลอ่อน อุปสังฆราช คุณพ่อยอแซฟ ตรรกวิทย์ เวียรชัย

1) สกลนคร	3) กาฬสินธุ์
2) นครพนม	4) มุกดาหาร

2.5.3.5 สังฆมณฑลนครราชสีมา (รวม 3 จังหวัด) ฯพณฯ พระสังฆราชยออาภิน พเยาว์ มณีทรัพย์ อุปสังฆราช คุณพ่อเปโตร ประยูร นามวงศ์

1) นครราชสีมา	3) ชัยภูมิ
2) บุรีรัมย์	

2.5.3.6 สังฆมณฑลนครสวรรค์ (รวม 13 จังหวัด) ฯพณฯ สังฆราช ยอแซฟ บรรจง อารีพรรค อุปสังฆราช คุณพ่อมนัส ศุภลักษณ์

1) นครสวรรค์	8) อุทัยธานี
2) ตาก	9) สิงห์บุรี
3) พิษณุโลก	10) ลพบุรี
4) สุโขทัย	11) สระบุรี
5) เพชรบูรณ์	12) อุตรดิตถ์
6) กำแพงเพชร	13) ชัยนาท
7) พิจิตร	

2.5.3.7 สังฆมณฑลราชบุรี (รวม 4 จังหวัด) ฯพณฯ พระสังฆราช ยอห์นบอสโก มนัส จวยสมัย อุปสังฆราชและแชลเชกเกอร์ คุณพ่อราฟาแอล สมบูรณ์ แสงประสิทธิ์

1) ราชบุรี	3) กาญจนบุรี
2) สมุทรสงคราม	4) เพชรบุรี

2.5.3.8 สังฆมณฑลอุดรธานี (รวม 4 จังหวัด) ฯพณฯ พระสังฆราช ยอร์ช ยอด พิมพิสาร อุปสังฆราชคุณพ่อ ลอเรนซ์ชาย จันทะโฮม

1) อุดรธานี	3) ขอนแก่น
2) หนองคาย	4) เลย

2.5.3.9 สังฆมณฑลสุราษฎร์ธานี (รวม 15 จังหวัด) ฯพณฯ พระสังฆราชไมเคิล ประพนธ์ ชัยเจริญ

1) สุราษฎร์ธานี	9) ประจวบคีรีขันธ์
2) ชุมพร	10) ระนอง
3) ตรัง	11) สงขลา
4) พัทลุง	12) ภูเก็ต
5) นราธิวาส	13) ยะลา
6) ปัตตานี	14) พังงา
7) กระบี่	15) สตูล
8) นครศรีธรรมราช	

2.5.3.10 สังฆมณฑลอุบลราชธานี (รวม 6 จังหวัด) ฯพณฯ พระสังฆราช มีคาแดง บุญเถื่อน หมั่นทรัพย์ อุปสังฆราช คุณพ่อโรแบร์ต โกสเด

1) อุบลราชธานี	4) ศรีสะเกษ
2) ยโสธร	5) ร้อยเอ็ด
3) สุรินทร์	6) มหาสารคาม

2.5.4 การบริหารงานของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

สุนัน คงศักดิ์ตระกูลได้กล่าวไว้ว่า อัครสังฆมณฑล คือ ประชากรของพระเป็นเจ้าของพระองค์หนึ่ง ที่พระสังฆราชได้รับมอบหมายให้ อภิบาลดูแลโดยมีคณะสงฆ์ร่วมมือด้วย ดังนั้น จากการที่ประชากรส่วนนี้ผูกพันอยู่กับผู้อภิบาลของตน และโดยผู้อภิบาลนี้รวมอยู่ด้วยกันในพระจิต ผู้ศักดิ์สิทธิ์ทางพระวรสารและศีลมหาสนิท ประชากรส่วนนี้จึงถือเป็นพระศาสนจักรส่วนย่อยแห่งหนึ่งในพระศาสนจักรของพระคริสต์ที่เป็นเอกะศักดิ์สิทธิ์ สากล และสืบทอดจากอัครสาวก สถิตประจำและทำงานอยู่อย่างแท้จริง

อัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ ปกครองโดยพระคาร์ดินัล ไมเคิล มัย กิจบุญชู ได้รับการสถาปนาเป็นอัครสังฆมณฑลเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2508 ครอบคลุมพื้นที่ในการปกครอง 18,831 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 11 จังหวัด คือ กรุงเทพฯ ฉะเชิงเทรา นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สุพรรณบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง โดยมีจำนวนคาทอลิกรวมได้ 76,563 คน มีพระสงฆ์สังฆมณฑล 118 องค์ พระสงฆ์นักบวช 87 องค์ ภราดา 66 คน ภคินี 601 คน โดยสำนักงาน ตั้งอยู่ที่ อาสนวิหาร อัสสัมชัญ บางรัก กรุงเทพฯ (จำเนียร กิจเจริญ, 2544 : 1 – 7)

2.6 ความหมายของโบสถ์คาทอลิก

2.6.1 ความหมายของโบสถ์

ปัญญาวัฒน์ กันดี (2535 : 64) กล่าวไว้ว่า โบสถ์มิใช่รูปจำลอง หรือสถานที่เลียนแบบพระวิหารแห่งกรุงเยรูซาเล็ม หากเป็นปูชนียสถานที่สัตบุรุษมาชุมนุมด้วยความสมัครสมานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยสาระสำคัญดั้งเดิมโบสถ์เป็นนิเวศน์ของประชาชนแห่งพระเป็นเจ้าของพระองค์ เป็นพระนิเวศน์ของพระเป็นเจ้าของพระองค์ได้แต่ในความหมายที่รองลงมา คือ ในความหมายว่าชุมนุมคริสตังที่อยู่ในโบสถ์นั่นเองเป็นที่สถิตของพระเป็นเจ้าของพระองค์ ดังนั้นโบสถ์จึงมีประโยชน์ทางปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ ดั้งเดิม คือเป็นที่ชุมนุมในถิ่นนั้นมาประชุมกันนมัสการพระเจ้าของพระองค์ แต่ในเวลาเดียวกันพระศาสนจักร ก็มุ่งหมายจะให้ความหมายทางจิต คือ เป็นเครื่องช่วยให้ชุมชนคริสตังในถิ่นนั้น ๆ เฟื่องพินิจ ความที่พระศาสนจักรก็มุ่งหมายจะให้ความหมายทางจิต คือ เป็นเครื่องช่วยให้ชุมชนคริสตังในถิ่นนั้น ๆ เฟื่องพินิจ ความที่พระศาสนจักรทั้งสิ้นเป็นภาวะอันเป็นจริงและเพราะโบสถ์เป็นสถานที่สำหรับสาธุชนหลีกเร้นไปสงบจิตและสวดภาวนา จึงไม่พึงสร้างโดยแผนผัง รูปทรง และวิธีการที่จะทำให้ลักษณะแห่งความเป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์เสื่อมทรมานแต่ประการใด

วิภาวัลย์ แสงลิมสุวรรณ (2542 : 75) กล่าวว่า ในการสังคายนาที่เมือง TRENT ในปี ค.ศ.1545 ถึง ค.ศ.1563 (พ.ศ.2086 - 2106) ได้บัญญัติให้มีการแบ่งสังฆมณฑลออกเป็น ส่วนย่อยที่เรียกว่า "วัด" (PARISH) ต่อมาจึงได้ตราขึ้นเป็นกฎหมายของพระศาสนจักร (CODDEX JURIS CANONICI)

ความหมายของคำว่า "วัด" ในศาสนจักรคาทอลิก มี 2 ความหมาย คือ

1) ท้องที่ส่วนหนึ่งของสังฆมณฑล โดยมีการกำหนดเขตพื้นที่อย่างชัดเจนหรือส่วนย่อยของสังฆมณฑล, ที่เรียกว่า "PARISH"

2) สถานที่ศักดิ์สิทธิ์อาจจะเป็นอาคารทั้งหลังหรือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของอาคารเพื่อใช้ประกอบศาสนพิธีสำหรับคริสตชนเรียกว่า "CHURCH" ทั้ง 2 ความหมายมีความสัมพันธ์กันคือในแต่ละวัด (PARISH) สถาบันคริสตชน หรือประชาคมคริสตชนจะมีสถานประกอบศาสนกิจที่เรียกว่า "วัด" หรือ "โบสถ์" (CHURCH) เป็นศูนย์กลางของคริสตชนแต่ละแห่ง

การสร้างวัดต่าง ๆ ต้องได้รับอนุญาตจากสังฆราชก่อนจึงสามารถดำเนินการได้และการสูญเสียสถานะของวัดก็ต่อเมื่อถูกทำให้เสียหายจนไม่สามารถจะบูรณะหรือซ่อมแซมได้ หรือได้รับอนุญาตจากพระสังฆราชผู้ปกครองสังฆมณฑลให้ใช้ทำประโยชน์อื่น ๆ ได้

ศราวุธ ชโนวรรณะ(2536 : 45) ได้กล่าวไว้ว่า "โบสถ์" คือ ส่วนหนึ่งของสังฆมณฑล ที่แบ่งออกเป็นส่วนย่อยในกฎหมายพระศาสนจักรได้ถูกแบ่งการปกครองมาจากสังฆมณฑลอีกที่หนึ่งขององค์ประกอบซึ่งจัดอยู่ในประเภท CHURCH ที่เป็นอาสนวิหารหรือ CATHEDRAL มีลักษณะเป็นเหมือนโบสถ์แม่ หรือเป็นโบสถ์ที่ใช้ประกอบพิธีกรรม สถานกิจการแพร่ธรรมและสถานสำหรับภารกิจอันเป็นศูนย์กลางของสังฆมณฑลเชียงใหม่ ซึ่งความเป็นจริงแล้วการกำหนดให้เป็นวัด โดยปกติจะใช้อาณาเขตพื้นที่เป็นตัวกำหนด นั่นคือ คริสตชนทุกคนภายในอาณาเขตตามที่กำหนดนั้นถือเป็นประชาคมหนึ่งและประชาคมแห่งนี้เรียกว่าโบสถ์มิใช่จะใช้ในความหมายที่เป็นเพียงแต่ตัวสถานที่ใช้ประกอบกิจกรรมทางศาสนาเท่านั้นคือในลักษณะเป็นโบสถ์ทางพื้นที่ (TERRI TORIAL PARISH) แต่จะหมายรวมถึงในแง่เป็นกลุ่มคริสตชนที่โบสถ์ต้องให้การรับผิดชอบ อภิบาล ปกครอง ดังนั้นการศึกษาโครงการนี้จึงมีขอบเขตจำกัด จากการทำเป็นโครงการสมมติ จึงไม่สามารถจะกำหนดตามความเป็นจริงซึ่งโดยปกติจะมีการออกเป็นกฎหมายพระศาสนจักรกำหนดพื้นที่ ฉะนั้นทางผู้ศึกษาจึงจะทำการกำหนดขึ้นให้เป็นส่วนรับผิดชอบบางส่วนมา

2.6.2 โครงสร้างแท้ของโบสถ์คาทอลิก

พระศาสนจักรเป็นคณะบุคคล อธิบายว่า เป็นคณะบุคคลที่จัดระเบียบไว้ในรูปองค์การ ประกอบด้วยเค้าโครงฐานานุกรม คือมีการปกครองลดหลั่นกันลงมาเป็นลำดับดังกล่าวแล้ว ซึ่งสภาพเช่นนี้ย่อมปรากฏโดยชัดแจ้งในสถานที่สำหรับนมัสการพระเป็นเจ้า ด้วยเหตุนี้ ภายในโบสถ์จึงแบ่งแยกกันเด็ดขาดเป็น 2 ตอน คือบริเวณพระแท่นบูชา ซึ่งเป็นเขตหวงห้าม กันไว้สำหรับผู้ประกอบพิธีและผู้ช่วยโดยเฉพาะ กับบริเวณที่นั่งของสัตบุรุษ

ชุมนุมคริสตังที่มาชุมนุมกันย่อมประกอบศาสนกิจต่าง ๆ ฉะนั้นโบสถ์อันเป็นที่ถวายนมัสการแด่พระเป็นเจ้า จึงต้องห้ามหาปัจจัยแห่งการประกอบศาสนกิจไว้ให้ ซึ่งศาสนกิจในที่นี้หมายถึง การสดับฟังพระวาจาของพระเป็นเจ้า การขับร้อง การสวดภาวนา และที่สำคัญที่สุดคือการถวายบูชามิสซา ซึ่งข้อนี้เองเป็นฐานของแนวโน้มอันชอบด้วยเหตุผล 3 ประการ ซึ่งแสดงออกทางการก่อสร้างและการปรับปรุง รูปทรงของวัด คือ

- 1) ประสงค์จะให้สัตบุรุษมีส่วนร่วมในพิธีกรรมมากขึ้น
- 2) พื้นฟูความตระหนักในความสำคัญของวจนพิธีกรรม

เมื่อจะสร้างโบสถ์จึงต้องระมัดระวังกำหนดแผนผังและรูปทรงให้เหมาะสมแก่การประกอบจารีตพิธีและการที่สัตบุรุษจะมีส่วนร่วมในจารีตพิธีอย่างแท้จริง จึงต้องวางแผนผังของโบสถ์ให้ดีเพื่อให้ส่วนต่าง ๆ อยู่ในลักษณะที่เป็นนิมิตรและเป็นเครื่องสะท้อนความหมายที่แท้จริงของพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งได้แก่การที่ชุมนุมประชากรแห่งพระเป็นเจ้าประสานสนิท เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในลักษณะของการปกครองแบบฐานานุกรม (สุชน คงศักดิ์ตระกูล. 2539 : 39)

2.7 ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโบสถ์คาทอลิก

2.7.1 ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโบสถ์คาทอลิกในต่างประเทศ

ผ.ศ.วนิดา ขำเขียว (2543 : 42-45) ได้กล่าวไว้ว่าค่านิยมของโบสถ์ที่นักบุญออสตินผู้เป็นปราชญ์ของศาสนจักรมาชุมนุมกันโบสถ์หรือว่าวัดนั้นเป็นสถานที่ที่ประกอบพิธีกรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมในระยะแรกราวคริสต์ศตวรรษที่ 1 ถึง 4 นั้นพิธีกรรมประกอบกันในวัดแบบบ้านที่เริ่มมาจากพิธีกินเลี้ยงปัสกา พิธีของชาวยิว หลังจากที่ได้ถวายบูชาแล้วก็จะสดุดีพระเป็นเจ้าและรับประทานปังและเหล้าองุ่นในบ้านของพวกเขาเอง ซึ่งพระเยซูกับสาวกได้ทำเช่นนั้นในเย็นวันพฤหัสบดีศักดิ์สิทธิ์เป็นการตั้งศีลมหาสนิท โดยใช้รูปหมายภายนอกคือปังและเหล้าองุ่นในเย็นวันที่ตั้งศีลมหาสนิทนั้น พระเยซูและบรรดาอัครสาวกได้ประชุมกันในห้องชั้นบนของบ้านหลังหนึ่ง ณ ที่นั้นการถวายบูชาแบบคริสตังได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรก เป็นการกินเลี้ยงปัสกาใหม่ซึ่งมิได้หมายถึงการช่วยกู้ให้รอดจากอียิปต์เท่านั้น หากแต่หมายถึงการไถ่กู้ประชากรของพระเป็นเจ้าให้รอด และพระเยซูเจ้าให้สาวกกระทำสืบต่อไปโดยสัญญาว่าพระองค์จะเสด็จมาประทับอยู่กับเขาในการ

ประชุมถวายสักการทุก ๆ ครั้ง ในหนังสือกิจการอัครสาวกได้พูดถึง “วัดแบบบ้าน” (TITULAE หรือ ตีทุเร่) เรียกว่า “พระศาสนจักรมาชุมนุมกัน” แต่วัดแบบบ้านเริ่มพัฒนาไปเรื่อย ๆ โดยพัฒนาเป็น บ้านที่มีลักษณะพิเศษ คือมีการพังกำแพง ขยายห้องให้กว้าง สร้างที่ยกพื้นขึ้นเล็กน้อยกว้าง ประมาณ 11 ตารางเมตรสำหรับเป็นที่นั่งของประธานประกอบพิธีและมีห้องอีกห้องหนึ่งประดับ ตกแต่งอย่างดี มีถ้ำน้ำมีหลังคาคลุม ซึ่งเป็นที่ประกอบศีลล้างบาป ได้มีผู้ค้นพบบ้านพิเศษนี้ที่ บริเวณแม่น้ำยูเฟรต ซึ่งบ้านลักษณะพิเศษใช้ในการประกอบพิธีบูชามิสซาในราวกลางคริสต์ ศตวรรษที่ 3

ระยะที่สอง ราวคริสต์ศตวรรษที่ 4 ถึง 9 นี้ เริ่มมาพร้อมกับการกลับใจของจักรพรรดิ คอนสแตนติน ในอาณาจักรโรมัน เป็นโบสถ์แบบบาซิลิกา (BASILICA) อาคารของทางราชการที่ใช้ในการตัดสิน พิจารณาคดีความเรื่องต่าง ๆ หรือเรียกว่าเป็นศาลสถิตยุติธรรมมีรูปลักษณะ พิเศษกว่าอาคารอื่น คือส่วนสำคัญที่สุดของอาคารเป็นรูปครึ่งวงกลม มีบัลลังก์เป็นที่ประทับของ ผู้แทนจักรพรรดิแต่หลังจากได้ประกาศให้พระศาสนจักรได้รับสันติภาพและยอมรับศาสนาคริสต์ เป็นศาสนาทางการแล้ว บรรดาพระสังฆราช บาทหลวงก็ได้รับการยกย่องนับถือดุจข้าราชการชั้นผู้ ใหญ่เช่นกัน โบสถ์คริสต์จึงเป็นอาคารพิเศษแตกต่างออกไป สถานที่พิเศษสำหรับคนมียศศักดิ์ชั้น ต่าง ๆ มีส่วนหนึ่งสงวนไว้สำหรับคนมียศศักดิ์ชั้นต่าง ๆ มีส่วนหนึ่งสงวนไว้สำหรับประธาน อีก ส่วนหนึ่งไว้สำหรับสัตบุรุษในหลายแห่งก็เอาอาคารทางราชการมาเป็นโบสถ์เลย บาทหลวงเข้า ประจำที่ของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ห้องครึ่งวงกลมเลยกลายเป็นที่สำหรับบาทหลวงไป (แปรสปีเตรี อุม) บัลลังก์พระสังฆราชอยู่กลางครึ่งวงกลมนั้นที่มีเกียรติที่สุด ที่ของประชาชนจึงไม่สู้เหมาะ สำหรับเป็นที่ประกาศพระวาจา (ซึ่งควรจะเป็นธรรมาสันมากกว่า) แต่ต่อหน้าสัตบุรุษ ก็ทำให้ เห็นความสำคัญในตัวบุคคลของพระสังฆราชหรือบาทหลวง ในฐานะเป็นผู้แทนของพระคริสต์เจ้าใน ที่ชุมนุม ต่อมาก็หารูปเป็นเครื่องประดับห้องครึ่งวงกลมนั้น คือรูปกางเขนแห่งชัยชนะ โดยเฉพาะรูป เยชูคริสต์เจ้าภาพประทับบนบัลลังก์

พิธีกรรมในโบสถ์แบบบาซิลิกา (BAASILICA) นั้นใช้ธรรมเนียมของชาวโรมันมาประกอบคือ เพลงเริ่มบรรเลงขึ้นขณะที่ผู้ใหญ่มา เครื่องหมายที่มีผู้ถือหน้าหน้าเรียกว่า แวกสินลา เรยีส (ธง ประจำพระองค์) ก็ใช้ไม้กางเขนแห่งชัยชนะแทน แทนที่จะใช้โคมไฟก็ใช้เทียน ประมวลหนังสือ กฎหมายก็ใช้หนังสือพระบัญญัติใหม่แทน (หนังสือจาวีตโดยเฉพาะพระวรสาร) ขณะที่ชวนแห่ผ่าน ที่ชุมนุมก็ให้ร้องสดุดีประธาน สดุดีพระคริสต์เจ้าด้วยบท “ข้าแต่พระเจ้า ขอทรงพระกรุณาเทอญ ข้าแต่พระเจ้า ขอทรงพระกรุณาเทอญ...” และบท “พระสิริโรจนา...” เมื่อพระสังฆราชหรือบาทหลวงไป ถึงที่นั่น ก็ภาวนาต่อพระเป็นเจ้าในนามของที่ชุมนุม โดยเน้นการเสด็จอวอนของพระคริสต์ซึ่งเป็น คนกลาง คริสต์ตั้งสมณันภาวนาหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ทิศอันเป็นสัญลักษณ์แห่งการประทับ

อันรุ่งโรจน์ของพระคริสต์ ผู้ประกอบพิธีหันหน้าไปทางสัตบุรุษเมื่อพูดกับเขา เมื่ออยู่ที่พระแท่น เป็นประธานในพิธีกินเลี้ยงเครื่องบูชาในนามของพระคริสต์

ไพศาล อานามวัฒน์ (2543 : 6 - 10) โบสถ์แบบบาซิลิกา (BASILICA) เป็นแบบของ โบสถ์ในคริสตศาสนา ในเวลาต่อมาลักษณะแปลนของโบสถ์แบบบาซิลิกา เป็นโบสถ์ที่เน้นแกนยาว จึงเรียกว่า Longitudinal Plan การทำให้มีแกนยาวยืดออกไปเป็นรูปกางเขนแบบโรมันจึงเรียกว่า Roman หรือ Latin Cross Plan การเดินทางที่ยาว ตัวอาคารจึงมีความยาว ลักษณะของโบสถ์ แบบนี้จะประกอบไปด้วยส่วนที่เป็นตัวโบสถ์ และส่วนลานกว้างที่ล้อมรอบด้วยระเบียง (ATRIUM) ส่วนที่เป็นตัวโบสถ์มีห้องโถงยาวตรงกลางที่เรียกว่า เนฟ (NAVE) ซึ่งมีทิวเสาและทางเดินขนาน ข้างทั้ง 2 ข้างที่เรียกว่า ไอเซลล์ (AISLES) และมีส่วนโค้งตรงปลายสุดของโบสถ์มีลักษณะเป็นห้องโค้ง คล้ายมุขยื่นออกไปเรียกว่า แอปส์ (APSE) ซึ่งเป็นส่วนผนังด้านหลังพระแท่น ด้านหน้าของแอปส์ (APSE) เป็นที่ตั้งแท่นบูชา (ALTAR) บริเวณนี้เป็นพื้นที่สำหรับ ประกอบพิธีกรรมเรียกว่า BEMA ซึ่งชั้นระหว่างมุขหัวโบสถ์ (APSE) กับเนฟ (NAVE) และ ไอเซลล์ (AISLES) บริเวณส่วนหน้า ของเนฟ (NAVE) ที่ติดกับ BEMA มีพื้นที่สำหรับคณะนักขับร้อง (CHOIR) และมีที่สำหรับอ่าน พระคัมภีร์ (EPISLE AMBO) แลที่เทศน์ (GOSBEL AMBO) มีส่วนลานกว้างที่ล้อมรอบด้วย ระเบียง (ATRIUM) กลางลานจะมีน้ำพุ (FOUNTAIN) มีทางเดินระเบียงรอบ และส่วนที่ติดกับ ทางเข้าตัวโบสถ์จัดเป็นโถงทางเข้า (NARTHEX) ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยน(TRANSITION) จากภายนอก เข้าสู่ภายในอาคาร ตัวอาคารโบสถ์แบบบาซิลิกา เป็นอัฐและหินที่มีโครงสร้างหลังคาเป็นโครงสร้าง ไม้ฉนวนอาคารส่วนบนเจาะช่องแสงเป็นหน้าต่างสูงติดเพดาน เรียกว่า "Clerestory Windows" เพื่อให้แสงสว่างสามารถส่องลงสู่ห้องโถงด้านล่างได้ ซึ่งให้ความหมายของแสงที่ส่องเข้ามาเป็น แสงจากพระเจ้า ภายในโบสถ์เห็นทางเดินที่ยาวนั้นจะมีทิวเสา (Colonnade) และทิวโค้ง (Arcade) โบสถ์แบบบาซิลิกาที่สำคัญ เช่น ST. PAOLO นอกกำแพงเมืองกรุงโรมและโบสถ์ OLD ST.PETER (ภาพที่ 4) และโบสถ์ ST.CLEMENTE ROME (ภาพที่ 5) เป็นต้น

ในปี ค.ศ.330 พระเจ้าคอนสแตนตินได้สร้างเมืองหลวงขึ้นใหม่ที่ไบแซนติอุม (BYZANTIUM) ซึ่ง ต่อมาเรียกว่า คอนสแตนติโนเปิล (CONSTANTINOPLE) ทำให้อาณาจักรโรมันแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ โรมันตะวันตก และโรมันตะวันออก ทั้ง 2 ส่วนมีประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เป็นผลทำให้เกิดความแตกแยกของศาสนจักรออกเป็นศาสนจักรตะวันตก (CATHOLIC CHURCH) คือ คาทอลิก (CATHOLIC) และศาสนจักรตะวันออก (GREEK ORTHODOX CHURCH) คือ ออร์ทอดอกซ์ (ORTHODOX) ซึ่งมีเมืองคอนสแตนติโนเปิล เป็นศูนย์กลางในปี ค.ศ. 526 – 547 ฝ่ายตะวันออกในสมัยจักรพรรดิจัสติเนียน (Justinian) เป็นผู้นำทางศิลปะและสถาปัตยกรรม มีรูปแบบ ของโบสถ์แบบยึดศูนย์กลางเป็นหลัก เรียกว่า Central Plan หรือ Centralized Plan ลักษณะ แปลนมีทั้งที่เป็นแบบ GREEK CROSS PLAN เป็นรูป กางเขนที่มีแขนเท่ากันทั้ง 4 ด้าน มี

แปลนวงกลม สี่เหลี่ยมจัตุรัส และรูปหลายเหลี่ยม องค์ประกอบบนภายในมีเช่นเดียวกับโบสถ์แบบบาซิลิกา เช่น โบสถ์เซนต์มาร์ เมืองเวนิส (ST.MARK : VENICE) (ภาพที่ 6) นอกจากแปลนแบบยึดศูนย์กลางเป็นหลักแล้ว โบสถ์ในนิกายออร์ทอดอกซ์ (ORTHODOX) ได้พัฒนามาสูงสุดในสมัยจักรพรรดิ จัสติเนียน เป็นโบสถ์แบบผสมผสานระหว่างแกนยาวและศูนย์กลาง เรียกว่าเป็นประเภทผสมผสาน (Synthete Plan) ได้แก่ โบสถ์ฮาเจียโซเฟีย (HAGIA SOPHIA) ในเมืองอิสตันบูล (Istanbul) (ภาพที่ 7) ตัวโบสถ์ยึดแกนตามยาวเป็นหลักของโบสถ์ประเภทบาซิลิกาของสมัยคริสเตียนตอนต้น แต่ส่วนกลางกลับเป็นเนื้อที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่คลุมด้วยโดม ซึ่งตรงกลางนี้มีแนวแกนตั้งเป็นหลัก (VERTICAL AXIS) โบสถ์แบบยึดแกนตั้งแบบไบแซนไทน์ทั้ง 2 แบบ ทำโดม (DOME) คลุมพื้นที่สี่เหลี่ยม จตุรัสตรงส่วนกลางของอาคาร โดยเฉพาะที่ฮาเจียโซเฟีย มีระบบการก่อสร้างโดม โดยมีโค้งสามเหลี่ยมหรือเพนเดนทีฟ (PENDENTIVE) เรียกกระบวนการก่อสร้างนี้ว่า DOME ON PENDENTIVES ทำให้โดมคลุมเนื้อที่สี่เหลี่ยมจัตุรัสยังทำให้ก่อสร้างอาคารได้สูงขึ้น มีน้ำหนักเบาขึ้น ทำให้สามารถเจาะหน้าต่างจำนวนมาก ทำให้แสงจากภายนอกเข้าสู่ภายในอาคาร ทำให้โดมมองดูลอยตัวอยู่กลางอากาศ ประหนึ่งสวรรค์ที่เจิดจ้าโดมเป็นโดมแห่งสวรรค์ (DOME OF HEAVENS) (วิภาวัลย์ แสงลิมสุวรรณ. 2542 : 72 – 76)

โดยสรุปแล้วลักษณะแปลนในสมัยคริสเตียนตอนต้นและสมัยไบแซนไทน์ มี 3 แบบ คือ

1) แปลนแบบบาซิลิกา (Basilica Plan) (ภาพที่ 4) เน้นแกนยาวเรียกว่า Longitudinal Plan มีลักษณะเป็นรูปกางเขนแบบโรมันหรือละติน Roman or Latin Cross Plan

2) แปลนแบบยึดศูนย์กลาง (Central Plan) (ภาพที่ 6) หรือเรียกว่า Centralized Plan มีทั้งลักษณะเป็นรูปกางเขนแบบกรีก Greek Cross Plan

3) แปลนแบบผสม (Synthetic Plan) (ภาพที่ 218) คือ แบบผสมระหว่างแกนยาวกับแบบยึดศูนย์กลาง ซึ่งแปลนทั้ง 3 แบบ เป็นแบบมาตรฐานของโบสถ์ ซึ่งมีการพัฒนาต่อไปโดยเฉพาะแปลนแบบที่ 1 พัฒนามาในโบสถ์ยุคกลางของคาทอลิก (ไพศาล อานามวัฒน์. 2543 : 13 – 17)

วิภาวัลย์ แสงลิมสุวรรณ. 2542 : 71 – 75) ได้กล่าวต่อไปว่า ระยะเวลาราวคริสต์ศตวรรษที่ 9 เป็นโบสถ์แบบสมัยกลาง เมื่อยุโรปทั้งหมดเป็นคริสต์ ทำให้รูปแบบของโบสถ์มีความเปลี่ยนแปลงที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ของศาสนาโบสถ์เกิดขึ้นมากมายจากในสมัยโบสถ์แบบบาซิลิกา จุดเด่นที่เขาสนใจคือ ตัวผู้แทนพระคริสต์เจ้า พระสังฆราช หรือบาทหลวง มาในสมัยกลางพระแท่นกลับเป็นจุดเด่น สัญลักษณ์แห่งการประทับอยู่ของพระคริสต์เจ้า แต่ในเวลาต่อมาศิลปะมหาสนิทที่เก็บไว้ในตู้ศีลก็กลับมีความสำคัญมากกว่าตัวพระแท่นในพิธีกรรมสมัยกลาง บาทหลวงไม่ประจำอยู่ที่ปกติของตน ไม่หันหน้าไปทางสัตบุรุษ แต่อยู่ข้างหน้าสัตบุรุษ หันหลังให้เป็นเป็นผู้นำ

หน้าสัตบุรุษในมิสซาบ่อย บางหลวงรับหน้าที่อ่านบทภาวนาและเพลงของที่ชุมนุม อ่านบทอัญเชิญกิรีเอ โกลรีอาเอง สวดคนเดียว หันหลังให้สัตบุรุษตลอดภาคจนพิธีกรรม ภาคสักการพิธีกรรมก็ดำเนินรูปเดียวกัน จุดเด่นสำคัญที่สุดของพิธีภาคนี้ก็คือ เวลายกศีลเจียบ ๆ นั้นส่วนสัตบุรุษอยู่ห่างจากที่ศักดิ์สิทธิ์ สวดอะไรไปตามใจศรัทธาของแต่ละคน เช่น สวดลูกประคำ เลยไม่แสดงอะไรว่ามีส่วนร่วมในพิธีบูชามิสซาอย่างแท้จริง ลักษณะเฉพาะอีกอย่างหนึ่งในสมัยกลางคือ มิสซาน้อยทวีจำนวนขึ้นทุกที่ ๆ โบสถ์น้อยจึงเพิ่มขึ้นพระแท่นข้างก็ตามมา ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 13

โบสถ์ในยุคกลางเกิดขึ้นเมื่ออาณาจักรโรมันเริ่มเสื่อมอำนาจลงเป็นช่วงที่ศาสนาคริสต์ได้รับการเผยแพร่ไปทั่วเกิดความศรัทธาในศาสนาอย่างมาก ทำให้มีผู้ศรัทธาเดินทางจาริกแสวงบุญไปสักการะแหล่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ และเริ่มมีการฟื้นฟูด้านการค้า เมื่อมีความเจริญขึ้น มีการติดต่อระหว่างกัน แต่ไม่มีใครเป็นศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองสูงสุดในยุโรป อำนาจนี้ตกอยู่ที่พระสันตะปาปาในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของศาสนาคริสต์ ทำให้มีการสร้างโบสถ์ที่มีขนาดใหญ่ รูปแบบโบสถ์ที่มีลักษณะของสถาปัตยกรรมของโรมันจึงเรียกโบสถ์แบบนี้ว่าโบสถ์โรมันเนสส์ ซึ่งมีลักษณะผังที่เน้นแกนตามนอนเป็นหลัก เช่นเดียวกับโบสถ์แบบบาซิลิกา ภายในผังเพิ่มขนาดของปีก (TRANSEPT) ให้ง่ามขึ้น ทำทางเดินข้าง 4 อัน (AISLE) บริเวณหัวโบสถ์เพิ่มมุข (APSE) เป็นห้องสวดเล็ก ๆ (CHAPEL) และจากการเพิ่มทางเดินทำวอีก 1 ครุ ที่เชื่อมกับปีกโบสถ์และอ้อมหัวโบสถ์เพื่อเป็นทางเดินได้รอบเรียกว่าวงจรจกรรม (AMBULATORY CIRCUIT) ในด้านทิศตะวันตกจะทำหอคอยสำหรับผู้ที่มาแสวงบุญเดินได้รอบ หลังคาโครงสร้างของโบสถ์มีทั้งเป็นไม้และโครงสร้างหลังคาโวลท์ ทำด้วยอิฐหรือหินเป็นโครงสร้าง และเนื่องจากน้ำหนักของโวลท์มาก จึงต้องสร้างผนังหนาเพื่อรับน้ำหนักและทำให้การเจาะช่องหน้าต่างได้เล็ก แต่มีการใช้เสาครีบ (BUTTRESS) ยึดตามช่วงของอาคารเพื่อช่วยผ่อนน้ำหนักและเพิ่มความแข็งแรงให้ผนังและเนื่องจากผนังหนามาก จึงทำให้เกิดการทำประตูสอบเข้าเป็นชั้น ๆ ลักษณะของมุมแถวของเสาเล็ก ๆ และแคบ ๆ นิยมใช้ตกแต่งภายนอกอาคาร การเพิ่มขนาดของปีก (TRANSEPT) เพื่อเพิ่มที่นั่งให้กับพระสงฆ์ โบสถ์โรมันเนสส์ภายนอกตกแต่งอย่างเรียบ ๆ ตัวอย่างโบสถ์แบบโรมันเนสส์ เช่น มหาวิหาร PISA (ภาพที่ 8) และ ST. SERVIN (ภาพที่ 9) ในฝรั่งเศส

ความกระตือรือร้นในศาสนาที่เสริมด้วยสงครามครูเสดเป็นแรงกระตุ้นสำคัญในวิวัฒนาการสถาปัตยกรรมของยุคกลาง ซึ่งต่อเนื่องมาจากสถาปัตยกรรมแบบโรมันเนสส์ และได้รับสมญาต่อมาว่าสถาปัตยกรรมโกธิค (GOTHIC ARCHITECTURE) เป็นสถาปัตยกรรมที่เริ่มขึ้น ค.ศ. 1250 – 1500 โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส ความมั่งคั่งและอำนาจของฝ่ายสงฆ์และสำนักสงฆ์ต่างๆ เป็นการเปิดทางไปสู่ความก้าวหน้าทั้งหลายในยุคนี้ เสริมด้วยศรัทธาอย่างลึกซึ้งในศาสนา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ยุคนี้เป็นยุคแห่งการก่อสร้างมหาวิหารอันยิ่งใหญ่เป็นจำนวน

มากมายทั่วไปในยุโรป ในศตวรรษที่ 13 เหล่าช่างทุกสาขาทุกระดับชั้นทุ่มเทกำลังความคิดและกำลังฝีมืออย่างเต็มที่

โบสถ์สมัยโกธิคมีลักษณะเป็นรูปกางเขน มีทางเดินยาว (NAVE) และปีก (TRANSEPT) ทางเข้าอยู่ทางทิศตะวันตก ที่ปีก 2 ข้างเป็นแท่นเล็ก (CHAPEL) บริเวณพระแท่นโบสถ์ด้านทิศตะวันออกเป็นแท่นบูชา มีที่สำหรับคณะร้องเพลงในโบสถ์ (CHOIR) หน้าแท่นมักจะมีรูปแบบผนังด้านหลังพระแท่นโค้ง (ภาพที่ 10) แต่เมื่อเผยแพร่จากฝรั่งเศสกลับมีลักษณะหัวตัวตรง ซึ่งเป็นอิทธิพลของกลุ่มคริสตชน กลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มซิสเตอร์เซียน (CISTERCIAN) ส่วนด้านตะวันตกเป็นหอคอย ยอดกรวยแหลมสูงมีทั้งแบบหอเดี่ยวและหอคู่ ทำให้อาคารมีลักษณะสูง นอกจากนี้ลักษณะเฉพาะของโกธิค คือ การใช้โค้งแหลม (POINTED ARCH) แท่นประตูโค้งกลมสถาปัตยกรรมแบบโกธิคเป็นการแก้ปัญหาทางโครงสร้างจากอาคารสมัยโรมันเนสตร์ระบบของโครงสร้างเป็นระบบน้ำหนักลงเป็นจุด (SKELTON CONSTRUCTION) (ภาพที่ 11) การทรงตัวของโบสถ์โกธิคขึ้นกับแรงดันออก (THRUST) และแรงปฏิกิริยา (Counter Thrust) สมดุลกัน แรงกดคือน้ำหนักที่รวมตัวกันจากโวลท์ตรงเนฟ รวมกับน้ำหนักของหลังคา ถูกแรงปฏิกิริยาโต้ตอบหรือถูกยันรับไว้โดยโค้งลอย (Flying Buttress) ถ่วงหรือกดอยู่บนส่วนบนสุด ระบบนี้เรียกว่า Flying Buttress System ผนังของตัวอาคารโกธิคจึงมีลักษณะเป็นเปลือกหุ้มอาคารเท่านั้น ทำให้สามารถเจาะหน้าต่างได้กว้าง กระดาษสี (Stained Glass) ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวในพระคัมภีร์ ซึ่งโบสถ์ในสมัยโกธิคเป็นเหมือนบันทึกละมั่งหนึ่ง ส่วนในอาคารขนาดเล็กในยุคนี้อาจใช้หลังคาโครงถัก (ภาพที่ 12) แบบต่าง ๆ ตัวอย่างโบสถ์โกธิค เช่น มหาวิหาร NOTRE DAME ในเมือง PARIS ประเทศฝรั่งเศส (ภาพที่ 13) เป็นต้น

อัสซีนี ซูอรุณ (2537 : 211 – 220) ในปลายศตวรรษที่ 14 ในยุโรปเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีการค้นพบโลกใหม่ เกิดกระแสสังคมใหม่ ทำให้อำนาจของศาสนจักรลดลง เพราะแนวคิดใหม่ที่ส่งเสริมศักดิ์ศรีของมนุษย์ ความเป็นปัจเจกบุคคลเกิดความแตกแยก เป็นนิกายต่าง ๆ เนื่องจากความฟุ้งเฟ้อของบรรดาพระสังฆราชบาทหลวง และผู้ดูแลวัดวาอารามต่าง ๆ ที่ร่ำรวย ในวัดที่ยากจนมีแต่พระสงฆ์ยากจนดูแล จึงเริ่มเกิดกระแสต่อต้าน พระศาสนจักรเริ่มการปฏิรูปคาทอลิก (CATHOLIC REFORM ACTION) อันนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงในศาสนจักรจากความเจริญขึ้นของเมืองสำคัญต่าง ๆ โดยเฉพาะฟลอเรนซ์ ใน อิตาลี ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการค้า การศึกษา ศิลปวิทยาการต่าง ๆ ในอิตาลีเองมีความเจริญขึ้นอีกหลายเมือง ในระยะนี้เอง ก่อสร้างสถาปัตยกรรมมีการนำเอาองค์ประกอบคลาสสิกของโรมันมาใช้ในอาคารใหม่ ๆ โดยเน้นการตกแต่งและรูปทรง โดยที่ส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบโครงสร้างของตัวอาคารเหมือนในสมัยโกธิค

ลักษณะโบสถ์ของเธอเนอของส์ (ภาพที่ 14) มีหัวเป็นรูปกางเขนแบบโรมันและแบบกรีก ภายในผังมีองค์ประกอบเหมือนผังบาซิลิกา ลักษณะอาคารมีความหลากหลายรูปแบบ เนื่องจากเป็นยุคที่มีแนวคิดแปลก ๆ ทำให้มีความนิยมสร้างโดมขนาดใหญ่ตรงกลางผังระหว่างปีก (TRANSEPT)

โบสถ์ในสมัยบารอก (ภาพที่ 15) ด้านหน้าและผังของสถาปัตยกรรมบารอกจะเป็นเส้นโค้ง มีการตกแต่งลวดลายสวยงาม ในช่วงนี้เอง ศาสนจักรเริ่มมีการปฏิรูปอย่างจริงจัง ต่อมารูปแบบโบสถ์มีความหลากหลายตามแนวคิดของสถาปนิกกลุ่มลัทธินิยมต่าง ๆ ตลอดจนปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2.7.2 ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโบสถ์คาทอลิกในประเทศไทย

ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก สันนิษฐานว่าเป็นพระสงฆ์ประจำกองทหารเข้ามาสู่ประเทศไทยพร้อมกับการเจริญสัมพันธไมตรีของชาวโปรตุเกส ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ราวคริสต์ศักราช 1511 ดังปรากฏในหนังสือเรื่อง Early Portuguese Account of Thailand ของ J. decompos ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 (วิภาวดี แสงลิมสุวรรณ. 2542 : 1 – 2) แต่ยังไม่เป็นที่ยืนยันแน่ชัด คงปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสงฆ์ธรรมทูตรุ่นแรกที่เข้ามาในเมืองไทยคือสงฆ์คณะมิณิกัน 2 องค์ที่มาจากแหลมมาละกาใน ค.ศ.1567 ในช่วงแรกยังไม่ปรากฏหลักฐานการสร้างโบสถ์ที่ชัดเจนจนถึงรัชสมัยพระไชยราชาธิราช ชาวโปรตุเกสได้ร่วมกับไทยรบกับพม่าจนได้ชัยชนะ จึงได้รับพระราชทาน ที่ดินสำหรับสร้างวัดคาทอลิกขึ้นที่ตำบลบ้านดิน ปากคลองตะเคียน (เขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน) นับได้ว่าเป็นโบสถ์คาทอลิกแห่งแรก ๆ ก็ว่าได้ โดยสร้างขึ้นเพื่อกลุ่มชนชาวโปรตุเกสที่อาศัยในชุมชนนั้น แต่ยังมีได้มีความโดดเด่นจนถึงสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ที่บาทหลวงกลุ่มมิชชันนารีเริ่มมีบทบาทสำคัญทางการเมืองและได้นำความเจริญและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาในช่วงนี้ ได้มีการสร้างโบสถ์และโรงสวด เช่น ที่บ้านหลวงรับราชทูต วัดเซนต์ เปาโล นอกจากนี้ยังได้รับพระราชทานที่ดินให้สร้างโบสถ์เซนต์ยอแซฟ เป็นโบสถ์ที่สร้างด้วยอิฐ โดยมีบาทหลวงชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ปกครอง (บันทร อ่อนคำ. 2525 : 15 – 18)

ต่อมาภายหลังการเสียกรุงศรีอยุธยาโบสถ์เซนต์ยอแซฟ และโรงสวดต่าง ๆ ได้ถูกทำลาย คอทอลิกที่อยู่ในกรุงศรีอยุธยาต้องกระจัดกระจายไปกลุ่มใหญ่สองกลุ่มได้อพยพไปอยู่ที่เมืองจันทบุรี และลงมาทางบางกอกเมื่อมีการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้น จึงมีการตั้งชุมชนขึ้นด้วยกลุ่มชนคาทอลิกเหล่านี้มีทั้งชาวไทย โปรตุเกส ฝรั่งเศส และพวกที่อพยพหนีการเบียดเบียนมาได้แก่ ชาวจีน เวียดนาม อยู่เป็นกลุ่ม ๆ เรียกเป็นค่ายต่าง ๆ เช่น ค่ายช่างตาครุ๊ส ค่ายแม่พระลูกประคำ ต่อมาจึงมีการสร้างโบสถ์ขึ้น ตามชุมชนคาทอลิกต่าง ๆ โดยเฉพาะในภาคกลางบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมืองจันทบุรี (เสรี พงศ์พิศ. 2529 : 11 – 12)

ในเวลาต่อมาชุมชนคาทอลิกต่าง ๆ มีขนาดใหญ่ มีการขยายตัวมากขึ้นจึงมีการสร้างโบสถ์ ที่เป็นอาคารที่แข็งแรงถาวรมากขึ้น ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง พ.ศ. 2475 ประเทศไทยเข้าสู่ยุคใหม่พร้อมกับเป็นช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 เกิดกรณีพิพาทอินโดจีนกับฝรั่งเศส มีการต่อต้านศาสนาคริสต์ และช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ในขณะนั้นแทบไม่มีการสร้างโบสถ์ ขึ้นเป็นเวลาเกือบ 20 ปี และโบสถ์ที่สร้างในเวลาต่อมามีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ทั้งสิ้น (วิภาวัลย์ แสงลิมสุวรรณ. 2542 : 2)

ลำดับเหตุการณ์สำคัญของสยามกับการเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 1511 ถึง สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2475

กรุงศรีอยุธยา

- พ.ศ.2054 (ค.ศ.1511) - โปรตุเกสยึดมะละกาและได้เข้ามาเจรจาไมตรีกับสยาม สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2
- พ.ศ.2075 (ค.ศ.1532) - ทหารอาสาโปรตุเกสได้ช่วยไทยรบชนะพม่าที่เมืองเชียงกราน ได้รับพระราชทานที่ดินและอนุญาตให้สร้างโบสถ์ได้ บริเวณริมฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา เหนือคลองบางตะเคียน สมัยพระชัยราชาธิราช
- พ.ศ.2205 (ค.ศ.1662) - สมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีบาทหลวงต่างชาติ 11 องค์ และมีคริสตังประมาณ 2,000 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวโปรตุเกสที่มาจากมะละกา และอินเดีย ซึ่งคริสตังทุกคนที่อยู่ภายใต้การปกครองของโปรตุเกส ขึ้นอยู่กับพระสังฆราชโปรตุเกสที่เมืองกัว ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นเทียบสังฆมณฑล
- มีคณะมิชชันนารีฝรั่งเศส จากคณะมิชังต่างประเทศแห่งกรุงปารีส (Mission Etraugere De Paris) เดินทางมากับเรือสินค้าผ่านมาในสยาม ก่อนจะไปจีนและโคชินไชน่า
- เกิดปัญหาการเบียดเบียนศาสนาในประเทศจีน และโคชินไชน่า ทำให้คณะมิชชันนารีฝรั่งเศส ประกอบด้วย พระสังฆราชลังแบร์ เดอ ลอมิตต์ และพระสังฆราชฟรังซัว บัลลือ กับคณะบาทหลวงต้องพักอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา

- สมเด็จพระนารายณ์ทรงต้อนรับและพระราชทานที่ดินให้ตั้งบ้านเรือน สร้างวัด และโรงเรียน บริเวณหมู่บ้านญวน นอกกำแพงเมืองด้านทิศใต้ที่บริเวณบ้านปลาเกิด (Ban Plahet) ปากคลองตะเคียน เรียกว่า บ้านเซนต์ยอแซฟ
- พ.ศ.2210 (ค.ศ.1667)
- พระสังฆราชบัลลือ ได้เดินทางไปยุโรปเพื่อรายงานสถานการณ์ในเมืองจีนและในสยาม พร้อมเสนอแนะให้ฝรั่งเศสเจริญสัมพันธไมตรีกับสยาม
- พ.ศ.2212 (ค.ศ.1669)
- กรุงโรมได้สถาปนาเทียบสัมพันธสยาม โดยให้พระสังฆราชลาโน เป็นสังฆราชผู้ปกครอง เพื่อเป็นอิสระจากอำนาจทางการเมืองของโปรตุเกส
- พ.ศ.2213 (ค.ศ.1670)
- ตั้งโรงเรียนสามเณราลัยขึ้น
- พ.ศ.2216 (ค.ศ.1673)
- พระสังฆราชบัลลือเดินทางกลับมาจากยุโรปพร้อมพระราชสาสน์ 2 ฉบับของพระสันตะปาปา และพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์เพื่อถวายพระราชสาสน์ อันเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความสัมพันธ์สยามกับฝรั่งเศส และศาสนาจักร
- 24 ธันวาคม พ.ศ. 2224 (ค.ศ. 1681)
- สมเด็จพระนารายณ์โปรดเกล้าฯ ให้คณะราชทูตไทยชุดแรก อัญเชิญพระราชสาสน์ไปถวายพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 โดยไปกับเรือสินค้าฝรั่งเศส แต่เดินทางไปไม่ถึง
- 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2225 (ค.ศ. 1682)
- คณะมิชชันนารีฝรั่งเศสเข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์ เพื่อถวายพระราชสาสน์พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เป็นครั้งที่ 2 ทำให้ทราบราชทูตไทยไปไม่ถึงฝรั่งเศส
- 25 มกราคม พ.ศ.2226 (ค.ศ.1683)
- สมเด็จพระนารายณ์ฯ ส่งคณะราชทูตพิเศษไปฝรั่งเศสโดยเรือสินค้าอังกฤษ พร้อมส่งนักเรียนไทยไปเรียนวิชาการก่อสร้าง ทำน้ำพุ ช่างเงิน ช่างทอง

- 22 กันยายน พ.ศ.2228 (ค.ศ.1685) - คณะราชทูตไทยที่ไปฝรั่งเศสกลับถึงกรุงศรีอยุธยา พร้อมคณะราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 โดยมีเซอวาเลีย เดอ โชมองส์ ราชทูต มีบาทหลวงเดอซัวซี เรือโทฟอร์มัว วิศวกรเดอลามาร์ และบาทหลวงกีร์ ตาซาร์ด เป็นบาทหลวงคณะเยซุอิต
- 18 ตุลาคม พ.ศ.2228 (ค.ศ.1685) - คณะราชทูตฝรั่งเศสเข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์ฯ เพื่อโน้มน้าวให้เข้ารับนับถือศาสนาคริสต์ โดยมีคอนสแตนติน ฟอลคอน เป็นล่าม
- พ.ศ.2228 (ค.ศ.1685) - ฟอลคอน หรือออกญาวิชาเยน เอาใจฝรั่งเศสโดยเฉพาะคริสตัง โดยสร้างวัดและสร้างโรงเรียนให้ อีกทั้งพยายามทำความสนิทสนมกับบาทหลวงซาร์ด
- พ.ศ.2228 (ค.ศ.1685) - ฟอลคอนได้ทำสัญญาที่เมืองลพบุรีที่ว่าด้วยเรื่องศาสนา เป็นภาษาโปรตุเกส แต่ไม่มีการบังคับใช้
- พ.ศ.2230 (ค.ศ. 1687) - ออกญาพระเสด็จว่าที่พระคลัง และวิสุทธิสุนทร (โกษาปาน) ผู้แทนฝ่ายไทย ทำสัญญาที่ลพบุรี แต่ยังไม่มีการบังคับใช้เพราะสมเด็จพระนารายณ์เสด็จสวรรคต
- พ.ศ.2231 (ค.ศ.1688) - พระเพทราชายึดอำนาจ
- พ.ศ.2231 (ค.ศ.1688) - เกิดการต่อสู้ระหว่างทหารไทยกับทหารฝรั่งเศสที่บางกอก
- 18 ตุลาคม พ.ศ.2231 (ค.ศ.1688) - นายพลเดฟาร์จ ลงนามในสัญญาสงบศึกคู่มงทหารฝรั่งเศส ออกนอกราชอาณาจักร
- พ.ศ.2231 (ค.ศ.1688) - พระสังฆราชลาโน ประมุขเทียบสังฆมณฑลสยามถูกจับ มีการเบียดเบียนคริสตังโดยจับขังคุก โบสถ์ในเมืองต่าง ๆ ทั้งที่กรุงศรีอยุธยา บางกอก ลพบุรี ถูกปล้นและถูกทำลาย รวมทั้ง บุญยอแซฟ ที่อยุธยา และสามเณรลัทธิที่ตำบลมหาพราหมณ์ ถูกทำลาย โรงเรียนคาทอลิกถูกปิด
- พ.ศ.2233 – 2234 - พระสังฆราชลาโนได้รับการปล่อยตัว และพวกคริสตังเริ่มได้รับการปล่อยตัว

- พ.ศ.2246 (ค.ศ.1703) - พระเพทราชาเสด็จสวรรคต
- พ.ศ.2246 – 2251 (ค.ศ.1703 – 1708) - พระเจ้าเสือขึ้นครองราชย์ ฟื้นฟูความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส แต่มิได้รุ่งเรืองเช่นก่อน พระศาสนาจักอยู่ในสภาพยากจน เพราะขาดการสนับสนุนทางเศรษฐกิจ และอำนาจต่อรองทางการเมือง
- พ.ศ.2251 – 2275 (ค.ศ.1708 – 1732) - พระเจ้าท้ายสระครองราชย์
- เกิดความขัดแย้งในเรื่องการเข้ารีตของเด็กหนังสือปลุจฉาววิชันนาของพระสังฆราชลาดน ถูกมองว่าเป็นการดูหมิ่นพุทธศาสนา จึงมีพระบรมราชโองการเกี่ยวกับศาสนา
1. ห้ามมิให้สังฆราชแต่งหนังสือสอนศาสนา เป็นภาษาบาลีและภาษาไทย
 2. ห้ามมิให้สังฆราชชักชวน เทศน์สอนศาสนาแก่คนไทย มอญ และลาว
 3. ห้ามมิให้สังฆราชชักชวน หลอกลวงพวกไทย มอญ และลาว เป็นคริสต์
 4. ห้ามมิให้สังฆราชติเตียนศาสนาพุทธ
- มีการจับกุมชาวคริสต์ และสั่งค้นวิบนหนังสือที่บาทหลวงแต่งและใช้สอน นำหินมาจารึกข้อห้ามทั้ง 4 ข้อ นำไปไว้ที่หน้าโบสถ์บรรดามิชชันนารี และชาวคริสต์ เรียกหินนี้ว่า “หินแห่งความอัปยศ”
- พ.ศ.2291 (ค.ศ.1748) - คริสต์ตั้งถูกจับเข้าคุก ห้ามประกอบพิธีมิสซาในโบสถ์ เนื่องจากพวกคริสตังไม่ร่วมขบวนแห่พระพุทธรบาท และดอกบัวทอง
- ก่อนกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า พระสังฆราชสั่งให้บาทหลวงบางองค์พร้อมกับคริสตังอพยพไปจันทบุรีและบางกอก
- พ.ศ.2310 (ค.ศ.1767) - กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า พระสังฆราช บาทหลวง และชาวคริสตัง ในค่ายถูกจับเป็นเชลย โบสถ์และสามเณรลี้ภัยตลอดจนบ้านเรือนในค่ายถูกเผาทำลาย

- พ.ศ.2310 (ค.ศ.1767)
- สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีกู้เอกราชคืนจากพม่า สถาปนากรุงธนบุรี
 - สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้เสด็จเยี่ยมสังฆราชและบาทหลวง
- 14 กันยายน พ.ศ. 2312
ค.ศ.1769)
- พระราชทานเงิน เรือ และที่ดินริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลกุฎีจีน ให้ตั้งเป็นค่ายคริสตัง เรียกว่าค่ายชาวตากู้อิส
 - คนจีนเข้ารีตจำนวนมาก เนื่องจากไม่อยู่ภายใต้ระบบไพร่ ดังนั้นการเผยแพร่ศาสนามุ่งเน้นคนจีน ญวน และลาว
- 13 ตุลาคม พ.ศ.2317
(ค.ศ. 1774)
- สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีออกพระราชกฤษฎีกาเรื่องศาสนา มิให้คนไทยและมอญ เข้าพิธีมะหะหมัด และเข้ารีตเป็นคริสต์
- พ.ศ.2322 (ค.ศ.1779)
- สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีขับไล่บรรดามิชชันนารีออกนอกราชอาณาจักร เนื่องจากทรงกริ้วข้าราชการคริสตังไม่ยอมกระทำพิธีตือน้ำพิพัฒน์สัตยา
 - เกิดการจลาจลและความวุ่นวายทางการเมือง วัดและบ้านของคริสตังถูกปล้นทำลาย บรรดาคริสตังกระจัดกระจาย เพราะไม่มีบาทหลวงเลย
- พ.ศ.2325 (ค.ศ.1782)
- สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเสด็จสวรรคต
- พ.ศ.2325 (ค.ศ.1782)
- สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก สถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ รับส่งให้เซียมซีชื่อนารีกลับเข้ามายังสยาม และฟื้นฟูความสัมพันธ์กับชาติตะวันตก ทรงมีพระราชประสงค์จะทำการค้าขาย
- พ.ศ.2329 (ค.ศ.1786)
- พระราชทานที่ดินให้แก่ชาวโปรตุเกสที่ให้ความช่วยเหลือในการสู้รบกับกษัตริย์พม่า ที่ดินผืนนี้เรียกว่า โรซารี คือ ค่ายแม่พระลูกประคำ ซึ่งตั้งชื่อตามรูปแม่พระลูกประคำที่นำมาจากอยุธยา และสร้างโบสถ์แม่พระลูกประคำ

- พ.ศ.2332 (ค.ศ.1789) - เกิดการปฏิวัติในฝรั่งเศส และสงครามของชาติต่าง ๆ ในยุโรปของสมัยพระเจ้านโปเลียน ทำให้ไม่มีมิชชันนารีใหม่เข้ามาในสยาม มีแต่บาทหลวงฝรั่งเศส 2 คน อิตาเลียน 1 องค์ และบาทหลวงไทย 5 องค์ ที่ต้องดูแลคริสตังทั่วราชอาณาจักร
- พ.ศ.2345 (ค.ศ.1802) - มีคริสตังในสยามประมาณ 2,500 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวญวน เขมร โปรตุเกส ชาวจีน และเชลยชาวลาว ส่วนใหญ่อยู่ที่กรุงเทพฯ จันทบุรี ปันัง มีวัดและค่ายสำคัญที่กรุงเทพฯ ที่สามเสน มีชาวเขมรวัดคอนเซ็ปชัน ส่วนพวกโปรตุเกสส่วนใหญ่อยู่ที่ชางตาครู้ส หรือวัดกุฎีจีน
- พ.ศ.2346 (พ.ศ. 1803) - พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงอนุญาตให้ข้าราชการที่เป็นคริสตัง ได้รับการยกเว้นการถือน้ำพิพัฒน์สัตยา
- พ.ศ.2351 (ค.ศ.1808) - ปัญหาระหว่างคริสตังโปรตุเกสไม่ยอมรับอำนาจการปกครองของบาทหลวงฝรั่งเศส คณะมิสซังต่างประเทศแห่งกรุงปารีสยุติโดยกรุงโรมได้ชี้แจงให้บาทหลวงโปรตุเกสทราบว่าทางกรุงโรมให้เทียบสังฆมณฑลสยามอยู่ในความดูแลของพระสังฆราชฝรั่งเศส
- พ.ศ. 2352 – 2367 (ค.ศ.1809 – 1824) - พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงครองราชย์
- พ.ศ. 2363 (ค.ศ.1820) - เกิดปัญหากับกงสุลโปรตุเกส เรื่องที่ดินค้ายแม่พระลูกประคำ ซึ่งทรงมีพระบรมราชโองการตอบว่า “ที่ดินนี้มีได้พระราชทานให้รัฐบาลโปรตุเกส แต่ให้คริสตังโปรตุเกสสร้างวัดได้”
- พ.ศ.2363 (ค.ศ.1820) - ได้ตั้งโบสถ์แห่งใหม่ บริเวณบางรัก โดยให้คริสตังอาศัยอยู่เป็นประชาคม เรียกว่า โบสถ์อัสสัมชัญ
- ค.ศ.1824 – 1851 - พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์

(พ.ศ.2367 – 2394)

- พ.ศ.2371 (ค.ศ.1828) - มิชชันนารีนิกายโปรเตสแตนต์จากอังกฤษเข้ามาในประเทศไทย จากสมาคมมิชชันนารีลอนดอน
- พ.ศ.2374 (ค.ศ.1831) - บาทหลวงปัลเลอกัวส์ บุรณะวัตน์นักบุญยอแซฟที่อยุธยา และ รวบรวมกลุ่มคริสตชนในบริเวณนั้น
- พ.ศ.2381 (ค.ศ.1838) - บาทหลวงปัลเลอกัวส์ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระสังฆราชปกครอง เทียบสังฆมณฑลสยาม
- พ.ศ.2380 (ค.ศ.1837) - เนื่องจากแถบยาวราช ตลาดน้อยมีชาวจีนอยู่จำนวนมาก เริ่ม มีการเผยแพร่ศาสนาในหมู่คนจีนมากขึ้น เริ่มมีคนจีนเข้ามา อยู่บริเวณโบสถ์กาลหว่าร์ หรือค่ายแม่พระลูกประคำ แทน คริสตชนเชื้อสายโปรตุเกสเดิม
- 10 กันยายน ค.ศ.1841 - กรุงโรมได้แบ่งมิสซังสยามออกเป็น 2 ส่วน คือ มิสซังสยาม
- พ.ศ.2384 - ตะวันออก คือ รวบรวมอาณาจักไทย และลาว โดยมีพระสังฆราช ปัลเลอ กัวร์ เป็นประมุข และมิสซังสยามตะวันตก (มิสซังมะละกา) คือ ส่วนมิสซังสยามที่เหลือทั้งหมด คือ ประเทศมาลายู เกาะสุมาตรา ภาคใต้ของประเทศพม่า โดยมีพระสังฆราชกูร์เวอซีเป็นประมุข
- พ.ศ.2386 (ค.ศ.1843) - พระสังฆราชปัลเลอ กัวร์ ได้สร้างสถานที่อบรมเป็นทั้งวิทยาลัย และบ้านเณร และได้ออกเยี่ยมเยียนคริสตังที่อยู่ปากแม่น้ำท่าจีน ไปจนถึงนครชัยศรี
- พ.ศ.2392 (ค.ศ.1849) - พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ขอให้พระสังฆราชถวาย สัตว์แด่พระองค์ เพื่อทำพิธีต่ออายุ แต่คณะบาทหลวงคัดค้าน ถือว่าเป็นการกระทำนอกกริต ทำให้มีการรับสั่งจับบาทหลวง ทำลายวัดและบังคับให้คริสตังทิ้งศาสนา

- ทำให้บาทหลวงฝรั่งเศสทั้งหมดนอกจากท่านสังฆราชปัลเลอกัว ถูกเนรเทศออกนอกประเทศ
 - พระสังฆราชปัลเลอกัวส์ ได้ยอมถวายสัตว์ 3 ชนิดตามพระประสงค์ จึงมีคำสั่งยกเลิกพระราชโองการ
- พ.ศ.2394 (ค.ศ.1851) - บรรดามิชชันนารีที่ถูกเนรเทศได้กลับเข้าถึงกรุงเทพฯ
- พ.ศ. 2394 – 2411 (ค.ศ.1851 – 1868) - พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์
- พ.ศ.2398 (ค.ศ.1855) - อังกฤษส่งเซอร์จอห์น เบาวริง มาทำสัญญากับสยามสำเร็จ ทำให้ชาติตะวันตกอื่นๆ ขอทำสัญญาเช่นเดียวกัน ทำให้มีบรรดามิชชันนารีเผยแพร่พร้อมทั้งเผยแผ่ศาสนา
- พ.ศ.2399 (ค.ศ.1856) - เริ่มความสัมพันธ์ไมตรีกับฝรั่งเศสอีกครั้ง เพื่อถ่วงดุลย์อำนาจอังกฤษ
- ได้ทำสัญญาทางการค้าและข้อที่ว่าด้วยศาสนาขึ้น คือให้คนในบังคับบัญชาฝรั่งเศส มีสิทธิถือศาสนาของเขาได้อย่างเปิดเผย โดยอิสระเต็มที่ทั่วราชอาณาจักรสยาม และมีสิทธิสร้างวัดในที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจะได้กำหนดว่าเป็นสถานที่ปลูกสร้างวัดได้ มิชชันนารีมีสิทธิ์เทศน์สอนได้ ณ ที่ใดที่หนึ่ง ของราชอาณาจักรสยามโดยปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ
- 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2395 (ค.ศ.1852) - โปรดให้พระสังฆราชปัลเลอกัว และบาทหลวงบางองค์เข้าเฝ้าพร้อมกับบรรดาหัวหน้าคริสตัง ได้ตรัสว่า “การเบียดเบียนศาสนาเป็นการไม่ดี เราเห็นควรปล่อยให้ทุกคนมีเสรีภาพที่จะนับถือศาสนาใดๆ ตามที่ตนสมัครใจ เมื่อพวกท่านสอนให้คนเข้าศาสนาที่ใดมีจำนวนพอสมควร ก็จงบอกให้เราทราบ เราจะจัดให้เขามีหัวหน้าคริสตังมิให้พวกเจ้าเมืองรังแกเขาได้

- 8 มีนาคม พ.ศ.2395
(ค.ศ.1852) - มีพระราชสาสน์ไปถวายพระสันตะปาปา ปีโอที่ 9 และ พระเจ้านโปเลียนที่ 3 ด้วยลายพระหัตถ์ โดยพระสังฆราชบัลเลอแก้ว เป็นผู้นำไปถวาย
- 20 ธันวาคม พ.ศ.2395
(ค.ศ.1852) - พระสังฆราชบัลเลอ กัว ได้นำพระราชสาสน์ของพระสันตะปาปา ปีโอที่ 9 ถวายพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- พ.ศ.2405 (ค.ศ.1862) - พระสังฆราชบัลเลอ กัวร์ มรณภาพ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้จัดพิธีศพอย่างสง่า โดยพระราชทานเรือหลวง 2 ลำ เพื่อนำขบวนหีบศพ หลังจากพิธีปลงศพ คณะบาทหลวง ได้นำแหวนประจำตำแหน่งสังฆราชบัลเลอ กัวร์ ถวายพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- มีมิชชันนารีจากยุโรปเข้ามามากขึ้น ทำให้มีการเผยแพร่ศาสนา มากขึ้น โดยเฉพาะในต่างจังหวัด มีการให้เสรีภาพทางศาสนา
- พวกบาทหลวงได้สร้างโรงพยาบาล โรงเรียน และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ
- มิชชันนารีออกเผยแพร่ศาสนา และเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตร แก่ชาวนา ชาวไร่ ตามหัวเมือง เช่น ที่นครปฐม ราชบุรี สมุทรปราการ แปรริ้ว นครนายก ฯลฯ ทำให้มีเขารัตมากขึ้น
- พ.ศ.2411 – 2456
(ค.ศ.1868 – 1913) - พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์
- เกิดสมาคมจีนลับขึ้น เรียกว่า สมาคมอั้งยี่ ได้รับอนุญาตให้ก่อตั้ง โดยมีเงื่อนไขจะไม่ก่อการกบฏ และความเดือดร้อนในราชอาณาจักร ซึ่งสมาคมนี้เกลียดชังชาวจีนที่เขารัต และพยายามขัดขวางไม่ให้คนจีนเขารัตเพิ่ม เพราะคนจีนที่เป็นคริสต์ไม่ยอมเข้าสมาคม
- ค.ศ.1876 (พ.ศ.2419) - มิชชันนารีเดินทางไปทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รวบรวม คริสต์ต๋งเชื้อสายลาวได้กลุ่มหนึ่ง ที่บริเวณแก่งคอย

- ค.ศ.1885 (พ.ศ.2428) - คาทอลิกได้เปิดโรงเรียนคาทอลิกในระบบแห่งแรก คือ โรงเรียน
อัสสัมชัญ ในระยะแรกมีนักเรียนไม่กี่คน เพราะพ่อแม่ไม่นิยม
ส่งเด็กมาเรียน บาทหลวงต้องจ้างให้มาเรียน จนในปี ค.ศ.1900
(พ.ศ.2443) มีนักเรียน 1,000 คน จึงขอคณะบราเดอร์เซนต์คาเบรียล
ดำเนินการต่อมาจนถึงปัจจุบัน
- มีคณะนักบวชคาทอลิกทั้งชาย – หญิง เริ่มเข้ามา มีการเปิดโรงเรียน
และดำเนินกิจกรรมทางศาสนาในด้านต่าง ๆ มากขึ้น
- พ.ศ.2433 (ค.ศ.1890) - มีการควบคุมพวกอั้งยี่อย่างจริงจัง ทำให้การเบียดเบียนคริสตัง
ชาวจีนน้อยลง
- พ.ศ.2434 (ค.ศ.1891) - มีการจัดระบบการปกครองโดยตั้งกระทรวง 12 กระทรวง และมี
การปฏิรูปในด้านต่าง ๆ อย่างจริงจัง ทั้งทางด้านการศึกษา การ
สาธารณสุข
- พ.ศ.2436 (ค.ศ.1893) - เกิดปัญหา ร.ศ.112 เรื่องดินแดนทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงที่ไทย
ต้องเสียให้แก่ฝรั่งเศสและอังกฤษ ต้องเสียอิทธิปไตยในการปกครอง
จันทบุรี และเสียเมืองอื่น ๆ ทำให้คนไทยเกลียดชังและกลัวทั้ง
2 ชาติ ทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้าน แต่ไม่เลวร้าย เนื่องจากท่าที
ของฝ่ายปกครองขณะนั้นไม่มีการต่อต้าน กลับช่วยปกป้องพวก
คริสตังจากการถูกเบียดเบียน เนื่องจากในขณะนั้นพระสังฆราช
และพระสงฆ์คาทอลิกไม่มีส่วนในการเมืองใด ๆ
- พ.ศ.2440 (ค.ศ.1897) - เสด็จประพาสยุโรป พร้อมเข้าเฝ้าพระสันตะปาปาเลโอที่ 13
- พ.ศ.2442 (ค.ศ.1899) - กรุงโรมได้ประกาศแบ่งเขตการปกครองทางศาสนาออกเป็น
2 เขต คือ มิสซังสยาม กับมิสซังลาว
- 27 สิงหาคม พ.ศ.1910 (ค.ศ.1910) - รัฐบาลออกพระราชบัญญัติ "ว่าด้วยลักษณะฐานวัด บาทหลวง
โรมันคาทอลิกในกรุงสยาม ร.ศ.128"

- พ.ศ.2453 – 2468
(ค.ศ.1910 – 1925)
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ สังคมไทยตื่นตัวกับการปฏิรูปด้านต่าง ๆ เพื่อความทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ มีการส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ทำให้การเบียดเบียนศาสนาแทบไม่มีเลย กิจกรรมทางศาสนามีมากขึ้น มีการขยายการเผยแพร่ศาสนาไปทั่วทุกภาค
- ค.ศ.1916 (พ.ศ.2457)
- ได้ออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ว่าด้วยที่พระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้แก่โรมันคาทอลิก มีสังฆในกรุงเทพฯ
- พ.ศ.2468 – 2477
- พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ สถานการณ์ทางการเมือง และสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงเริ่มมีกลุ่มปัญญาชนที่ได้รับความรู้จากต่างประเทศ เรียกร้องประชาธิปไตยมากขึ้น
- พ.ศ.2475 (ค.ศ.1932)
- ได้มีการประกาศรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
- พ.ศ.2482 – 2488
(ค.ศ.1939 – 1945)
- ยุโรปอยู่ในสภาวะสงคราม (สงครามโลกครั้งที่ 2) ทำให้เกิดเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก จึงขาดทุนทรัพย์ในการสนับสนุนกิจการทางศาสนา
- พ.ศ.2483 – 2484
(ค.ศ.1940 – 1941)
- เกิดกรณีพิพาทอินโดจีน ระยะเวลาเริ่มต้นของสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้คนไทยเกลียดชังฝรั่งเศส เกิดการต่อต้านฝรั่งเศส และบรรดาคริสตัง ซึ่งรุนแรงกว่ากรณี รศ. 112 เนื่องจากทางการได้ปลุกระดมให้คนไทยรักชาติ และเกลียดฝรั่งเศส รวมทั้งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับฝรั่งเศส
 - มิชชันนารีถูกขับไล่ออกนอกประเทศ เพราะกลัวจะเป็นไส้ศึกคาทอลิกได้รับผลกระทบอย่างมาก

- วัดวาอาราม โบสถ์ต่าง ๆ ถูกปิด ห้ามกระทำพิธีทางศาสนา
มิสซังลาว คือ ภาคอีสาน ถูกเบียดเบียนอย่างหนัก
 - การเผยแพร่ศาสนา และการขยายตัวของชุมชนต่าง ๆ ชลอลง
ทำให้การสร้างโบสถ์ต่าง ๆ มีน้อยลง
- 18 ธันวาคม พ.ศ.2508 (ค.ศ.1965)
- พระสันตะปาปา เปาโลที่ 6 ได้ประกาศสถาปนาพระรัตนานุกรม (Hierarchy) ขึ้นในประเทศไทย ยกฐานะจากมิสซังขึ้นเป็นสังฆมณฑล โดยแบ่งการปกครองฝ่ายศาสนาออกเป็น 2 ภาค คือ อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และอัครสังฆมณฑลท่าแร่หนองแสง
- พ.ศ.2542 (ค.ศ.1999)
- พระศาสนจักรคาทอลิก จึงประกอบด้วย 2 อัครสังฆมณฑล และ 8 สังฆมณฑล รวมเป็น 10 เขตสังฆมณฑล คือ
 1. อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีสังฆมณฑลในสังกัด คือ
 - สังฆมณฑลราชบุรี (บางนกแขวก)
 - สังฆมณฑลจันทบุรี
 - สังฆมณฑลเชียงใหม่
 - สังฆมณฑลนครสวรรค์ (แยกจากสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ปี 1967)
 - สังฆมณฑลสุราษฎร์ธานี (แยกจากสังฆมณฑลราชบุรี) ปี 1969)
 2. อัครสังฆมณฑลท่าแร่ – หนองแสง มีสังฆมณฑลในสังกัด คือ
 - สังฆมณฑลอุบลราชธานี
 - สังฆมณฑลอุดรธานี
 - สังฆมณฑลนครราชสีมา

ที่มา : วิชาวิทย์ แสงลิมสุวรรณ. 2542 : 43 – 55

2.7.3 ชุมชนคาทอลิกตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2475

2.7.3.1 ชุมชนสมัยกรุงศรีอยุธยา จะมีอยู่บริเวณเมืองที่มีความเจริญ มีประชากรต่างด้าวอาศัยอยู่ ได้แก่

1) กรุงศรีอยุธยา ประกอบด้วย

(1) ค่ายโปรตุเกส หรือหมู่บ้านโปรตุเกส เป็นที่ดินที่ได้รับพระราชทาน ในสมัยพระชัยราชาธิราชให้สร้างโบสถ์ อยู่ที่บริเวณบ้านดินปากคลองตะเคียน คริสตชนในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นชาวโปรตุเกส และเชื้อสายผสมโปรตุเกส

(2) ค่ายนักบุญยอแซฟ เป็นที่ได้พระราชทานแก่มิชชันนารีฝรั่งเศส ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ อยู่ที่บ้านปลาเกิด(Banplahet) ใกล้ค่ายญวน คริสตชนในชุมชน มีทั้งชาวโปรตุเกส ญวน และญี่ปุ่น

(3) บางกอก บริเวณที่ตั้งชุมชนคาทอลิกนี้เป็นที่ที่พระราชทานให้

2) ค่ายคอนเซ็ปชัน เป็นที่ที่สมเด็จพระนารายณ์ฯ พระราชทานแก่ พระสังฆราชหลุยส์ลาโน เพื่อสร้างวัดและโรงพยาบาล เป็นที่ริมแม่น้ำเหนือที่ดินของวัดสมอราย คริสตชนในชุมชนนี้ (ระยะแรก) เป็นชาวโปรตุเกสและพวกเชื้อสายผสมโปรตุเกส

3) จันทบุรี ค่ายญวนอพยพ เป็นชุมชนคาทอลิกชาวญวนที่อพยพหนี การเบียดเบียนในประเทศญวน ตั้งอยู่ที่บนเนินสูงริมแม่น้ำไปทางทิศใต้ของเจดีย์วัดจันทบุรี

2.7.3.2 ชุมชนสมัยกรุงธนบุรี ชุมชนที่สำคัญในกรุงศรีอยุธยาที่ค่ายโปรตุเกส

และค่ายนักบุญยอแซฟ ถูกทำลายอย่างมากในคราวที่เสียกรุงศรีอยุธยาให้กับพม่าใน พ.ศ.2310 มีการเผาทำลายริบของมีค่าต่าง ๆ ไปหมดสิ้น จะคงแต่ชุมชนที่ไม่อยู่ในกรุงศรีอยุธยาเท่านั้น นอกจากนี้ได้เกิดชุมชนใหม่ขึ้น ได้แก่

1) บางกอก ชุมชนคาทอลิกที่บางกอกไม่ถูกเบียดเบียนและเมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงกู้เอกราชคืนมาได้ ได้ทรงรวบรวมประชาชนเพื่อฟื้นฟูบ้านเมืองมิชชันนารี เริ่มเดินทางเข้ามารวมกลุ่มคริสตชน ทำให้บางกอกชุมชนสำคัญเกิดขึ้นในสมัยนี้ คือ

(1) ค่ายคอนเซ็ปชันหรือก๊องแซปซ็อง (Conception) ชุมชนเดิม สมัยกรุงศรีอยุธยา คริสตชนในชุมชนชาวโปรตุเกสและชาวเขมร ที่เป็นคนรับใช้ของโปรตุเกสในเขมร

(2) ค่ายซางตาครู๊สหรือแซงเดอะครัวร์ (Sainte Croix) ชุมชนพวกเชื้อสายโปรตุเกสที่หลบหนีภัยสงครามในคราวเสียกรุงศรีอยุธยาในพ.ศ.2310 แต่ไม่ยอมรับบาทหลวงชาวฝรั่งเศสที่ค่ายซางตาครู๊ส จึงแยกตัวออกมา โดยต้องการบาทหลวงชาวโปรตุเกสให้มาปกครองดูแล

2) จันทบุรี หรือจันทบูรค่ายชาวญวน คาทอลิกเดิมสมัยอยุธยาใน ปลายสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ.2322 (ค.ศ. 1772) สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้เนรเทศมิชชันนารีออกจากสยามทำให้ไม่มีมิชชันนารีเหลือในสยามเลย

2.7.3.3 ชุมชนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ

1) สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น รัชกาลที่ 1 – 3 เป็นช่วงที่บ้านเมืองฟื้นตัว ในช่วงต้นราชวงศ์ยังคงมีศึกสงครามจากภายนอก มีการรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับชาติตะวันตก ซึ่งจัดว่าเป็นระยะเวลาที่กำลังสร้างบ้านสร้างเมือง การเผยแพร่ศาสนาของบรรดามิชชันนารีคาทอลิก โดยเฉพาะคณะมิสซังต่างประเทศแห่งกรุงปารีส เริ่มต้นขึ้นใหม่ในสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงเชิญให้พระสังฆราชและมิชชันนารีที่ถูกเนรเทศในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีให้กลับมาดูแลคริสตังกลุ่มต่าง ๆ ทำให้ชุมชนคาทอลิกในช่วงนี้มีการขยายกลุ่มไปมากขึ้น เนื่องจากเริ่มมีบรรดามิชชันนารีโปรเตสแตนต์เข้ามาเผยแพร่และมิชชันนารีคาทอลิกเข้ามาทำงานมากขึ้น และมีบาทหลวง พระสงฆ์พื้นเมืองมากขึ้น ถึงแม้ในปลายสมัยรัชกาลที่ 3 จะเกิดปัญหาทำให้มิชชันนารีต้องเดินทางออกนอกประเทศแต่ก็เป็นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ทำให้มีชุมชนคาทอลิกต่าง ๆ ดังนี้

(1) กรุงเทพฯ หรือบางกอกประกอบด้วย

- ค่ายคอนเซ็ปชันหรือท้องแซปซ็อง (Conception) ชุมชน

เชื้อสายโปรตุเกส เขมร

- ค่ายซางตาคูร์ซ หรือ แซงเตอะครัวร์ (Sainte Croix) ชุมชน

เชื้อสายโปรตุเกสไทย

- ค่ายแม่พระลูกประคำ หรือ กัลแวร์ (Calvaire) ชุมชนชาวโปรตุ

เกสไทย ต่อมาชาวโปรตุเกสเริ่มย้ายไปทำมาหากินที่อื่นในปลายสมัยรัชกาลที่ 3 เริ่มมีชาวจีนเข้ามาอยู่แทน

- ค่ายสามเสน หรือแซ็งค์ ฟรังซัว ซาเวียร์ (Saint Francois

Xavier) ชุมชนชาวญวนอพยพหนีการเบียดเบียนศาสนาในอันนัม

- อัลล์ซัมซ็องบ้านเณร บางรัก ศูนย์กลางที่ตั้งของสำนักพระ

สังฆราช

(2) จันทบุรี ประกอบด้วย

- หมู่บ้านจันทบูร (เดิม) ชุมชนญวนเดิมสมัยอยุธยา

(3) ราชบุรี ประกอบด้วย

- ดอนกระเบื้อง ชุมชนชาวจีนอพยพจากกรุงเทพฯมาทำมา

หากินที่ราชบุรี

(4) นครปฐม ประกอบด้วย

- นครชัยศรี ชุมชนชาวจีนทำอาชีพเลี้ยงหมูในพื้นที่

- (5) อยุธยา ประกอบด้วย
- นักบุญยอแซฟ บ้านปลาเกิด ค่ายเดิมรวมกลุ่มคริสตัง
- ณวนที่กระจัดกระจาย
- (6) ฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย
- แปดริ้ว ที่บางตีนเป็ด ชุมชนครอบครัวชาวจีน
- (7) สมุทรสาคร ประกอบด้วย
- ท่าจีน ชุมชนชาวจีนทำการประมง
- (8) สมุทรสงคราม ประกอบด้วย
- บางนกแขวก (บางช้าง) ชุมชนครอบครัวชาวจีนย้ายมาจากวัดกาลหว่าร์
- (9) สมุทรปราการ ประกอบด้วย
- ปากน้ำ ชุมชนชาวจีน
- (10) ชลบุรี ประกอบด้วย
- บางปลาสร้อย (วัดพระนามพระเยซู) ชุมชนชาวจีน

2) สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เป็นช่วงเวลาที่มีการเผยแพร่ศาสนาอย่างจริงจังมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสนับสนุนกับพระสังฆราช ทำให้การเผยแพร่ศาสนาเป็นไปอย่างราบเรียบ สถานการณ์ทางการเมืองเอื้ออำนวย อีกทั้งเป็นระยะเวลาที่อิทธิพลตะวันตกเริ่มเข้ามาโดยเฉพาะวัฒนธรรมและศิลปกรรมต่าง ๆ ของตะวันตกมีมากขึ้น ทำให้การเผยแพร่ศาสนาเป็นไปโดยง่ายขึ้น มีจำนวนบาทหลวงพื้นเมืองมากขึ้น ถึงแม้ว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเป็นเวลาที่ไทยมีปัญหากับฝรั่งเศส กรณี รศ.112 แต่ก็ไม่เป็นผลกระทบกับการเผยแพร่ศาสนาแต่อย่างไรในสมัยรัชกาลที่ 5 มีคริสตังประมาณ 20,000 คน ชุมชนชาวคริสต์เพิ่มจำนวนขึ้น มีการจับจองซื้อที่ดินสำหรับปลูกสร้างบ้านเรือนสร้างวัดและโรงเรียนขึ้นในปี ค.ศ.1908 (พ.ศ.2451) รัฐได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยลักษณะบูรณะวัดบาทหลวงโรมันคาทอลิก ในกรุงเทพฯ ตามกฎหมาย ร.ศ.128 เนื่องจากบาทหลวงได้ขอพระราชานุญาตให้มีอำนาจในการถือครองที่ดินต่าง ๆ เหล่านั้นอย่างสมบูรณ์ในพระราชบัญญัติในหมวดที่ 2 ข้อ 10 แสดงถึงการให้เสรีภาพในการเผยแพร่ศาสนาได้อย่างเต็มที่ โดยบัญญัติไว้ว่า

“ข้อ 10 มีสขังจะหาที่แห่งใด ๆ เพื่อใช้ในการตั้งสถานวัดบาทหลวง ฤๅสถานพักสอนศาสนาขึ้นใหม่มีขนาดที่ดินตามที่ต้องการใช้เฉพาะเพื่อประโยชน์ที่กล่าวนี้ได้ตามปรารถนา

แต่ถ้าเมื่อมิสซังประสงค์จะตั้งสถานวัดบาทหลวงขึ้นใหม่ในเมืองซึ่งยังไม่ได้มีอำนาจที่จะถือที่ดินสำหรับทำประโยชน์ให้แก่มิสซังนั้นแล้ว ก่อนที่จะตั้งสถานวัดบาทหลวงขึ้นนั้นให้ทำเรื่องราวฉบับ 1 ร้องขอต่อรัฐบาล ซึ่งแจ้งข้อความตามประสงค์ที่จะตั้งสถานนั้น

การที่จะอนุญาตให้ตั้งสถานวัดบาทหลวงเช่นนี้อ่าให้งดไว้โดยไม่มีเหตุอันสมควรที่จะงด และให้เสนาบดีเจ้ากระทรวงในท้องที่นั้นตอบคำร้องของมิสซังเป็นเด็ดขาดภายในกำหนดสี่เดือน

การที่จะตั้งสถานพักสอนศาสนานั้น ไม่จำเป็นต้องขอให้รัฐบาลอนุญาตก่อนก็ได้ แต่ว่าเพียงแต่ตั้งสถานพักสอนศาสนาแล้ว ไม่มีอำนาจที่จะถือที่ดินสำหรับทำประโยชน์ให้แก่วัดนั้น ภายในเมืองที่ยังไม่มีสถานวัดบาทหลวงอยู่ แต่การให้เสรีในการถือเอาที่ดินมีข้อยกเว้น บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่า "ห้ามมิให้มิสซังถือเอาที่ดินภายในกำแพงพระนครกรุงเทพฯ เว้นไว้แต่รัฐบาลจะมอบอำนาจให้ถือจึงจะถือได้" ชุมชนคาทอลิกในสมัยนี้แยกตามจังหวัดต่าง ๆ ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2542) มีดังนี้

(1) กรุงเทพฯ

- คอนเซ็ปชัญ เชื้อสายโปรตุเกส เขมร ไทย
- ชางตาครู้ส ชุมชนชาวจีน
- กาลหวัร์ ชุมชนคริสตังจีน
- สามเสน คริสตังเชื้อสายญวน
- อัลลัมซัญ ศูนย์กลางปกครองคาทอลิก
- หัวตะเข้ คริสตังชาวจีนอพยพมาจากนครชัยศรีมาทำนาและค้าขาย
- บางสะพาน ชาวจีนและไทย
- บางเข็กหนัง ชาวไทย จีน

(2) จันทบุรี

- จันทบุรี สืบเชื้อสายญวนไทย
- ชลุง (คันทายาว)

(3) ราชบุรี

- ดอนกระเบื้อง ชุมชนชาวจีน
- วัดเพลง
- บ้านโป่ง ชุมชนชาวจีน
- โคกมดตะนอย ชุมชนชาวจีน

การประมง

- (4) นครปฐม
 - นครชัยศรี ชุมชนชาวจีน
 - หนองหิน ชุมชนชาวจีน
- (5) อัญญา
 - นักบุญยอแซฟ บ้านปลาเกิด คริสต์ตั้งชาวญวนและชาวไทย
 - เกาะใหญ่ คริสต์ตั้งชาวญวนที่อพยพมาจากสามเสน
 - บ้านปลายนา คริสต์ตั้งชาวญวนอพยพมาจากวัดสามเสนมาทำ
 - เจ้าเจ็ด ชาวญวนที่อพยพมาจากวัดสามเสนมาเป็นชาวประมง
- (6) ฉะเชิงเทรา
 - แปรริ้ว ที่บางดินเปิด
 - ทำไร่
 - ทำเกวียน พนมสารคาม
 - ปากคลองท่าลาด บางคล้า
- (7) สมุทรสาคร
 - ทำจีน ชุมชนคริสตังชาวจีน
- (8) สมุทรสงคราม
 - บางนกแขวก (บางช้าง)
 - แม่กลอง
- (9) สมุทรปราการ
 - ปากน้ำ ชาวจีนทำมาหากินเป็นชาวประมงในพื้นที่
 - ปากกลัด ชาวจีนทำมาหากินเป็นชาวประมงในพื้นที่
- (10) ชลบุรี
 - บางปลาสร้อย (วัดนักบุญยอแซฟ)
 - หัวไผ่
 - พันธ์นิคม
- (11) ปทุมธานี
 - ลำไทร
- (12) นครนายก
 - หัวควาย (เสาวภา)
 - บ้านเล่า

(13) ปราจีนบุรี

- วัดปราจีน

3) สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 (ค.ศ.1932)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยรัชกาลที่ 6 นั้น สังคมไทยกำลังตื่นตัวและเร่งการปฏิรูประบบต่าง ๆ การเข้ามาของมิชชันนารีทั้งของคาทอลิกหรือโปรเตสแตนต์ ที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาและวิชาความรู้ต่าง ๆ ไม่มีข้อขัดขวางใด จึงทำให้มีบุคคลากรทางศาสนาทั้งบาทหลวง บาริเตอร์ และซิสเตอร์ จากต่างประเทศเข้ามาเป็นอันมาก ทั้งมาเปิดโรงเรียน โรงพยาบาล การขยายตัวของชุมชนในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้น แต่ไม่มากเท่ากับในสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากเริ่มมีการเผยแพร่ศาสนาในหัวเมืองทางภาคอีสานอย่างจริงจังมากกว่า ชุมชนคาทอลิกในสมัยนี้แยกตามจังหวัดต่าง ๆ ในปัจจุบันได้ดังนี้

(1) กรุงเทพฯ

- คอนเซ็ปชัน
- ซางตาครู๊ส
- กาลหวาร์
- สามเสน
- อัสสัมชัญ
- หัวตะเข้
- บางสะพาน
- บางเขิน
- หนองจอก

(2) จันทบุรี

- จันทบุรี
- ชลบุรี (วัดวันยาว)

(3) ราชบุรี

- ดอนกระเบื้อง
- วัดเพลง
- วัดโป่ง
- โคกมดตะนอย

- (4) นครปฐม
 - นครชัยศรี
 - หนองหิน
- (5) พระนครศรีอยุธยา
 - นักบุญยอแซฟ
 - เกาะใหญ่
 - บ้านปลายนา
 - เจ้าเจ็ด
 - หน้าโคก
- (6) ฉะเชิงเทรา
 - แปดริ้วที่บางตีนเป็ด
 - ท่าไข่
 - ท่าเกวียน พนมสารคาม
 - ปากคลองท่าลาด บางคล้า
- (7) สมุทรสาคร
 - ท่าจีน
- (8) สมุทรสงคราม
 - บางนกแขวก
 - แม่กลอง
- (9) สมุทรปราการ
 - ปากน้ำ
 - ปากลัด
- (10) ชลบุรี
 - บางปลาสร้อย
 - หัวไผ่
 - พนัสนิคม
- (11) ปทุมธานี
 - ลำไทร
 - บางบัวทอง

(12) นครนายก

- หัวควาย (เสาวภา)

- บ้านเล่า

- หนองรี

(13) ปราจีนบุรี

- วัดปราจิณ

(วิภาวัลย์ แสงดีมสุวรรณ. 2542 : 57 – 65)

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนชุมชนและโบสถ์ที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2475

ลำดับ	ชื่อชุมชน	สมัย / พ.ศ.	กรุงศรีอยุธยา				ธนบุรี	รัตนโกสินทร์								หมายเหตุ
			กันยายน พ.ศ.	พฤษภาคม พ.ศ.	กันยายน พ.ศ.	พฤษภาคม พ.ศ.		พระบรมโกศ 1 (1809 - 1824)	พระบรมโกศ 2 (1824 - 1851)	รัชกาลที่ 1 (1851 - 1868)	รัชกาลที่ 2 (1868 - 1880)	รัชกาลที่ 3 (1880 - 1896)	รัชกาลที่ 4 (1896 - 1910)	พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (1910 - 1925)	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 (1925 - 1932)	
1	หมู่บ้านโปรตุเกส		2061 (1518)	2310 (1767)	2310 (1767)	2310 (1767)	พระบรมโกศ 1 (1809 - 1824)	พระบรมโกศ 2 (1824 - 1851)	รัชกาลที่ 1 (1851 - 1868)	รัชกาลที่ 2 (1868 - 1880)	รัชกาลที่ 3 (1880 - 1896)	รัชกาลที่ 4 (1896 - 1910)	พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (1910 - 1925)	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 (1925 - 1932)	พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 (1932 - 1945)	พ.ศ. 2475 (1932)
			2061 (1518)	2310 (1767)	2310 (1767)	2310 (1767)										
2	ค่ายนักบุญยอแซฟ		2209 (1666)	2310 (1767)	2310 (1767)	2310 (1767)										
3	ลพบุรี			2310 (1767)	2310 (1767)	2310 (1767)										
4	ค่ายคอนขงปั้ง (บ้านเขมรสามเสน)			2217 (1674)												
5	จันทบูร			2255-2295 (1712-1755)												
6	ค่ายขางคางกูส (บ้านกุฎีจีน)					2313 (1770)										
7	ค่ายแม่พระลูกประคำ (ตลาดน้อย)															
8	อัสสัมชัญ (บ้านบางรัก)															
9	ค่ายสามเสน (บ้านญวนสามเสน)															
10	คลองบางต๋นเปิดแปดริ้ว															
11	บางนกแขวก (บางช้าง)															

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนชุมชนและโบสถ์ที่สร้างตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2475 (ต่อ)

ปี	ชื่อชุมชน	สมัย / พ.ศ.	กรุงศรีอยุธยา				ธนบุรี	รัตนโกสินทร์								หมายเหตุ	
			ปีพ.ศ. 2054-2199	ปีพ.ศ. 2199-2231	ปีพ.ศ. 2231-2256	ปีพ.ศ. 2256-2310		พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท (1767-1782)	พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท (1782-1809)	พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท (1809-1824)	พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท (1824-1851)	พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท (1851-1864)	พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท (1864-1901)	พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท (1901-1910)	พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท (1910-1925)		พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท (1925-1932)
12	นครชัยศรี						2388 (1845)					2423 (1880)			2541 (1971)	2530 (1987)	
13	ดอนกระเบื้อง											2444 (1901)					
14	บางปลาสร้อย											2449 (1906)			2509 (1966)		
15	พินิจนิคม											2480 (1877)	2454 (1911)		2486 (1943)	2505 (1962)	
16	วัดเพลง											2408 (1865)	2432-2446 (1880-1903)				
17	ปากกลัด											2409 (1866)	2423 (1880)		2497 (1954)		
18	ท่าก๊วยพนมสารคาม											2410 (1867)			2491 (1948)		
19	แม่กลอง											2411 (1868)	2418, 2436 (1875, 1893)		2478 (1948)	2495 (1950)	
20	ท่าหน้า											2412, 2422 (1869, 1879)			2512 (1964)		
21	ขลุง (วัดวันชา)											2416, 2422 (1873, 1879)	2454 (1911)		2507 (1964)		
22	เจ้าเจ็ด											2417 (1874)			2534 (1991)		
23	ปากน้ำ											2417, 2431 (1874, 1888)			2505 (1962)		
24	ท่าไข่(วัดตามทุ่งนา											2418 (1876)	2455 (1912)		2529 (1986)		
25	หัวไผ่											2423 (188)			2498 (1955)		

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนชุมชนและโบสถ์ที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2475 (ต่อ)

ยุคสมัย	ชื่อชุมชน	สมัย / พ.ศ.	กรุงศรีอยุธยา				รัตนโกสินทร์								หมายเหตุ				
			พ.ศ. 2199 - 2541	พ.ศ. 2231 - 2199	พ.ศ. 1654 - 2231	พ.ศ. 1767 - 2231	พ.ศ. 1809 - 2352	พ.ศ. 1871 - 2352	พ.ศ. 1903 - 2352	พ.ศ. 1935 - 2352	พ.ศ. 1967 - 2352	พ.ศ. 2000 - 2352	พ.ศ. 2032 - 2352	พ.ศ. 2064 - 2352		พ.ศ. 2096 - 2352	พ.ศ. 2128 - 2352	พ.ศ. 2160 - 2352	
26	วัดสองมอญ																		พ.ศ. 2475 (1932)
27	ท่าจีน																		พ.ศ. 2475 (1932)
28	เกาะใหญ่																		พ.ศ. 2475 (1932)
29	หนองหิน																		พ.ศ. 2475 (1932)
30	ปากคลองท่าลาด บางคล้า																		พ.ศ. 2475 (1932)
31	หัวจรเข้																		พ.ศ. 2475 (1932)
32	ลำไทร(ลำทราย)																		พ.ศ. 2475 (1932)
33	โคกมดตะนอย																		พ.ศ. 2475 (1932)
34	บ้านหกล้า (บ้านเล่า)																		พ.ศ. 2475 (1932)
35	วัดปราจีน																		พ.ศ. 2475 (1932)
36	วัดลาดพุด																		พ.ศ. 2475 (1932)
37	หัวควาย/หัวกระบือ (เสาวภา)																		พ.ศ. 2475 (1932)
38	บ้านปลาชานา																		พ.ศ. 2475 (1932)
39	บ้านโป่ง																		พ.ศ. 2475 (1932)

2.8 แนวคิดด้านพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์และด้านเทววิทยาของการสร้างโบสถ์

2.8.1 พัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์

หนังสือกิจการอัครสาวก (2538 : 46) พูดถึงว่าบรรดาคริสตชนได้มีการชุมนุมในบ้านของพวกเขาเอง เพื่อที่จะร่วมกันทำพิธีบิบัง ซึ่งการบิบังนั้นหนังสือกิจการอัครสาวก เรียกว่า พิธีบูชาขอบพระคุณ จุดประสงค์ของพิธีบูชาขอบพระคุณก็คือ เป็นการระลึกถึงอาหารค่ำมื้อสุดท้ายที่พระเยซูเจ้าทรงกระทำร่วมกับบรรดาศิษย์ในห้องชั้นบนที่บ้าน (CENACLE) ทำให้บ้านธรรมดากลายเป็นสถานที่เพื่อทำการเฉลิมฉลองการบูชาขอบพระคุณ ซึ่งในธรรมประเพณี เรียกบ้านนี้ว่า “บ้านที่ชุมนุมผู้มีความเชื่อ” (DOMUS ECCLESIAE) ซึ่งเป็นความหมายของพระศาสนจักรของบ้านวัด ในคริสตศตวรรษที่ 3 ยุโรปตะวันตกได้พบหลักฐานตัวอย่างที่รับรู้กันของวัดแบบนี้โดยจะมีห้องงานเลี้ยงอาหารขนาดประมาณ 16 – 43 ฟุต ซึ่งสามารถจัดพิธีบูชาขอบพระคุณได้ และห้องเล็กกว่านั้นก็ใช้ทำพิธีล้างบาปเหมือนกับภาพฝาผนัง ที่เป็นภาพของพระเยซูเจ้าทรงดำเนินบนน้ำที่ให้นำมาแสดงไว้ (ติดไว้บนฝาผนัง)

ในปีที่ 313 จักรพรรดิคอนสแตนติน ได้ทรงประกาศให้คริสตศาสนาเป็นศาสนาประจำอาณาจักร ดังนั้นการร่วมพิธีนมัสการของคริสตชนจึงต้องเปลี่ยนวิธีการบูชาจากบ้านที่เป็นวัดไปประชุมที่ห้องประชุมบาซิลิกา (Basilica) วัดหลายแห่งจึงได้รับการอุปถัมภ์และสร้างโดยจักรพรรดิเพื่อใช้สำหรับงานของพระศาสนจักร ในสมัยกลางได้รับอิทธิพลจากศิลปะแบบต่าง ๆ มากมายหลายรูปแบบจากวัฒนธรรม และความรื้อร่นของศาสนาในยุคต่าง ๆ เหล่านี้ คือ ยุคโรแมนติก ยุคโกธิค ยุคเรเนสซอง ยุคบาโรก ยุคโรโกโก และยุคนีโอคลาสสิก

แม้ว่าศิลปะศักดิ์สิทธิ์ในยุคบาโรกจะมีอิทธิพลต่ออาณานิคมและศิลปะของวัดในประเทศต่าง ๆ แถมเอเชีย รวมทั้งวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย แต่ทว่าแบบของการสร้างวัดบางครั้งก็ไม่ได้วิจิตรงดงามตามที่ต้องการของสังคายนาวาติกันที่ 2 ว่าด้วยเรื่องพิธีกรรมเสมอไป

2.8.2 เทววิทยาของการสร้างวัด

สิ่งก่อนสร้างที่เราเรียกว่า บ้าน – วัด เป็นรูปแบบของการชุมนุมของกลุ่มคนที่มีความเชื่อ เรียกว่า “พระศาสนจักร” (THE EDDLESIA) ซึ่งพระเจ้าทรงเรียกท่านออกจากความมืดมนมาสู่ความสว่างอย่างอัศจรรย์ของพระองค์ (เปโตร. 2529 : 9)

การชุมนุมกันนี้ทำให้เกิด “ศิลาทรงชีวิต” พร้อมกับบ้านแห่งจิตใจก็ได้รับการสร้างขึ้น เหมือนกับสงฆ์ผู้ศักดิ์สิทธิ์ได้ยกถวายเป็นบูชาแห่งจิตใจแด่พระเจ้า (Lumen Gentium. 2525 : 6) ซึ่งให้เห็นว่าการชุมนุมกันนี้เป็นวิหารที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ มากมายที่นำมาใช้เรียก เช่น “บ้านของพระเจ้าที่ครอบครัวต่าง ๆ อาศัยอยู่ “ครอบครัวของพระเจ้าในองค์พระจิต” “ที่ประทับของพระเจ้า

ท่ามกลางประชาชน" (วิวอน. 2530 : 3) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิหารศักดิ์สิทธิ์หรือวัดใน LG6 ยังอธิบายต่อไปอีกว่า "วัดเป็นสัญลักษณ์โดยเป็นที่ชุมนุมแห่งความเชื่อที่สร้างขึ้นจากศิลา" (Lumen Gentium 2535 : 6)

นับตั้งแต่ที่พระกายของพระเยซูคริสตเจ้าเป็นวิหารที่แท้จริงที่พระเจ้าทรงประทับอยู่ในรูปแบบของพระจิต เหตุผลหลักของเราในการสร้างวัดหรือสถานที่ต่าง ๆ เพื่อนมัสการสรรเสริญ ก็คือการชุมนุมกัน ดังคำกล่าวที่ว่า "ถ้า 2 - 3 คนมาชุมนุมกันในนามของเรา ณ ที่ใดก็ตามเราจะประทับอยู่กับเขาที่นั่นด้วย (มัทธิว. 2518 : 20) ความหมายของการชุมนุมกันในการนมัสการเป็นขอบเขตและการประทับอยู่ของพระคริสตวรกายที่ถูกประกอบขึ้น เป็นรูปแบบของพระคริสต์ที่แลเห็นได้ผู้ซึ่งเป็นวิหารของพระเจ้า การชุมนุมกันทางพิธีกรรมเป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างพระกับมนุษย์ จึงเสมือนกับมี "สถานที่" สำหรับพระเจ้าได้ลงมาพบปะกับประชากรของพระองค์

ไพศาล อานามวัฒน์ (2543 : 32) ได้กล่าวไว้ว่า เทววิทยาพิธีกรรมที่เกี่ยวกับสถานที่เปิดโอกาสให้เราได้นมัสการพระเจ้าในโลกนี้โดยทางการเสด็จมาเยือนของพระคริสต์ ดังนั้นบ้านหรือวัดทำให้ระลึกถึง บ้าน ถนน ยอดเขา ทุ่งหญ้า ทะเลทรายและริมฝั่งทะเลสาบ ที่ซึ่งพระคริสต์เจ้าได้อาศัยอยู่กับศิษย์ของพระองค์หรือที่ซึ่งพวกเขาได้มีประสบการณ์กับการประทับอยู่ของพระคริสต์ เนื้อหาของพิธีกรรมนำให้เรากลับไปยังสถานที่เหล่านั้นซึ่งพระวจนาตถ์ทรงรับเอากายมาบังเกิดเป็นมนุษย์และอาศัยอยู่ท่ามกลางเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องชั้นบนซึ่งเป็นห้องที่เลี้ยงอาหารค่ำมื้อสุดท้ายระหว่างพระองค์กับบรรดาศิษย์ของพระองค์ สถานที่ที่พระองค์ได้กลับไปและอุโมงค์ที่พระองค์ได้พักผ่อนเป็นเวลา 3 วันก่อนที่จะทรงกลับคืนชีพ ดังนั้นการตายของพระคริสต์เจ้า การถูกฝังไว้ และการกลับคืนชีพของพระองค์ เป็นวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงศีลมหาสนิทและศีลล้างบาป จึงพบว่าในธรรมเนียมประเพณีของพระศาสนจักรนั้นได้เน้นสถานที่เพื่อพิธีกรรมที่สำคัญ 2 อย่างนี้ เป็นบ้าน สำหรับพิธีศีลมหาสนิทและพิธีศีลล้างบาป

ท้ายที่สุดเทววิทยาแห่งการก่อสร้างวัด อยู่บนพื้นฐานของความคิดเป็นในเรื่องของการชุมนุมของกลุ่มคริสตชนที่มีความเชื่อ เมื่อคริสตชนชุมนุมกัน พวกเขาจะรวมตัวกันเหมือนว่าเป็นกลุ่มที่กำลังมีส่วนร่วมในการเฉลิมฉลองอย่างเต็มที่ อย่างมีปิติและอย่างกระตือรือร้น ภายใต้การนำของศาสนบริกร การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวของชุมชนเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดของสังคายนาวาติกันที่ 2 ในเรื่องการปรับปรุงพิธีกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสถาปนาพิธีกรรมของโบสถ์ด้วย

2.8.3 การพิจารณาความเหมาะสมทางด้านเทววิทยาและการอภิบาลการสร้างโบสถ์

2.8.3.1 ด้านประวัติศาสตร์และเทววิทยาของการสร้างตัวโบสถ์

ในช่วงแรก โครงสร้างของสังคมคริสตชน เป็นศูนย์รวมของการเฉลิมฉลองการนมัสการพระเจ้า ที่เรียกว่า "domus ecclesiae" หรือ บ้านของพระศาสนจักร ซึ่งนี่เป็นการบ่งชี้ให้

เห็นถึงรากฐานที่แท้จริงของเทววิทยาพระศาสนจักรคือ ประชากรของพระเจ้า พระวิหารของพระองค์ ถูกสร้างขึ้นด้วยหินที่มีชีวิต อันเป็นที่สถิตของพระบิดา และได้รับการสักการะบูชาในจิตวิญญาณ และความเป็นจริงในห้วงนั้น บ้านแห่งพระศาสนจักรเป็นที่รู้จักในนามของโบสถ์ และด้วยเหตุที่ชุมชนคริสตชน คือ “Domus Dei” หรือเป็นที่สถิตของพระเจ้าบนแผ่นดินโลก ภาพลักษณ์ของพระศาสนจักรจึงมีความหมายว่าเป็นบ้านของพระเจ้า

เป็นที่แน่ชัดว่า โบสถ์ ในฐานะที่เป็นสังคมแห่งการนมัสการบูชาคือ ข้อพิจารณาที่สำคัญขั้นมูลฐาน และเป็นจุดอ้างอิง เมื่อเราพูดถึงภาพลักษณ์ของพระศาสนจักร ด้วยศิลปะการก่อสร้าง และเครื่องตกแต่ง หรือส่วนประกอบภายใน ข้อพิจารณาอื่น ๆ ไม่มีความสนใจสำหรับความต้องการในการบูชาของสังคมคริสตชน ซึ่งต่างจากธรรมชาติและวัตถุประสงค์ของการสร้างโบสถ์ ไม่ได้ให้ความหมายของการเป็นอนุสาวรีย์แห่งความทรงจำอย่างถาวรของผู้สร้างหรือผู้อุปถัมภ์ (ในการสร้าง) มันไม่ได้ให้ความหมายในฐานะที่เป็นอนุสาวรีย์ทางงานศิลปะ แต่เป็นสถานที่แห่งการเป็นศูนย์รวมสำหรับสังคมคริสตชน วัตถุประสงค์เบื้องต้นเพื่อการเป็นบ้านหรือเตรียมการสำหรับเป็นที่หลบภัยอย่างเหมาะสมของชุมชนนั้น ในลักษณะที่เป็นการเฉลิมฉลองในพิธีบูชาศีลมหาสนิทเป็นการโดยเฉพาะ

ด้วยเหตุผลนี้ ศิลปะการตกแต่งภายในของโบสถ์นี้ควรมีความสัมพันธ์โดยตรงกับสังคมนั้น ๆ และพฤติกรรม การแสดงออกแห่งการเคารพบูชาของสังคมนั้น บางรายการที่พบในโบสถ์ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสมบูรณ์กับทั้งชุมชนนั้น หรือกิจกรรมของการสักการะบูชาดังเช่นที่ได้รับความสนใจค่อนข้างมากเกินพอ ในทางตรงกันข้าม สิ่งที่สำคัญสำหรับการประดับวัด เช่น ธรรมมาสน์, ก้าอี้ประธาน, แล ละครหนังสือพิธีกรรม, คำนิยามอย่างย่อว่าวัดเป็นบ้านสำหรับการสรรเสริญพระ การพิจารณาทางเทววิทยานั้นจะมีอิทธิพลต่อเราให้เข้าใจชุมชน (ไพศาล อานามวัฒน์. 2543 : 35)

2.8.3.2 ด้านการอภิบาล

ด้านพิธีกรรมและแสดงให้เห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของความเชื่อ” วัดจะเป็นที่เหมาะสมสำหรับการฉลองในพิธีกรรม และจะกระตุ้นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน

1) ความเหมาะสมของพื้นที่

ความเหมาะสมของพื้นที่ โบสถ์จะต้องมีพื้นที่ว่างเพียงพอสำหรับที่ชุมนุมพระสงฆ์ และสิ่งที่เป็นสำหรับการประดับวัด โดยจะเริ่มตั้งแต่พิธีบูชามิสซาขอพระคุณในวันอาทิตย์ เป็นขั้นพื้นฐาน การร่วมพิธีกรรมนั้นจะใช้สถานที่ในวัด ความต้องการของพิธีนั้นเรียกกร้องการจัดการพื้นที่อย่างมาก ในเวลาอื่น ๆ วัดนั้นจะพร้อมตลอดเวลา แต่เป็นพิเศษในวันอาทิตย์ สำหรับการทำพิธีบูชามิสซาขอพระคุณเป็นการปฏิรูปอย่างเผชิญหน้าของการสังคายนาวาติกัน

ครั้งที่ 2 การฉลองพิธีบูชามิสซาขอพระคุณเป็นเครื่องตรวจสอบถึงวัดที่มีความเหมาะสมสำหรับการสรรเสริญพระเจ้า

โดยปกติคริสตชนยังใช้วัดสำหรับพิธีอื่น ๆ เช่น พิธีรับศีลล้างบาป, งานแต่งงาน, พิธีแห่งการคืนดี (ศีลอภัยบาป) และงานศพ, เหตุการณ์เหล่านี้และอื่น ๆ อีก เช่น การภาวนากลุ่มและการฟื้นฟูจิตใจ กิจกรรมที่ใช้วัดเป็นบางครั้งนี้ จะมีอิทธิพลต่อแผนการจัดการในการสร้างวัดด้วย (ไพศาล อานามวัฒน์, 2543 : 36)

2) ความเหมาะสมสำหรับการมีส่วนร่วม

ความเหมาะสมสำหรับการมีส่วนร่วม หมายถึง โบสถ์จะต้องมีความสามารถที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ การจัดแผนผังและการจัดที่นั่งให้สมาชิกของที่ชุมนุมจะได้มีส่วนร่วมในการรับรู้เห็นประธานในพิธี พระแท่น ธรรมมาสน์ (ที่อ่านบทอ่าน) และ เก้าอี้ประธาน รับรู้ทั้งด้านการมองเห็นและการได้ยินเสียง

ความเหมาะสมทั้งหมดทั้งในเขตสักการะสถานและส่วนตั้งแต่ประตูถึงแท่นบูชา เป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่มีความต้องการพื้นที่ในพิธีกรรม. “เรื่องพื้นที่นั้นต้องสร้างโดยมีเหตุผลคือพิจารณาถึง ความใกล้ชิด ความสำคัญและความเป็นบุคคล การจัดการพื้นที่ที่จะพิจารณาจากระดับของเหตุผล ในด้านของมุมมอง การมองจากพื้นที่ศูนย์กลางของการทำพิธีกรรมไปสู่ที่อื่น ๆ” คือ จากเก้าอี้ประธาน ถึงธรรมมาสน์(ที่อ่านบทอ่าน) ถึงพระแท่นและตัวสัตบุรุษเอง. (Environment and Art in Catholic Worship, 1978 : 28)

ความสามารถที่จะได้ยิน เป็นความจำเป็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับสถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรมการฟื้นฟูของวาติกันที่ 2 จึงเป็นเรื่องของการประกาศพระวาจาของพระเจ้า ที่ภาวนาของประธาน โดยเฉพาะการเสกศีล และการเทศน์ ปัจจุบันจึงกลายเป็นเรื่องลำบาก เมื่อเสียงของพระสงฆ์ที่อยู่บนพระแท่นซึ่งไม่ได้มุ่งให้สัตบุรุษได้ยินนั้น เป็นเพียงแค่อุปสรรคต่อการภาวนาส่วนตัว ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการได้ยินและระบบเสียงที่ดี ไม่ได้เป็นสิ่งฟุ่มเฟือยอีกต่อไป แต่เป็นสิ่งที่จำเป็นซึ่งธรรมชาติของวาติกันที่ 2 เรียกร้องให้เกิดขึ้น ระบบเสียง ที่ไม่ประสิทธิภาพสามารถเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารระหว่างพระกับสัตบุรุษ ในช่วงการประกาศพระวาจาของพระเจ้า ข้าพเจ้ามีแนวโน้มที่จะคิดว่า การปล่อยปะละเลยในช่วงนี้เป็น การขาดความรับผิดชอบอย่างหนักต่อพระวาจาของพระ (เกรียงศักดิ์ โกวิทวาณิช, 2542 : 430)

3) ความเหมาะสมเรื่องสภาพแวดล้อม

ความเหมาะสมเรื่องสภาพแวดล้อม หมายถึง ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมของวัด ที่ตั้งของวัดพึงส่งเสริมบรรยากาศของการภาวนา ควรจะเป็นสถานที่เอื้ออำนวยให้เกิดการสำรวม และการชิดสนิทกับพระ อีกทั้งยังควรเอื้ออำนวยให้เกิดการภาวนาร่วมกัน นอกจากนี้ ความเงียบภายนอกยังจำเป็นเนื่องมาจากลักษณะพิเศษของพิธีกรรมอันได้แก่การสื่อสารโดย

ผ่านทางทางคำพูด การประกาศพระวาจาของพระ การสวดภาวนาออกเสียง และการเทศน์ อาจถูกเสียงรบกวนจากภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงเพลงจากวิทยุหรือลำโพงที่ส่งเสียงอีกที่ก วัดควรจะเป็นที่สงบจากเสียงภายนอกเหล่านี้ ถึงแม้ว่าจะไม่จำเป็นที่จะเป็นการแยกออกไปจากชุมชนหรือจากเสียงของงานฉลอง หรือเสียงของรถยนต์ (เกรียงศักดิ์ โกวิทวาณิช, 2542 : 431)

2.8.4 ปัจจัยสำคัญในการจัดตั้งวัดหรือโบสถ์

คุณพ่อไพศาล อานามวัฒน์ (31 กรกฎาคม 2544) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่สำคัญในการจัดตั้งวัดหรือโบสถ์ แต่ละแห่งนั้นสามารถแบ่งได้ตามลักษณะหลัก ๆ ดังนี้

2.8.4.1 ความต้องการของชุมชน

เมื่อชุมชนคาทอลิกชุมชนใดมีจำนวนคาทอลิกที่เพียงพอประมาณ 15 – 20 ครอบครัวรวมตัวกัน มีความประสงค์เดียวกัน ที่ต้องการตั้งโบสถ์หรือวัดขึ้น ในเขตชุมชนของตนเองอันเนื่องมาจาก ระยะทางของโบสถ์นั้นตั้งอยู่ไกลจากแหล่งชุมชนที่ตนอยู่หรือเกิดความไม่สะดวกในการเดินทางต่าง ๆ ชุมชนสามารถรวมตัวกันทำเรื่องขออนุญาตไปทางสังฆมณฑลเพื่อขอจัดตั้งโบสถ์ได้

2.8.4.2 โบสถ์เดิมที่มีอยู่มีสภาพไม่เหมาะสม

โบสถ์ที่มีอยู่ตามแหล่งชุมชนคาทอลิกต่าง ๆ บางแห่งก่อตั้งมานานหลาย 100 ปี จนเกิดสภาพเก่าทรุดตามกาลเวลา หรือมีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่อันเนื่องมาจากขนาดโบสถ์ที่คับแคบ และจำนวนสัตบุรุษที่มีเพิ่มในขึ้นทุก ๆ ปี ทำให้ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ จำเป็นที่จะต้องสร้างโบสถ์แห่งใหม่ขึ้น

2.8.4.3 การย้ายถิ่นฐานของคริสตชน

เพื่อรองรับกับความต้องการของเหล่าคริสตชนในทุกกลุ่มทุกแขนง และตามหลักคำสอนที่มุ่งให้ศาสนาเข้าหาคริสตชนให้มากที่สุด ตามพระธรรมนูญวาติกันที่ 2 การจัดตั้งโบสถ์ให้กับเหล่าคริสตชนที่มีการย้ายถิ่นที่อยู่ เช่นการย้ายที่ทำกินจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่ง หรือการย้ายแหล่งที่ทำงานที่ทำให้เกิดชุมชนคาทอลิกแห่งใหม่ ๆ ขึ้น โบสถ์จึงมักจะเกิดขึ้นตามเหตุผลที่กล่าวมา เช่น บริเวณลาดพร้าว 124 มีการย้ายแหล่งงานเข้ามาจึงเกิดโบสถ์ขึ้นตามมาด้วย

2.8.4.4 ความจำเป็นของหน่วยงาน

ตามหน่วยงานต่าง ๆ ของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเช่น โรงเรียน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ โรงพยาบาล ฯลฯ สถาบันเหล่านี้ล้วนเป็นชุมชนคาทอลิกที่มีการรวมตัวกันอยู่มาก และมีขนาดใหญ่เช่นกันจึงมีความจำเป็นในการจัดตั้งโบสถ์ขึ้น เพื่อรองรับความต้องการนี้ บางแห่งมีจำนวนคาทอลิกน้อย ก็จัดตั้งเป็นวัดน้อย บางแห่งมากก็จัดตั้งเป็นโบสถ์หรือวัดได้ ตามความจำเป็น เช่น วัดนักบุญ ยอห์น บอสโก ก็จัดตั้งให้กับนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ของโรงเรียน ดอนบอสโก

หากสถาบันใดมีคาทอลิกเพียงบางกลุ่ม เช่น โรงพยาบาล ก็อาจตั้งเพียงแค่วัดน้อยให้กับแพทย์พยาบาลเท่านั้น

2.8.4.5 เหตุผลในการอภิบาลสัตบุรุษ

เพื่อการอภิบาลเหล่าสัตบุรุษให้ครอบคลุมตอบสนองคาทอลิกทุกหมู่เหล่า โบสถ์จึงจำเป็นในการจัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับกับชาวคาทอลิก ในกลุ่มต่าง ๆ ด้วย เช่น นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ เช่น พัทยา บางแสน ภูเก็ต ฯลฯ ทำให้เกิดการรวมตัวกันของชาวคาทอลิกขึ้นจำนวนมาก ความต้องการในการเข้าร่วมประกอบพิธีทางศาสนาในเทศการต่าง ๆ ของกลุ่มคาทอลิกเหล่านี้ก็มีความจำเป็นเช่นกัน เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวพัทยา บางแสน ซึ่งไม่มีโบสถ์ที่สามารถรองรับ นักท่องเที่ยวชาวคาทอลิกเหล่านั้น เหตุผลนี้จึงมีความจำเป็นในการจัดตั้งโบสถ์ขึ้น

2.9 ประเภทของโบสถ์หรือวัด (CHURCH)

ประเภทของโบสถ์หรือวัด สามารถจำแนกได้ดังนี้คือ (จำเนียร กิจเจริญ, 2531 : 5 – 12)

2.9.1 วัดสัตบุรุษ (PARISH CHURCH)

สามารถแยกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

2.9.1.1 วัดประจำท้องที่ (TERRITORIAL PARISH CHURCH) เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับประกอบศาสนพิธี เพื่อประโยชน์ของคริสตชนทุกคน ในท้องที่ตามเขตที่กำหนด ตัวอาคารสำหรับประกอบศาสนกิจ หรือตัวโบสถ์ต้องมีการเสก และเรียกชื่อตามนามศักดิ์สิทธิ์ที่เสกหรือตามชื่อท้องที่ โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ปกครองดูแล

2.9.1.2 วัดตามลักษณะบุคคล (PERSONAL PARISH CHURCH) เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับประกอบศาสนพิธี เพื่อคริสตชนที่มีลักษณะของบุคคลอย่างเดียวกัน ในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง เช่น สัญชาติเดียวกัน เป็นต้น ตัวอาคารสำหรับประกอบศาสนพิธีต้องได้รับการเสกมีการเรียกชื่อตามนามศักดิ์สิทธิ์ที่เสก

2.9.2 วัดสัตบุรุษโดยการเทียบเคียง (QUASI – PARISH CHURCH)

มีลักษณะคล้ายกับวัด PARISH CHURCH แตกต่างกันตรงที่วัดโดยการเทียบเคียง ไม่สามารถกำหนดอาณาเขตได้ ชัดเจนซึ่งมักจะเกิดขึ้นกับดินแดนในอดีตที่ เรียกว่า “มิสซัง” ซึ่งขาดความพร้อม เช่น บ้านพักบาทหลวง ฯลฯ ตั้งอาคารเป็นศูนย์กลางในการประกอบศาสนพิธี จะเรียกว่า สัตบุรุษโดยการเทียบเคียง (QUASI – PARISH CHURCH) มีการเสก และเรียกชื่อตามนามสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เสก หรือตามท้องที่เช่นกัน

2.9.3 วัดที่ไม่ใช่วัดสัตบุรุษ (NON – PAROCHIAL CHURCH)

2.9.3.1 วัดประจำสถาบัน (ORATORY) เช่น คณะนักบวช บ้านเนรวริวิทยาลัย โรงพยาบาล ฯลฯ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับประกอบศาสนพิธี เพื่อประโยชน์ของประชาคมคริสตชน บางกลุ่มการจัดตั้งต้องได้รับอนุญาตจากพระสังฆราช ต้องมีการเสกตามจารีตที่กำหนดไว้ในหนังสือพิธี ดูแลโดยอธิการโบสถ์ซึ่งมีอำนาจไม่เท่ากับเจ้าอาวาสของ วัดประจำท้องถิ่น

2.9.3.2 วัดน้อย (PRIVATE CHAPEL) เป็นสถานที่กำหนดไว้สำหรับประกอบพิธีเพื่อกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง หรือบางคนโดยเฉพาะ เช่น ของพระสังฆราชของบ้านนักบวช เป็นต้น ต้องได้รับอนุญาตจากสังฆราชในการจัดตั้ง ต้องมีการเสกตามจารีตที่กำหนดไว้ และเมื่อเสกแล้วต้องไม่ใช่เพื่ออย่างอื่นนอกจากศาสนพิธี

จากการแบ่งประเภทของวัดหรือโบสถ์ (CHURCU) ตาม 3 ประเภทที่ได้กล่าวมาแล้วยังสามารถจัดระดับชั้นของวัดหรือโบสถ์ได้เป็นอีก 2 ระดับใหญ่ ๆ คือ

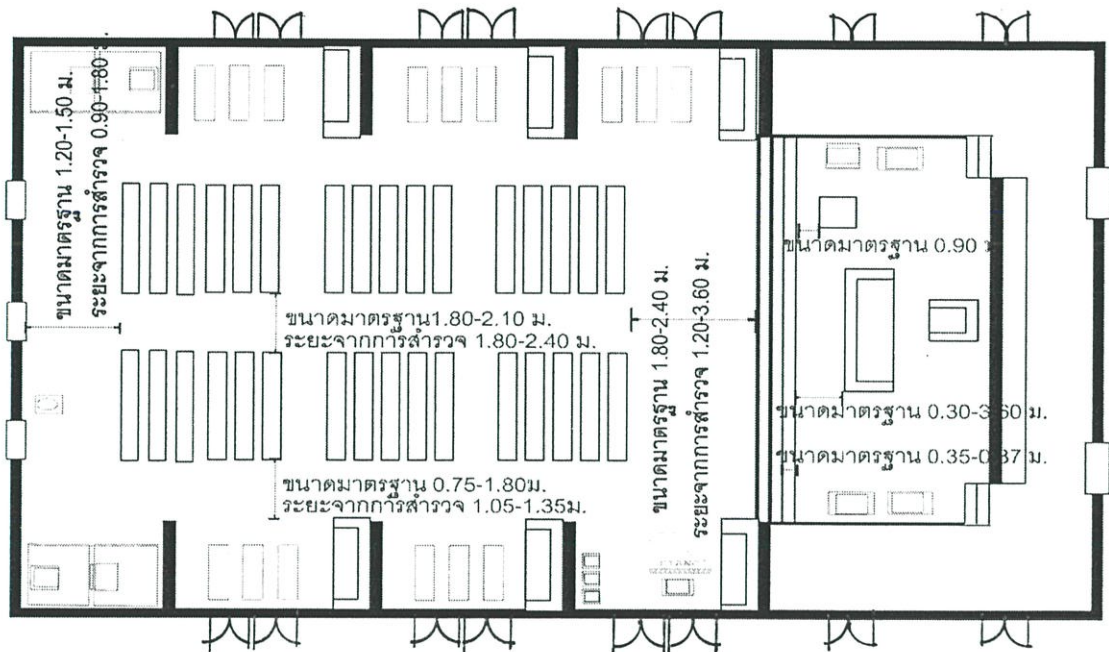
1) มหาวิหาร หรือ อาสนวิหารที่เรียกว่า "CATHEDRAL" คือโบสถ์ใหญ่ประจำเมืองหรือโบสถ์ใหญ่ประจำสังฆมณฑล เป็นวัดประจำตำแหน่งของพระสังฆราช

2) โบสถ์ที่เรียกว่า "CHURCH" คือโบสถ์อื่น ๆ ทั่วไปในสังฆมณฑลหรือในเมืองหนึ่ง ๆ ซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ปกครอง แต่ขึ้นต่อพระสังฆราช อีกต่อหนึ่ง

2.10 ลักษณะองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์

การออกแบบโบสถ์คาทอลิกนั้นไม่มีการยึดรูปแบบหรือสไตล์ใดเป็นหลักเฉพาะ ขึ้นอยู่กับพิธีกรรมที่จะประกอบขึ้น ส่วนเรื่องของรูปทรงนั้นจะขึ้นอยู่กับการสร้างสรรค์ของผู้ออกแบบ โดยให้มีลักษณะที่ส่งเสริมพิธีกรรมและการสวดภาวนาของสัตบุรุษ หากจะแบ่งเป็นส่วนต่างๆ ของโบสถ์ในส่วนที่สำคัญสามารถแบ่งได้เป็น 6 ส่วน ดังนี้ (CHURCHES & TEMPLES , REINHOLD PUBLISHING CORP. 1955: 12-30)

1. CHURCH PROPER
2. NARTHEX (VESTIBULUM)
3. BAPTISTRY
4. WAY OF THE CROSS
5. SACRISTIES FOR VESTING
6. GENERAL UTILITARIAN SPACES

รูปแสดงขนาดมาตรฐาน และระยะที่สำรวจพบ ของแผนผังโบสถ์คาทอลิก จาก architectural graphic standards

รูปที่ 2.4 แสดงผังโครงสร้างส่วนต่างๆ ของโบสถ์คาทอลิก

1. CHURCH PROPER

เป็นบริเวณที่สัตบุรุษและพระสงฆ์จะร่วมทำพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นสถานที่ที่คริสตชนมาชุมนุมกัน แสดงว่าพวกเขาเป็นร่างกายเดียวของพระศาสนจักร แต่ละคนและศาสนบริกรต่างๆ มีบทบาทหน้าที่เฉพาะของตน ในการมาชุมนุมกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนที่สำคัญ คือ

1.1 สักการสถาน (SANCTUARY)

1.2 สถานที่สำหรับสัตบุรุษ (BODY OF THE CHURCH)

1.1 สักการสถาน (SANCTUARY)

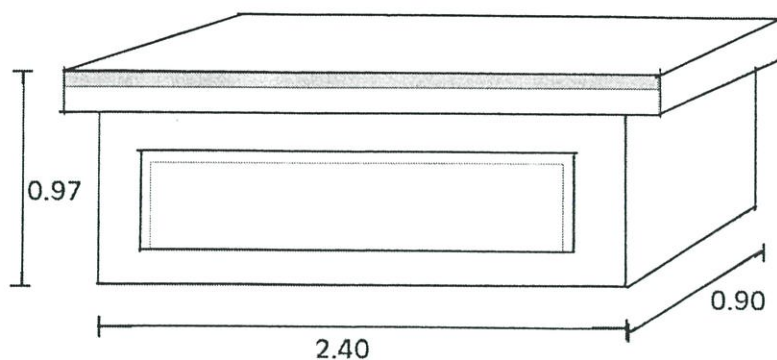
เป็นบริเวณที่ศักดิ์สิทธิ์หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ส่วนของพระสงฆ์เป็นบริเวณที่ผู้ประกอบพิธีใช้สำหรับทำหน้าที่ในฐานะผู้รับใช้พระศาสนจักรเป็นที่สำหรับใช้เทศน์และถวายบูชามิสซา เพื่อหล่อเลี้ยงจิตใจผู้คน ในส่วนนี้สัตบุรุษจะไม่สามารถขึ้นมาได้ โดยจะประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ อีกดังนี้

รูปที่ 2.5 แสดงส่วนสักการสถาน

1.1.1 พระแท่นบูชา (ALTAR)

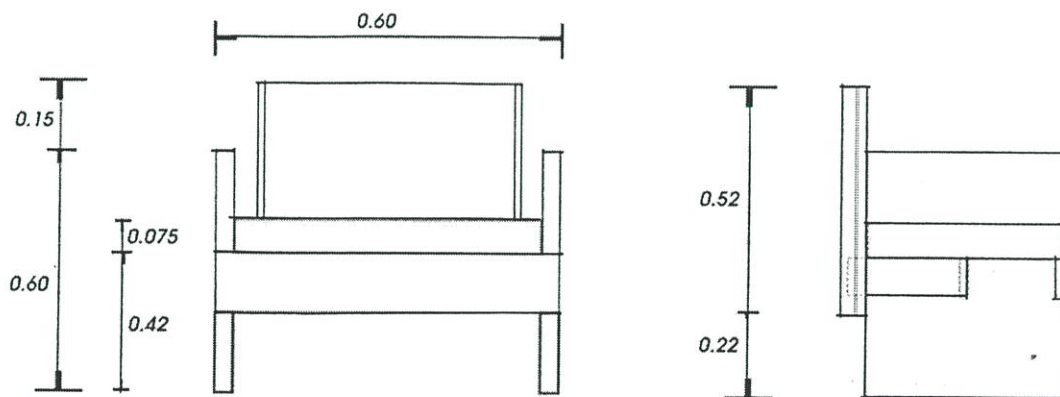
ลักษณะเป็นพระแท่นหรือโต๊ะสำหรับประกอบพิธีมิสซา ถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เพราะหมายถึงที่การบูชาของพระคริสตเจ้าได้รับการรื้อฟื้นขึ้นใหม่ ภายใต้เครื่องหมายศีลศักดิ์สิทธิ์ พระแท่นยังเป็นโต๊ะอาหารของพระเป็นเจ้าที่ซึ่งประชากรของพระที่ ได้รับเรียกให้มาร่วมกันรอบโต๊ะนี้ พระแท่นจึงเป็นศูนย์กลางของการฉลองพิธีขอบคุณ (บูชามิสซา) เพื่อชีวิต (ไพศาล อานาม วัฒณ์. 2543 : 48) พระแท่นอาจเป็นโต๊ะที่ทำด้วยหินบนเป็นแผ่นหินขึ้นเดียวตลอดแผ่น มีแผ่นพระธาตุจากไม้กางเขนหรือนักบุญองค์ใดองค์หนึ่งฝังอยู่ (RELEQUARIE)

รูปที่ 2.6 แสดงรูปพระแท่นบูชา (ALTAR)

1.1.2 เก้าอี้ประธาน (THE PRESIDERS' S CHAIR)

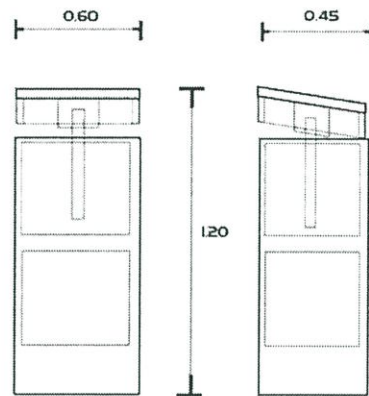
เป็นที่นั่งของประธานในการประกอบพิธีในแต่ละครั้ง ตั้งเอาไว้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการปฏิบัติหน้าที่ของประธาน ท่ามกลางชุมชนและในการภาวนา หน้าที่ของการเป็นประธานเป็นรูปแบบหนึ่งของการเป็นผู้นำ โดยผ่านทาง การเทศน์สอนเกี่ยวกับพระวาจาพระเจ้าต่อชุมชน เก้าอี้จะต้องวางอยู่ที่ด้านหลังของพระแท่น และหันหน้ามาทางชุมชนในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ ที่นั่งของประธานไม่ควรคล้ายกับบัลลังก์ เนื่องจากในอดีตมีความเกี่ยวข้องกับการเมือง จึงเป็นการไม่เหมาะสม

รูปที่ 2.7 แสดงเก้าอี้ประธาน (THE PRESIDERS' S CHAIR)

1.1.3 บรรณฐาน (AMBO , PULPIT)

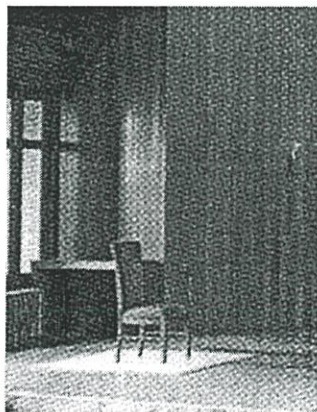
แท่นสำหรับอ่านพระวาจาเป็นที่สำหรับป่าวประกาศพระวาจาของพระเจ้า เมื่อมีการอ่านพระวาจาของพระเจ้าในพิธีกรรม ซึ่งหมายถึง พระเจ้ากำลังตรัสกับประชาชนของพระองค์ และพระคริสตเจ้ากำลังสถิตอยู่ในการป่าวประกาศพระวาจาของพระองค์ ลักษณะเป็นแท่นสำหรับพระสงฆ์เทศน์ มีขาตั้งวางหนังสือให้สำหรับอ่าน หรืออาจมีนาฬิกาเล็กๆ ติดอยู่ เพื่อให้พระสงฆ์สามารถควบคุมเวลาของพิธีได้

รูปที่ 2.8 แสดงบรรณฐาน (AMBO , PULPIT)

1.1.4 CHOIR , SEDILIA

เป็นที่นั่งสำหรับผู้ช่วยในการประกอบพิธีมิสซา เช่น เด็ก,ผู้อ่าน,นักบวชต่างๆ ด้านข้างของ pulpit ด้านใดด้านหนึ่ง หรือทั้งสองข้าง ลักษณะเป็นเก้าอี้ที่ไม่มีแขน

รูปที่ 2.9 แสดงเก้าอี้พระผู้ช่วย (CHOIR , SEDILIA)

1.1.5 ALTAR RAIL

เป็นส่วนที่แบ่งแยก space ของ sanctuary กับ body of the church มักจะใช้การยกระดับให้สูงกว่าปกติและมีรั้วกั้นแบ่งแยกอย่างชัดเจน เพื่อแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นส่วนของพระสงฆ์และศักดิ์สิทธิ์ ปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว

รูปที่ 2.10 แสดงแถวรั้วบนสักการสถาน (ALTAR RAIL)

1.1.6 ALTAR CANOPY

เป็นโครงสร้างหรือหลังคาที่อยู่เหนือพระแท่น เพื่อเน้นความสง่างาม ดึงดูดความสนใจของผู้เข้าร่วมพิธี อาจมีหรือไม่มีก็ได้ โดยมากจะนำไม้กางเขนมาประดับบริเวณนี้ด้วย

รูปที่ 2.11 แสดงโครงสร้างโค้งเหนือพระแท่น

1.1.7 ไม้กางเขน

เป็นสัญลักษณ์ให้เหล่าคริสตชนรำลึกถึง การถวายพระองค์เพื่อมวลมนุษย์ของ พระเยซูเจ้า รูปแบบของไม้กางเขนจะขึ้นอยู่กับนักออกแบบ ไม่มีรูปแบบตายตัว จะติดตั้งในส่วน ที่ชัดเจน

รูปที่ 2.12 แสดงรูปไม้กางเขน

1.1.8 ตู้ศีล (TABERNACLE)

เป็นตู้เล็กๆใช้สำหรับเก็บแผ่นศีลมหาสนิท ขนาดเล็กหรือใหญ่จะขึ้นอยู่กับจำนวน แผ่นศีลที่เก็บ อาจติดตั้งกับพระแท่นหรือบริเวณ side altar ก็ได้ เป็นสิ่งที่รำลึกถึงตัวแทนของ พระเยซูว่าสถิตอยู่ในโบสถ์แห่งนั้นๆจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีตู้ศีลประจำทุกโบสถ์ ภายในปูด้วยทอง หรือเงิน

รูปที่ 2.13 แสดงรูปตู้ศีล (TABERNACLE)

1.1.9 CREDENCE TABLE

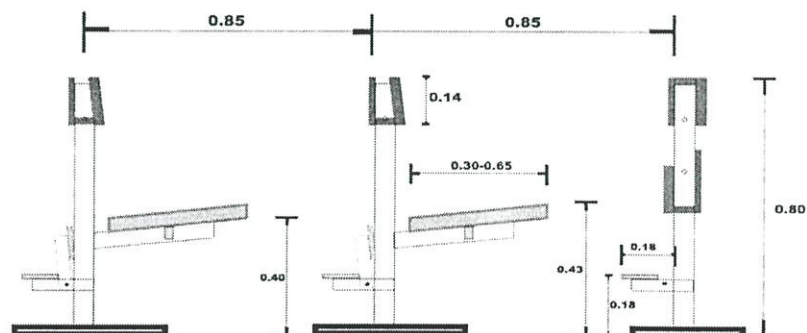
เป็นโต๊ะสำหรับวางเครื่องใช้ต่างๆ ในขณะที่ประกอบพิธีกรรมอาจวางอยู่ข้างๆ altar มักจะมีเสริมขึ้นมาในกรณีที่ใช้ในการประกอบพิธีมีจำนวนมากๆ ในพิธีสำคัญๆ

รูปที่ 2.14 แสดงรูปโต๊ะสำหรับวางเครื่องใช้ต่างๆ

1.2 สถานที่สำหรับสัตบุรุษ (Choir)

เป็นสถานที่นั่งของสัตบุรุษที่มุ่งจะให้เป็นที่ที่คริสตชนมาชุมนุมกัน นมัสการพระเป็นเจ้าและบรรดาคริสตชนเหล่านั้นจำเป็นต้องรู้สึกว่ามันสมควรสมานกันอย่างแน่นอน ลักษณะของการจัดที่นั่งจะเรียงเป็นแถวแบบต่างๆ ตามพื้นที่และรูปร่างของโบสถ์ มักทำจากไม้และเว้นช่องทางเดินระหว่างเก้าอี้ที่นั่ง เพื่อให้สามารถเดินขบวนประกอบพิธีได้ เก้าอี้จะประกอบด้วย pew หรือ kneeler (ที่สำหรับคุกเข่า) เก้าอี้จะมีจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนสัตบุรุษของแต่ละโบสถ์

รูปที่ 2.15 แสดงรูปสถานที่สำหรับสัตบุรุษ (Choir)

2. โถงทางเข้า (NARTHEX)

เป็นโถงที่ต่อเนื่องจากทางเข้า เป็นส่วนประกอบสำคัญในการประกอบพิธีกรรมหลายอย่าง บางแห่งอาจใช้เป็นที่ทำพิธีเสกไฟใหม่ในวันเสาร์ศักดิ์สิทธิ์ (water Saturday) รวมทั้งยังเป็นที่วางสารวัต(แผ่นพับเรื่องราวต่างๆ และข่าวสารคาทอลิกแจกทุกสัปดาห์) คริสตังยังยอมรับความต้องการสถานที่อันเป็นประดุจพรมแดนระหว่างถนนกับโบสถ์และเป็นแดนที่บรรยากาศค่อยๆ แปรสภาพไป เป็นการก้าวจากดินแดนอันเป็นโลกาวินาศเข้าสู่ดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์

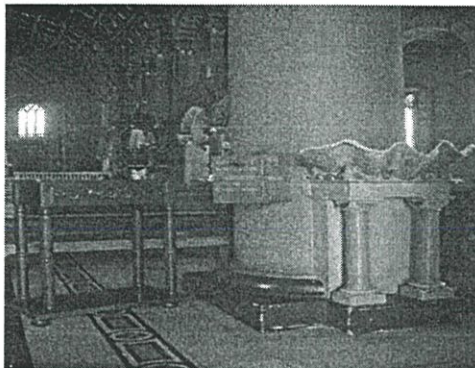

รูปที่ 2.16 แสดงรูปโถงที่ต่อเนื่องจากทางเข้า (NARTHEX)

3. BAPTISTY AND CONFESSIONAL

3.1 อ่างล้างบาป (BAPTISTY)

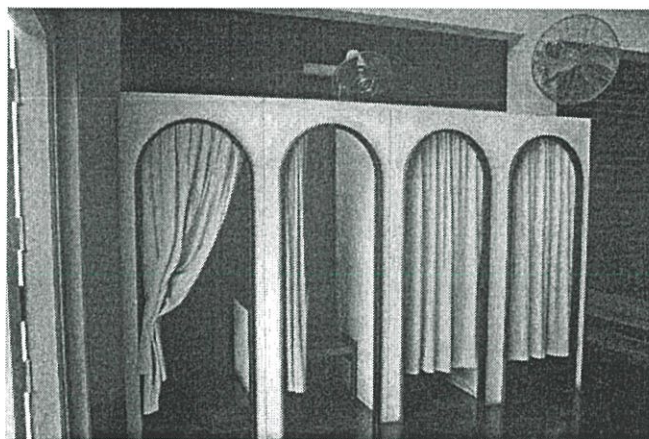
เป็นบริเวณโปรดศีลล้างบาปแก่เด็กหรือผู้ที่เข้าเป็นคริสตชนนับว่ามีความสำคัญรองจากพระแท่น พื้นที่สำหรับโปรดศีลนี้อาจจัดไว้ในส่วน CHORCH PROPERหรือแยกออกไปก็ได้ แต่โดยมากมักจะตั้งอยู่ใกล้กับ narthex เพราะพิธีโปรดศีลล้างบาปนี้เป็นการต้อนรับสมาชิกใหม่ของพระศาสนจักรซึ่ง narthex เป็นส่วนสำคัญในการประกอบพิธีกรรม ในพิธีศีลล้างบาปนั้นเป็นขั้นตอนแรกของการเข้าเป็นคาทอลิก มักจะวางส่วน baptistry ไว้ใกล้กับทางเข้าโบสถ์บางแห่งตั้งในบริเวณตัวโบสถ์หรืออยู่ในวัดน้อยสำหรับประกอบพิธีกรรมเป็นกลุ่มย่อยในแวดวงญาติมิตรของผู้รับศีลล้างบาป เช่นทารกแรกเกิด แต่อ่างล้างบาปก็สามารถยกเคลื่อนย้ายไปตั้งยังจุดประกอบพิธีได้

รูปที่ 2.17 แสดงรูปร่างล้างบาป (BAPTISTRY)

3.2 วัตน์น้อยแห่งการคืนดี (CONFESSIONAL)

เป็นส่วนที่จัดไว้เพื่อทำพิธีโปรดศีลออกบาป เป็นที่สำหรับคริสตชนสำนึกถึงความผิดต่อบาปที่ตนไม่สบายใจ รู้สึกมีความคิดที่จะกลับใจสารภาพบาป มักจะตั้งอยู่ที่โถง เปิดเผยและขัดแจ้งในที่สง่างาม มีทั้งแบบแผงกั้นและที่เป็นห้องขนาดเล็ก อาจจัดเป็นห้องหรือใช้แผงกั้นตามแต่สภาพโบสถ์

รูปที่ 2.18 แสดงรูปวัตน์น้อยแห่งการคืนดี (CONFESSIONAL)

3.3 บริเวณนักขับ (CHOIR ARACE)

หมู่ของนักขับ คือ ผู้ร้องเพลงในขณะที่ประกอบพิธี นักขับมีความจำเป็นในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ นักขับมีบทบาทสำคัญ 2 ประการ คือ

ประการแรก คือ ช่วยสัตบุรุษในการขับร้องเพลง

ประการสอง คือ ขับเพลงศักดิ์สิทธิ์ที่บรรดาสัตบุรุษขับได้ยาก

นักขับจะเป็นตัวแทนแสดงเจตนารมณ์ และบทภาวนาของสัตบุรุษออกมาเป็นเพลง เพื่อเกิดความไพเราะทราบซึ่งในบทสวดต่างๆ ถือได้ว่าเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งในพระศาสนจักร และขณะเดียวกันก็จัดให้นักขับเหล่านั้นเข้ารับศีลมหาสนิทได้ด้วย

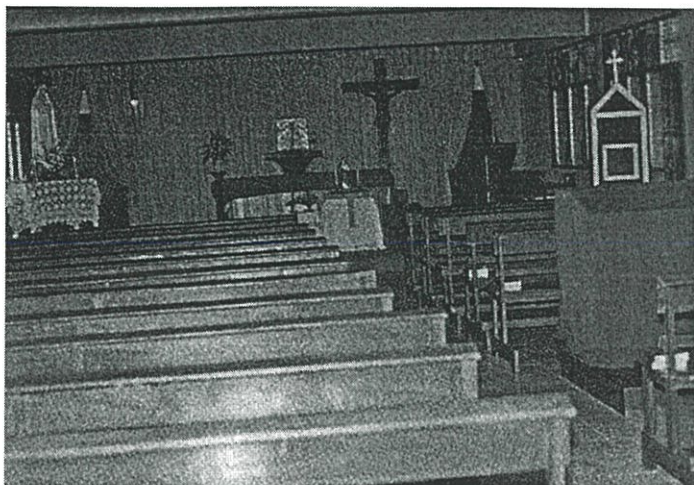
บริเวณนักขับจะประกอบไปด้วยออร์แกน ผู้บรรเลงออร์แกน นักขับอาจใช้เครื่องขยายเสียงหรือไม่ใช้ก็ได้ มักอยู่ในตำแหน่งที่ปรากฏชัดว่านักขับและผู้บรรเลงออร์แกนเป็นส่วนหนึ่งของชุมนุมสัตบุรุษผู้สวดครุสมาน

รูปที่ 2.19 แสดงรูปบริเวณนักขับ (CHOIR ARACE)

4. วัดน้อยศีลมหาสนิท (CHAPEL)

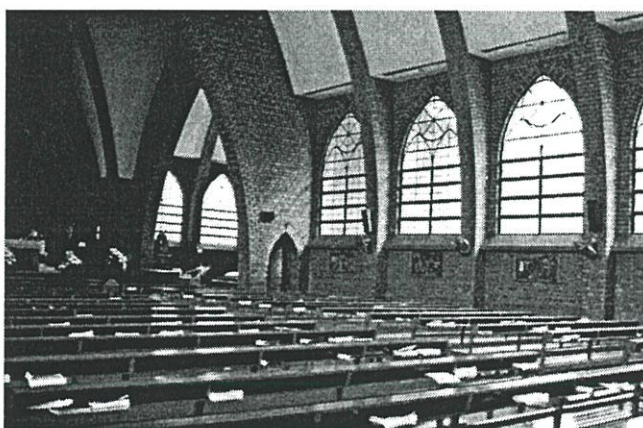
วัดน้อยศีลมหาสนิท คือ โบสถ์ขนาดเล็กสำหรับการประกอบพิธีกรรมขนาดเล็กหรือ LOW MASS มักจะอยู่ด้านข้างของสัตบุรุษเพื่อไม่เป็นการดึงความสนใจ และแยกส่วนไปจากเนื้อที่ที่ใช้เพื่อฉลองพิธีขอบคุณ (บูชามิสซา) อาจสร้างขึ้นประจำบ้านพักพระสงฆ์หรือพระสังฆราชใช้ประกอบพิธีส่วนตัว หรืออนุญาตให้สัตบุรุษไปใช้ได้ จะประกอบไปด้วยพระแท่นของรูปเคารพที่มีความสำคัญรองลงมาจากพระแท่นบูชาของคหิใหญ่ มักจะตั้งไว้ในห้องหรือบริเวณด้านข้างของที่นั่งของสัตบุรุษเพื่อเป็นการไม่ดึงความสนใจจากพระแท่นบูชาของคหิใหญ่ ในโบสถ์ทั่วไปควรมีอย่างน้อย 1 แห่งเพื่อทำพิธี SOLEMN MASS (มิสซาเจียบ) ซึ่งทำในวันที่ 2 ของ FORTY HOURS ADORATION และวันศุกร์ศักดิ์สิทธิ์ (GOOD FRIDAY)

รูปที่ 2.20 แสดงรูปวัดน้อยศีลมหาสนิท (CHAPEL)

4.1 เดินรูป 14 ภาค (WAY OF THE CROSS)

มักเรียกว่า การเดินรูป 14 ภาค ในพิธีบรรดาศักดิ์สิทธิ์ เป็นรูปที่แสดงต่างๆ ของพระเยซูก่อนสิ้นพระชนม์บนกางเขน เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 16 จะมีรูปทั้งหมด 14 รูป แต่ละรูปจะมีเครื่องหมายกางเขนเล็กๆ ติดอยู่ด้วย โดยพระสงฆ์จะเดินแห่ทาสัญลักษณ์กางเขนไปตามหน้ารูปทั้ง 14 ภาค และทำการคำนับตามสถานที่ต่างๆ ตามด้วยบทภาวนาและบทเพลง สัตบุรุษจะอยู่กับที่นั่งและหันหน้าตามไปเรื่อยๆ จนรอบ โดยรูปภาพมักติดไว้บริเวณผนังโดยรอบโบสถ์พิธีนี้จะทำกันในเดือนเทศกาลมหาพรต และจบลงในวันศุกร์ศักดิ์สิทธิ์ในสัปดาห์ศักดิ์สิทธิ์

รูปที่ 2.21 แสดงรูปเดินรูป 14 ภาค (WAY OF THE CROSS)

5. ห้องเก็บเครื่องศาสนภัณฑ์ (SACRISTY)

เป็นห้องเก็บเครื่องศาสนภัณฑ์ของโบสถ์ อาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ PRIEST' S SACRISTY สำหรับพระสงฆ์และ GENERAL SACRISTY สำหรับเก็บเครื่องใช้ในโบสถ์ตามปกติ SACRISTY จะอยู่บริเวณห้องด้านหลังส่วนประกอบพิธี (SANCTUARY) แต่ไม่เจาะจงนักเพื่อความสะดวกในการเข้าออกในระหว่างประกอบพิธี

5.1 ห้องแต่งตัวของพระสงฆ์ (PRIEST, S SACRISTY)

ห้องแต่งตัวของพระสงฆ์ประกอบด้วย

5.1.1 VESTMENT

เป็นที่เก็บกุษาพิธีซึ่งอาจใช้โต๊ะวางเครื่องพิธีและตู้แขวน กุษาพิธีอาจทำด้วยไม้หรือวัสดุอื่นๆ ที่เหมาะสม ขนาดขึ้นอยู่กับจำนวนชุดของกุษาพิธี แต่ไม่ควรน้อยกว่า 3 ชุด บางส่วนจะเก็บไว้ในลิ้นชัก โดยเฉพาะเครื่องผ้าสำหรับแทนบูชา โดยใช้ตู้ขนาดเล็กแบ่งเป็นส่วนตามประเภท

5.1.2 ตู้เก็บเสื้อคลุมพระสงฆ์

เสื้อคลุมของพระสงฆ์ในแต่ละเทศกาลจะใช้สีที่แตกต่างกัน เพราะสีที่ใช้ในอาภรณ์จะให้ความรู้สึกได้ดี สำหรับการฉลองรหัสธรรมความเชื่อและเทศกาลต่างๆ ตลอดปี และพัฒนาการในชีวิตคริสตชน สิ่งที่เคยใช้ตามประเพณีของพระศาสนจักรที่ควรรักษาไว้ คือ

1) สีขาว ใช้ในการประกอบศาสนกิจและมิสซาของเทศกาลปัสกา และคริสตสมภพในวันฉลองและการระลึกถึงพระสงฆ์ ยกเว้นพระมหาทรมานของพระองค์ ในวันฉลองและการระลึกถึงพระแม่มาลี เทวทูต บรรดานักบุญ (วันที่ 7 พฤศจิกายน) ฉลองนักบุญยอห์น บัปติส (29 มิถุนายน) นักบุญยอห์นผู้เขียนพระวรสาร (27 ธันวาคม) วันฉลองพระธรรมาสน์ของนักบุญเปโตร (22 กุมภาพันธ์) และวันฉลองการกลับใจของนักบุญเปาโล (25 มกราคม)

2) สีแดง ใช้ในวันอาทิตย์พระมหาทรมาน (วันอาทิตย์ไบลาน) และวันศุกร์ศักดิ์สิทธิ์ วันพระจิตเจ้า วันฉลองพระมหาทรมานของพระเยซูเจ้า วันฉลองวันเกิดของนักบุญที่เป็นอัครสาวกและผู้นิพนธ์ พระวรสาร และวันฉลองมรณสักขี

3) สีเขียว ใช้ในการประกอบศาสนกิจและมิสซาในเทศกาลธรรมดา

4) สีม่วง ใช้ในเทศกาลมหาพรตและเทศกาลเตรียมตัวรับเสด็จพระคริสตเจ้า และยังอาจใช้ในศาสนพิธีและมิสซาสำหรับผู้ตาย

5) สีดำ ใช้ในพิธีมิสซาผู้ตาย

6) สีชมพู ใช้ในวันอาทิตย์แห่ง “ความชื่นชม” (GAUDETE) หรือวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่สามในเทศกาลเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้า และในวันอาทิตย์แห่ง “ความยินดี” (LAETARE) หรือวันอาทิตย์สัปดาห์ที่สี่เทศกาลมหาพรต

5.1.3 ตู้เก็บภาชนะต่างๆ ในพิธี

5.1.4 SACRARIUM เป็นอ่างที่มีการระบายน้ำลงดินโดยตรงสำหรับล้างเครื่องใช้ใน พิธี

5.1.5 อ่างล้างมือก่อนประกอบพิธี

5.1.6 PRIEU-DIEU แทนคุกเข่าสวดสำหรับพระสงฆ์

5.1.7 ที่เก็บเครื่องใช้อื่นๆ เช่น SACRISTY BELL , หนังสือมิสซา ฯลฯ

5.2 GENERAL SACRISTY

สำหรับเก็บเสื้อผ้าเด็กช่วยในพิธีมิสซา นักขับ และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม และ สำหรับเก็บเครื่องใช้ในพิธีอื่นๆ ประกอบด้วย

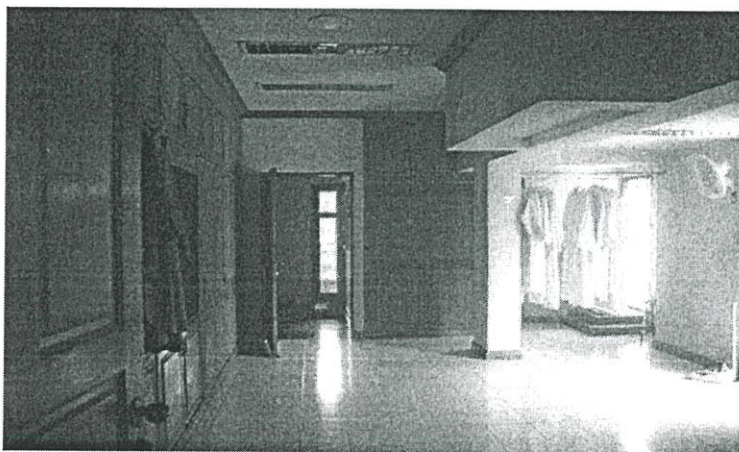
5.2.1 ตู้เก็บเสื้อคลุมยาว

5.2.2 ตู้เก็บแจกัน , เชิงเทียน , เทียน ฯลฯ

5.2.3 ตู้เก็บเสื้อผ้าอื่นๆ และเครื่องใช้ที่เป็นผ้า

5.2.4 ตู้เก็บกำยาน , ถ่าน

5.2.5 ตู้เก็บเครื่องใช้ในพิธี เช่น ที่จุดเทียน คับเทียน ฯลฯ

รูปที่ 2.22 แสดงรูปห้องเก็บเครื่องศาสนภัณฑ์ของโบสถ์

6. GENERAL UTILITARIAN SPACES

6.1 ทางเดินรอบโบสถ์

ทางเดินที่ใช้ในการจัดขบวนแห่ต่างๆ รอบโบสถ์ และยังใช้เป็นทางสัญจรของพระสงฆ์หรือสัตบุรุษติดต่อกับส่วนอื่นๆ

รูปที่ 2.23 แสดงรูปทางเดินรอบโบสถ์

6.2 ATRIUM

พื้นที่กว้างๆ หรือลานขนาดใหญ่อยู่บริเวณภายนอกของโบสถ์ เพื่อแยกส่วนของโลกภายนอกกับส่วนศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนั้นยังใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นวันสำคัญๆ เช่น วันคริสตสมภพ (CHRISTMAS) วันฉลองวัด พื้นที่ส่วนนี้จะรองรับกิจกรรมที่นอกเหนือจากพิธีศักดิ์สิทธิ์

รูปที่ 2.24 แสดงรูป ATRIUM

6.3 หอระฆัง (BELL TOWER)

จะใช้สำหรับบอกเวลาเมื่อถึงพิธีมิสซาให้เหล่าคริสตชนที่อยู่ในบริเวณโบสถ์ทราบ หรือใช้ดีแสดงความชื่นชม การเรียกร้องเพื่อสวดอ้อนวอน การประกาศแต่งงาน การตาย หรือ ประกาศพิธีกรรมต่างๆ

ลักษณะการตีจะไม่เหมือนกันตามพิธีกรรม โดยปกติจะตี 3 ครา คือ 6:00 น. , 12:00 น. , 18 : 00 น. แต่เดิมเป็นการระลึกถึงเหตุการณ์ในการตอบรับแม่พระให้เป็นแม่ของพระเยซู

รูปที่ 2.25 แสดงรูปหอระฆัง (BELL TOWER)

2.11 ความหมายและการออกแบบหน้าต่างกระจกสี

ศิลปะแบบกอทิกที่ฝรั่งเศสเป็นผู้ริเริ่มนั้น แสงสว่างเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของพระผู้เป็นเจ้า โบสถ์จึงต้องเป็นที่รวมของแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ให้มากที่สุด การเจาะผนังโบสถ์ให้มีช่องว่างมากขึ้น เป็นที่มาของศิลปะการทำกระจกสี เพราะสีต่างๆ ก็คือแสงสว่างที่เปล่งกายลงมาในอารมณ์ที่งดงามกว่าการใช้สีในกระจก เพื่อทำหน้าต่างของโบสถ์ในแต่ละทิศนั้น ไม่ได้เลือกใช้สีตามใจชอบของนายช่าง แต่ขึ้นอยู่กับตำแหน่งของหน้าต่าง กับเส้นทางเดินของดวงอาทิตย์ในแต่ละวัน ในแต่ละจุดในโบสถ์ และยังต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของสีแต่ละสี ที่จะสามารถจับแสงอาทิตย์ให้ได้มากที่สุด ในแต่ละตำแหน่งแต่ละขณะ พร้อมกับการรักษาความหมายอันเป็นสัญลักษณ์ของส่วนต่างๆ ของโบสถ์ นายช่างเอกของโบสถ์ จะพยายามทำให้โบสถ์เป็นเสมือนเมืองจำลองของเมืองเยรูซาเล็มสวรรค์ ดังนั้นตำแหน่งของกระจกสีแต่ละชิ้น ที่มาต่อกันเป็นหน้าต่าง จึงมี

ความสำคัญ และต้องสามารถทอแสงประกายส่องสว่างภายในโบสถ์ ในแต่ละชั่วโมงของวัน และในแต่ละฤดู เช่นมีบานหน้าต่างกระจกสี ที่โบสถ์เมืองสตราสบูร์กในฝรั่งเศส (Strasbourg) ที่จะจับแสงอาทิตย์ แล้วทอแสงออกมาเป็นสีเขียว และให้แสงนั้นตกลงบนมุขธรรมาสันที่พระสงฆ์ยืนเทศนาในโบสถ์ หรือช่วงเวลา 2-3 นาทีตอนเที่ยง ของวันที่ 21 มีนาคม (ซึ่งเป็นวันที่ช่วงเวลากลางวันและกลางคืนยาวเท่ากัน) ที่โบสถ์เมืองซาร์เดอส์ในฝรั่งเศสด้านตะวันตกมีหน้าต่างกระจกสีบานใหญ่ ที่มีภาพจิตรกรรมเกี่ยวกับจักรวาลี่ทั้งสิบสองราศี เมื่อแสงอาทิตย์ยามเช้าส่องผ่านหน้าต่างกระจกด้านทิศตะวันออกเข้าสู่โบสถ์ จะสาดแสงไปถึงด้านตะวันตก และจะหยุดอยู่ที่สัญลักษณ์ของแต่ละราศี จนครบทุกสัญลักษณ์ เป็นความงามอันน่าอัศจรรย์ยิ่งนัก ที่โบสถ์นี้เช่นกันทุกปีวันที่ 21 มิถุนายน ซึ่งเป็นวันที่ช่วงเวลากลางวันนานที่สุดของปี 2-3 นาทีก่อนเที่ยง จะมีแสงอาทิตย์ส่องลงบนพื้นของโบสถ์ตรงจุดศูนย์กลาง ที่เคยเป็นจุดปักเสาเอกเสาแรกก่อนสร้างโบสถ์ และหลังจากที่ถอนเสานี้่ออกแล้ว ได้มีการฝังตะปูดอกใหญ่ลงตรงนั้น (เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ศิลปะการทำหน้าต่างกระจกสี และจิตรกรรมบนกระจกสีของโบสถ์เมืองซาร์เดอส์ เป็นผลงานที่ยอดเยี่ยมที่สุดทั้งในแง่ของศิลปะ และในแง่ของเทคนิคเหนือกว่าโบสถ์อื่นใดในโลก ปัจจุบันยังมีผู้เดินทางไปชมไม่ขาดสาย ทั้งๆ ที่วันเวลาและมลภาวะทำให้กระจกพวกนี้มัวหมอง และมีคราบสกปรกจนสีไม่สดใสเท่าที่เคยเป็นในยุคศตวรรษที่ 13) หน้าต่างกระจกสีในโบสถ์จะมีเป็นรูปทรงสูงใหญ่ และเป็นหน้าต่างวงกลมวงมหึมา ซึ่งเป็นเสมือนภาพของจักรแห่งชีวิต หรือดอกกุหลาบดอกใหญ่ เป็นดอกไม้แห่งแสงสว่าง หน้าต่างวงกลมเหล่านี้ความจริงก็พัฒนามาจากภาพการขยายตัว และคลี่บานของดอกไม้ในธรรมชาตินั่นเอง และเป็นที่มาของกฎพื้นฐานต่างๆ ทางคณิตศาสตร์

หน้าต่างวงกลมดอกใหญ่ด้านทิศเหนือ กระจกสีจะมีสีที่ครอบงำ (la tonalite) เป็นสีน้ำเงินเข้มซึ่งเป็นสีของท้องฟ้ายามราตรี มีดวงดาวกระจายเต็ม และมีดาวเหนือทอแสงสุกปลั่ง หน้าต่างกระจกวงกลมของทิศนี้ โดยทั่วไปจะขยายวงออกจากศูนย์กลางตามอัตรา ส่วนในสูตรคูณของเลข 8 เพราะเลข 8 อาจหมายถึงความไม่มีที่สิ้นสุด ความเป็นนิรันดร์เหมือนท้องฟ้ายามราตรีที่ให้ภาพของจักรวาลนอกโลกอันจำกัดของเรา หน้าต่างวงกลมด้านทิศใต้ กระจกสีจะมีสีที่ครอบงำเป็นสีเหลือง ซึ่งเป็นสีของแสงสว่างที่เที่ยงวัน และตัวเลขที่ใช้เป็นหลักในการทำหน้าต่างกระจกสีจะเป็นเลข 4 ซึ่งเป็นภาพของระเบียบความกลมกลืนและความมั่นคงของโลกเปรียบได้กับความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติในฤดูร้อน หรือความสมบูรณ์แบบของพระเจ้า อันเห็นได้จากงานเนรมิตของพระองค์ ทิศตะวันตกหน้าต่างจะครอบงำเป็นสีแดงเพราะเป็นสีของดวงอาทิตย์ยามเย็น โดยทั่วไปตัวเลขที่ใช้เป็นหลัก คือ เลข 12 ซึ่งเป็นรากฐานของกฎของดวงดาวต่างๆ เลข 12 ยังหมายถึงราศี หมายถึง 12 เผ่าของชาวอิสราเอล (ในยุคนั้น) หมายถึงจุดจบของวงโคจรของดวงอาทิตย์ ส่วนหน้าต่างกระจกสีด้านตะวันออก คือ ตรงหัวโบสถ์นั้นจะไม่ใช่ทรงกลม

แต่เป็นทรงสูงโค้งแหลม และจะมีหลายบานบนผนังโค้ง สีที่ครอบงำในหน้าต่างกระจกจะเป็นสีเขียว เราเห็นว่าในสายรุ้งกินน้ำสีเขียวจะอยู่ระหว่างสีน้ำเงินและสีเหลือง คือแบ่งส่วนมาจากสองสีนี้ เหมือนทิศตะวันออกในโครงสร้างของโบสถ์จะคั่นอยู่ระหว่างทิศเหนือและทิศใต้ เมื่อได้ทฤษฎีและเทคนิค

รูปที่ 2.26 แสดงทัศนียภาพการติดตั้งกระจกสี

พื้นฐานในการทำกระจกสีแล้ว ก็ต้องหาเนื้อหาที่จะลงเป็นภาพจิตรกรรม โดยเนื้อหา นั้นได้มาจากคัมภีร์เก่าและใหม่หรือนักบุญต่างๆ การทำหน้าต่างกระจกสียังมีข้อเสีย ก็คือ เมื่อมองหน้าต่างจากภายนอกโบสถ์ จะเห็นโครงสร้างของมัน โดยโครงสร้างนี้จะทำจากโลหะผสมตะกั่ว ซึ่งเป็นตัวเชื่อมกระจกชิ้นเล็กๆ เข้าด้วยกัน โดยที่จะไม่ปรากฏเป็นภาพอะไรเลย เนื่องจากการมองทวนแสง จึงทำให้รำลึกว่าพระเป็นเจ้าของเจ้าเท่านั้นที่ เป็นผู้สร้างรังสีของแสงเข้าไปในโบสถ์ จุดความสว่างและทำให้กระจกเหล่านั้นมีชีวิตชีวา มนุษย์เป็นเพียงผู้ทำกรอบนอกแต่พระเจ้าเป็นผู้เปิดทางวิญญาณ

2.12 ภาษาณะศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นองค์ประกอบในโบสถ์คาทอลิก

ภาษาณะศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการฉลองพิธีขอบคุณ (บูชามิสซา) มีหน้าที่ในการใช้งานที่ต่างกัน และภาษาณะศักดิ์สิทธิ์ส่วนใหญ่จะใช้งานในส่วน SANCTUARY

(1) PYX

เป็นดัลที่ใส่ศีลสำหรับอัญเชิญไปโปรดให้แก่คนเจ็บหรือผู้ที่กำลังใกล้จะเสียชีวิต เพื่อเป็นการให้กำลังใจหรือเพื่อไปทำพิธีให้กับผู้ที่ไม่สามารถมาที่โบสถ์ได้

(2) AMBRY

ขวดหรือถ้วยที่บรรจุน้ำมันศักดิ์สิทธิ์สำหรับใช้ประกอบพิธี HOLYOIL มี 3 ขวด (SC. , OI. , OS.) ใช้บรรจุน้ำมันไปเจิมให้กับคนไข้ ทำจากน้ำมันมะกอกนำมาเสกในวันพฤหัสบดีศักดิ์สิทธิ์

(3) CHALICE

เป็นถ้วยสำหรับใส่ WINE และน้ำที่ใช้ในพิธีมิสซา ทำจากทองหรือเงิน ปกติเก็บไว้ในส่วนเก็บศาสนภัณฑ์

(4) CIBORIUM

ถ้วยทำด้วยทองหรือเงิน ใช้ใส่แผ่นศีลมหาสนิท (แผ่นปัง) แจกให้กับสัตบุรุษที่มาประกอบพิธีมิสซาบริเวณรางรับศีล ความหมายเพื่อรำลึกถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน โดยร่วมรับประทานอาหารมื้อสุดท้ายพร้อมกัน

(5) LUNCTTE CLUNA

เป็นกล่องกลมทำด้วยทองหรือเงิน เพื่อใช้เก็บแผ่นศีลขนาดใหญ่มีด้ามจับ ใช้ในพิธีอวยพร จะเก็บอยู่ในตู้เก็บศีล

(6) ALTAR CANDLE STICKS

เชิงเทียนที่ใช้จุดในขณะประกอบพิธีต่างๆ มักจะมีจำนวน 2-6 อัน ตั้งอยู่บนพระแท่นเป็นคู่ ทำให้เตี้ยๆ เพื่อไม่บังผู้ประกอบพิธี โดยจะจุดทุกครั้งที่ทำพิธี เป็นสัญลักษณ์แทนการเผาไหม้ หมายถึง การเสียสละตัวเราเพื่อถวายแด่พระเป็นเจ้า และยังช่วยในเรื่องแสงสว่างในการประกอบพิธีที่พระแท่น

(7) ALTAR CROSS

เป็นไม้กางเขนขนาดเล็ก อาจวางตั้งบนพระแท่นหรือวางนอนก็ได้ ส่วนขนาดใหญ่จะวางไว้ข้างพระแท่น มีไว้เพื่อให้พระสงฆ์ผู้ประกอบพิธีได้มองเห็นไม้กางเขนขณะทำพิธี

(8) SANCTUARY LAMP

ตะเกียงขนาดเล็กสำหรับจุดเพื่อแสดงแทนการสถิตย์ของพระเป็นเจ้าในพิธีศีลมหาสนิท (HOLY BUCCHARIST) โดยที่จะต้องจุดตลอดเวลา เพื่อแสดงว่ามีศีลอยู่ในตู้ศีล อาจจะมีติดไว้ที่ผนัง แขนงจากฝ้าเพดานลงมา หรือวางโดยใช้ขาตั้ง ควรอยู่ไม่ไกลจากตู้ศีล

(9) SANCTUS BELL

เป็นระฆังขนาดเล็กหรือเป็นกระดิ่งที่ใช้มือสั่น มีเสียงแหลมสูง เพื่อดึงดูดความสนใจเมื่อถึงตอนที่สำคัญในพิธีมิสซา ทำจากเงิน บรอนด์ ในระหว่างสัปดาห์ศักดิ์สิทธิ์ (HOLY WEEK) จะใช้ไม้เคาะแทน

(10) VIGIL LIGHT

เทียนที่ใช้จุดต่อหน้ารูปต่างๆ เช่น รูปบูชาพระแม่ ให้เป็นเทียน หรือจุดด้วยแก้วขนาดเล็ก มีขาตั้งเป็นกลุ่มๆ

2.13 หลักเกณฑ์พื้นฐานเกี่ยวกับศิลปะศักดิ์สิทธิ์

เกรียงศักดิ์ โกวิทวาณิช, (2542 : 128-129) อันเนื่องมาจากรหัสธรรมความเชื่อในการอวดตายเป็นมนุษย์ของพระเยซูคริสตเจ้า และการกลับคืนชีพของพระองค์ สรรพสิ่งจึงได้รับการสถาปนาขึ้นใหม่ คริสตชนผู้มีความเชื่อจึงไม่ลังเลที่จะใช้ผลงานทางศิลปะของมนุษย์ในการสรรเสริญพระเจ้า อีกด้านหนึ่ง ในการประกอบพิธีกรรมของชุมชนผู้มีความเชื่อ พระศาสนจักรใช้การแสดงออกด้วยชีวิตความเป็นอยู่ทั้งครบของบุคคลในการถวายคารวักแด่พระเจ้า มิใช่เป็นเพียงเรื่องทางศาสนาโดยเฉพาะ หรือเป็นการใช้สติปัญญาหาเหตุผลเพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของความเป็นคนทั้งครบ พระศาสนจักรใช้ศักยภาพและความสามารถของมนุษย์ในทุกด้าน ทั้งทางกาย สติ ปัญญา ความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ อารมณ์ และความทรงจำเพื่อสื่อความสัมพันธ์กับพระ แม้ว่าคำพูดและรูปแบบทางศิลปะกรรมของมนุษย์จะไม่สามารถถ่ายทอดรหัสธรรมแห่งความรักของพระได้ทั้งหมดสิ้น เพราะพระเจ้าทรงอยู่ใฝ่นอกกว่าคำพูด จินตนาการ และระบบความคิดของมนุษย์ แต่เราก็สามารถใช้ศักยภาพของมนุษย์ประการนี้ในการสรรเสริญพระเจ้า ในการประกอบพิธีกรรมในชุมชนของผู้มีความเชื่อได้ สื่อทางศิลปะสามารถช่วยให้สัมผัสและมีประสบการณ์บางอย่างเกี่ยวกับพระเจ้าได้ เพราะพระเจ้าผู้มีพระทัยดีทรงรักและปฏิสัมพันธ์กับเราด้วยวิธีการสื่อประสามนุษย์ของเราเอง พระศาสนจักรให้หลักเกณฑ์พื้นฐานเกี่ยวกับศิลปะศักดิ์สิทธิ์ (ซึ่งรวมไปถึงอารมณ์ศักดิ์สิทธิ์เครื่องประดับตกแต่ง การออกแบบอาคาร) ไว้ดังนี้ "ศิลปะศักดิ์สิทธิ์" ที่แท้แสดงออกซึ่งความงาม และไม่ใช่ความหรรหาคำนี้ถึงประโยชน์ใช้สอย นั่นคือ เหมาะสมสำหรับรหัสธรรมอันยิ่งใหญ่ เหมาะสำหรับการถวายบูชามิสซาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสัตบุรุษอย่างเต็มที่ แสดงออกซึ่งภาพลักษณ์ของสิ่งที่อยู่เบื้องบน

พิธีกรรมต้องการการสนับสนุนจากผลงานทางด้านศิลปะไม่ว่าจะเป็นด้านสถาปัตยกรรมดนตรี และศิลปกรรมแขนงอื่น ๆ การสนับสนุนนี้คำนึงถึงหลักสองประการ คือ ผลงานทางศิลปะที่นำมาใช้ในพิธีกรรมพึงมี ก) คุณภาพสูงและดี ข) ความเหมาะสม ผลงานทางศิลปะเหล่านี้พึงหล่อเลี้ยงความเชื่อ ความศรัทธา และสอดคล้องกลมกลืนกับความหมายและเป้าหมายที่นำมาใช้ความเหมาะสมนั้นจะหนักไปทางประโยชน์ใช้สอยในพิธีกรรม

ก. คุณภาพ

คุณภาพนั้นเราสามารถรับรู้ได้ด้วยการเพ่งพิศทางจิตวิญญาณ ด้วยความชื่นชมในคุณค่าและไม่ใช้การวัดกันเพียงด้วยประโยชน์ใช้สอย คุณภาพที่พูดถึงนี้หมายถึง ไม่ใช่ของปลอม แต่หมายถึงของแท้ไม่ใช่ของคุณภาพต่ำที่ทำลวก ๆ หรือหลอกหลวง

ข. ความเหมาะสม หมายถึง ในสองกรณีดังต่อไปนี้

1) สามารถสื่อคุณค่าที่พิธีกรรมต้องการแสดงออกได้ นั่นคือความศักดิ์สิทธิ์ นำเคารพ

2) เป็นประโยชน์ต่อพิธีกรรมและสอดคล้องกับพิธีกรรมส่วนนั้น ๆ

2.14 แนวทางในการวินิจฉัยเกี่ยวกับผลงานด้านศิลปศักดิ์สิทธิ์

2.14.1 พระสังฆราช

พระสังฆราชพึงพึงความเห็นจากคณะกรรมการศิลปศักดิ์สิทธิ์หรือผู้ชำนาญการอื่นเป็นต้น คณะกรรมการพิธีกรรม และดนตรีศักดิ์สิทธิ์ ทุกคนควรมีส่วนในการวางแผนการก่อสร้างและการจัดตั้งแปลงวัดพระสังฆราชควรใช้คำแนะนำและความช่วยเหลือของคณะกรรมการกำหนดแนวทางและการรับรองแบบก่อสร้างวัดใหม่ หรือในการวินิจฉัยประเด็นสำคัญ

2.14.2 สถาปนิก

สถาปนิกผู้ได้รับมอบหน้าที่ให้ออกแบบควรได้รับความช่วยเหลือจากที่ปรึกษาฝ่ายพิธีกรรม และ ศิลปศักดิ์สิทธิ์ทั้งในขั้นตอนการหารือเบื้องต้นในการวางโครงการ (การประชุมปรึกษาหารือกับตัวแทนของสภาอภิวัดพระสงฆ์ประจำวัด และทีมงานผู้ออกแบบ) และตลอดทุกขั้นตอนของการออกแบบและการก่อสร้าง สถาปนิกที่ดีจะพยายามทั้งที่จะเรียนรู้จากชุมชน ผู้มีความเชื่อและพระสงฆ์ประจำวัดถึงลักษณะและวัตถุประสงค์ของการชุมนุมประกอบพิธีกรรม รวมทั้งจะมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองในวิชาชีพที่จะไม่ยอมปล่อยให้ความพึงพอใจและรสนิยมในการออกแบบที่ไม่มีคุณภาพของชุมชนนั้น ๆ มาครอบครองงำ อิสรภาพ และความคิดสร้างสรรค์ในงานออกแบบของตน เป็นหน้าที่ของสถาปนิกในงานออกแบบ กำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการในการก่อสร้างโดยเสวนากับที่ปรึกษาด้านพิธีกรรมศิลปศักดิ์สิทธิ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านระบบแสงเสียง และด้านอื่น ๆ

2.14.3 ตัวแทนของสภาอภิวัด

มีบทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดให้สถาปนิกทราบถึงภาพการเป็นพระศาสนจักรท้องถิ่นนั้น ๆ ของตน รวมทั้งสภาพความเป็นจริงต่าง ๆ ของชุมชนผู้มีความเชื่อนั้น เวลาเดียวกัน พระสงฆ์ประจำวัดและตัวแทนสภาอภิวัดจำเป็นต้องรับรู้ขอบเขตของตนและไม่ก้าวเลยไปกว่านั้น การเคารพต่อบทบาทหน้าที่เฉพาะในนามงานของบุคคลอื่นเป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำงานร่วมกัน

2.14.4 ที่ปรึกษาด้านพิธีกรรมและศิลป์

มีบทบาทในการให้ข้อมูลแก่สถาปนิกในด้านวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ ความหมาย และความต้องการต่าง ๆ ทางด้านพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

2.15 พระธรรมนุญเรื่องพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์

2.15.1 พระธรรมนุญเรื่องพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ในการสังคายนาवादิกัณฑ์ 2 (4 ธันวาคม 2506)

จากการสังคายนาवादิกัณฑ์ 2 (4 ธันวาคม 2506) เป็นการถูกต้องอย่างยิ่งที่นับวิจิตรศิลป์เข้าในบรรดางานที่สูงสุดของปัญญามนุษย์ แต่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องนับศิลปะด้านศาสนากับศิลปะศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นยอดของศิลปะด้านศาสนาอีกทีหนึ่ง ศิลปะทั้งสองอย่างนี้ โดยธรรมชาติของมันเอง ก็มุ่งจะแสดงความงามวิจิตรอันหาเขตมิได้ของพระเจ้าออกมาด้วยกิจกรรมมนุษย์ ศิลปะทั้งสองอย่างนี้มุ่งเฉพาะเพื่อชักจูงใจมนุษย์ให้หันไปหาพระเจ้าได้มากเพียงไรก็ยิ่งบรรลุจุดหมายที่จะสรรเสริญและถวายพระเกียรติแด่พระองค์

เพราะเหตุนี้ พระศาสนจักรจึงเป็นมิตรกับวิจิตรศิลป์เสมอ และเอาวิจิตรศิลป์มาช่วยเสมอมิได้ขาด โดยเฉพาะเพื่อให้วัตถุที่สงวนไว้ใช้ในคารวกิจเป็นที่เหมาะสมกลมกลืนและสวยงามจะได้เป็นเครื่องหมายและสัญลักษณ์ถึงสิ่งเหนือธรรมชาติ พระศาสนจักรอบรมศิลปินเพื่อจุดประสงค์นี้ที่จริงพระศาสนจักรยังถือว่ามีสิทธิที่จะตัดสินใจเรื่องวิจิตรศิลป์เสมอ วินิจฉัยว่างานของบรรดาศิลปินอันไหนเข้าได้กับความเชื่อ ความศรัทธา และกฎที่ถือกันมาเป็นประเพณี และเหมาะที่จะนำไปใช้ศาสนาได้หรือไม่

พระศาสนจักรเคยเอาใจใส่กวาดขันเป็นพิเศษ ให้เครื่องใช้ในศาสนาสวยงามสวมที่จะช่วยให้คารวกิจมีความสง่าผ่าเผย พระศาสนจักรจึงยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงวัตถุ รูปทรงและการตกแต่งที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิชาการตามยุคตามสมัย (พระบิดาจารย์, 2506 : 25)

2.15.2 พระธรรมนุญเรื่องพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ในพระธรรมนุญบทที่ 6

พระธรรมนุญเรื่องพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ บทที่ 6 ได้กล่าวถึงในส่วนศิลปะศักดิ์สิทธิ์ ไว้ดังนี้

ข้อ 124 พระศาสนจักรไม่เคยถือว่าศิลปะแบบใดเป็นของตนเอง โดยเฉพาะพระศาสนจักรยอมรับศิลปะแบบต่าง ๆ ของทุกยุคมาใช้ตามลักษณะและสภาพของชนชาติต่าง ๆ กับตามความต้องการของจารีตต่าง ๆ ด้วย ดังนี้ในระยะเวลาหลายศตวรรษที่ผ่านมาจึงมีศิลปกรรมเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งต้องรักษาไว้เป็นอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ศิลปะในสมัยของเราซึ่งมาจากชนทุกชาติทุกถิ่น ควรจะมีเสรีภาพที่จะแสดงฝีมือในพระศาสนจักรเหมือนกัน แต่ให้ศิลปะนั้นระดับสามารถจะร่วมเสี่ยงกับบุคคลสำคัญๆ ที่ได้ขับร้องถวายเกียรติแด่พระศาสนาคาทอลิกในศตวรรษที่แล้ว ๆ มา

ข้อ 125 ประมุขท้องที่ เมื่อสนับสนุนและส่งเสริมศิลปะที่ศักดิ์สิทธิ์จริง ๆ จะต้องส่งเสริมความงดงามแบบที่ยกจิตใจให้สูงขึ้น ยิ่งกว่าจะส่งเสริมถึงความโอ้อำมรรค์แต่อย่างเดียวให้ใช้หลักการนี้สำหรับเครื่องแต่งตัวและอารมณ์ศักดิ์สิทธิ์ด้วย

ศิลปกรรมที่เข้ากันไม่ได้กับความเชื่อ ศีลธรรม ตลอดจนความศรัทธาของคริสตชน หรือแสดงต่อความรู้สึกเลื่อมใสในศาสนาอย่างแท้จริง เพราะรูปต่ำซ้ำก็ดี หรือเพราะศิลปะไม่มีค่า ยิ่งอ่อน ไม่ถึงขั้น หรือเพราะเป็นศิลปะหลอกลวงก็ดี พระสังฆราชจะต้องเอาใจใส่กำจัดออกจากบรรดาพระเคหะของพระเจ้าและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ

ในการสร้างอาคารสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะต้องระวังอย่างกวดขันให้อาคารสถานที่เหล่านี้เหมาะสำหรับประกอบพิธีกรรม และส่งเสริมในการมีส่วนร่วมของสัตบุรุษอย่างแข็งขัน

ข้อ 126 ธรรมเนียมเอารูปศักดิ์สิทธิ์มาประดิษฐานให้สัตบุรุษเคารพในวัดจะต้องรักษาไว้ต่อไป แต่ต้องมีจำนวนพอสมควรและตั้งตามตำแหน่งสูงต่ำให้ถูกต้อง เพื่อไม่ให้สัตบุรุษรู้สึกสับสนและเกิดความศรัทธาอันไม่สู้จะถูกต้องนัก

ข้อ 127 สำหรับวินิจจัยศิลปกรรม ประมุขท้องที่ที่จะต้องฟังความเห็นของคณะกรรมการศิลปศักดิ์สิทธิ์ของสังฆมณฑลและในบางกรณีก็ต้องฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตลอดจนกรรมการ

ประมุขท้องที่ที่จะต้องเฝ้าระวังอย่างกวดขันมิให้เครื่องใช้ศักดิ์สิทธิ์หรือของมีค่าตกเป็นของคนอื่นหรือกระจัดกระจายหายสูญไป เพราะเป็นเครื่องประดับพระเคหะของพระเจ้า

ข้อ 128 ให้พระสังฆราชเอาใจใส่พวกศิลปินเป็นกรณีพิเศษ และอบรมเขาให้มีจินตนาการศิลปะศักดิ์สิทธิ์และพิธี พระสังฆราชอาจจะใช้การอบรมเอง หรืออาศัยพระสงฆ์ที่มีความสามารถความเชี่ยวชาญและรักศิลปะ

นอกจากนั้น ขอกำชับให้ตั้งโรงเรียนหรือวิทยาลัยสอนศิลปะศักดิ์สิทธิ์ เพื่ออบรมศิลปินในท้องถิ่นที่ต้องการแต่ศิลปินทุกคนที่อยากใช้ความสามารถของตนในการเทิดพระเกียรติมงคลของพระเจ้าในพระศาสนจักร จะต้องสำนึกไว้มิฉะนั้น งานของเขาเป็นการเอาอย่างพระผู้สร้างก็ว่าได้ เขาผลิตผลงานสำหรับใช้สำหรับคารวึกคาทอลิกสำหรับยกจิตใจของสัตบุรุษให้สูงขึ้น ส่งเสริมความศรัทธาของเขา และอบรมเขาในด้านศาสนา

ข้อ 129 กฎหมายและข้อบังคับของพระศาสนจักรเกี่ยวกับการทำวัตถุที่ใช้ในคารวึก เฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับการสร้างอาคารศักดิ์สิทธิ์อย่างเหมาะสมและถูกต้อง รูปแทนและการสร้างแทน แบบตู้ศีล การตั้งตู้ศีลไว้ในสถานที่น่าเคารพและปลอดภัย สถานที่ตั้งและศักดิ์ศรีของประกอบพิธีล้างบาปตลอดจนการตั้งรูปศักดิ์สิทธิ์ให้ถูกต้องตามระเบียบ การตกแต่งและการประดับเหล่านี้ จะต้องแก้ไขปรับปรุงใหม่โดยเร็วที่สุดพร้อมกับหนังสือพิธีกรรมต่าง ๆ ตามข้อ 25

กฎใดที่เห็นว่าไม่สู้เข้ากับพิธีกรรมที่แก้ไขใหม่ ก็ให้เปลี่ยนหรือตัดออกเสีย กฎใดส่งเสริมพิธีกรรมที่แก้ไขใหม่ ก็ให้รักษาไว้หรือนำมาใช้

ในเรื่องนี้เฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับวัตถุและแบบของเครื่องใช้ศักดิ์สิทธิ์และเครื่องอาภรณ์ต่างๆ สภาสังฆราชประจำท้องถิ่นที่มีอำนาจที่จะนำการปรับปรุงให้เหมาะแก่ความต้องการและประเพณีท้องถิ่น

ข้อ 130 ผู้เตรียมตัวเป็นพระสงฆ์ ขณะกำลังเรียนปรัชญาและเทวศาสตร์ จะต้องเรียนประวัติและการพัฒนาของศิลปะศักดิ์สิทธิ์ ตลอดจนหลักการอันถูกต้องที่ใช้ในการผลิตงานศิลปกรรมศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้เพื่อให้รู้จักคุณค่าและรักษาอนุสาวรีย์ที่น่าเคารพของพระศาสนจักรไว้ และสามารถจะให้คำแนะนำอันเหมาะสมแก่ศิลปินในการประกอบงานศิลปกรรมของเขา

ข้อ 131 เป็นการสมควรที่จะสงวนการใช้เครื่องหมายของพระสังฆราชไว้สำหรับผู้ใหญ่ฝ่ายศาสนาที่มีตำแหน่งสังฆราชหรือมีอำนาจในการปกครองเป็นพิเศษบางอย่าง

2.16 ข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกแบบวัดหรือโบสถ์ในประเทศไทย

ในการประกอบพิธีกรรมของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โบสถ์จัดเป็นอาคารที่มีความสำคัญสูงสุด เพราะเป็นสถานที่ที่สัตบุรุษมาร่วมชุมนุมด้วยความสมัครสมานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อภาวนาและประกอบพิธีกรรมอันเป็นการสรรเสริญพระเป็นเจ้า ถึงแม้สภาระจะไม่ได้คฤที่ “ตัวอาคาร” เพราะชุมชนคาทอลิกในอาคารนั้นต่างหาก คือที่สถิติของพระเป็นเจ้า แต่โบสถ์ก็เป็นสถานที่ที่เชื้อให้เกิดการชุมนุมและการประกอบพิธีกรรมเหล่านั้นขึ้น จึงอาจกล่าวในความหมายที่รองลงมาได้ว่า โบสถ์คือพระนิเวศน์ของพระเป็นเจ้า การสร้างโบสถ์และรูปแบบของโบสถ์ ถึงแม้จะเกิดจากปัจจัยหลายประการ แต่จะต้องคงไว้ซึ่งสาระสำคัญข้อนี้

รูปแบบของโบสถ์คาทอลิกในประเทศในอดีต เป็นผลจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาติตะวันตกซึ่งเป็นผู้เริ่มเผยแพร่ศาสนาคาทอลิกในประเทศไทย สถาปนามิอากาศ เทคโนโลยีการก่อสร้างและวัสดุ ตลอดจนรสนิยมส่วนตัวของผู้สร้างเอง ทำให้เกิดรูปแบบที่แตกต่างกันตามยุคตามสมัย เริ่มตั้งแต่ สถาปัตยกรรมในรูปแบบของท้องถิ่น เช่น ศาลา อาคารทางศาสนาที่ประชาชนคุ้นเคยอยู่แล้ว พัฒนามาเป็นรูปแบบ โกธิค เรอเนสซองส์ เมื่อมีการยอมรับอิทธิพลและวัฒนธรรมตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 (1851 – 1868) เป็นต้นมา แต่ก็มี การดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย เช่น มีหน้าต่างหรือช่องระบายอากาศมากขึ้นเพื่อระบายความร้อน เพิ่มความเอียงลาดของหลังคามากขึ้นเพื่อความสะดวกในการระบายน้ำ การปรับเปลี่ยนวิธีการก่อสร้างตามเทคโนโลยี และวัสดุที่มีในประเทศ

ไทยตลอดจนการผสมผสานรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่งตามรสนิยมของชุมชน ช่าง และผู้สร้าง โบสถ์นั้น ๆ

ในปัจจุบันรูปแบบโบสถ์คาทอลิกในประเทศไทยมีลักษณะที่เป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัย (Contemporary Architecture) มากขึ้น ผู้ออกแบบมีอิสระมากขึ้น เพราะข้อจำกัดในแง่วัสดุ และเทคโนโลยีการก่อสร้างลดน้อยลง จึงควรที่จะให้ความสนใจเป็นพิเศษในการที่จะรักษาสาระสำคัญ หรือความหมายของโบสถ์ที่แท้จริงไว้ให้ได้

“ชุมชนคาทอลิก ที่ร่วมสมัครสมานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อสรรเสริญพระเป็นเจ้านั้นเองเป็นที่สถิตของพระเป็นเจ้า”

เมื่อแนวความคิดหลัก (Concept) นี้ให้ความสำคัญกับ “ชุมชน” การสร้างโบสถ์ จึงต้องคำนึงถึงชุมชนเป็นอันดับแรก แล้วจึงผสมผสานเข้ากับปัจจัยด้านอื่น ๆ ดังนี้

2.16.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชน

โบสถ์ไม่ควรจะโดดเด่น หรูหรา แตกต่างจากลักษณะความเป็นอยู่ของชุมชนจนเห็นได้ชัดจนเกินไปเพราะอาจทำให้เกิดความรู้สึกแบ่งแยก ความยำเกรง และความอึดอัดที่จะเข้าไปใช้สถานที่ ถึงแม้โบสถ์ในความหมายรอง จะเป็นพระนิเวศน์ของพระเป็นเจ้า ซึ่งต้องมีความสง่างาม มีความศักดิ์สิทธิ์ แต่ก็ควรมีลักษณะที่เหมาะสมในการใช้วัสดุ (Material) การใช้ที่ว่าง (Space) การสร้างบรรยากาศ (Atmosphere) ที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเพื่อให้พระนิเวศน์อันแท้จริง คือ “ชุมชน” นั้นมีความสง่างามและศักดิ์สิทธิ์ และจากที่ผ่านมาในอดีตโบสถ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่ถึงแม้บางแห่งจะมีขนาดใหญ่และใช้วัสดุที่ดูหรูหราไปบ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับโดดเด่น หรือแตกต่างไปจากระดับฐานะของชุมชนจนเกิดผลลบดังกล่าว

2.16.2 สภาพสังคม วัฒนธรรมประเพณี

ลักษณะสังคม ความเชื่อถือตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีผลต่อรูปแบบของโบสถ์ สังคมในชนบท ที่ประชาชนมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันกัน ย่อมต้องการบรรยากาศลักษณะพื้นที่ใช้สอยแตกต่างจากสังคมเมืองที่มีความเห็นห่างกันมากกว่า ลักษณะของศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมในบางท้องถิ่น เช่น ภาคเหนือ ภาคอีสาน ย่อมมีความโดดเด่น และมีอิทธิพลต่อรูปแบบของโบสถ์มากกว่ากรุงเทพฯ ซึ่งมีลักษณะเป็นสากลมากกว่า แต่โบสถ์ที่สร้างขึ้นในประเทศไทย ยังไม่สามารถแสดงออกซึ่งลักษณะเฉพาะของศิลปะบนท้องถิ่น หรือแม้แต่ความเป็นไทยได้เพียงพอ ส่วนใหญ่มักจะใช้รูปแบบตะวันตกหรือมีความพยายามที่จะใช้องค์ประกอบบ้างในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกัน จึงมักดูเงินมากกว่าสวยงาม

2.16.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และวัสดุในท้องถิ่น ย่อมมีผลต่อรูปแบบของโบสถ์เช่นกัน ภาคใต้ของประเทศไทย ที่มีอากาศร้อนชื้นและฝนตกชุกตลอดทั้งปี ย่อมต้องมีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แตกต่างจากภาคเหนือที่แดดร้อน และอากาศหนาวจัดในบางช่วงของปี นอกจากนี้ การเลือกใช้วัสดุท้องถิ่น (Local Material) นอกจากจะช่วยประหยัดค่าก่อสร้างแล้ว ยังช่วยให้โบสถ์มีความสอดคล้องกลมกลืนกับสภาพท้องถิ่นมากขึ้น

2.16.4 เทคโนโลยีการก่อสร้าง และความเข้าใจด้านพิธีกรรมของสถาปนิก

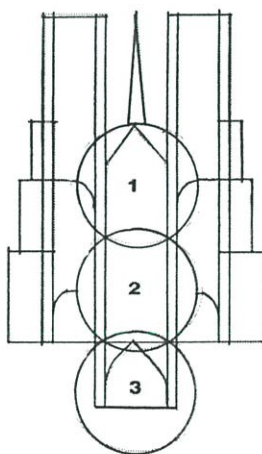
ในปัจจุบัน เทคโนโลยีการก่อสร้างอาจไม่ใช่ปัจจัยหลัก เนื่องจากความสะดวกด้านคมนาคม และการสื่อสารแต่ก็อาจมีผลต่อรูปแบบของโบสถ์บ้างในบางท้องถิ่น ที่อาจขาดแคลนช่างก่อสร้างที่มีความรู้ประสบการณ์และเครื่องมือที่ทันสมัย ปัญหาจึงอาจเกิดจากความเข้าใจด้านพิธีกรรมอย่างลึกซึ้งพอของสถาปนิกผู้ออกแบบ ซึ่งมุ่งที่จะเน้นรูปลักษณะภายนอกของอาคารมากกว่าชุมชนผู้ใช้โบสถ์ซึ่งเป็นสาระสำคัญกว่า หรือมณฑนากรที่ให้ความสำคัญสูงสุดที่พระแทนโดยไม่ให้ความสนใจเพียงพอต่อธรรมเนียมซึ่งสำคัญทัดเทียมกัน (คณะกรรมการพิธีกรรมแห่งประเทศไทย, 2539: 37-41)

2.17 การออกแบบสัดส่วนของโบสถ์คาทอลิก

ในคติของคริสต์ศาสนา ภาพของพื้นที่คือภาพของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ พื้นที่ปิด เป็นภาพของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของสิ่งที่มีอำนาจลึกลับที่คนทั่วไปเข้าไม่ถึงเป็นภาพของพระเจ้าของนักบุญของคนตาย ฯลฯ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่เชื่อมแนวสูงและแนวต่ำ การสร้างโบสถ์ก็เป็นเสมือนการสร้างโลกขึ้นใหม่อีกแบบหนึ่ง กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการก่อสร้างโบสถ์ ตั้งแต่การวางแผนผังตัวอาคาร จนถึงวันที่เลือกทำการลงเสาเข็มเอก ก็ไม่ผิดอะไรไปจากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการกำเนิดของโลกและของจักรวาลที่เราเห็น มีระเบียบระบบ ที่ต่อเนื่องกันไปเป็นวงจร โบสถ์จึงเป็นสื่อความสัมพันธ์ระหว่างคนคริสต์ศาสนา และโลกเป็นสะพานเชื่อมวิญญานเป็นศูนย์กลาง และเป็นตัวกลางระหว่างพระเจ้ากับคน การที่โบสถ์สามารถเป็นตัวกลางดังกล่าวได้นั้น ก็เพราะโครงร่างและแผนผังของโบสถ์ ย่อโลกสามโลกในสามระดับของจักรวาลมาอยู่ในตัวโบสถ์ นั่นคือโลกของสวรรค์ โลกมนุษย์ และโลกใต้พื้นดินตามคติความเชื่อที่มีมาแต่โบราณตัวมนุษย์เอง ก็คือจักรวาลหนึ่งซึ่งประกอบด้วยสามระดับเช่นกัน คือ จิตสำนึกความรู้สึกหนึ่ง วิญญานหนึ่ง และร่างกายหนึ่ง ด้วยเหตุผลนี้เองที่ทำให้การติดต่อเข้าถึงกัน จึงเป็นไปได้โดยอาศัยโบสถ์เป็นตัวกลาง

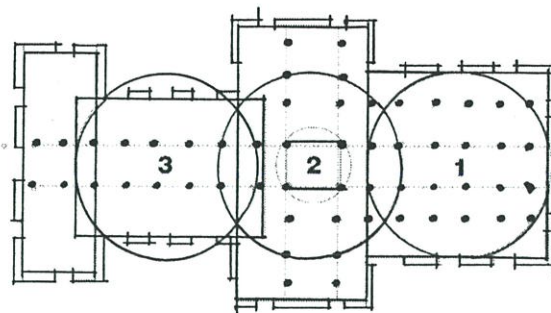
ตารางที่ 2.2 การแบ่งเป็นสามภาคหรือสามโลกดังกล่าวนั้น จะเห็นได้จากแผนผังทั้งในแนวตั้ง และแนวราบของตัวโบสถ์

	แนวตั้ง	แนวราบ
1. โลกสวรรค์หรือโลกของวิญญาณ	ส่วนที่เป็นเพดานสูง (la voûte)	แท่นบูชาใหญ่และบริเวณหัวโบสถ์ (le chœur)
2. โลกมนุษย์หรือโลกของจิตสำนึกและความรู้สึก	พื้นที่ราบของโบสถ์ และเสาดต่าง ๆ (le sol et les colonnes)	แขนสองข้างของโบสถ์ที่ยื่นออก เชื่อมทิศเหนือและทิศใต้ (le transept)
3. โลกใต้พื้นดินหรือโลกของรูปร่าง	โบสถ์เล็กหรือแท่นบูชาเล็ก ที่อยู่ชั้นล่างใต้ระดับพื้นถนน (la crypte)	ลำตัวของโบสถ์ที่ทอดจากแท่นบูชา จากทิศตะวันออกไปจดด้านหน้า ทิศตะวันตก (la nef)

รูปที่ 2.27 โลกสามระดับในแนวตั้งของโบสถ์

1. โลกสวรรค์ โลกของวิญญาณ เพดานโค้งสูง
2. โลกมนุษย์ โลกของจิตสำนึก พื้นที่ราบและเสาดต่าง ๆ
3. โลกใต้พื้นดิน โลกของรูปร่าง โบสถ์ชั้นล่าง (Symbolique, p.7)

รูปที่ 2.28 โลกสามระดับในแนวนอนของโบสถ์

1. บริเวณศักดิ์สิทธิ์ที่ตั้งแท่น บูชาใหญ่และหัวโบสถ์
2. กลางโบสถ์ส่วนที่มีแขนสองข้าง (ที่ตั้งของจุดใจกลางโบสถ์และสี่เหลี่ยมภาคพื้นดินกับเส้นรอบวง)
3. ลำตัวของโบสถ์ (Symbolique, p.8,10)

หรือถ้าจะพิจารณาจากลักษณะการจัดสร้างด้านหน้าของโบสถ์ เราก็สามารถอธิบายเป็นสามภาคได้เช่นกันว่า หอสูงหรือหอร่มซึ่งที่พุ่งขึ้นสองข้าง เป็นโลกภาคสวรรค์ส่วนที่ต่อลงมาที่มักจะมีหน้าต่างกระจกสีเป็นรูปทรงกลมวงมเหสี เหมือนดอกกุหลาบบานดอกใหญ่ (la Rosacde) หรือหน้าต่างกระจกบานสูงใหญ่ (les vitraux) เป็นโลกภาคจิตสำนึก ส่วนประตูเข้าออกของโบสถ์เป็นโลกภาครูป – วัตถุ(ไซติรส โกวิทวัฒน์พงษ์.2538:33-87)

2.18 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการในการออกแบบสถาปัตยกรรม

2.18.1 การจัดผังบริเวณที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อกิจกรรม (Plan)

ผังบริเวณทำให้เราสามารถมองเห็นอาคาร และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกันในรูปสามมิติ และผลแตกต่างอันเกิดต่อการจัดวางนั้นก็เป็ปัจจัยสำคัญ คือ เราจะแลเห็นความแตกต่างระหว่างสัดส่วน ปริมาตร อัตราความหนาแน่น รูปร่าง พื้นผิว แนวรูป หรือการเชื่อมโยง เป็นต้น(เอื้อม อนันตศานต์, 2539 : 2-4)

ผลซึ่งปรากฏอยู่ในขั้นสุดท้าย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเวลาประชากรหรือผู้อาศัยก็จะต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะทำการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่ให้เกิดผลเสียหายแก่ส่วนรวมนั้นย่อมเป็นไปได้ สิ่งทีกล่าวมานี้ไม่ได้มีความหมายย่อยเฉพาะอาคารและถนนหนทางเท่านั้น

แต่หมายถึงทุก ๆ สิ่งภายในบริเวณพื้นที่นั้นทีเดียว เช่น รูปทรง (Natural forms) อากาศ ผิวน้ำ และส่วนรายละเอียดส่วนตัวพื้นผิว และบนพื้นดินด้วย และความละเอียดอ่อน ซับซ้อนความสัมพันธ์ต่อสิ่งต่าง ๆ ทำให้เรื่องผังบริเวณของเรานี้ต้องใช้เวลาไตร่ตรอง ขบคิด กันอย่างถี่ถ้วนพอสมควร ถ้าพิจารณาในแง่ของรูปทรงในเนื้อที่ว่าง แขนงผังนั้นจะเริ่มด้วยของสองสิ่ง

1) ความประสงค์ในด้านที่จะอำนวยความสะดวกประชาชนผู้อาศัย

2) สายใยความเป็นอยู่ดั้งเดิมของสิ่งทั้งหลาย ผังแต่ละแห่งถือว่า “พิเศษ” (unique) ในตัวของมันเอง และทุก ๆ ส่วนต่างก็มีความหมายเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนรวม จึงจำเป็นต้องรู้คุณค่าของส่วนรวมให้ดี ไม่ใช่แต่เพียงนึกว่า แขนงผังนั้นให้ประโยชน์ภายในขอบเขตเนื้อที่แต่อย่างเดียว เพราะแผนผังแห่งใดก็ตาม แม้จะเป็นชนิดพิเศษอย่างไร ก็จะต้องต่อเนื่องกับสิ่งต่าง ๆ ข้างเคียงอยู่ตลอดเวลา

เราไม่ถือว่าแผนผังจะเป็นเครื่องบันทึกการทำลายที่ดิน ตรงกันข้าม แผนผังควรจะเป็นเครื่องส่งเสริม ทั้งนี้ไม่จำเป็นว่าแผนผังจะเป็นแบบเก่าโบราณ หรือเป็นแบบที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมา อย่างแบบทันสมัยทั่วไป และการที่เราจะสามารถรู้จักมักคุ้นกับสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ก็ตามต้องอาศัยเวลาและความพยายามที่จะสอดเสาะหาความรู้เกี่ยวกับสถานที่แห่งนั้นว่าเป็นมาอย่างไร

สิ่งสำคัญเท่าเทียมกันและไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันคือ แผนผังที่เราได้สร้างขึ้นใหม่นั้น สามารถที่จะสนองประโยชน์ให้เราเพียงพอแล้วหรือ เพราะว่ามันจะปรากฏอยู่บ่อย ๆ ว่าความประสงค์ต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดมีขึ้นนั้น เป็นไปอย่างลางเลือนไม่ชัดเจนเท่าที่ควร และในขั้นสุดท้ายก็ไม่ให้ประโยชน์แก่ผู้ใช้หรือผู้อาศัยตามที่มุ่งหวังไว้ ความมุ่งหมายนั้นเพื่อความสงบส่วนตัว หรือเพื่อให้มีการประสานกันในหมู่ชาวบ้านใกล้เคียงหรือถ้าต้องการให้ได้พร้อมกันทั้ง 2 อย่าง ก่อนที่จะเริ่มทำงาน ผู้ออกแบบวางผัง จึงควรที่จะคิดวางแผนทางให้ถี่ถ้วนโดยสามารถเข้าใจเหตุการณ์ ได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อที่จะผลิตเป็นผลงานที่น่าพึงพอใจต่อไป

การวางผังบริเวณนั้นก็คือ การจัดระบบสิ่งแวดล้อมโดยรอบขึ้นไปจนถึงชั้นวางมาตราส่วนสูงสุด ซึ่งสามารถจะควบคุม และรวมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่ได้ การวางผังก็คงเกี่ยวข้องกับอาคารต่าง ๆ ที่ดิน รวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่เหนือ ใต้ และระดับพื้นดิน จุดประสงค์อันยิ่งใหญ่หรือซึ่งจะเรียกว่าจุดใหญ่ใจความสำคัญก็คือ การวางจุดต่าง ๆ และกิจกรรมทั้งหลายให้อยู่ในเนื้อที่ 3 มิติ เริ่มด้วยการวิเคราะห์ที่ดินและวัตถุประสงค์แห่งการใช้ที่ดินอย่างละเอียดถี่ถ้วน ในขั้นสุดท้ายจะสามารถสรุปผลออกมาเป็นรูปแบบ ซึ่งกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับบรรดาผู้ใช้สอยทั้งหมด

2.18.2 ความสัมพันธ์ของพื้นที่ใช้สอยต่อการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ (Function)

ในการออกแบบอาคารสถาปนิกควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้(ผู้สตี ทิพทัส, 2541: 27-32)

1. ขนาดของส่วนใช้สอย

ขนาดของส่วนใช้สอยแต่ละส่วนควรมีเนื้อที่มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะการใช้สอย และจำนวนผู้ที่จะใช้สอยเนื้อที่นั้น ๆ ตลอดจนความต้องการเฉพาะตัวของส่วนใช้สอยนั้น ๆ ว่าต้องติดตั้งอุปกรณ์พิเศษ หรือติดตั้งเครื่องจักรบางชนิดด้วย เช่น หอประชุม หรือโรงภาพยนตร์ ที่มีลักษณะของการใช้สอยที่จะให้คนจำนวนมากมาใช้ร่วมกันในเวลาเดียวกัน และขนาดของอาคารชนิดนี้ อาจใหญ่เล็กต่างกัน ขึ้นอยู่กับความจุหรือจำนวนคนที่จะใช้เนื้อที่นั้น ๆ อาคารบางชนิด เช่น อาคารทางศาสนา หรืออาคารสำคัญของชาติมักมีขนาดและปริมาตรของเนื้อที่ภายในใหญ่โตเกินกว่าอาคารธรรมดา เพราะนอกจากจะต้องเตรียมไว้ในโอกาสพิเศษที่จะมีผู้คนมาใช้เป็นจำนวนมากแล้ว ยังต้องการผลทางด้านความศรัทธา ความยิ่งใหญ่ของอาคารด้วย

ความต้องการเฉพาะของเนื้อที่ใช้สอย ผู้ออกแบบต้องศึกษาข้อมูลของการใช้สอยที่มีความต้องการเฉพาะเจาะจงลงไปในแต่ละส่วนของอาคารที่จะออกแบบ หมายถึงต้องทราบความถี่ในการใช้เนื้อที่นั้น ๆ เช่น แต่ละส่วนมีการใช้สอยประมาณกี่ครั้งต่อวันหรือต่อสัปดาห์ ต้องทราบประเภทของกิจกรรมการใช้สอย เช่น เป็นห้องฝึกซ้อมกีฬา หรือห้องผ่าตัด ซึ่งย่อมต้องการการออกแบบที่ต่างแนวทางกันออกไป ต้องทราบบริการพิเศษในด้านอุปกรณ์เช่น การปรับอากาศ การดูดอากาศออก การเดินท่อน้ำ เป็นต้น นอกจากนั้นต้องทราบช่วงเวลาการใช้สอยที่ต่อเนื่องกันของแต่ละส่วน เช่น สำนักงานใช้ต่อเนื่องกันทั้งวัน โรงละครใช้ต่อเนื่องเฉพาะช่วงที่มีการแสดง เป็นต้น ส่วนเวลาที่ใช้เนื้อที่แต่ละส่วนก็เป็นสิ่งที่ควรนำไปพิจารณาด้วย เช่น ห้องนอนใช้ในเวลากลางคืน ห้องเรียนใช้ในเวลากลางวัน ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยเป็นแนวทางประกอบการออกแบบเนื้อที่ใช้สอยแต่ละส่วน และสามารถจัดหาตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมได้

2. ลักษณะและพฤติกรรมของผู้ใช้สอย

ผู้ออกแบบต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของผู้ใช้สอยเนื้อที่นั้น ๆ เพื่อที่จะทราบว่าผู้ใช้สอยแต่ละส่วนมีมากน้อยเพียงใด แต่ละคนมีหน้าที่อะไร ทำงานในลักษณะใด มีความถนัดและเคยชินอย่างไร เช่น สถานสงเคราะห์เด็กพิการ โรงเรียนสอนคนตาบอดคนหูหนวก เป็นต้น อาคารเหล่านี้ผู้ออกแบบต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและพฤติกรรมของผู้ใช้สอยและต้องศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วน จึงจะช่วยให้การออกแบบได้ผลอย่างคุ้มค่าทั้งทางร่างกายและจิตใจ

การควบคุมและการรักษาความปลอดภัย เนื้อที่ใช้สอยแต่ละส่วนมีความต้องการในเรื่องความปลอดภัย และต้องการการควบคุมมากน้อยไม่เท่ากัน ความต้องการในเรื่องความปลอดภัย

ภัยหรือจะต้องมีการติดตั้งเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยในเรื่องการรักษาความปลอดภัยนั้น เป็นสิ่งที่ผู้ออกแบบจะต้องนำไปพิจารณาหาทางแก้ไขในแต่ละส่วนให้เหมาะสมต่อไป

3. การติดต่อ

การติดต่อระหว่างเนื้อที่ใช้สอยแต่ละส่วน และการติดต่อระหว่างเนื้อที่ภายนอกกับภายในอาจทำได้โดยการจัดเส้นทางการติดต่อซึ่งมีทั้งแนวราบและแนวตั้ง เช่น ทางเดินติดต่อ (corridor) ใช้ติดต่อระหว่างเนื้อที่แต่ละส่วนทางแนวนอน โถงรวม (hall) ใช้เป็นจุดรวมก่อนที่จะแยกไปยังเนื้อที่ส่วนอื่น ๆ เฉลียง ระเบียง ชาน ใช้ติดต่อระหว่างเนื้อที่ภายนอกกับภายใน ทางลาด (ramp) ใช้กับการติดต่อทางตั้งที่ระดับไม่ต่างกันมากนัก และใช้กับพาหนะ เช่น รถเข็น เป็นต้น บันได บันไดเลื่อน (escaletor) มักใช้กับการติดต่อในแนวตั้ง ระหว่างแต่ละชั้นของอาคาร ส่วนลิฟท์ (elevator) มักใช้กับการติดต่อทางแนวตั้งที่มีความสูงติดต่อกันมากกว่า 4 ชั้นขึ้นไป เป็นต้น การที่จะเลือกใช้การติดต่อโดยวิธีใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการพิจารณาหาวิธีที่จะทำให้การติดต่อของเนื้อที่แต่ละส่วน มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันได้มากที่สุด ให้มีการเคลื่อนไหวและการเคลื่อนที่ของผู้คน สิ่งของ พาหนะ เช่น รถเข็นและการติดต่อภายในให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่กวนสับสนหรือไม่เป็นการรบกวนแก่ส่วนใช้สอยอื่น ๆ ประหยัดทั้งเนื้อที่และเวลาในการติดต่อให้มากที่สุด ตลอดจนคำนึงถึงความเหมาะสมทางด้านรูปร่างลักษณะที่จะเป็นผลต่อรูปทรงของอาคารภายนอกประกอบกันไปด้วย

4 ความสะดวกคล่องตัวในการใช้สอยภายในเนื้อที่ในแต่ละส่วน

การออกแบบควรคำนึงถึงความสะดวก คล่องตัวในการติดต่อเคลื่อนไหวภายในเนื้อที่นั้น ๆ อาจทำได้โดยใช้วิธีจัดผังพื้นภายในและโดยการใช้อุปกรณ์พิเศษเข้าช่วย โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้สอยและการใช้สอยอาคาร เพื่อให้สามารถจัดที่ตั้งเครื่องเรือน เครื่องใช้ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง เช่น ต้องศึกษาขนาดและระยะต่าง ๆ ของร่างกาย ลักษณะการเคลื่อนไหวและกำลังทางกล้ามเนื้อของมนุษย์ในอายุต่างกัน เพศต่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลทำให้เกิดมีขนาดมาตรฐานของระดับความสูงของห้องต่าง ๆ ขนาดและรูปร่างของช่องประตู หน้าต่าง ชั้นเก็บของ โต๊ะทำงาน บันได ราวบันได

5. รูปทรงหรือรูปร่าง (Form)

ในการออกแบบอาคารสถาปนิกควรคำนึงถึงรูปร่างหรือรูปทรงที่แสดงลักษณะของอาคาร เพราะคุณค่าทางด้านจิตใจที่อาคารนั้น ๆ จะให้แก่มนุษย์ผู้ใช้สอยอาจรับรู้ได้ทางสายตา คือ จากการมองเห็น ทางกาย จากการสัมผัสรวมทั้งความรู้สึกเมื่อมนุษย์ได้เข้าไปใช้สอยภายในอาคาร คุณค่าทางด้านจิตใจที่ได้รับจากอาคารอาจแตกต่างกันออกไปตามแต่ลักษณะและชนิดของอาคารและจะรับรู้ได้จากการแสดงออกของอาคารนั้น ๆ โดยใช้รูปทรง (form) และที่ว่าง

(space) ตลอดจนบรรยากาศ (atmosphere) ของตัวอาคาร เป็นตัวกลางในการสื่อความหมาย เพื่อให้เกิดผลทางด้านความประทับใจ ความพึงพอใจแก่ผู้พบเห็น(มุสดี ทิพนัส, 2541 : 60–72)

2.18.3 เน้นการแสดงออกของการใช้สอย บรรยากาศ และลักษณะประจำตัวของอาคาร

อาคารควรสนองตอบประโยชน์ใช้สอยได้ครบถ้วน โดยปรากฏให้เห็นจากรูปร่างและบรรยากาศ และควรให้ผู้พบเห็นสามารถแยกประเภทของอาคารได้ โดยเห็นได้จากรูปร่างภายนอก เช่น อาคารประเภทบ้านพักอาศัยก็ควรมีลักษณะรูปร่างภายนอก การใช้เนื้อที่ภายในที่ถ่ายทอดให้เห็นลักษณะของการใช้สอยของอาคาร และควรมีบรรยากาศที่แตกต่างไปจากอาคารประเภทอื่น ๆ เช่น วัง ธนาคาร โถงแสดงสินค้า นอกจากนั้นก็ควรให้รูปร่างภายนอกสะท้อนชนิดของการทำงานและขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละแห่ง เช่น โบสถ์ฝรั่งควรมีการจัดผังที่เหมาะสมแก่การใช้สอยและคติความเชื่อของแต่ละศาสนา ตลอดจนมีการตกแต่งที่เป็นสัญลักษณ์เฉพาะตน ที่สามารถสื่อความหมายได้

เน้นการแสดงออกทางการใช้วัสดุก่อสร้างและชนิดของโครงสร้าง อาคารจะมีคุณค่าในตัวเองก็ต่อเมื่ออาคารนั้น ๆ สามารถแสดงลักษณะและคุณสมบัติของวัสดุ ก่อสร้าง ตลอดจนโครงสร้างและเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้กับอาคาร โดยไม่มีการปิดบังหรือตกแต่งจนทำลายคุณสมบัติเฉพาะตัวของวัสดุและโครงสร้าง การแสดงลักษณะอันแท้จริงของวัสดุและโครงสร้างของอาคารนั้นถือเป็นความงามอย่างหนึ่งเช่นกัน เป็นการถ่ายทอดความหมายของความคิดสร้างสรรค์ออกมาในรูปของโครงสร้างและวัสดุของอาคาร ซึ่งทำให้เข้าใจถึงเนื้อแท้และธรรมชาติของงานสถาปัตยกรรมนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

2.18.4 เน้นแสดงออกของลักษณะรูปร่างอาคารและสัญลักษณ์ของอาคาร

คุณค่าของอาคารบางครั้งก็ขึ้นอยู่กับลักษณะของรูปร่างที่แสดงเอกลักษณ์ของเชื้อชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อ ดังเช่น พีระมิดของอียิปต์ สถูปของอินเดีย และสุเหร่าในศาสนาอิสลาม อาคารบางชนิดต้องการคุณค่าทางด้านจิตใจสูง เช่น อาคารทางศาสนา พระราชวัง เพราะนอกจากต้องการการใช้สอย เช่น อาคารอื่นแล้ว ยังต้องการให้อาคารเป็นสัญลักษณ์ของความยิ่งใหญ่ เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ดังนั้นลักษณะรูปร่างภายนอกและการตกแต่งภายในต้องตกแต่งเพื่อแสดงผลดังกล่าวข้างต้น จึงมักปรากฏผลออกมาในด้านของการใช้ขนาดของอาคารที่ใหญ่โตเป็นพิเศษ การใช้รูปร่างและการตกแต่งที่ต่างไปจากอาคารธรรมดา เพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่จำได้ง่าย และเกิดความประทับใจ เมื่อลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์แล้วก็นำไปใช้ต่อกัน ในลักษณะซ้ำ ๆ กัน หรืออาจได้รับการปรับปรุงวิวัฒนาการขึ้นเรื่อย ๆ ก็กลายเป็นแบบอย่าง (style) ของแต่ละเชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) เกี่ยวกับแนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คาทอลิก ในสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยที่ผู้วิจัยศึกษาจากการใช้แบบสำรวจ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบโบสถ์คาทอลิกในสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ดังนั้นเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยได้ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การตรวจสอบเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเภทของประชากรที่จะศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1.1 ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเภทของประชากรที่จะศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประชากรที่เป็นงานสถาปัตยกรรม โบสถ์คาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 48 แห่ง และแบ่งตามช่วงเวลาการสร้างได้ดังนี้

	พ.ศ.	ค.ศ.
1. คอนเซ็ปต์	2380	1837
2. นักบุญยอแซฟอยุธยา	2434	1891
3. แม่พระลูกประคำ กาลหวัร์ ซอยวานิช 2 กทม.	2443	1910
4. พระวิสุทธิวงศ์ลำไทร ปทุมธานี	2444	1911
5. ซางตากู้ส ภูิจีน เขตธนบุรี กทม.	2459	1916
6. อัสสัมชัญ บางรัก บางรัก	2461	1918
7. เซนต์แอนโทนี่ แปรริว ฉะเชิงเทรา	2487	1944
8. นักบุญฟรังซิสเซเวียร์ สามเสน สามเสน กทม.	2492	1949

9. พระมหาไถ่	ชอยร่วมฤดี กทม.	2497	1954
10. ธรรมาสถ์นักบุญเปโตร	บางเขื่อนหนึ่ง ดลิ่งชัน	2498	1955
11. มารีย์สมภพ บ้านแพน	อ.เสนา ออยุธยา	2498	1955
12. แม่พระประจักษ์ สองพี่น้อง	สุพรรณบุรี	2499	1956
13. แม่พระฟาติมา ดินแดง	ดินแดง กทม.	2499	1956
14. นักบุญยอแซฟ หนองรี	นครนายก	2500	1957
15. เซนต์หลุย	สาทร กทม.	2500	1957
16. ดวงหทัยนิรมลของแม่พระ	ปากลัด	2500	1957
17. พระคริสต์ประจักษ์ เกาะใหญ่	อยุธยา	2500	1957
18. นักบุญยอแซฟ	ตรอกจันทร์	2501	1958
19. นักบุญเปาโล บ้านนา	นครนายก	2505	1962
20. แม่พระประจักษ์เมืองลูร์ก	บางสะแก กทม.	2506	1963
21. พระตรีเอกภาพ	หนองหิน นครปฐม	2512	1969
22. นักบุญอันเดร บางภาษี	นครปฐม	2512	1969
23. พระชนนีของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ	รังสิต ปทุมธานี	2514	1971
24. วัดเซเวียร์	พญาไท กทม.	2515	1972
25. พระกุมารเยซู	กทม.	2515	1972
26. ศิลมมหาสนิท	ดลิ่งชัน กทม.	2516	1973
27. พระแม่มหากาญญ์	เมืองนนท์	2516	1974
28. อัครเทวดามีคาแอล	สะพานใหม่	2515	1973
29. แม่พระปฏิสนธินิรมลฯ	คลองเตย	2517	1974
30. นักบุญหลุยส์มารีย์ฯ	บางแค	2513	1970
31. พระคริสต์กษัตริย์	นครปฐม	2519	1976
32. นักบุญเทเรซา	หน้าโคก ออยุธยา	2521	1979
33. อัครเทวดาราฟาแอล	ปากน้ำ สมุทรปราการ	2521	1979
34. นักบุญมาร์โก	ปทุมธานี	2521	1979
35. ราชีนีแห่งสันติสุข ชอย 101	พระโขนง	2525	1982
36. นักบุญอันนา ทำจีน	สมุทรสาคร	2526	1983
37. มารีย์สวรรค์ ดอนเมือง	กทม.	2526	1983
38. เซนต์จอห์น	ลาดพร้าว 2	2529	1980
39. แม่พระฟาติมา บางวัง	บางวัง ฉะเชิงเทรา	2529	1980

40. เชนตรีอ็อก นาไซ่	ฉะเชิงเทรา	2530	1987
41. พระมารดานิจจานุเคราะห์	คลองจั่น กทม.	2530	1987
42. นักบุญเปโตร	สามพราน นครปฐม	2532	1989
43. นักบุญเทเรซาแห่งพระเยซู (อาวีลา)	สามพราน นครปฐม	2532	1989
44. นักบุญมัทธิว	ทุ่งลูกนก	2533	1990
45. พระแม่สกกลสงเคราะห์	บางบัวทอง นนทบุรี	2534	1991
46. แม่พระประจักษ์เมืองลูร์ค	หัวตะเข้ กทม.	2534	1991
47. นักบุญยวงซ์ปติสคา	เจ้าเจ็ด อยุธยา	2534	1991
84. วัดกุหลาบทิพย์	ลาดพร้าว 102	2544	2001

(สารอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. 2534 – 2535 : 21 – 81)

2. ประชากรที่เป็นบุคคล

2.1 พระสงฆ์ เจ้าอาวาส ประจำโบสถ์คริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทั้งหมด 48 แห่ง

2.2 สัตบุรุษที่มาประกอบพิธีที่โบสถ์คริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทั้งหมด 48 แห่ง

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประเภทกลุ่มตัวอย่างการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นงานสถาปัตยกรรม และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคล โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นงานสถาปัตยกรรม โบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เลือกแบบเจาะจง 3 แห่ง คือ

1. อาสนวิหาร อัสสัมชัญ บางรัก กรุงเทพฯ (พ.ศ. 2461)
2. วัดนักบุญยอแซฟ ทรอกจันทร์ กรุงเทพฯ (พ.ศ. 2501)
3. วัดแม่พระประจักษ์เมืองลูร์ค หัวตะเข้ กรุงเทพฯ (พ.ศ. 2534)

จำแนกโบสถ์ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทั้งหมด 48 แห่ง โดยแบ่งตามช่วงเวลา อายุในการก่อสร้างเป็น 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่ 1 พ.ศ. 2380 – 2500 คือ 1. อาสนวิหาร อัสสัมชัญ บางรัก กรุงเทพฯ (พ.ศ. 2461)
 กลุ่มที่ 2 พ.ศ. 2501 – 2525 คือ 2. วัดนักบุญยอแซฟ ตรอกจันทน์ กรุงเทพฯ (พ.ศ. 2501)
 กลุ่มที่ 3 พ.ศ. 2526 – 2545 คือ 3. วัดแม่พระประจักษ์เมืองลูร์ค หัวตะเข้ กรุงเทพฯ
 (พ.ศ. 2534)

3.1.3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคล

1. พระสงฆ์เจ้าอาวาสประจำโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ผู้ทำวิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจง จากทั้งหมด 60 ท่าน ได้ 30 ท่านจากโบสถ์ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ดังนี้

1. พระวิสุทธิวงษ์ลำไทร	ปทุมธานี
2. ช่างตากุ้งุง ภูฎิจิน	เขตธนบุรี กทม.
3. อัสสัมชัญ บางรัก	บางรัก
4. เซนต์แอนโทนี แปดริ้ว	ฉะเชิงเทรา
5. นักบุญฟรังซิสเซเวียร์ สามเสน	สามเสน กทม.
6. พระมหาไถ่	ซอยร่วมฤดี กทม.
7. แม่พระฟาติมา ดินแดง	ดินแดง กทม.
8. นักบุญยอแซฟ หนองรี	นครนายก
9. เซนต์หลุย	สาทร กทม.
10. นักบุญยอแซฟ	ตรอกจันทน์
11. นักบุญเปาโล บ้านนา	นครนายก
12. แม่พระประจักษ์เมืองลูร์ก	บางสะพาน กทม.
13. พระชนนีของพระเจ้า	รังสิต ปทุมธานี
14. วัดเซเวียร์	พญาไท กทม.
15. พระกุมารเยซู	กทม.
16. ศีลมหาสนิท	ตลิ่งชัน กทม.
17. พระแม่มหากาญจน์	เมืองนนท์
18. อัครเทวดามีคาแอล	สะพานใหม่
19. แม่พระปฏิสนธินิรมลฯ	คลองเตย
20. นักบุญหลุยส์มารีย์ฯ	บางแค
21. อัครเทวดาราฟาแอล	ปากน้ำ สมุทรปราการ
22. ราชนิแห่งสันติสุข ซอย 101	พระชนอง
23. มารีย์สวรรค์ ดอนเมือง	กทม.
24. เซนต์จอห์น	ลาดพร้าว 2

25. พระมารดานิจจานุเคราะห์	คลองจั่น กทม.
26. นักบุญเปโตร	สามพราน นครปฐม
27. พระแม่สกกลงเคราะห์	บางบัวทอง นนทบุรี
28. แม่พระประจักษ์เมืองลัวร์	หัวตะเข้ กทม.
29. นักบุญยวงซัปติสคา	เจ้าเจ็ด ออยุธยา
30. วัดกุหลาบทิพย์	ลาดพร้าว 102

2. สัตบุรุษ ที่มาประกอบพิธีที่โบสถ์คริสต์ นิกายโรมันคาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ จากโบสถ์ทั้ง 3 แห่ง คือ อาสนวิหาร อัสสัมชัญ บางรัก วัดนักบุญยอแซฟ ตรอกจันทน์ และ วัดแม่พระประจักษ์เมืองลัวร์ หัวตะเข้ จำนวน 600 คน โดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ ในวันจันทร์ ถึง วันอาทิตย์ เป็นเวลา 40 วัน ตั้งแต่เวลา 8.00 น.–20.30 น. โดยใช้แบบสอบถามแบบถาม - จด มีผู้ช่วยในการเก็บข้อมูล 3 คน คือ นายธรรมศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ นายอนุสรณ์ แก้วพเนา และนางสาว จุฑารัตน์ จารุรักษ์ชโลบล

ผู้วิจัยทำการแจกแบบสัมภาษณ์ ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบเพียง 1 คำตอบ หรือมากกว่า 1 คำตอบ เพื่อถามความพึงพอใจ และพฤติกรรมของผู้ใช้อาคาร โบสถ์คริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก และพระสงฆ์เจ้าอาวาส โดยมีวิธีเก็บข้อมูล ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับ พระสงฆ์เจ้าอาวาส จากวัดในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทั้งหมด 60 แห่ง ทำการสุ่มแบบง่ายมาได้ 30 แห่ง ดังนี้ และทำการส่งแบบสอบถามไปตามวัดต่าง ๆ ทางไปรษณีย์ เมื่อทำการตอบแบบสอบถามเสร็จก็ส่งกลับมายังผู้ทำการวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์สำหรับ สัตบุรุษที่มาใช้โบสถ์คาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทำการสุ่มจากผู้มาใช้โบสถ์ทั้ง 3 แห่ง คือ อาสนวิหารอัสสัมชัญ บางรัก วัดนักบุญยอแซฟ ตรอกจันทน์ และ วัดแม่พระประจักษ์เมืองลัวร์ หัวตะเข้ จำนวน 600 คน โดยการสุ่มโดยบังเอิญ ในวันจันทร์ ถึง วันอาทิตย์ เป็นเวลา 40 วัน ตั้งแต่เวลา 8.00 น. – 20.30 น. โดยใช้แบบสอบถามแบบถาม - จด มีผู้ช่วยในการเก็บข้อมูล 3 คน คือ นายธรรมศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ นายอนุสรณ์ แก้วพเนา และนางสาวจุฑารัตน์ จารุรักษ์ชโลบล

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 การสร้างเครื่องมือ ในการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยยึดหลักในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1.1 ศึกษาขอบเขตเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก หลักทฤษฎีทางสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งศึกษาบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2.1.2 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์โดยสร้าง ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และครอบคลุมเนื้อหาสาระในการทำวิจัยซึ่งมีรายละเอียดในการทำเครื่องมือดังนี้

แบบสำรวจ ที่ใช้เป็นแบบสำรวจที่ศึกษาสภาพแวดล้อมของโบสถ์คาทอลิก (กลุ่มตัวอย่าง) เพื่อต้องการทราบถึงสภาพแวดล้อมในปัจจุบันของโบสถ์คาทอลิกโดยแบ่งเนื้อหาในการสำรวจออกเป็น 5 หมวด ดังนี้

หมวดความเป็นมาในการก่อตั้ง

- หมวดสภาพแวดล้อมที่ตั้ง
- หมวดการเข้าถึง
- หมวดการใช้ที่ดิน
- หมวดการวางผังอาคาร
- หมวดรูปแบบอาคารทางสถาปัตยกรรม
- หมวดเทคนิคการก่อสร้าง

แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) สำหรับผู้ที่มาใช้สถานที่ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้มาใช้สถานที่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลลักษณะคำถามแบบเลือกตอบเพียง 1 คำตอบหรือมากกว่า 1 คำตอบ ในความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้ตามความพึงพอใจพฤติกรรมของผู้ใช้ และความต้องการมาใช้สถานที่ของคริสตศาสนิกชนโบสถ์คาทอลิก ในเข็ครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 19 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลลักษณะคำถามแบบเลือกตอบเพียง 1 คำตอบหรือมากกว่า 1 คำตอบ ในความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้ตามความพึงพอใจ และความต้องการมาใช้สถานที่ของคุณพ่อเจ้าอาวาส ในเข็ครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 17 ข้อ

3.3 การตรวจสอบเครื่องมือ

3.3.1 เครื่องมือเมื่อเสร็จแล้ว (แบบสำรวจ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์) ผู้วิจัยได้ให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วมตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้ง

3.1.1.1 ดำเนินการแก้ไขเครื่องมือแล้ว ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และภาษาที่ใช้โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. อาจารย์อัจฉรา สืบสินธุ์สกุลไชย อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
 อดิศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
 เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2. อาจารย์สมพล ดำรงค์เสถียร อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
 อดิศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์เทคโนโลยี
 เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
3. อาจารย์วิภาวัลย์ แสงลิ่มสุวรรณ อาจารย์ประจำคณะ
 สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์สถาบัน
 เทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต
 อุเทนถวาย
4. อาจารย์สุวัฒน์ ดัชนีทนต์ สถาปนิกและอาจารย์ประจำคณะ
 สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบัน
 เทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต
 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 นครราชสีมา
5. อาจารย์ดวงนภา ศิลปสาย สถาปนิกและอาจารย์ ประจำคณะ 7
 สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบัน
 เทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต
 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 นครราชสีมา

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังไปยังโบสถ์ทั้ง 3 แห่ง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3.4.2 เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้ มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละจำแนกตามสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ความคิดเห็น พฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้สถานที่โบสถ์คาทอลิก ตามข้อคำถามในสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ แบบสังเกต เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโบสถ์คาทอลิกวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ โดยใช้เครื่องคำนวณ Scientific calculator จากสูตร

$$P = \frac{f \times 100}{N}$$

เมื่อ	P แทน	ร้อยละ
	f แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N แทน	จำนวนความถี่ ทั้งหมด

เมื่อได้ค่าทางสถิติแล้ว จึงนำมาเปรียบเทียบกับกรวิเคราะห์ข้อมูลด้านแนวความคิดในการออกแบบ ส่วนประกอบและหลักเกณฑ์ในการจัดองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ซึ่งจะนำไปสู่การนำเสนอรูปแบบอาคารทางสถาปัตยกรรม

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโบสถ์คาทอลิกจำนวน 3 แห่ง โดยทำการสำรวจเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพประเภทการใช้ที่ดิน การเข้าถึงสภาพแวดล้อม อาคารข้างเคียง สภาพโครงสร้างอาคาร ทิศทางและการวางตำแหน่งของอาคาร การจัดผังบริเวณ สิ่งอำนวยความสะดวก องค์ประกอบต่างๆ การสังเกตถึงช่วงเวลา ระยะเวลาและตำแหน่งที่ทำกิจกรรม รวมถึงการสัมภาษณ์แนวความคิดและความคิดเห็นของผู้ใช้สถานที่ในปัจจุบัน

โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ สังเกต และสัมภาษณ์ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยมารวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล และนำผลที่ได้มาใช้เป็นแนวคิดส่วนหนึ่งประกอบกับหลักทฤษฎีทางสถาปัตยกรรม เพื่อนำเสนอเป็นแนวคิดในการออกแบบโบสถ์คาทอลิก ให้สอดคล้องกับความเชื่อ ความศรัทธา และแบบแผนตามการดำเนินชีวิตของชาวคาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ

แบบสำรวจ ที่ใช้เป็นแบบสำรวจที่ศึกษาสภาพแวดล้อมของโบสถ์คาทอลิก (กลุ่มตัวอย่าง) เพื่อต้องการทราบถึงสภาพแวดล้อมในปัจจุบันของโบสถ์คาทอลิกโดยแบ่งเนื้อหาในการสำรวจออกเป็น 5 หมวด ดังนี้

- หมวดความเป็นมาในการก่อตั้ง
- หมวดสภาพแวดล้อมที่ตั้ง
- หมวดการเข้าถึง
- หมวดการใช้ที่ดิน
- หมวดการวางผังอาคาร
- หมวดรูปแบบอาคารทางสถาปัตยกรรม
- หมวดเทคนิคการก่อสร้าง

แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) สำหรับผู้ที่มาใช้สถานที่ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้มาใช้สถานที่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลลักษณะคำถามแบบเลือกตอบเพียง 1 คำตอบหรือมากกว่า 1 คำตอบ ในความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้ตามความพึงพอใจพฤติกรรมของผู้ใช้ และความต้องการมาใช้สถานที่ของคริสตศาสนิกชนโบสถ์คาทอลิก ในเขตคริสตสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 19 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลลักษณะคำถามแบบเลือกตอบเพียง 1 คำตอบหรือมากกว่า 1 คำตอบ ในความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้ตามความพึงพอใจ และความต้องการมาใช้สถานที่ของคุณพ่อเจ้าอาวาส ในเขตคริสตสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 17 ข้อ

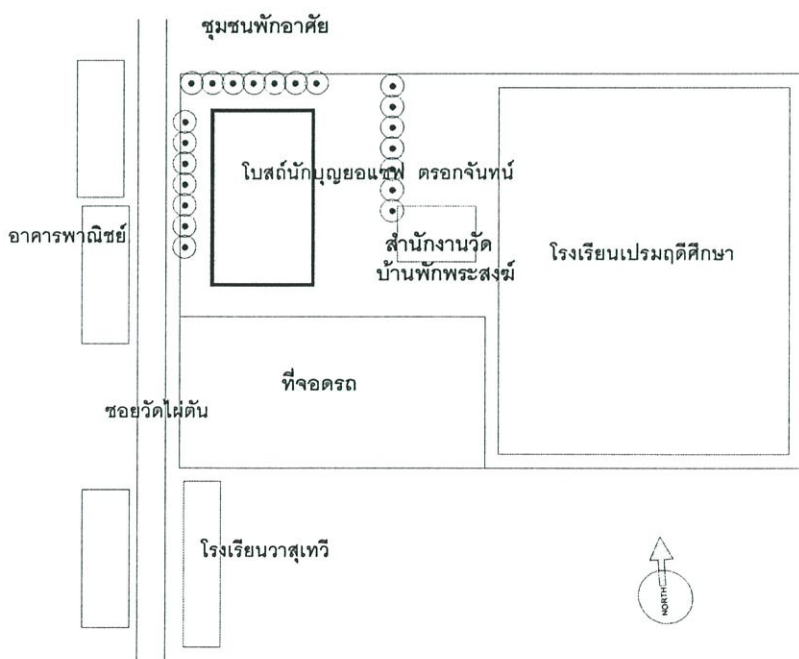
ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจด้วยตนเอง เป็นการสำรวจเกี่ยวกับสภาพในปัจจุบันของโบสถ์คาทอลิกในเขตคริสตสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จากกลุ่มตัวอย่าง 3 แห่ง ดังนี้

4.1.1 การศึกษาลักษณะทางกายภาพโบสถ์นักบุญยอแซฟ ทรอกจันทน์

ชื่อโบสถ์ โบสถ์นักบุญยอแซฟ ทรอกจันทน์

สร้างเสร็จเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พศ.2506

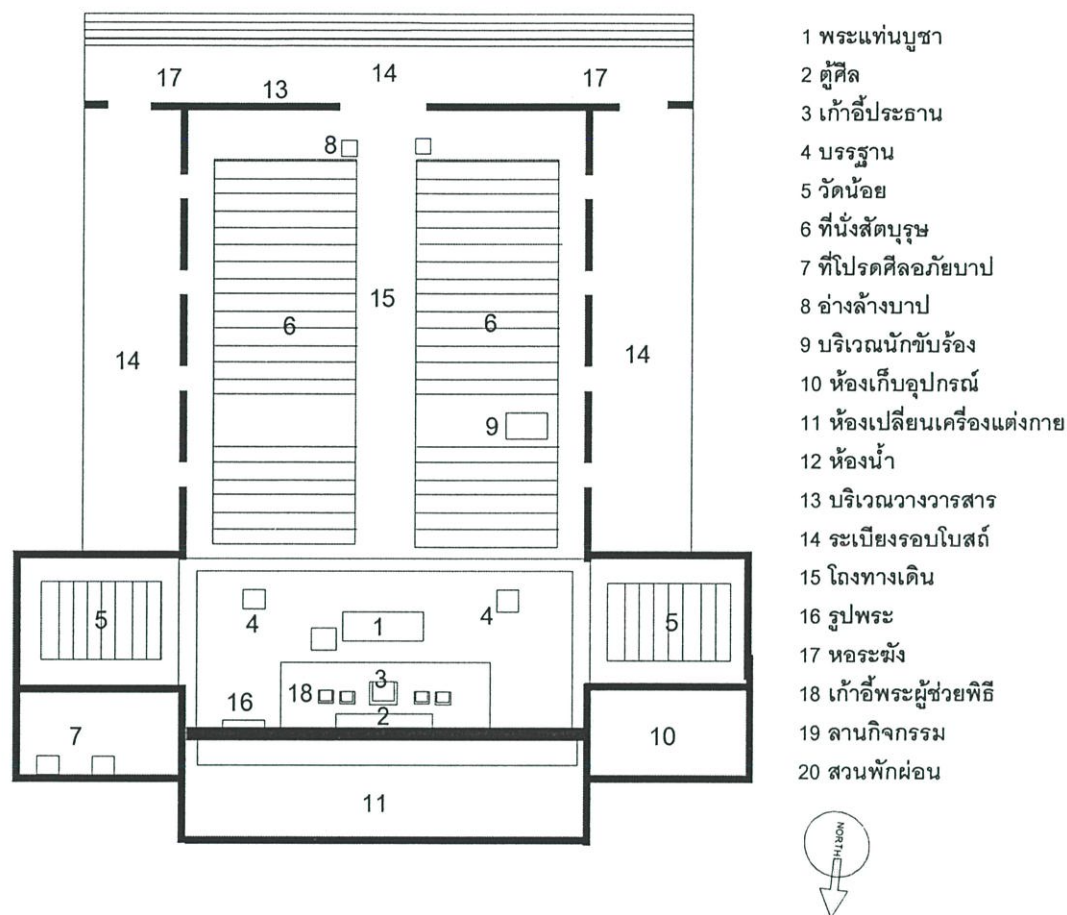
ที่ตั้ง 1112 ซอยวัดไผ่เงิน ถนนจันทน์ แขวงบางโคล่ เขตยานนาวา กรุงเทพฯ

10120

รูปที่ 4.1 ผังที่ตั้งโบสถ์นักบุญยอแซฟ ทรอกจันทน์

โบสถ์นักบุญยอแซฟ ตรอกจันทน์

รูปที่ 4.2 แบบแปลนโบสถ์นักบุญยอแซฟ ตรอกจันทน์

ความเป็นมาของโครงการ

คุณพ่อแปรรูด ขยายมิสซังคาทอลิกในกรุงเทพฯ ค.ศ.1951 (พ.ศ.2494) โดยเริ่มจากการสร้างโรงเรียนหญิงขึ้น (โรงเรียนวาทูเทวี) และในปี ค.ศ.1954 (พ.ศ.2497) คุณพ่อแปรรูดได้สร้างบ้านพักซิสเตอร์ สำหรับคณะพระหฤทัยจากกรุงเทพฯ และสร้างโรงเรียนประถม (โรงเรียนเปรมฤดีศึกษา) และวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ.2497 ได้สร้างบ้านพระสงฆ์ เพื่อเป็นที่พักของคุณพ่อที่มาประจำและดูแลวัด ทำการเสก วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2497 และมีการเสกศิลาฤกษ์วัดใหม่เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2498 โดยให้คุณพ่อบากองปลัดวัดนครชัยศรี มาเป็นปลัดคุณพ่อแปรรูดและประจำอยู่วัดนี้ตั้งแต่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2497 และเริ่มสร้างวัดใหม่ในวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2498

ในปี พ.ศ.2503 (ค.ศ.1960) คุณพ่อวิลเลียม ดัน ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดอัสสัมชัญและวัดตรอกจันทน์สร้างวัดใหม่สำเร็จซึ่งใช้เวลาถึง 8 ปีจนในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2506 ก็ได้

มีพิธีเสกวัดใหม่ถวายแต่ท่านนักบุญยอแซฟและไม่ต้องขึ้นกับวัดอัสสัมชัญอีกต่อไปมีคุณพ่อบาทหลวงเป็นเจ้าของอาวาสองค์แรกและคุณพ่อ สมศักดิ์ ธีรศักดิ์เป็นเจ้าของอาวาสในปี พ.ศ.2532

สภาพแวดล้อมที่ตั้ง

ตั้งอยู่ในเขตชุมชนพักอาศัยหนาแน่นปานกลาง ในแหล่งชุมชนพลุกพล่านไม่ไกลจากถนนหลักของชุมชน สภาพการจราจรติดขัดเพราะเป็นถนนคับแคบเข้าซอยของชุมชนโดยเฉพาะเวลาเร่งด่วน และตั้งอยู่ในโรงเรียนเปรมฤดีศึกษา มีเสียงรบกวนจากนักเรียนในเวลา เข้า กลางวัน เย็น และเสียงของรถยนต์ที่วิ่งอยู่ด้านหน้าโครงการ

การเข้าถึง

ทางรถยนต์ถนนเข้าถึงหน้าโครงการ 2 เลน กว้าง 6.00 เมตร ห่างจากถนนหลักคือถนนจันทน์ประมาณ 1.8 กิโลเมตร ซึ่งสามารถติดต่อกับถนนสาธุประดิษฐ์ ถนนเจริญกรุงและถนนนราธิวาสราชนครินทร์ มีรถโดยสารเข้า-ออก

การใช้ที่ดิน

โบสถ์หันหน้าไปทางทิศเหนือ หันด้านข้างทางทิศตะวันออกติดถนนหลักโดยมีที่จอดรถด้านข้างพื้นที่เล็กๆ ขึ้นอยู่ ด้านทิศตะวันตกเป็นโรงเรียนเปรมฤดีศึกษาและสำนักงานเจ้าอาวาส โดยใช้พื้นที่ร่วมกัน ด้านหน้าโบสถ์เป็นลานกว้างใช้เป็นที่จอดรถด้านทิศเหนือติดกับโรงเรียนวาสุเทวี ด้านหลังทิศใต้เป็นบ้านพักอาศัย บริเวณรอบๆ ของโบสถ์เป็นถนนขนาดเล็กรถสามารถวิ่งและจอดได้โดยรอบ

ผังอาคาร

ผังโบสถ์นักบุญยอแซฟ ตรอกจันทน์ เป็นอาคารแบบสมมาตรผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 27.00 เมตร ยาว 40.00 เมตรโดยหันด้านกว้างไปทางทิศเหนือและใต้ ส่วนด้านยาวหันไปทางทิศตะวันตกและตะวันออก ภายในโบสถ์มีส่วนต่างๆ ดังนี้ ส่วนสักการสถานยกระดับสูงจากพื้น 0.60 เมตร หันพระแท่นและไม้กางเขนไปทางทิศเหนือ แก้วอัญมณีอยู่หลังพระแท่นยกพื้นสูง 0.45 เมตร ปีกทั้งสองข้างของส่วนสักการสถานเป็นบริเวณที่นั่งของพระสงฆ์ที่มาร่วมพิธี ด้านหลังพระแท่นเป็นห้องเก็บของและห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายพระสงฆ์ สามารถเข้าออกได้จากด้านหลัง มีวัดน้อยแห่งการคืนดีอยู่สองข้างของปีกโดยทำห้องเป็นสัดส่วน ด้านหลังของอาคารสามารถขึ้นไปชั้นลอยได้

ส่วนสัตนุรูปะจัดแถวที่นั่งเป็นสองแถวตอนลึกมีการเว้นช่องทางเดินกลางโบสถ์ และด้านข้างของแถวเป็นจำนวน 280 ที่นั่ง โดยเว้นบางส่วนของแถวเป็นบริเวณของนักขับร้อง มีพื้นที่ว่างบริเวณหัวและท้ายของที่นั่งเป็นที่ตั้งของอ่างล้างบาปและตู้รับบริจาค ก่อนเดินทางเข้าสู่แถวที่นั่ง

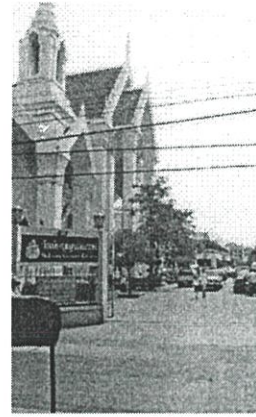
บริเวณรอบๆ อาคารเป็นระเบียบทางเดิน โดยด้านหน้าจะมีทางขึ้นสู่หอรระฆังที่อยู่บนสวนยอดของหลังคา และมีทางเชื่อมไปชั้นลอยซึ่งแต่เดิมใช้เป็นบริเวณนักขับร้อง

รูปแบบอาคารทางสถาปัตยกรรม

รูปแบบของโบสถ์มีลักษณะสถาปัตยกรรมไทย ที่มีการนำเอาวัสดุสมัยใหม่มาใช้

รูปที่ 4.3 แสดงสภาพการจราจรหน้าโครงการ

รูปที่ 4.4 แสดงสภาพบริเวณลานหน้าโบสถ์

รูปที่ 4.5 แสดงรูปด้านหน้า

รูปที่ 4.6 แสดงทัศนียภาพทั่วไปของโบสถ์

รูปที่ 4.7 แสดงระเบียบด้านหน้าทางเข้า

รูปที่ 4.8 แสดงระเบียบด้านข้างโบสถ์

รูปที่ 4.9 แสดงหระซังซึ่งเป็นส่วนเดียวกับอาคาร

รูปที่ 4.10 แสดงการเจาะช่องแสงด้านหลัง

รูปที่ 4.11 แสดงตำแหน่งตู้รับบริจาคและอ่างล้างบาป

รูปที่ 4.12 แสดงบริเวณโถงทางเดิน

รูปที่ 4.13 แสดงตำแหน่งรูป 14 ภาค

รูปที่ 4.14 แสดงส่วนสักการสถาน

รูปที่ 4.15 แสดงบริเวณของนักขับร้อง

รูปที่ 4.16 แสดงสภาพห้องเก็บอุปกรณ์ประกอบพิธี

4.1.2 การศึกษาลักษณะทางกายภาพอาสนวิหารอัสสัมชัญ บางรัก

ชื่อโบสถ์

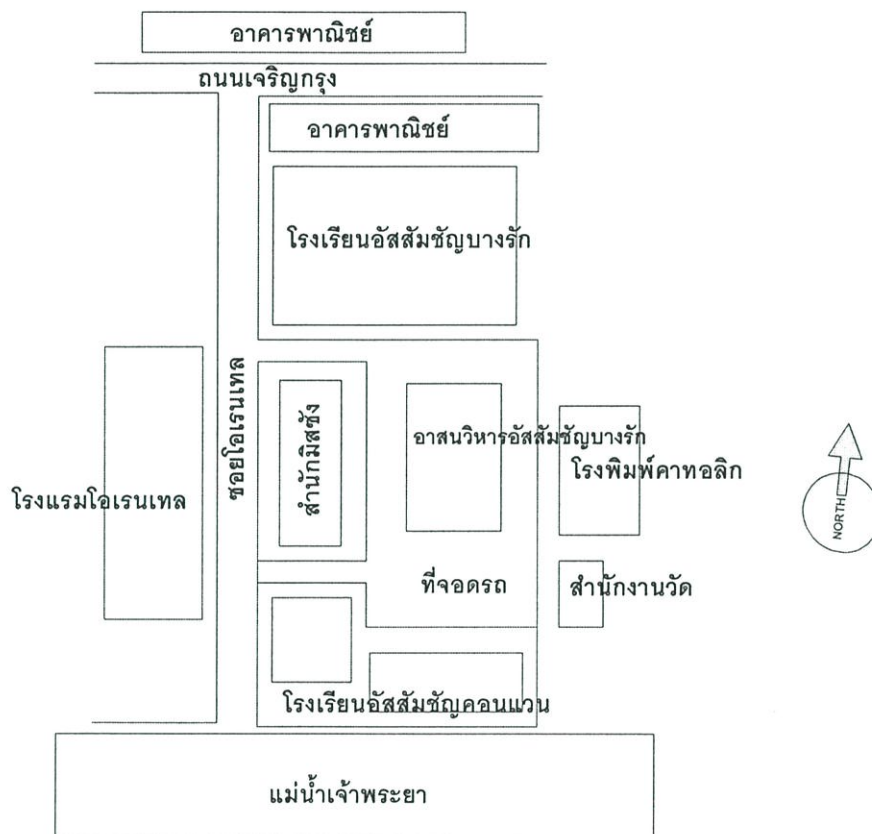
อาสนวิหารอัสสัมชัญ

สร้างในปี พ.ศ. 2453 (ค.ศ. 1910) สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ที่ตั้ง

23 ตรอกไอลเรียนเต็ล ถนนเจริญกรุง เขตบางรัก กรุงเทพฯ

รูปที่ 4.17 ผังที่ตั้งอาสนวิหารอัสสัมชัญ บางรัก

รูปที่ 4.18 แบบแปลนพื้นโบสถ์อาสนวิหารอัสสัมชัญ บางรัก

ความเป็นมาของโบสถ์

ในปี ค.ศ. 1809 คุณพ่อปาสกัลรวบรวมเงิน 1,500 บาท เพื่อนำไปสร้างวัดเพื่อเป็นเกียรติแด่อัสสัมชัญของพระนางมหามารีอา โดยเริ่มจากการซื้อที่ดินในปี ค.ศ. 1820 จึงซื้อที่ดินได้ครบในปี ค.ศ. 1822 จึงสร้างวัดหลังแรกสำเร็จ ตั้งแต่นั้นมาอัสสัมชัญได้เป็นที่พำนักของบรรดาพระสังฆราชประมุขมิสซังต่างๆ ในประเทศไทย

ปี ค.ศ. 1910 คุณพ่อกลอมเบตต์ลงมือสร้างอาสนวิหารอัสสัมชัญหลังปัจจุบัน สร้างเสร็จเรียบร้อยในปี ค.ศ. 1918

ปี ค.ศ. 1934 คุณพ่อแปรุคิตที่จะสร้างโรงเรียนอัสสัมชัญขึ้น
 ปี ค.ศ. 1942 เกิดสงครามทำให้อาคารได้รับความเสียหายบางส่วน ปี ค.ศ. 1984 สมเด็จพระสันตะปาปาโยนห์ปอลที่ 2 ได้เสด็จมาเยี่ยมที่วัดอัสสัมชัญ
 ปี ค.ศ. 1983-1989 คุณพ่อซุมภา คูร์ตัน เห็นว่าภายในโบสถ์จำเป็นต้องได้รับการตกแต่งเสียใหม่ จึงได้ทำการตกแต่งและซ่อมแซมวัดไปพร้อมกัน และทำพระแท่นบูชาและพื้นบริเวณพระแท่นใหม่ จนทำให้อาสนวิหารอัสสัมชัญเป็นสถานที่ใช้ประกอบพิธีสำคัญๆ ของอัครสังฆมณฑลอยู่เสมอ

สภาพแวดล้อมที่ตั้ง

ตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก กรุงเทพ และโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ บริเวณข้างเคียงเป็นอาคารพาณิชย์ โรงแรมโอเรียนเต็ล มีกิจกรรมการค้า ธุรกิจพลุกพล่าน การจราจรแออัด เพราะตั้งอยู่บนถนนเจริญกรุงบริเวณที่ติดกับถนนสีลม

การเข้าถึง

ทางรถ มาจากถนนเจริญกรุง ถนนสีลม ถนนสุรวงศ์ เป็นหลัก แล้วแยกเข้าซอยโรงแรมโอเรียนเต็ลที่มีขนาดเล็ก

ทางน้ำ มีท่าเรือของโรงแรมโอเรียนเต็ลติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งอยู่ด้านหน้าของอาคาร บริเวณทางเข้าไม่มีป้ายหรือสัญลักษณ์ที่ชัดเจน

การใช้ที่ดิน

ภายในบริเวณโบสถ์มีส่วนบ้านพักของพระสงฆ์ สำนักมิสซัง โรงพิมพ์อัสสัมชัญ โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์อยู่ด้านหน้าอาคาร ด้านหลังโบสถ์ติดกับโรงเรียนอัสสัมชัญ

ใช้พื้นที่ร่วมกับโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ คือ ลานจอดรถ อาคารโบสถ์ถูกปิดล้อมด้วยอาคารเรียนต่างๆ และสำนักงานมิสซัง

ผังอาคาร

ผังโบสถ์อัสสัมชัญ บางรัก เป็นแบบสมมาตร คือ ทั้งสองฝั่งของอาคารเท่ากัน ผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดกว้าง 28.40 เมตร ยาว 57.40 เมตร หันหน้าทางทิศตะวันตกลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ด้านหลังทางทิศตะวันออกอยู่ตามแนวถนนเจริญกรุง

ภายในผังโบสถ์ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. โถงทางเข้าด้านหน้า (NARTHEX)
2. ส่วนชุมนุมที่นั้งสัตบุรุษ (CHURCH PROPER)
3. ส่วนสักการสถาน (SANTUARY)

4. ส่วนเก็บอุปกรณ์และห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายพระสงฆ์ (SACRISTY) ซึ่งรวมอยู่ในอาคารเดียวกัน

ส่วนโถงทางเข้า (NARTHEX) มีประตูทางเข้า 3 ทาง เข้าสู่ตัวโบสถ์จะพบกับทางเดินหลักเข้าสู่ตัวพระแท่นบูชา โดยมีที่นั่งสัตบุรุษขนาดบั้ง 2 ข้าง ยาว 27 เมตร แบ่งออกเป็น 4 แถว จำนวน 500 ที่นั่ง ลักษณะของการจัดแถวเป็นแถวตอนลึก เว้นทางเดินตรงกลางไปสู่บริเวณรับศีล

วัดน้อยศีลมหาสนิท (CHAPEL) อยู่ด้านข้างของ NAVE ทุกช่วงเสา พร้อมกับรูปแม่พระครอบครัวยกศีลที่ยกระดับให้สูงกว่าระดับพื้นเก้าอี้ที่นั่งสัตบุรุษ ที่แก้บาป (CONFESSIONAL) อยู่ระหว่างช่วงเสาบริเวณทางเข้าด้านข้าง 2 ฝั่ง จำนวน 2 ห้อง อ่างล้างบาป (BAPTISTY) ตั้งอยู่กับเสาบริเวณทางเข้า เพื่อการชำระก่อนเข้าสู่โบสถ์ติดตั้งแบบถาวรจำนวน 1 อัน บริเวณน้กขับอยู่หน้าที่นั่งของสัตบุรุษหันหน้าเข้าสู่พระแท่นบูชา

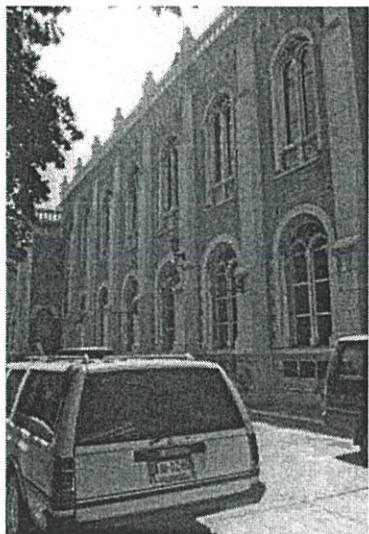
ส่วนบริเวณศักดิ์สิทธิ์ (HOLY OF HOLY) ประกอบด้วย พระแท่นบูชา (ALTAR) ที่ทำด้วยหินอ่อนจากฝรั่งเศส ตั้งอยู่กลางส่วนศักดิ์สิทธิ์ที่ยกระดับส่วนพระแท่นสูง 1 เมตรจากระดับปกติ โดยมีรั้วกันแบ่งแยกส่วนอย่างชัดเจน เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นส่วนพระสงฆ์กับสัตบุรุษ ที่นั่งของผู้ช่วยในการประกอบพิธีมิสซาตั้งอยู่ 2 ข้างของพระแท่น เก้าอี้ประธานตั้งอยู่กลางหัวหน้าสู่สัตบุรุษยกระดับ 0.60 เมตร ผู้ศีล ที่อ่านพระคัมภีร์ และแท่นสวดด้อยที่มีแม่พระตั้งอยู่ทั้ง 2 ข้างพระแท่นบูชา

ส่วนเปลี่ยนเครื่องแต่งกายและเก็บอุปกรณ์ทั้ง 2 ข้างด้านหลัง พระแท่นประกอบด้วยตู้เก็บภาชนะศักดิ์สิทธิ์และอาภรณ์ศักดิ์สิทธิ์ มีทางเข้าออกเฉพาะพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่

รูปแบบอาคารทางสถาปัตยกรรม

เป็นลักษณะสถาปัตยกรรมตะวันตก รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว โดยด้านสกัด คือ ส่วนหัวและท้ายของโบสถ์ ด้านหน้าบริเวณโถงทางเข้ามีช่องประตู 3 ช่อง และหน้าต่าง 11 บาน ส่วนบนโค้งตรงกลางเป็นช่องแสง STANGLASS รูปวงกลม ส่วนบนเป็นยอดจั่วขนาดด้วยหอสูง 2 ข้าง ที่มีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสสูง 4 ชั้น ตกแต่งด้วยผนังอิฐโชว์แนวกับลายรูปปั้นทาสีชั้นด้วยลายบัวปูนปั้นและโค้งกลมกับเสาเกล็ด ผนังด้านข้างแบ่งเป็น 2 ชั้น ช่องหน้าต่างบานเปิดคู่ติดลูกกรงเหล็กดัด จำนวนทั้งหมด 35 บาน ช่องล่างเป็นช่องระบายอากาศ ส่วนบนของตัวอาคารตกแต่งลูกกรงคอนกรีตโดยรอบสลับทิวเสาเกล็ดยอดแหลม หลังคาอาคารทรงจั่วตามแนวยาวคลุมทั้งอาคารขนาดใหญ่ เว้นบริเวณเหนือห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายที่เป็นหลังคา SLAP

ภายในตกแต่งแบบเรอเนสซองส์ ซึ่งผสมกับลักษณะบางประการของแบบโรมันคลาสสิกมาใช้ ทั้งลักษณะของหัวเสา ลวดลายตกแต่ง ช่องประตูหน้าต่างโค้ง โถงขนาดใหญ่ที่มีเสาสูงรับโวลท์เป็นช่องๆ

รูปที่ 4.19 แสดงสภาพที่จอดรถที่มีรอบอาคาร

รูปที่ 4.20 แสดงสภาพทั่วไปหน้าโบสถ์

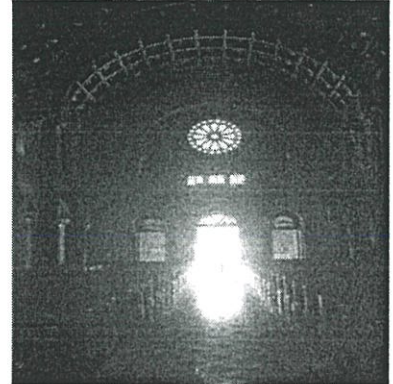
รูปที่ 4.21 แสดงสภาพอ่างล้างบาป

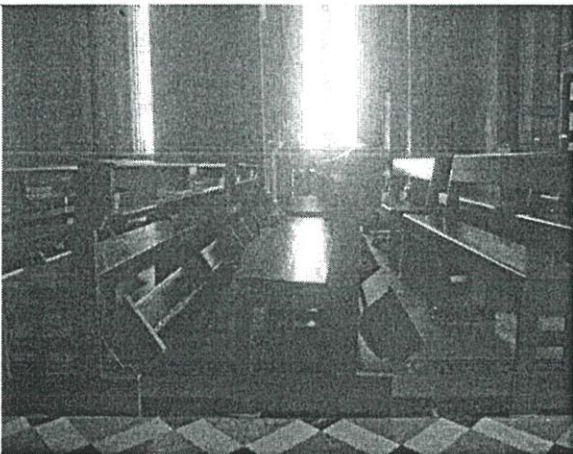
รูปที่ 4.22 แสดงสภาพภายในสักการสถาน

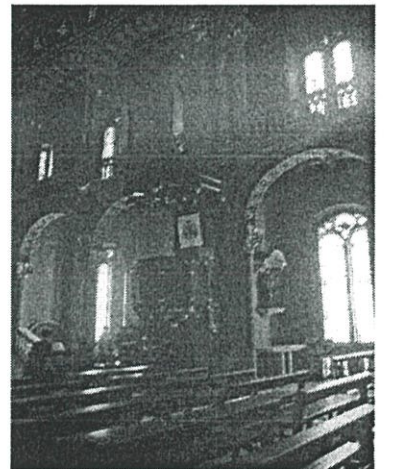
รูปที่ 4.23 แสดงการยกระดับสักการสถาน

รูปที่ 4.24 แสดงโถงทางเดิน

รูปที่ 4.25 แสดงสภาพแถวที่นั่งสัตบุรุษ

รูปที่ 4.26 แสดงตำแหน่งธรรมมาสน์

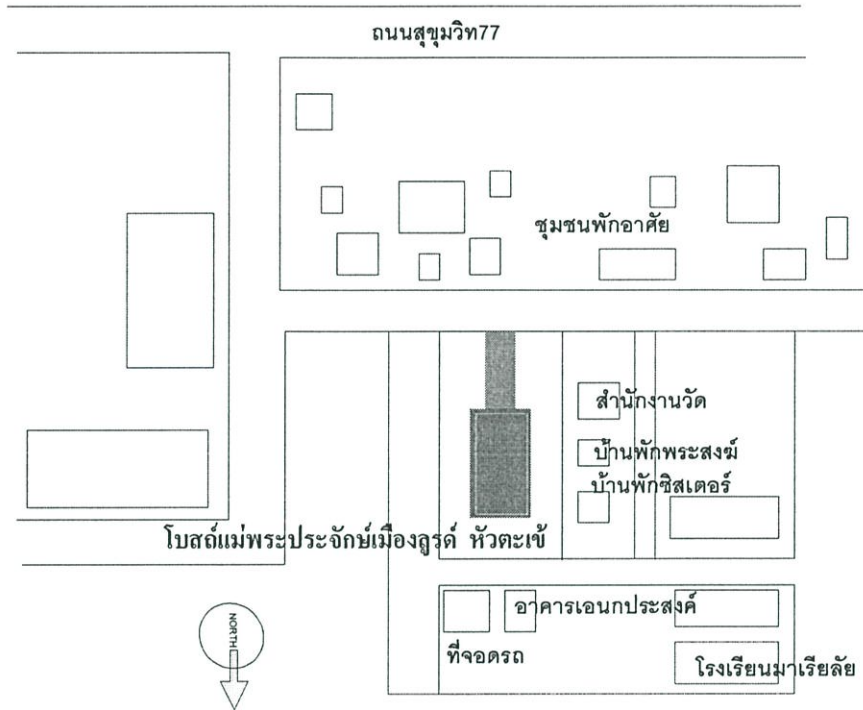
4.1.3 การศึกษาลักษณะทางกายภาพโบสถ์แม่พระประจักษ์ เมืองลัวร์ด์ หัวตะเข้

ชื่อโบสถ์ แม่พระประจักษ์ เมืองลัวร์ด์ หัวตะเข้

สร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 1991)

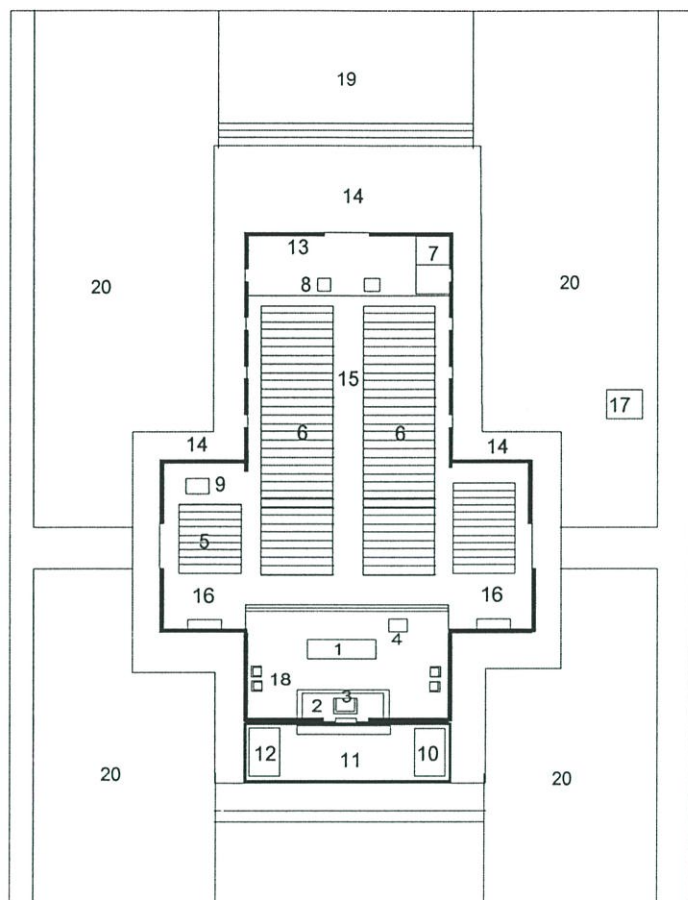
ที่ตั้ง

53 หมู่ 2 หลวงแพ่ง 1 แขวงทับยาว เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

รูปที่ 4.27 ผังที่ตั้งโบสถ์แม่พระประจักษ์ เมืองลัวร์ด์ หัวตะเข้

โบสถ์แม่พระประจักษ์เมืองลัวร์ด์ หัวตะเข้

- 1 พระแท่นบูชา
- 2 ตู้ศีล
- 3 เก้าอี้ประธาน
- 4 บรรณาน
- 5 วดน้อย
- 6 ที่นั่งสัตบุรุษ
- 7 ที่โปรดศีลอภัยบาป
- 8 อ่างล้างบาป
- 9 บริเวณนักขับร้อง
- 10 ห้องเก็บอุปกรณ์
- 11 ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย
- 12 ห้องน้ำ
- 13 บริเวณวางวารสาร
- 14 ระเบียงรอบโบสถ์
- 15 โถงทางเดิน
- 16 รูปพระ
- 17 หอระฆัง
- 18 เก้าอี้พระผู้ช่วยพิธี
- 19 ลานกิจกรรม
- 20 สวนพักผ่อน

รูปที่ 4.28 แบบแปลนโบสถ์แม่พระประจักษ์ เมืองลัวร์ด์ หัวตะเข้

ความเป็นมาของโบสถ์

ค.ศ.1896 (พ.ศ.2439) คุณพ่อเกีย เจ้าอาวาสวัดนครชัยศรีได้ทราบว่ามีคริสตังจีน 2-3 ครอบครัวอพยพมาทำมาหากินแถบหัวตะเข้ เขตพระโขนง ท่านจึงสร้างวัดเล็กๆ กลางทุ่งนา เพื่อจะได้ร่วมมิสซาได้ทุกวันอาทิตย์ หลังจากที่ท่านเจ้าอาวาสย้ายไป คุณพ่อริชาร์ดซึ่งดูแลวัดปากลัดและวัดปากน้ำเข้ามาดูแลและสร้างวัดใหม่ขึ้นใหม่ นับจากนั้นวัดหัวตะเข้ก็เป็นสาขาของวัดกาลหว่าร์ เช่นเดียวกับวัดปากลัดและวัดปากน้ำ ตั้งแต่ ค.ศ. 1898 ถึง 1907 (พ.ศ. 2419-2450) ปี ค.ศ. 1962 (พ.ศ. 2505) คุณพ่อบัณฑิต ปรีชาวุฒิ เจ้าอาวาสขณะนั้นสร้างวัดและโรงเรียนไม้ขึ้น และเป็นสาขาของวัดกาลหว่าร์จนถึงปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) จนมาในปี ค.ศ.

1989 (พ.ศ. 2532) คุณพ่อธีรวัฒน์ เสนาวงศ์นารถ เจ้าอาวาสขณะนั้นได้รื้อวัดหลังเก่าและใช้อาคารเรียนเป็นที่ถวายนามิสาพร้อมทั้งเริ่มลงมือก่อสร้างวัดหลังใหม่ในปี ค.ศ. 1991(พ.ศ. 2534)

สภาพแวดล้อมที่ตั้ง

ตั้งอยู่ในเขตชุมชนพักอาศัยเบาบาง ห่างจากแหล่งผู้คนพลุกพล่าน แต่ไม่ไกลจากถนนหลักของชุมชน จึงมีการสัญจรที่สะดวกบ้านพักอาศัยใกล้เคียงส่วนใหญ่เป็นชุมชนคาทอลิก และตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกับโรงเรียนมาเรียลัย

การเข้าถึง

ทางรถห่างจากถนนหลัก คือ ถนนสุขุมวิท 77 เพียง 800 เมตร เข้าถนนซอยซึ่งการจราจรเบาบาง คือ ถนนประชาพัฒนา ที่สามารถเชื่อมต่อไปยังถนนสายเล็กๆ ได้หลายสาย เช่น ทางด่วนมอเตอร์เวย์

การใช้ที่ดิน

ภายในบริเวณโบสถ์ ด้านหน้าทิศใต้ติดกับบ้านพักอาศัยเบาบาง ด้านซ้ายทิศตะวันออกติดกับพื้นที่โล่งจนถึงถนนประชาพัฒนา ด้านขวาทิศตะวันตกและด้านหลังพบทิศเหนือของโบสถ์ติดกับพื้นที่ส่วนของโรงเรียนมาเรียลัย

ผังอาคาร

ผังโบสถ์แม่พระประจักษ์เมืองลัวร์ หัวตะเข้ เป็นอาคารแบบสมมาตรทั้ง 2 ข้างเท่ากัน ผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว 56.00 เมตร กว้าง 32.00 เมตร ส่วนหัวโบสถ์เป็นปีก 2 ข้างยาว 12.00 เมตร กว้าง 12.00 เมตร หัวหน้าโบสถ์ไปทางทิศใต้ ส่วนหัวโบสถ์อยู่ทางทิศเหนือ มีหระฆังอยู่ทางขวาของโบสถ์ มีการจัดพื้นที่พักผ่อน สวนหย่อมโดยรอบ ลานด้านหน้าโบสถ์สำหรับชุมนุมกัน ส่วนด้านหลังโบสถ์เป็นอาคารอเนกประสงค์หลังเล็กๆ สำหรับทำกิจกรรมกันของสัตบุรุษ ติดกับลานจอดรถขนาดใหญ่ด้านหลัง ทางเข้าหลักของรถยนต์อยู่ด้านข้าง ส่วนทางเดินคนอยู่ด้านหน้าของโบสถ์ ส่วนด้านขวาวัดจากบริเวณโบสถ์จะเป็นส่วนสำนักงานและบ้านพักของพระสงฆ์

ภายในผังโบสถ์ถูกแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

1. โถงทางเข้า
2. ส่วนชุมนุมที่นั้งสัตบุรุษ
3. ส่วนสักการสถาน
4. ส่วนเก็บอุปกรณ์และห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายพระสงฆ์
5. ส่วนนักขับร้อง ซึ่งรวมอยู่ในหลังเดียวกัน

โดยโถงทางเข้าจะประกอบด้วยทางเข้าหลัก 3 ทาง โถงด้านนอกเป็นที่ชุมนุมกัน มีบอร์ดประชาสัมพันธ์ข่าวสารวัดต่างๆ ไม่มีบริเวณถอดรองเท้าก่อนเข้าโบสถ์ ส่วนภายในจะประกอบด้วยห้องเก็บบาปที่อยู่ด้านซ้าย 1 ห้อง ด้านขวาเป็นทางขึ้นสู่ชั้นลอย มีอ่างล้างบาปอยู่ติดกับเสาแบบถาวร 2 ต้นพร้อมกับตู้บริจาค ส่วนที่ชุมนุมที่นั่งสัตบุรุษประกอบด้วย แถวที่นั่งแถวตอนเล็ก 2 แถว กลางโบสถ์เว้นทางเดินตรงกลาง และ 2 แถวบริเวณปีก 2 ข้างเว้นทางเดินรอบ จำนวนทั้งหมด 200 ที่นั่ง โดยเว้นระยะของแถวห่างจากบริเวณสักการสถาน 2 เมตร มีซุ้มแม่พระอยู่ 2 ข้างของปีก ติดรูป 14 ภาคไว้ที่ผนังสูงจากพื้น 2.50 เมตร รอบโบสถ์ด้านซ้าย ส่วนปีกเป็นบริเวณของนักชักร้อย ในส่วนสักการสถานยกระดับสูงกว่าพื้นปกติ 0.40 เมตร ประกอบด้วยพระแท่นบูชาตั้งอยู่ตรงกลาง มีที่อ่านพระคัมภีร์ตั้งอยู่หน้าพระแท่นด้านขวา เก้าอี้ประธานตั้งอยู่หลังพระแท่น บนพื้นที่ยกระดับอีก 0.60 เมตร ตู้ศีลอยู่เหนือเก้าอี้ประธาน เหนือตู้ศีลเป็นไม้กางเขนไม้ขนาดใหญ่ ที่นั่งสำหรับผู้ช่วยประกอบมิสซาอยู่ทั้ง 2 ข้างของพระแท่น ในส่วนเก็บอุปกรณ์จะอยู่ด้านหลังส่วนสักการสถาน แต่จะมีทางสัญจรติดต่อกันได้ 2 ข้าง ทางเข้าหลักของส่วนนี้จะอยู่ด้านหลังเพื่อการเข้าถึงของพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่ต่างๆ ประกอบด้วยตู้เก็บกุษาพิธี เป็นตู้ขนาดใหญ่ติดตั้งแบบถาวร แบ่งบางส่วนเป็นห้องแต่งตัวพระสงฆ์และห้องน้ำ ห้องส้วม ตู้เก็บอุปกรณ์ประกอบพิธีและภาชนะศักดิ์สิทธิ์

ส่วนชั้นลอยจะมีทางขึ้นจากบริเวณโถงทางเข้า ใช้เป็นส่วนของนักชักร้อย แต่ปัจจุบันย้ายลงมาอยู่ด้านล่าง

รูปแบบอาคารทางสถาปัตยกรรม

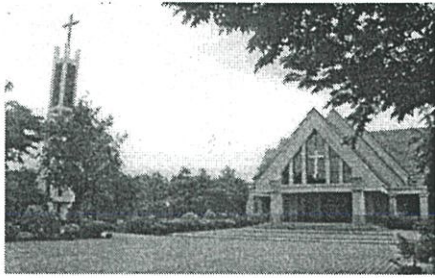
รูปแบบของโบสถ์มีลักษณะสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า และมีปีก 2 ข้างบริเวณส่วนหัวเป็นรูปไม้กางเขน ด้านหน้าอาคารจะยกระดับชั้นบันไดบริเวณทางขึ้น มีเสาคอนกรีตขนาดใหญ่ ช่วงล่างของเสาเป็นหินล้าง หัวเสายื่นออกจากผนัง หน้าจั่วก่ออิฐฉาบปูนเรียบทาสี เจาะช่องแสงกระจกตัดแสง แบ่งช่องด้วยคอนกรีต 5 ช่อง ตรงกลางประดับไม้กางเขนอลูมิเนียมเงามัน ทางเข้าด้านหน้า 3 ประตู มีทางเดินหลังคาคลุมรอบโบสถ์ ทางเดินรอบอาคารมีหลังคาคลุมเป็นหลังคาคอนกรีต แต่งลายปูนปั้นชั้นนอกเกล็ด ส่วนนอกบริเวณปีก 2 ข้างเป็นทรงจั่วขนาดใหญ่ 2 ชั้น เจาะช่องแสงกระจกตัดแสงบานใหญ่โครงเหล็กทาสีดำติดด้วยไม้กางเขนอลูมิเนียมเงามันเงาที่ขนาดใหญ่กว่าหน้าอาคาร รองรับด้วยเสาต้นใหญ่ 4 ต้น ฐานเสาแต่งลายรูปปั้นโดยรอบผนังใต้แนวระดับหลังคาเจาะช่องแสงกระจกใส บางส่วนที่มีช่วงเพดานสูงรวมทั้งส่วนชั้นลอย รูปทรงของหลังคาเป็นทรงจั่วจตุรมุข 4 ทาง ซอย 3 ชั้นตามแนวยาว ฝั่งปีก 2 ข้างเป็นจั่ว 2 ชั้นขนาดใหญ่มุงกระเบื้องซีแพคโมเนียสีส้ม ผนังโบสถ์ภายนอกก่ออิฐฉาบปูนทาสี เน้นทางเข้าด้านหน้ากรุกระเบื้องแกรนิต ผนังโดยรอบเปิดช่องหน้าต่างบานเปิดคู่ ประตูเข้าออกของสัตบุรุษมีทั้งหมด 7 จุด โดยมีด้านปีก 2 ข้างๆ ละ 2 บาน

ภายในตกแต่งแบบประยุกต์เรียบง่าย ผนังส่วนใหญ่ก่ออิฐฉาบปูนเรียบทาสี เดินเส้นด้วยปูนปั้นคู่รอบโบสถ์ เสาคอนกรีตเสริมเหล็กรับจันทันคอนกรีตเสริมเหล็ก ช่วงกว้าง 12 เมตร ฝ้าเพดานรูปแบบตามโครงหลังคาจั่ว เว้นช่วงจันทันบุด้วยไม้ปาเก้ขัดมัน ฝังไฟส่องสว่างตามแนวกลางอาคาร พื้นคอนกรีตเสริมเหล็กบริเวณพระแท่นบูชาและที่นั่งสัตบุรุษ ผิวกุกระเบื้องหินแกรนิต เดินเส้นสีดำบริเวณทางเดินตรงกลาง ในส่วนห้องเก็บอุปกรณ์พิธีปุกระเบียงเซรามิก พื้นรอบๆ โบสถ์ปูแผ่นกระเบื้องหินแกรนิตสลับลาย

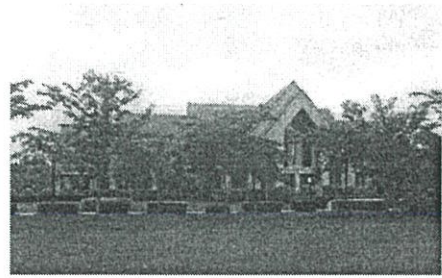
เทคนิคการก่อสร้าง

โครงสร้างของโบสถ์แม่พระประจักษ์เมืองลู่รด หัวตะเข้ เป็นเสาและคานคอนกรีตเสริมเหล็ก จันทันคอนกรีตขนาดใหญ่ช่วงกว้างรับโครงสร้างหลังคาที่ใช้โครงสร้างเหล็กมุงกระเบื้องซีแพคโมเนีย

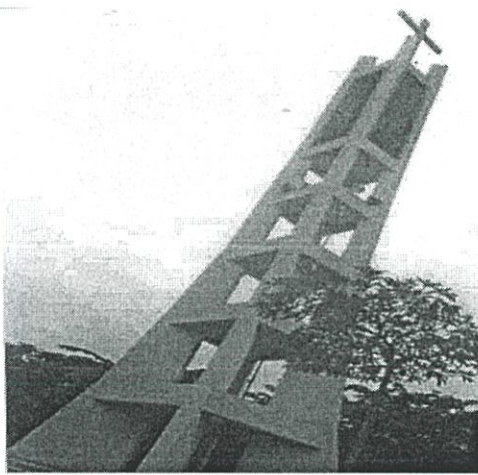
โครงสร้างพื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก วางบนคานคอนกรีตทั้งภายนอกและภายในอาคาร

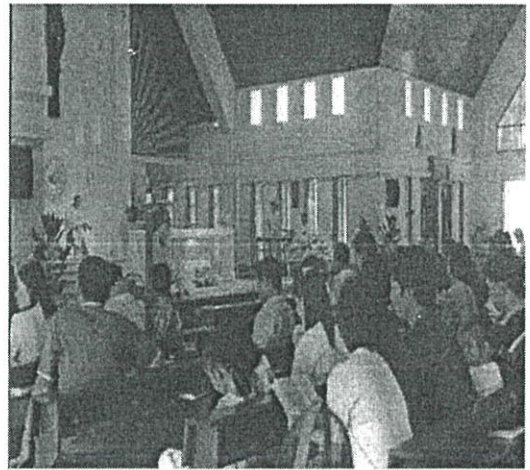
รูปที่ 4.29 แสดงสถาปนากิจกรรมด้านหน้า

รูปที่ 4.30 แสดงสภาพแวดล้อมรอบอาคาร

รูปที่ 4.31 แสดงสภาพหอรระฆังด้านนอก

รูปที่ 4.32 แสดงสภาพส่วนสักการสถาน

รูปที่ 4.33 แสดงภาพโถงทางเดิน

รูปที่ 4.34 แสดงสภาพปีกทั้ง 2 ข้างอาคาร

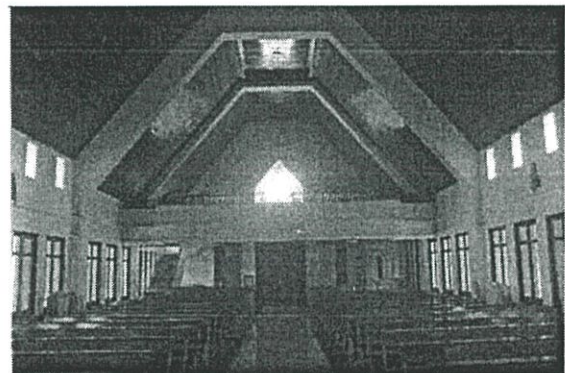
รูปที่ 4.35 แสดงสภาพโถงทางเข้า

รูปที่ 4.36 แสดงสภาพเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย

รูปที่ 4.37 แสดงสภาพทางเข้าหลักอาคาร

รูปที่ 4.38 แสดงสภาพชั้นลอยของเดิม

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลโดยสัมภาษณ์ผู้ที่มาใช้สถานที่โบสถ์คาทอลิก (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 250 คน ในวันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ เวลา 9.00-20.00 น. โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมของสัตบุรุษ

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของสัตบุรุษ		n = 600 จำนวน	n = 600 ร้อยละ
เพศ	ชาย	261	43.5
	หญิง	339	56.5
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	81	13.5
	ตั้งแต่ 20 – 29 ปี	150	25.0
	ตั้งแต่ 30 – 39 ปี	164	27.3
	ตั้งแต่ 40 – 49 ปี	114	19.0
	ตั้งแต่ 50 – 59 ปี	77	12.8
	ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	14	2.3

จากตารางที่ 4.1 จะพบว่าสัตบุรุษตัวอย่างที่มาร่วมในพิธีบูชามิชชาขอบพระคุณ ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.5 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 43.5 เป็นเพศชาย ในเรื่องของอายุสัตบุรุษที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนมากมีอายุ 20-29 ปี และ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 25 และร้อยละ 27.5 ตามลำดับช่วงอายุ 40-49 ปีมีจำนวนรองลงมาคิดเป็นร้อยละ 19 ส่วนสัตบุรุษที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.3

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามลักษณะการมาร่วมพิธีบูชา

ท่านมาร่วมพิธีพร้อมกับใคร	จำนวน	ร้อยละ
ตามลำพัง	156	26
ครอบครัว	366	61
เพื่อน	78	13

จากตารางที่ 4.2 จะพบว่าสัตบุรุษตัวอย่างที่มาร่วมพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 61 มาร่วมพิธีบูชากับครอบครัว ร้อยละ 26 มาตามลำพัง และร้อยละ 13 มาร่วมพิธีบูชากับเพื่อน

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตว์บก จำแนกตามวันที่มาร่วมพิธีบูชา

ท่านมาร่วมพิธีบูชา ในวันใด	จำนวน	ร้อยละ
ทุกวัน	52	8.66
ทุกวันอาทิตย์และวันสำคัญ	334	55.66
ทุกวันอาทิตย์	125	20.83
ทุกวันสำคัญ	58	9.66
บางอาทิตย์และบางวันสำคัญ	31	5.16

จากตารางที่ 3 จะพบว่าสัตว์บกที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 55.66 จะมาร่วมพิธีบูชา ในวันอาทิตย์และวันสำคัญ รองลงมาร้อยละ 20.83 มาร่วมพิธีบูชา ในทุกวันอาทิตย์ และจำนวนสัตว์บกร้อยละ 5.16 จะมาร่วมพิธีบูชา ในบางอาทิตย์และบางวันสำคัญ

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตว์บก จำแนกตามเวลาในการมาร่วมพิธีบูชา

ท่านมาร่วมพิธีบูชา ในเวลาใดเป็นส่วนใหญ่	จำนวน	ร้อยละ
7.00 – 9.00 น.	214	35.66
9.01 – 11.00 น.	297	49.50
16.00 – 18.00 น.	45	7.50
18.01 – 20.00 น.	44	6.28

จากตารางที่ 4.4 จะพบว่าสัตว์บกที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 49.5 จะมาร่วมพิธีบูชา ในเวลา 9.01 – 11.00 น. รองลงมาร้อยละ 35.66 จะมาในเวลา 7.00 – 9.00 น. และที่น้อยสุดคิดเป็นร้อยละ 6.28 จะมาร่วมพิธีบูชา ในเวลา 18.01 – 20.00 น.

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษ จำแนกตามการมาถึงเพื่อร่วมใน พิธีบูชา

ส่วนมากท่านมาร่วมพิธีบูชา ในตอนใด	จำนวน	ร้อยละ
มาก่อนเริ่มพิธี	300	50
มาถึงพอดีกับเวลาเริ่มพิธี	264	44
มาถึงตอนทำพิธีสำคัญ	36	6

จากตารางที่ 4.5 จะพบว่าสัตบุรุษตัวอย่างที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 50 จะเดินทางมาถึงก่อนพิธีบูชา จะเริ่มขึ้น รองลงมาร้อยละ 44 จะเดินทางมาถึงพอดีกับเวลาเริ่มพิธี และร้อยละ 6 จะมาถึงในขณะทำพิธีสำคัญ

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตบุรุษจำแนกตามเหตุผลในการมาร่วม พิธีบูชา ที่โบสถ์

ท่านมาร่วมพิธีบูชา ที่โบสถ์นี้ด้วยเหตุผลใด	จำนวน	ร้อยละ
เป็นสัตบุรุษประจำโบสถ์แห่งนี้	321	53.50
ความคุ้นเคย	97	16.16
การเดินทางสะดวก	77	12.83
ตั้งอยู่ใกล้บ้าน	96	16.00

จากตารางที่ 4.6 จะพบว่าสัตบุรุษตัวอย่างที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 53.50 มีเหตุผลที่มาร่วมพิธีบูชา ที่โบสถ์เพราะเป็นสัตบุรุษประจำโบสถ์แห่งนั้น รองลงมาร้อยละ 16.16 เป็นเพราะความคุ้นเคย และเหตุผลที่น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.83 มีเหตุผลที่มาร่วมพิธีบูชา ที่โบสถ์เพราะตั้งอยู่ใกล้บ้าน

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตว์บก จำแนกตามลักษณะการเดินทางมาโบสถ์

ท่านเดินทางมาโบสถ์โดยวิธีใดเป็นประจำ	จำนวน	ร้อยละ
รถยนต์ส่วนตัว	244	40.66
รถจักรยานยนต์	96	16.00
รถจักรยาน	44	7.33
รถโดยสาร	91	15.16
เดินเท้า	121	20.16
ทางเรือ	-	-

จากตารางที่ 4.7 จะพบว่าสัตว์บกตัวอย่างที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 40.66 เดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัว รองลงมาร้อยละ 20.16 เป็นการเดินเท้า และร้อยละ 16.00 เดินทางโดยรถจักรยานยนต์ ร้อยละ 15.16 เดินทางโดยรถโดยสาร ร้อยละ 7.33 เดินทางโดยรถจักรยาน แต่ไม่มีการเดินทางโดยทางเรือเลย

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตว์บก จำแนกตามบริเวณที่สัตว์บกเลือกนั่งในโบสถ์

ส่วนใหญ่ท่านจะเลือกนั่งในบริเวณใดของโบสถ์	จำนวน	ร้อยละ
บริเวณที่อยู่ใกล้พระแท่นที่สุด	100	16.66
บริเวณด้านริมของแถวใกล้ทางเข้า – ออก	64	10.66
บริเวณที่ใกล้กับบริเวณนักขับร้องเพื่อได้ยินชัดเจน	68	11.33
บริเวณที่สามารถมองเห็นพระสงฆ์ได้	110	18.33
บริเวณแถวด้านหลังเพื่อความเป็นส่วนตัว	58	9.66
บริเวณใดก็ได้ที่มีที่ว่าง	178	29.66

จากตารางที่ 4.8 จะพบว่าสัตว์บกตัวอย่างที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 29.66 เลือกนั่งในบริเวณใดก็ได้ที่มีที่ว่าง รองลงมาร้อยละ 18.33 และร้อยละ 16.66 เลือกนั่งในบริเวณที่พบว่าจำนวนที่น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 9.66 เลือกนั่งในบริเวณแถวที่อยู่ด้านหลังเพื่อความเป็นส่วนตัว

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละของสัตบุรุษตัวอย่าง จำแนกตามสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำ
ขณะประกอบพิธีบูชา

สิ่งที่ท่านปฏิบัติอย่างเป็นประจำขณะประกอบพิธี บูชา	จำนวน	ร้อยละ
สวดและขับร้องอย่างสม่ำเสมอ	252	38.66
สวดและขับร้องบ้างบางครั้ง	110	18.33
ตั้งใจฟังเสียงสวดและเสียงขับร้อง	88	31.33
สวดและขับร้องภายในใจ	70	11.66

จากตารางที่ 4.9 จะพบว่าสัตบุรุษตัวอย่างที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนใหญ่ร้อยละ 38.66 จะสวดและขับร้องเพลงในขณะประกอบพิธีบูชา อย่างสม่ำเสมอ รองลงมาร้อยละ 31.33 จะตั้งใจฟังเสียงสวดและเสียงขับร้อง ส่วนการสวดและขับร้องภายในใจเป็นกลุ่มที่จำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.66

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนและร้อยละของสัตบุรุษตัวอย่าง จำแนกตามการปฏิบัติหลังเสร็จสิ้น
การประกอบพิธีบูชา

เมื่อเสร็จสิ้นการประกอบพิธีบูชาแล้วท่านปฏิบัติ อย่างไร	จำนวน	ร้อยละ
ปรึกษาและพูดคุยกับคุณพ่อ	90	15.00
พูดคุยและทักทายกับสัตบุรุษอื่นๆ	252	42.00
ทำกิจกรรมต่างๆ กับกลุ่มสัตบุรุษ	94	15.66
เดินทางกลับเพื่อไปทำธุระอื่น	164	27.33

จากตารางที่ 4.10 จะพบว่าสัตบุรุษตัวอย่างที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนใหญ่ร้อยละ 42 จะพบปะพูดคุยและทักทายกับสัตบุรุษอื่นๆ ก่อนที่จะเดินทางกลับ รองลงมาร้อยละ 27.33 จะเดินทางกลับเพื่อไปทำธุระอื่น และพบว่าส่วนที่น้อยที่สุดร้อยละ 15 จะปรึกษาและพูดคุยกับคุณพ่อก่อนเดินทางกลับ

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตว์บุรุษ จำแนกตามความคิดเรื่องสิ่งที่สำคัญที่สุดของโบสถ์คาทอลิก

ท่านคิดว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดของโบสถ์คาทอลิกคืออะไร	จำนวน	ร้อยละ
เป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์	294	49.00
เป็นสถานที่ประกอบพิธีบูชา	64	10.66
เป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจชาวคาทอลิก	170	28.33
เป็นที่พึ่งของผู้ที่มีความทุกข์	42	7.00
เป็นสถานที่อบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี	24	4.00
เป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่เยาวชน	6	1.00

จากตารางที่ 4.11 จะพบว่าสัตว์บุรุษตัวอย่างที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนใหญ่ร้อยละ 49 คิดว่าโบสถ์คาทอลิกเป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ รองลงมาร้อยละ 28.33 คิดว่าโบสถ์เป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจของชาวคาทอลิก และน้อยที่สุดร้อยละ 1 คิดว่าโบสถ์เป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่เยาวชน

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตว์บุรุษ จำแนกตามขนาดของโบสถ์คาทอลิก

ลักษณะที่สำคัญที่สุดของโบสถ์คาทอลิกในปัจจุบันคือ	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดพอเหมาะตกแต่งเรียบง่าย	188	31.33
ขนาดพอเหมาะตกแต่งตามศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	318	53.00
ขนาดกลางตกแต่งหรูหรา	80	13.33
ขนาดใหญ่ตกแต่งโอ่โถง	14	2.33

จากตารางที่ 4.12 จะพบว่าสัตว์บุรุษตัวอย่างที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 53 คิดว่าขนาดของโบสถ์ควรมีขนาดพอเหมาะและตกแต่งตามศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รองลงมาร้อยละ 31.33 คิดว่าควรมีขนาดพอเหมาะตกแต่งเรียบง่าย และส่วนที่น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 2.33 คิดว่าควรมีขนาดใหญ่ตกแต่งโอ่โถง

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตว์บก จำแนกตามรูปแบบของโบสถ์
คาทอลิกที่เหมาะสม

รูปแบบของโบสถ์คาทอลิกที่เหมาะสมที่สุดคือ	จำนวน	ร้อยละ
อาคารแบบฝรั่ง	80	13.33
อาคารแบบไทย	108	18.00
อาคารแบบพื้นบ้านตามวัฒนธรรมท้องถิ่น	276	46.00
อาคารแบบใดก็ได้	136	22.66

จากตารางที่ 4.13 จะพบว่าสัตว์บกที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 46 คิดว่ารูปแบบของโบสถ์คาทอลิกที่เหมาะสมในปัจจุบันควรเป็นอาคารแบบพื้นบ้านตามลักษณะของวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ และพบว่าร้อยละ 13.33 คิดว่ารูปแบบควรเป็นแบบฝรั่ง ซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวนและร้อยละของสัตว์บก จำแนกตามลักษณะของบริเวณรอบๆ โบสถ์

ลักษณะที่เหมาะสมที่สุดบริเวณรอบๆ โบสถ์เป็นอย่างไร	จำนวน	ร้อยละ
มีส่วนพักผ่อนหรือไว้พบปะพูดคุย	261	27.20
มีการจัดพื้นที่ทำกิจกรรมของกลุ่ม	196	20.48
มีความร่มรื่นของต้นไม้	335	35.00
มีสนามเด็กเล่น	92	9.61
มีซุ้มประดิษฐานรูปนักบุญต่างๆ	73	7.62

จากตารางที่ 4.14 พบว่าสัตว์บกที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 35 คิดว่าบริเวณรอบๆ โบสถ์ควรจัดให้มีความร่มรื่นของต้นไม้ รองลงมาร้อยละ 27.2 และร้อยละ 20.48 คิดว่าควรมีส่วนพักผ่อนหรือไว้พบปะพูดคุย และมีการจัดพื้นที่ทำกิจกรรมกลุ่ม ตามลำดับ ส่วนที่พบน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 7.62 คิดว่าควรมีซุ้มประดิษฐานรูปของนักบุญต่างๆ

ตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตว์บุรุษ จำแนกตามสัญลักษณ์ที่สื่อให้ทราบว่าเป็นโบสถ์คาทอลิก

สัญลักษณ์สำคัญที่สุดที่สื่อให้ทราบว่าเป็นโบสถ์คาทอลิกคืออะไร	จำนวน	ร้อยละ
หอรระฆัง	30	5.00
ไม้กางเขน	180	30.00
หอรระฆังและไม้กางเขน	338	56.33
ตัวอาคารแบบโบสถ์ฝรั่ง	12	2.00
ช่องหน้าต่างกระจกสี(STAIN GLASS)	24	4.00
รูปปั้นนักบุญต่างๆ	16	2.66

จากตารางที่ 4.15 จะพบว่าสัตว์บุรุษตัวอย่างที่มาร่วมในพิธีบูชาฯ ส่วนมากร้อยละ 56.33 คิดว่าสัญลักษณ์สำคัญที่สุดที่สื่อให้ทราบว่าเป็นโบสถ์คาทอลิก คือ หอรระฆังและไม้กางเขน และร้อยละที่เป็นส่วนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 2 คิดว่าเป็นตัวอาคารแบบโบสถ์ฝรั่ง

ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างสัตว์บุรุษ จำแนกตามส่วนสำคัญของโบสถ์ที่ควรตกแต่ง

ส่วนสำคัญของโบสถ์คาทอลิกควรมีการตกแต่งให้สวยงามที่สุด คือ	จำนวน	ร้อยละ
บริเวณพระแท่นบูชา	344	57.33
รูปปั้นนักบุญต่างๆ	16	2.66
ช่องหน้าต่างกระจกสี	36	6.00
แถวที่นั่งของสัตว์บุรุษ	6	1.00
หอรระฆัง	64	10.66
ไม้กางเขน	92	15.33
รอบๆ ตัวอาคาร	42	7.00

จากตารางที่ 4.16 จะพบว่าสัตว์บุรุษตัวอย่างที่มาร่วมในพิธีบูชาฯ ส่วนมากร้อยละ 57.33 คิดว่าควรตกแต่งส่วนบริเวณพระแท่นบูชา รองลงมาร้อยละ 15.66 คิดว่าควรตกแต่งไม้กางเขน และพบว่าร้อยละ 1 ควรตกแต่งแถวที่นั่งของสัตว์บุรุษซึ่งเป็นส่วนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.17 แสดงจำนวนและร้อยละของสัตบุรุษ จำแนกตามปัญหาที่พบในการมาร่วมพิธีบูชา

ท่านประสบปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชา อย่างไรบ้าง	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนที่นั่งไม่เพียงพอ	150	16.25
ช่องทางเดินระหว่างที่นั่งคับแคบ	90	9.74
มองไม่เห็นพระสงฆ์ผู้ประกอบพิธี	74	8.00
ไม่ได้ยินเสียงบทสวดและเพลง	42	4.54
อากาศภายในโบสถ์ร้อน อบอ้าว	127	13.74
บริเวณพักผ่อน นั่งเล่นไม่เพียงพอ	97	10.49
เสียงรบกวนจากภายนอก	244	26.40
ระยะทางไกลไม่สะดวกในการเดินทาง	30	3.24
สถานที่คับแคบ	70	7.57

จากตารางที่ 4.17 จะพบว่าสัตบุรุษตัวอย่างที่มาร่วมในพิธีบูชา ส่วนใหญ่ร้อยละ 26.4 เกิดปัญหาเสียงรบกวนภายนอกโบสถ์เข้ามารบกวนขณะประกอบพิธีบูชา รองลงมาร้อยละ 16.25 และร้อยละ 13.74 เกิดปัญหาจำนวนที่นั่งไม่เพียงพอ และอากาศภายในโบสถ์ร้อนอบอ้าว ตามลำดับ ส่วนร้อยละ 3.24 คิดว่าระยะทางไกลไม่สะดวกในการเดินทางมาที่โบสถ์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.18 แสดงจำนวนและร้อยละของสัตบุรุษตัวอย่าง จำแนกตามสิ่งอำนวยความสะดวกที่โบสถ์ควรจัดเพิ่มเติม

ท่านคิดว่าสิ่งอำนวยความสะดวกใดที่โบสถ์ควรจัดเพิ่มเติมจากปัจจุบัน คือ	จำนวน	ร้อยละ
บริการน้ำดื่ม	236	15.08
ห้องน้ำ – ส้วม	222	14.19
บริเวณพักผ่อน	212	13.55
โทรศัพท์สาธารณะ	108	6.90
บริเวณรับฝากของ	48	3.06
ถังขยะ	70	4.77
ระบบปรับอากาศ	194	12.40

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ท่านคิดว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่โบสถ์ควรจัดเพิ่ม เต็มจากปัจจุบัน คือ	จำนวน	ร้อยละ
แสงสว่างเฉพาะที่สำหรับสัตบุรุษ	78	4.98
ที่วางรองเท้า	78	4.98
ระบบป้องกันอัคคีภัย	52	3.32
สิ่งอำนวยความสะดวกของคนชรา , คนพิการ	266	17.00

จากตารางที่ 4.18 จะพบว่าสัตบุรุษตัวอย่างที่มาร่วมพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 15.08 และร้อยละ 14.19 ต้องการให้โบสถ์จัดบริการน้ำดื่ม และห้องน้ำ ห้องส้วม เพิ่มจากปัจจุบัน รองลงร้อยละ 13.55 ต้องการให้มีส้วมบริเวณพักผ่อนเพิ่มขึ้นด้วย และพบว่าจำนวนร้อยละ 3.06 ต้องการให้มีบริเวณรับฝากของ ซึ่งพบว่าเป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมของคุณพ่อ

ตารางที่ 4.19 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (โดยความคิดเห็นของคุณพ่อเจ้าอาวาส)

คุณพ่อมีความเกี่ยวข้องกับวัดนี้	จำนวน	ร้อยละ
พระสงฆ์ประจำวัด	27	90
คุณพ่อปลัด	-	-
มาประกอบพิธีบูชา เป็นครั้งคราว	3	10
ในปัจจุบันวัดแห่งนี้มีอาคารอะไรบ้าง	จำนวน	ร้อยละ
โบสถ์	36	19
หอระฆังและไม้กางเขน	17	9
บ้านพักพระสงฆ์	36	19
บ้านพักซิสเตอร์	24	13
สำนักงานวัด	24	13
อาคารเอนกประสงค์	8	4
โรงเรียน	24	13
ศาลาตั้งศพ	11	6
ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก	8	4

จากตารางที่ 4.19 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชามิซซา ขอบพระคุณ ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เป็นพระสงฆ์ประจำที่วัดนั้นๆ รองลงมาร้อยละ 10 เป็นพระสงฆ์ที่มาประกอบพิธีบูชา เป็นครั้งคราว

พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 19 ภายในวัดจะประกอบไปด้วยอาคารโบสถ์และบ้านพักพระสงฆ์มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 13 จะเป็นบ้านพักซิสเตอร์ สำนักงานวัด และโรงเรียน ส่วนที่พบน้อยที่สุดร้อยละ 4 คือ อาคารศูนย์กิจกรรมคาทอลิกที่ภายในวัดมี

ตารางที่ 4.20 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามความต้องการอาคารใหม่หากมีการขยายวัดในอนาคต

คุณพ่อคิดว่าหากมีการขยายวัดต่อไปในอนาคต คุณพ่อคิดว่าอาคารใหม่ที่ต้องเพิ่ม คือ	จำนวน	ร้อยละ
โบสถ์	-	-
หอระฆังและไม้กางเขน	-	-
บ้านพักพระสงฆ์	3	4
บ้านพักซิสเตอร์	-	-
สำนักงานวัด	8	10
อาคารเอนกประสงค์	20	24
โรงเรียน	-	-
ศาลาตั้งศพ	24	29
ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก	28	33

จากตารางที่ 4.20 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชามิซซา ขอบพระคุณ ส่วนใหญ่ร้อยละ 33 และร้อยละ 29 ต้องการให้วัดมีอาคารศูนย์กิจกรรมคาทอลิก และศาลาตั้งศพเพิ่มขึ้น รองลงมาร้อยละ 24 ต้องการให้มีอาคารเอนกประสงค์เพิ่ม และส่วนที่น้อยที่สุดร้อยละ 4 ต้องการให้มีบ้านพักพระสงฆ์เพิ่ม

ตารางที่ 4.21 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามจำนวนที่นั่งที่โบสถ์มี

จำนวนที่นั่งของสัตบุรุษที่โบสถ์แห่งนี้มีจำนวนเท่าไร	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 200 ที่นั่ง	-	-
201 – 300 ที่นั่ง	21	70
301 – 400 ที่นั่ง	3	10
401 – 500 ที่นั่ง	6	20
501 ที่นั่งขึ้นไป	-	-

จากตารางที่ 4.21 จะพบว่าจากวัดที่กลุ่มตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาสประกอบพิธีบูชา อยู่ นั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 70 จะมีจำนวนที่นั่ง 201 – 300 ที่นั่ง รองลงมาร้อยละ 20 และร้อยละ 10 จะมีที่นั่ง 401 – 500 ที่นั่ง และ 301 – 400 ที่นั่งตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามปัญหาที่พบในการใช้สอยพื้นที่โบสถ์

ปัญหาที่พบมากที่สุดในเรื่องการใช้สอยพื้นที่โบสถ์แห่งนี้	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนที่นั่งสัตบุรุษ	12	40
ระยะของทางเดินระหว่างแถวที่นั่งสัตบุรุษ	3	10
ระดับความสูงของส่วนสักการสถาน	3	10
ระยะห่างระหว่างส่วนสักการสถานกับส่วนสัตบุรุษ	3	10
ตำแหน่งที่ตั้งของวัดน้อยแห่งการคืนดี	9	30

จากตารางที่ 4.22 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชา ส่วนมาก ร้อยละ 40 คิดว่าจำนวนที่นั่งของสัตบุรุษไม่เพียงพอ คือ ปัญหาที่พบมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 30 คิดว่าปัญหาเรื่องตำแหน่งที่ตั้งของวัดน้อยแห่งการคืนดี และน้อยที่สุดร้อยละ 10 คิดว่าระยะของทางเดินระหว่างแถวที่นั่งสัตบุรุษที่คับแคบ ระดับความสูงของส่วนสักการสถาน และระยะห่างระหว่างส่วนสักการสถานกับส่วนสัตบุรุษ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.23 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามปัญหาที่พบ
ในขณะประกอบพิธีบูชา

ปัญหาที่พบมากที่สุดขณะประกอบพิธีบูชา	จำนวน	ร้อยละ
แสงสว่างในโบสถ์	-	-
การระบายอากาศ	11	37
ระบบการกระจายเสียง	-	-
เสียงรบกวนจากภายนอก	8	26
การมีส่วนร่วมขณะประกอบพิธี	11	37

จากตารางที่ 4.23 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชา ส่วนมาก ร้อยละ 37 คิดว่าปัญหาในขณะประกอบพิธีบูชา คือ การระบายอากาศ และการมีส่วนร่วมกับ สัตบุรุษขณะประกอบพิธีบูชา

ตารางที่ 4.24 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามความจำเป็นที่
จะต้องมีอาคารหอสวดมนต์วัดขึ้นใหม่ ตามลำดับ

ลำดับความสำคัญ		ลำดับ								
		1	2	3	4	5	6	7	8	
โบสถ์	จำนวน	22	6	2	-	-	-	-	-	
	ร้อยละ	73.3	20	6.6	-	-	-	-	-	
บ้านพักพระสงฆ์ และซิสเตอร์	จำนวน	4	16	4	2	-	3	-	1	
	ร้อยละ	13.3	53.3	13.3	6.6	-	10	-	3.3	
หอระฆัง, ไม้กางเขน	จำนวน	-	3	3	1	3	3	3	14	
	ร้อยละ	-	10	10	3.3	10	10	10	16.6	
อาคารเอนกประสงค์	จำนวน	-	-	2	3	4	15	6	-	
	ร้อยละ	-	-	6.6	10	13.3	50	20	-	
โรงเรียน	จำนวน	3	4	12	5	5	1	-	-	
	ร้อยละ	10	13.3	40	16.6	16.6	3.3	-	-	
สำนักงานวัด	จำนวน	1	1	3	13	3	2	5	2	
	ร้อยละ	3.3	3.3	10	43.3	10	6.6	16.6	6.6	
ศาลาตั้งศพ	จำนวน	-	-	2	3	3	3	13	6	
	ร้อยละ	-	-	6.6	10	10	10	13.3	20	
ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก	จำนวน	-	-	2	3	12	3	3	7	
	ร้อยละ	-	-	6.6	10	40	10	10	23.3	

จากตารางที่ 4.24 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชา ส่วนมาก ร้อยละ 73.3 เลือกอาคารโบสถ์เป็นอันดับหนึ่งที่ต้องมีหากสร้างวัดขึ้นใหม่ อันดับ 2 ร้อยละ 53.3 คือ บ้านพักพระสงฆ์และชีสเตอร์ อันดับ 3 ร้อยละ 40 คือ โรงเรียน อันดับ 4 ร้อยละ 43.3 คือ สำนักงานวัด อันดับ 5 ร้อยละ 40 คือ ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก อันดับ 6 ร้อยละ 50 คือ อาคารเอนกประสงค์ อันดับ 7 ร้อยละ 43.3 คือ ศาลาตั้งศพ และอันดับ 8 ร้อยละ 46.6 คือ หอระฆัง, ไม้กางเขน เป็นอันดับสุดท้าย

ตารางที่ 4.25 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามความจำเป็น ในการสร้างอาคารขึ้นตามลำดับในระยะแรก (หากในการสร้างวัดใหม่อาคารใดจำเป็นต้องสร้างขึ้นก่อนในระยะแรก)

ลำดับความสำคัญ		ลำดับความสำคัญ							
		1	2	3	4	5	6	7	8
อาคาร	จำนวน								
	ร้อยละ								
โบสถ์	จำนวน	17	5	3	1	-	-	-	4
	ร้อยละ	51	16.6	10	3.3	-	-	-	13.3
บ้านพักพระสงฆ์ และชีสเตอร์	จำนวน	5	22	2	-	-	-	-	1
	ร้อยละ	16.6	73.3	6.6	-	-	-	-	3.3
หอระฆัง, ไม้กางเขน	จำนวน	-	1	1	2	5	1	5	15
	ร้อยละ	-	3.3	3.3	6.6	16.6	3.3	16.6	50
อาคารเอนกประสงค์	จำนวน	1	-	3	2	3	12	2	7
	ร้อยละ	3.3	-	10	6.6	10	40	6.6	23.3
โรงเรียน	จำนวน	4	1	12	-	4	3	3	3
	ร้อยละ	13.3	3.3	40	-	13.3	10	10	10
สำนักงานวัด	จำนวน	3	1	5	14	3	2	-	-
	ร้อยละ	10	3.3	16.6	46.6	10	6.6	-	-
ศาลาตั้งศพ	จำนวน	-	-	1	5	3	6	15	-
	ร้อยละ	-	-	3.3	16.6	10	20	50	-
ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก	จำนวน	-	-	3	6	12	4	5	-
	ร้อยละ	-	-	10	20	40	13.3	16.6	-

จากตารางที่ 4.25 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชา ส่วนมาก ร้อยละ 51 คิดว่าอาคารโบสถ์เป็นลำดับ 1 ที่ควรสร้างขึ้นก่อนในระยะแรก ลำดับต่อมา ร้อยละ

73.3 คือ บ้านพักพระสงฆ์และซิสเตอร์ ลำดับที่ 3 ร้อยละ 40 คือ โรงเรียน ลำดับที่ 4 ร้อยละ 46.6 คือ สำนักงานวัด ลำดับที่ 5 ร้อยละ 40 คือ ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก ลำดับที่ 6 ร้อยละ 40 คือ อาคารเอนกประสงค์ ลำดับที่ 7 ร้อยละ 50 คือ ศาลาตั้งศพ และลำดับสุดท้ายลำดับที่ 8 ร้อยละ 50 คือ หอระฆังและไม้กางเขน

ตารางที่ 4.26 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามรูปแบบโบสถ์ที่เหมาะสม

คุณพ่อคิดว่ารูปแบบโบสถ์ที่เหมาะสมที่สุด คือ	จำนวน	ร้อยละ
อาคารแบบฝรั่ง	3	10
อาคารแบบไทย	6	20
อาคารแบบพื้นบ้านท้องถิ่น	6	20
อาคารประยุกต์เรียบง่าย	15	50

จากตารางที่ 4.26 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 50 ต้องการรูปแบบโบสถ์ที่เป็นอาคารประยุกต์เรียบง่าย รองลงมาร้อยละ 20 ต้องการอาคารแบบพื้นบ้านท้องถิ่นและอาคารแบบไทย ส่วนน้อยที่สุดร้อยละ 10 ต้องการอาคารแบบฝรั่ง

ตารางที่ 4.27 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามสัญลักษณ์สำคัญที่ต้องมีเพื่อสื่อถึงโบสถ์คาทอลิก

สัญลักษณ์สำคัญที่สุดที่ต้องมีเพื่อสื่อถึงโบสถ์คาทอลิก	จำนวน	ร้อยละ
หอรระฆัง	2	7
ไม้กางเขน	17	57
ตัวอาคารแบบฝรั่ง	-	-
รูปพระหรือนักบุญ	1	3
ชื่อโบสถ์หรือชื่อนักบุญ	10	33
ช่องหน้าต่างกระจกสี	-	-

จากตารางที่ 4.27 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชา ส่วนมาก ร้อยละ 57 คิดว่าไม้กางเขน คือ สัญลักษณ์ที่สื่อให้ทราบว่าเป็นโบสถ์คาทอลิก รองลงมาร้อยละ 33 คิดว่าชื่อโบสถ์หรือนักบุญ ส่วนที่น้อยที่สุดพบว่าร้อยละ 3 คือ รูปพระหรือนักบุญ

ตารางที่ 4.28 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามบริเวณอื่นๆ ที่ควรมีเพิ่มเติม นอกจากส่วนสักการสถานและส่วนสัตบุรุษ

ลำดับความสำคัญ		1	2	3	4	5	6
อาคาร							
บริเวณที่พักคอย	จำนวน	1	4	5	10	5	5
	ร้อยละ	3.3	13.3	16.6	33.3	16.6	16.6
ระเบียงรอบๆ ตัวอาคาร	จำนวน	2	3	2	8	13	2
	ร้อยละ	6.6	10	6.6	26.6	43.3	6.6
บริเวณสำหรับคนชรา และคนพิการ	จำนวน	3	4	13	3	4	3
	ร้อยละ	10	13.3	43.3	10	13.3	10
บริเวณเด็กเล็ก	จำนวน	4	3	3	5	2	3
	ร้อยละ	13.3	10	10	16.6	6.6	10
ห้องน้ำ – ห้องส้วม	จำนวน	5	10	6	2	3	4
	ร้อยละ	16.6	33.3	20	6.6	10	13.3
ที่จอดรถ	จำนวน	15	6	1	2	3	3
	ร้อยละ	50	20	3.3	6.6	10	10

จากตารางที่ 4.28 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสกลุ่มตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 50 คิดว่าที่จอดรถควรมีเพิ่มเติมลำดับที่ 1 รองลงมาลำดับที่ 2 ร้อยละ 33.3 คือ ห้องน้ำ – ห้องส้วม ลำดับที่ 3 ร้อยละ 43.3 คือ บริเวณสำหรับคนชราและคนพิการ ลำดับที่ 4 ร้อยละ 33.3 คือ บริเวณพักคอย ลำดับที่ 5 ร้อยละ 43.3 คือ ระเบียงรอบๆ ตัวอาคาร ลำดับที่ 6 ร้อยละ 16.6 คือ บริเวณเด็กเล็ก เป็นลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 4.29 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามความคิดเห็น
กับตำแหน่งที่ตั้งของห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย

ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายพระสงฆ์ควรอยู่ในตำแหน่งใด เหมาะสมมากที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
ด้านหลังของพระแท่น	17	57
ด้านข้างบริเวณประตู	4	13
ด้านหน้าตัวอาคาร	9	30
อยู่ในบ้านพักของพระสงฆ์	-	-

จากตารางที่ 4.29 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชามิซซา
ขอบพระคุณ ส่วนมากร้อยละ 57 คิดว่าตำแหน่งของห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายพระสงฆ์ควรอยู่
ด้านหลังของส่วนสักการสถาน และรองลงมาร้อยละ 30 คิดว่าควรอยู่ด้านหน้าบริเวณอาคาร
โบสถ์

ตารางที่ 4.30 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามสัดส่วนของ
ส่วนสักการสถานกับส่วนที่นั่งสัตบุรุษ

สัดส่วนของส่วนสักการสถานกับส่วนที่นั่งสัตบุรุษที่ เหมาะสมควรเป็นเท่าใด	จำนวน	ร้อยละ
1 ใน 5	17	57
1 ใน 4	13	43
1 ใน 3	-	-
1 ใน 2	-	-

จากตารางที่ 4.30 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชา ส่วน
มากร้อยละ 57 คิดว่าสัดส่วนของส่วนสักการสถานกับส่วนที่นั่งของสัตบุรุษ คือ 1 ใน 5 รองลง
มาร้อยละ 43 คิดว่าสัดส่วน คือ 1 ใน 4

ตารางที่ 4.31 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามขนาดของอาคารโบสถ์

ขนาดของอาคารโบสถ์ควรมีขนาดอย่างไรมากที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดใหญ่ โอ้โถ่ง	-	-
ขนาดกลาง ตกแต่งหรูหรา	-	-
ขนาดพอเหมาะ ตกแต่งเรียบง่าย	11	37
ขนาดพอเหมาะ ตกแต่งตามวัฒนธรรมท้องถิ่น	19	63

จากตารางที่ 4.31 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 63 คิดว่าขนาดของอาคารโบสถ์ควรมีขนาดพอเหมาะ ตกแต่งตามศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และรองลงมาร้อยละ 34 คิดว่าขนาดควรพอเหมาะ ตกแต่งเรียบง่าย

ตารางที่ 4.32 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามขนาดของพระแท่นบูชา

คุณพ่อคิดว่าขนาดของพระแท่นที่เหมาะสมควรเป็น ขนาดเท่าใด (กว้าง x ยาว x สูง)	จำนวน	ร้อยละ
0.60 x 1.50 x 1.00	3	10
1.00 x 2.00 x 1.00	9	30
1.00 x 2.50 x 1.00	18	60

จากตารางที่ 4.32 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 60 คิดว่าพระแท่นบูชา ควรมีขนาด 1.00 x 2.50 x 1.00 เมตร รองลงมาร้อยละ 30 คิดว่าควรมีขนาด 1.00 x 2.00 x 1.00 เมตร

ตารางที่ 4.33 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามตำแหน่งที่เหมาะสมของตู้ศีล

ตำแหน่งที่เหมาะสมที่สุดของตู้ศีลควรอยู่ที่ใด	จำนวน	ร้อยละ
มูมใดมูมหนึ่งของส่วนสักการสถาน	8	27
บนผนังด้านหลังพระแท่น	6	20
อยู่ในวัดน้อย	13	43
มูมใดมูมหนึ่งในส่วนสัตบุรุษ	3	10
อยู่ใกล้ประตูทางเข้า - ออกของโบสถ์	-	-

จากตารางที่ 4.33 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 43 คิดว่าตำแหน่งของตู้ศีลควรอยู่ในวัดน้อย รองลงมาร้อยละ 27 และร้อยละ 20 คิดว่าควรอยู่มูมใดมูมหนึ่งในส่วนสักการสถาน และตั้งบนผนังด้านหลังพระแท่น ตามลำดับ ส่วนที่น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 10 คิดว่าควรอยู่มูมใดมูมหนึ่งในส่วนสัตบุรุษ

ตารางที่ 4.34 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างคุณพ่อเจ้าอาวาส จำแนกตามตำแหน่งที่เหมาะสมของรูปนักบุญอุปถัมภ์

ตำแหน่งของรูปนักบุญอุปถัมภ์ควรอยู่ในตำแหน่งใดที่เหมาะสมที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
หน้าโถงทางเข้า	2	7
ด้านข้างส่วนสักการสถาน	18	60
ด้านข้างของแถวที่นั่ง	-	-
ยอดหอรระฆัง	-	-
วัดน้อย	3	10
ด้านหน้าวัด	7	23

จากตารางที่ 4.34 จะพบว่าคุณพ่อเจ้าอาวาสตัวอย่างที่มาประกอบพิธีบูชา ส่วนมากร้อยละ 60 คิดว่าตำแหน่งนักบุญอุปถัมภ์ควรอยู่บริเวณด้านข้างของส่วนสักการสถาน รองลงมา ร้อยละ 23 ควรอยู่ด้านหน้าวัด และน้อยที่สุดร้อยละ 10 คิดว่าควรอยู่ในวัดน้อย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยการศึกษาเกี่ยวกับประเภทของการใช้ที่ดิน สภาพแวดล้อม อาคารข้างเคียง องค์ประกอบต่างๆ ของโบสถ์คาทอลิก การสังเกตถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งสัมภาษณ์ถึงสภาพการใช้และความต้องการของผู้มาใช้ในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบโบสถ์คาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ให้เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการผู้ใช้อย่างในปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

5.1.1 สภาพแวดล้อมของโบสถ์คาทอลิก

5.1.2 ข้อมูลทั่วไป และพฤติกรรมของผู้ใช้สถานที่

5.1.3 ความคิดเห็นของผู้ใช้สถานที่

5.1.3.1 ความคิดเห็นของสัตบุรุษ

5.1.3.2 ความคิดเห็นของคุณพ่อเจ้าอาวาส

5.1.1 สภาพแวดล้อมของโบสถ์คาทอลิก

จากการศึกษาพบว่า โบสถ์คาทอลิกส่วนมากมักจะตั้งอยู่ในย่านชุมชนที่มีการคมนาคมที่สะดวก ผู้คนไม่พลุกพล่านมากเช่นชุมชนที่มีกลุ่มของชาวคริสต์ตั้งอยู่ โดยสภาพแวดล้อมมักเป็นย่านที่อยู่อาศัย หรืออาจตั้งอยู่ร่วมกับโรงเรียน โรงพยาบาล กลุ่มอาคารที่พบจะประกอบด้วยโบสถ์ บ้านพักพระสงฆ์ สำนักงานวัด บ้านพักซิสเตอร์ หอระฆัง ศาลาตั้งศพ อาคารเอนกประสงค์ ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก ตามลำดับ โดยที่พบว่า โบสถ์ส่วนใหญ่จะมีที่นั่งสัตบุรุษจำนวน 200-300 ที่นั่ง

ในส่วนของพื้นที่จอดรถ ลานเอนกประสงค์ และสวนพักผ่อนนั้น บางโบสถ์จัดได้ไม่เพียงพอ อันเนื่องจากขนาดพื้นที่ และงบประมาณ

พื้นที่ใช้สอยภายในยังไม่สอดคล้องกับการสังคายนาวาติกันที่ 2 ที่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการในเรื่องจำนวนที่นั่ง ระยะห่างของแถวที่นั่ง การมองเห็น ความสัมพันธ์ระหว่างการประกอบพิธี สิ่งอำนวยความสะดวกที่โบสถ์ ส่วนใหญ่ที่มีคือ ห้องน้ำ ที่จอดรถ

5.1.2 ข้อมูลทั่วไป และพฤติกรรมของผู้ใช้สถานที่

จากการศึกษาพบว่าผู้ที่มาประกอบพิธีกรรมต่างๆ นั้น ส่วนใหญ่นั้นเป็นสัตบุรุษประจำโบสถ์อายุประมาณ 20-39 ปี โดยมาร่วมพิธีกับครอบครัวในวันอาทิตย์และวันสำคัญ ในช่วงเวลาระหว่าง 9.01-11.00 น. มักจะเดินทางถึงก่อนพิธีจะเริ่มขึ้น โดยรถยนต์ส่วนตัว บริเวณที่ผู้ใช้โบสถ์เลือกที่จะนั่งส่วนมากคือ บริเวณที่ว่างและใกล้พระแท่น สามารถมองเห็นได้ชัดเจนที่สุด โดยในขณะที่ประกอบพิธีนั้นมักจะสวด และขับร้องเพลงอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อเสร็จสิ้นการประกอบพิธีแล้วมักจะอยู่พูดคุย และทักทายกัน ร่วมทำกิจกรรมกับสัตบุรุษผู้อื่นก่อนที่จะเดินทางกลับ

5.1.3 ภาพความคิดเห็นของผู้ใช้สถานที่

5.1.3.1 ความคิดเห็นของสัตบุรุษ

จากการศึกษาพบว่า สิ่งสำคัญที่สุดของโบสถ์คาทอลิกคือ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวคาทอลิกที่ควรมีลักษณะรูปแบบเป็นโบสถ์ขนาดพอเหมาะและตกแต่งตามศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยมีสัญลักษณ์ที่สื่อให้ทราบว่าเป็นโบสถ์คาทอลิกคือ หอระฆัง และไม้กางเขน ในเรื่องความเหมาะสมของบริเวณรอบๆ โบสถ์ ส่วนมากต้องการให้เป็นสวนพักผ่อนที่มีความร่มรื่นของต้นไม้ ส่วนภายในต้องการให้มีการตกแต่งส่วนของพระแท่นบูชาให้มากที่สุด และพบปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชามิสซามากที่สุดคือ เสียงรบกวนจากภายนอก จำนวนที่นั่งไม่เพียงพอและการระบายอากาศภายในโบสถ์ในเรื่องของการอำนวยความสะดวกที่ควรจัดเพิ่มเติม นั้น สัตบุรุษผู้มาใช้สถานที่ที่ต้องการให้มีบริการน้ำดื่ม ห้องน้ำ ห้องส้วม บริเวณพักผ่อน การระบายอากาศ โทรศัพท์ และที่ที่ต้องการมากที่สุดพบว่าเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกของคนชรา และคนพิการ

5.1.3.2 ความคิดเห็นของคุณพ่อเจ้าอาวาส

จากการศึกษาพบว่า คุณพ่อเจ้าอาวาสส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์ประจำวัดแห่งนั้นๆ โดยมีความคิดเห็นว่าโบสถ์ในปัจจุบันควรมีรูปแบบเป็นพื้นบ้างตามสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมของท้องถิ่นขนาดพอเหมาะตกแต่งเรียบง่าย โดยมีสัญลักษณ์ที่สื่อความเป็นโบสถ์คาทอลิกคือ ไม้กางเขน และมีสัดส่วนของส่วนสักการสถานกับส่วนที่นั่งของสัตบุรุษเป็น 1 ใน 5 และมีขนาดของพระแท่นบูชาที่เหมาะสมคือ กว้าง 1.00 เมตร ยาว 2.50 เมตร และสูง 1.00 เมตร โดยมีตำแหน่งที่สำคัญต่างๆ ของพื้นที่ใช้สอย ดังนี้ ตู้ศีลจะตั้งอยู่ในวัดน้อย รูปนักบุญอุปถัมภ์ตั้งอยู่ด้านข้างของส่วนสักการสถาน ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายพระสงฆ์อยู่ด้านหลังพระแท่นบูชา

ในเรื่องของปัญหาที่พบมากที่สุดคือ จำนวนที่นั่งของสัตบุรุษไม่เพียงพอ และตำแหน่งของวัดน้อยแห่งการคืนดีที่ไม่มีความเป็นส่วนตัว ปัญหาในขณะที่ประกอบพิธีบูชามิสซาที่พบมากที่สุดคือการระบายอากาศและการมีส่วนร่วมขณะประกอบพิธี

ความคิดเห็นของคุณพ่อเจ้าอาวาส ในเรื่องความจำเป็นในการสร้างอาคารขึ้นในวัดตามลำดับคือ โบสถ์ บ้านพักพระสงฆ์ และซิสเตอร์ โรงเรียน สำนักงานวัด ศูนย์กิจกรรม คาทอลิก อาคารเอนกประสงค์ ศาลาตั้งศพ หอระฆัง และไม้กางเขน ตามลำดับ โดยมีความต้องการให้เน้นส่วนที่ควรที่จะเพิ่มเติมขึ้น นอกจากส่วนสักการสถานคือ ที่จอดรถ ห้องน้ำ ห้องส้วมและบริเวณสำหรับคนพิการและคนชรา

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ สามารถสรุปสภาพแวดล้อม พฤติกรรม พื้นที่ใช้สอย รูปแบบทางสถาปัตยกรรม ปัญหา และความต้องการของผู้ใช้สถานที่ ประกอบกับวรรณกรรม และทฤษฎีในบทที่ 2 นำมากำหนดเป็นแนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้ดังนี้

5.2.1 หลักการออกแบบแปลนรวมของโบสถ์คาทอลิก

หลักในการออกแบบแปลนรวมของโบสถ์นั้นจะเน้นให้เหมาะสมกับการฉลองพิธีบูชาขอบพระคุณ โดยที่โบสถ์ควรมีความสง่างาม และสะท้อนภาพความเป็นมิตร ความร่วมใจ การรวมตัวกันของชาวคาทอลิกในการทำพิธีบูชาขอบพระคุณ (บูชามิสซา) โดยให้มีการรวมตัวในลักษณะที่สร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของโบสถ์ ดังนั้น “รูปแบบของโบสถ์คาทอลิกโดยภาพรวมจะต้องสะท้อนภาพของการชุมนุมกันของประชากรของพระเจ้า ให้ได้รับบรรยากาศของการบำเพ็ญภาวนา (Contemplation) และบรรยากาศของการต้อนรับกันและกันอย่างอบอุ่นเป็นกันเอง (Hospitality) (เกรียงศักดิ์ โกวิทวาณิช 2545 : 34) โดยการจัดแถวที่นั่งในแปลนนั้นจะต้องทำให้ไม่รู้สึกรู้ว่าถูกแบ่งแยก ถูกละเลย ควรจัดแถวที่นั่งให้ใกล้พระแท่นบูชา เพื่อการมองเห็น การได้ยิน การมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ พื้นที่ของนักขับร้องก็ต้องมีส่วนร่วมในการทำพิธีด้วยส่วนของพระสงฆ์และผู้ช่วยพิธีก็ต้องได้รับการออกแบบให้มีพื้นที่บนสักการสถานโดยเฉพาะ และต้องแบ่งตำแหน่งตามหน้าที่ของแต่ละบุคคลด้วย”

โดยเมื่อมองภาพรวมแล้วจะต้องสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ เชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับทุกส่วน และการจัดวางของประโยชน์ใช้สอยต่างๆ ก็จะต้องส่งเสริมบรรยากาศของการทำพิธีกรรมอย่างเต็มที่ด้วย

5.2.2 รูปแบบทางสถาปัตยกรรมโบสถ์คาทอลิก

ในการออกแบบโบสถ์คาทอลิกนั้นจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ และการนำเอาหรือวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ มาใช้โดยเป็นรูปแบบศิลปะร่วมสมัย (Contemporary) เพื่อไม่ให้

ความรู้สึกนึกคิด ภูมิปัญญาของผู้คนท้องถิ่นนั้นๆ ถูกละลายไปจากชีวิตความเป็นอยู่ ดังนั้นจึงควรออกแบบให้อยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิม และถ่ายทอดออกมาด้วยความร่วมสมัย ประยุกต์ในแบบที่เรียบง่าย (simplicity) “พระศาสนจักรใช้ผลงานทางศิลปะในการแสดงออกของเผ่าพันธุ์ และท้องถิ่นเสมอมา รักษาศิลปะในอดีต และดัดแปลงให้สอดคล้องกับความต้องการใหม่ๆ ศาสนจักรให้การสนับสนุนศิลปะของแต่ละสมัย” (เกรียงศักดิ์ โกวิทวานิช. 2545 : 38) ทำให้รูปแบบของสถาปัตยกรรมที่ออกมาไม่แตกต่างไปจากสภาพแวดล้อม ทำให้สัตบุรุษรู้สึกว่าการสถาปัตยกรรมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นตน ไม่ดูหรูหราจนเกินไปสำหรับบางคน จะต้องคำนึงถึงความเสมอภาคของสัตบุรุษที่มีฐานะยากจนรวมอยู่ด้วย แต่ในขณะเดียวกัน ก็จะต้องไม่ออกแบบให้ขาดความน่าเคารพไป

5.2.3 ลักษณะการจัดพื้นที่ใช้สอยของโบสถ์คาทอลิก

ในบรรดาสัญลักษณ์ทางพิธีกรรม สัญลักษณ์ที่สำคัญเป็นอันดับแรก คือ การรวมตัวกันของผู้มีความเชื่อ หรือ “ชุมชนผู้มีความเชื่อ” ซึ่งเวลาเดียวกันก็ใช้ชื่อนี้เรียกตัวอาคารโบสถ์ด้วย “บ้านที่ชุมชนผู้มีความเชื่อ” (ไพศาล อานามวัฒน์. 2544 : 457) ดังนั้นกิจกรรมที่ผู้มาร่วมพิธีสามารถสัมผัสได้มากที่สุดก็คือ การทำพิธีกรรมร่วมกัน การสวดภาวนาร่วมกัน การคุกเข่า การยืน การขับร้อง ดังนั้นการจัดวางพื้นที่ประโยชน์ใช้สอยจะต้องคำนึงถึงกิจกรรมดังกล่าวเป็นหลัก ที่จะต้องเอื้ออำนวยต่อสัตบุรุษที่มาร่วมอย่างเต็มที่คือ ต้องมีขนาดพื้นที่เพียงพอในกิจกรรมต่างๆ สามารถรองรับการขยายตัวได้ในกรณีที่มีพิธีกรรมสำคัญในปี และมีจำนวนของแถวที่นั่งที่เพียงพอ ทั้งสัตบุรุษทั่วไป และสัตบุรุษที่พิการ และคนชรา สามารถเคลื่อนไหวได้สะดวก ง่ายต่อการเข้าออก รวมทั้งการแห่ของขบวนต่างๆ ทั้งพิธีแต่งงาน หรือพิธีศพก็ต้องมีพื้นที่เพียงพอสำหรับพิธีพิเศษเหล่านี้ด้วย

ในส่วนพื้นที่ใช้สอยภายนอกโบสถ์ เช่น ลานกิจกรรม และส่วนพักผ่อนก็ต้องออกแบบให้สัตบุรุษ เพื่อทำกิจกรรมนอกเหนือจากพิธีกรรมคือ การจัดเลี้ยง การพักผ่อน การพบปะพูดคุยกัน ก่อนหรือหลังทำพิธี ทางเดินรอบโบสถ์ก็ควรมีขนาดพอเพียงสำหรับขบวนแห่ต่างๆ และควรมีหลังคาคลุมเพื่อป้องกันแดด ฝน เอื้ออำนวยให้พิธีกรรม

5.2.4 พิธีกรรมกับรูปแบบสถาปัตยกรรมโบสถ์คาทอลิก

พิธีกรรมของคริสต์ศาสนานั้นนับว่ามีบทบาทที่สำคัญที่สุดในชีวิตของคริสตชน พิธีกรรมจะแสดงออกซึ่งการกระทำของชุมชนที่สื่อถึงความเชื่อ ความศรัทธา โดยใช้สื่อทางสัญลักษณ์ และเครื่องหมายในการถ่ายทอดออกมาให้สัตบุรุษรับรู้ความศรัทธารวมถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรมด้วย

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่นำมาใช้ในพิธีกรรม จะต้องช่วยส่งเสริมการประกอบพิธีนั้นๆ พิธีกรรมจะเป็นลักษณะในการดำเนินไปที่ขั้นตอนเป็นจังหวะ เพื่อค่อยๆ สร้างบรรยากาศในพิธีกรรม ตั้งแต่เริ่มเข้ามาประกอบพิธีกรรมจนเดินทางกลับบ้านหลังเสร็จพิธีกรรม เพราะฉะนั้นรูปแบบของสถาปัตยกรรมจะต้องสร้างความรู้สึก เพื่อให้พิธีกรรมสมบูรณ์ โดยใช้อำนวยให้สอดคล้องกับการประกอบพิธีกรรมในด้านต่างๆ เช่น ความสูงของตัวโบสถ์ สื่อให้เกิดความเคารพ สงบนิ่ง ในส่วนของระดับพื้นต่างๆ ต้องออกแบบให้สามารถเข้า ออก ได้ง่าย เพื่อการแห่ขบวนต่างๆ ทำได้ง่าย สร้างความสงบในบริเวณโบสถ์ โดยออกแบบในผังบริเวณให้ค่อยๆ มีการปรับสภาพบริเวณทางเดินเข้า โดยปรับความรู้สึกที่สับสน วุ่นวาย ค่อยเปลี่ยนไปเป็นความสงบ ร่มรื่น ออกแบบภูมิสถาปัตย์เข้ามาช่วย เมื่อถึงตัวอาคารก็จะเกิดความรู้สึกที่พร้อมกับการเข้าร่วมพิธีกรรมได้ทันที

5.2.5 การจัดผังบริเวณของโบสถ์คาทอลิกที่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม

จากการสำรวจโบสถ์ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พบว่าในการจัดผังบริเวณมักหันด้านหน้าของโบสถ์ไปในทิศตะวันออกจากความเชื่อในเรื่องทิศทางการขึ้นของดวงอาทิตย์ แต่หากลักษณะของที่ดินไม่สามารถวางอาคารก็จะหันหน้าสู่ถนนด้านหน้าโครงการ ซึ่งไม่มีข้อบังคับห้ามไว้ ส่วนตัวอาคารโบสถ์นั้นวางให้ห่างจากถนนหน้าโครงการ และที่จอดรถ เพื่อป้องกันมลภาวะทางเสียงเข้ารบกวนพิธีกรรมในโบสถ์ มีการเชื่อมอาคารต่างๆ ด้วยหลังคาคลุมทางเดิน (COVER WAY) โดยมีอาคารอื่นๆ ตั้งอยู่ เช่น อาคารเอนกประสงค์จะมีประโยชน์ใช้สอยเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมวันสำคัญๆ ที่ต้องการจัดในอาคาร เช่น พิธีศพ พิธีแต่งงาน จัดงานเลี้ยงประชุม และทำกิจกรรมกลุ่ม ส่วนของอาคารสำนักงาน และบ้านพักพระสงฆ์ บ้านพักซิสเตอร์ จะตั้งอยู่ส่วนหลังของโครงการ เพื่อความเป็นส่วนตัว และเน้นอาคารโบสถ์ให้เป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์

5.2.6 การจัดภูมิทัศน์

ในบริเวณรอบๆ โบสถ์ควรนำการวางภูมิทัศน์มาใช้ เพื่อสร้างบรรยากาศ และสร้างความร่มรื่นเป็นสถานที่พักผ่อน ทำกิจกรรม และช่วยลดปัญหาทางมลภาวะต่างๆ เช่น ป้องกันเสียงจากภายนอกอาคาร ป้องกันแดด สร้างมุมมอง แต่จากความต้องการของสัตบุรุษนั้นมักใช้บริเวณสวนรอบอาคาร เพื่อเป็นที่พักผ่อน นั่งคุย พบปะกัน ทั้งก่อนและหลังประกอบพิธีบูชาขอบพระคุณเป็นส่วนมาก หรืออาจมีต้นไม้ของนักบุญต่างๆ ประดิษฐานบริเวณสวนได้ แต่มีจำนวนที่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการศักดิ์สิทธิ์แล้ว

นอกจาก LAND SCAPE แล้วการออกแบบ HARD SCAPE ไว้สำหรับทำกิจกรรมร่วมกันของเหล่าสัตบุรุษในพิธีที่ทำภายนอกอาคาร และพิธีที่สำคัญประจำปี ลักษณะการใช้พื้นที่

โดยมากเน้นการพบปะกัน จัดงานเลี้ยงสังสรรค์ พื้นที่ที่จะออกแบบให้ใช้เป็นส่วนขยายในพิธีสำคัญ ๆ ได้ ในบริเวณที่ใช้แห่งขบวนต่างๆ ต้องมีทางเดินรอบโบสถ์ อาจปลูกต้นไม้ตลอดแนวทางเดินหรือทำหลังคาคลุมเพื่อป้องกันแดดและฝน

5.2.7 การระบายอากาศของโบสถ์

การระบายอากาศของตัวอาคารนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องออกแบบให้อาคาร สามารถรับลม และอากาศมีการไหลเวียนไปในส่วนต่างๆ ของบริเวณโบสถ์ ควรออกแบบให้มีช่องเปิดบริเวณผนังขนาดใหญ่รอบด้านของอาคาร เพื่อให้สามารถรับลมได้เต็มที่ โดยที่ไม่กระทบในเรื่องของแสงความร้อนจากดวงอาทิตย์ และเรื่องฝนที่จะสาดเข้าสู่อาคาร เนื่องจากออกแบบให้มีหลังคายื่นบริเวณระเบียงขนาดใหญ่รอบๆ โบสถ์ อีกทั้งตัวอาคารควรออกแบบให้วางหันหน้าไปทางทิศตะวันออก เพื่อสามารถรับลมทางทิศใต้ และตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งเป็นลมร้อนของทุกปี

บริเวณหลังคาที่ควรออกแบบให้สูง ทำให้มีการระบายความร้อนจากหลังคาได้ เพื่อส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่เย็นสบายเหมาะแก่การประกอบพิธีกรรมต่างๆ สัตบุรุษที่มาร่วมพิธีกรรมก็จะสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเต็มที่

5.2.8 ระบบแสงสว่างของโบสถ์

การจัดระบบของแสงสว่าง และการควบคุมแสงภายในอาคารโบสถ์ นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในเรื่องประโยชน์ใช้สอยที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบโบสถ์ คาทอลิก แสงต้องควบคุมเพื่อดึงดูดความน่าสนใจ จุดสนใจในพิธีกรรมระหว่างที่ดำเนินไป สามารถกำหนดแสงในส่วนต่างๆ ได้

ต้องคำนึงถึงแสงที่มาจากภายนอกอาคารที่ควรมีเพียงพอไม่มีด หรือสว่างจนเกินไป เพราะส่งผลต่อพิธีกรรม เช่น มองหนังสือบทสวดไม่เห็น หรือเกิดจุดที่อันตรายจากแสงสว่างไม่เพียงพอได้ ในห้องศีลอภิบาลปัดต้องจัดแสงไฟบริเวณห้องให้ด้วย รวมถึงการให้แสงประดิษฐ์ในจุดต่างๆ เพื่อเสริมบรรยากาศให้เกิดมิติทางความเชื่อ ความสงบของการรำพึง ไตร่ตรอง ภาวนา สรรเสริญ ฯลฯ และการให้แสงที่แตกต่างกันในแต่ละส่วนเพื่อเน้นให้ความสำคัญที่ต่างกัน

5.2.9 ระบบเสียง

ระบบเสียงเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ส่งเสริมพิธีกรรมให้เกิดความน่าสนใจ ระบบเสียงที่เจียบสงบในเวลาเจียบ และเสียงดังฟังชัดเจนนทั้งเสียงพูด เสียงขับร้อง และเสียงดนตรีจะต้องมีการจัดการกับระบบเสียงเหล่านี้ไว้ ทั้งตำแหน่งของการเดินสายไฟต่างๆ และจุดของเครื่องขยายเสียงที่สามารถได้ยินชัดเจนนทั่วทั้งอาคาร ตำแหน่งที่ต้องมีไมโครโฟน ได้แก่ ส่วนสักการสถาน และส่วนบริเวณนักขับร้อง ซึ่งต้องมีห้องควบคุมการทำงานของระบบเสียงนี้ด้วย

ระบบเสียงที่เกิดขึ้นจะต้องปราศจากเสียงสะท้อน โดยการใช่วัสดุป้องกันเสียงสะท้อนติดตั้งบริเวณเพดาน และผนังในบางจุด นอกจากเสียงภายในแล้วเสียงจากภายนอกก็จำเป็นที่จะต้องป้องกันด้วยทั้งจากถนน และพื้นที่รอบข้างใช้ภูมิสถาปัตยกรรมเข้ามาช่วย เช่น ใช้แนวของต้นไม้ ระยะที่ห่างในบริเวณที่อาจเกิดเสียงรบกวน ที่จอดรถก็ต้องห่างจากอาคารพอสมควร ป้องกันเสียงในขณะที่มีรถเข้ามาจอดระหว่างประกอบพิธี

5.2.10 องค์ประกอบในการออกแบบด้านประโยชน์ใช้สอยของโบสถ์คาทอลิก

1. สักการสถาน (SANCTUARY)

สักการสถานจะต้องออกแบบให้แยกส่วนออกจากส่วนของสัตบุรุษ ส่วนนักขับร้อง โดยออกแบบให้มีระดับพื้นที่ต่างกัน โดยมุ่งเน้นให้สามารถมองเห็นได้ทั่วถึงในขณะที่พิธีกรรมดำเนินไป สักการสถานจะต้องมีขนาดที่กว้างพอสำหรับผู้ช่วยพิธี และผู้ประกอบพิธีสามารถทำหน้าที่ได้สะดวก ทั้งบริเวณที่นั่ง และทางเดิน โดยที่ไม่ควรให้สูงมากจนทำให้รู้สึกขาดการมีส่วนร่วม และไม่ควรมีรั้ว หรือวางกั้นระหว่างสักการสถานกับส่วนสัตบุรุษ เพื่อมิให้เกิดการแบ่งแยก

2. พระแท่นบูชา (ALTAR)

พระแท่นบูชาถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เป็นศูนย์กลางของพิธีบูชาขอบพระคุณ พระแท่นยังเป็นเสมือนโต๊ะอาหารขององค์พระเจ้าที่ซึ่งประชากรของพระได้รับเรียกให้มาร่วมกันรอบโต๊ะนี้ พระแท่นจึงควรออกแบบให้ใช้วัสดุที่มีคุณภาพ งดงาม ให้สมกับเป็นสัญลักษณ์ขององค์พระคริสตเจ้า(เกรียงศักดิ์โกวิทวานิช 2545: 38)

พระแท่นบูชาเป็นประโยชน์ใช้สอยทางสถาปัตยกรรมฐานะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการประกอบพิธีกรรม ไม่ใช่แค่เครื่องประดับอาคาร พระแท่นต้องมีอันเดียว และรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่ไม่ยาวมาก รูปทรงและสัดส่วนเรียบง่าย บริสุทธิ์ ในกรณีที่มีพระแท่นรองจะตั้งอยู่ในวัดน้อยศีลมหาสนิท จุดที่ตั้งของพระแท่นจะต้องอยู่กลางของสักการสถาน เพื่อเป็นจุดสนใจของพิธีกรรม

พระแท่นถาวรจะยึดติดกับพื้น เคลื่อนย้ายไม่ได้ และจะไม่วางติดฝาผนัง เพื่อให้ผู้ประกอบพิธีสามารถเดินได้รอบ และหันหน้าสู่สัตบุรุษ พระแท่นจะได้รับการอภิเษกตามธรรมเนียมปฏิบัติของพระศาสนจักรแผ่นพื้นโต๊ะของพระแท่นถาวรจะสร้างด้วยหินธรรมชาติ หากเป็นวัสดุอื่นต้องได้รับการอนุญาตจากสภาพระสังฆราช ส่วนฐานของพระแท่นใช้วัสดุคุณทนอื่นที่เหมาะสมได้ภายในของพระแท่นสามารถใช้เป็นที่เก็บพระธาตุ

การตกแต่งพระแท่นจะใช้ผ้าปู และวางไม้กางเขนหนึ่งอัน เทียนอาจวางบนหรือรอบๆ พระแท่นได้ แต่ไม่ควรบดบังผู้ประกอบพิธี นอกจากนั้นยังมีจานรองศีลพร้อมแผ่นบังกาลิกซ์ที่มีเหล้าองุ่น หนังสือพิธีมิสซา ไมโครโฟน และสิ่งอื่นๆ ที่จำเป็นเท่านั้น

3. ธรรมนูญ (AMBO)

ธรรมนูญใช้เป็นี่ประกาศบทอ่านจากพระคัมภีร์ในระหว่างพิธีกรรม โดยที่ต่องมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างธรรมนูญ และพระแทนบูชา ซึ่งสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน (เกรียงศักดิ์ โกวิทวานิช. 2545 : 41) โดยมีการติดตั้งธรรมนูญแบบถาวร และเคลื่อนย้ายได้

ธรรมนูญถือว่าเป็นี่ประทับของพระวาจาของพระเจ้า ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ซึ่งต้องออกแบบให้ผสมผสานกลมกลืนไปกับสภาพของโบสถ์ ไม่จำเป็นต้องมีผ้าคลุม หรือประดับด้วยเครื่องตกแต่งอื่นๆ ที่จะทำให้งบดบังกีดขวางการมองเห็นของสัตบุรุษ และการเข้าไปยืนอ่านบทอ่าน อาจใช้ไฟเฉพาะจุดที่ธรรมนูญ เพื่อเสริมให้สามารถมองเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

และเพื่อให้มุ่งจุดสนใจของสัตบุรุษ จึงควรมีธรรมนูญเพียงอันเดียว และการตกแต่งก็ควรใช้วัสดุคงทน และมีคุณค่าที่สอดคล้องกับพระแทนบูชา มักจะตั้งอยู่ทางขวามือของพระแทนเป็นส่วนใหญ่

4. ที่นั่งของประธานในพิธี (PRESIDENTIAL CHAIR)

ที่นั่งของประธานในพิธีจะต้องแสดงออกซึ่งบทบาทหน้าที่ในการเป็นประธานของที่ชุมนุมสัตบุรุษ และหน้าที่ในการนำการภาวนาถือเป็นสาระสำคัญของการจัดพิธีอย่างดี จึงควรเป็นที่เฉพาะสำหรับประธานฯ คือ บริเวณกลางสักการสถาน โดยหันหน้าไปหาสัตบุรุษ ไม่เป็นมุมที่อับ และไม่ถูกบดบังโดยพระแทนบูชา แต่ไม่ควรมีลักษณะคล้ายบัลลังก์

ที่นั่งของประธานในพิธีถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการประกอบศาสนพิธี จึงควรออกแบบที่นั่งให้เหมาะสมสำหรับผู้เป็นประธานในพิธี โดยที่นั่งของประธานนี้ ประธานจะใช้นั่งฟังบทอ่าน และนั่งเทศน์สอน จะใช้ยืนเป็นประธานในภาคพิธีเริ่มขึ้น ในการจำบทภาวนาเพื่อมวลชน และในบทสวดรูป ใช้นั่งสวดบทภาวนาหลังรับศีล ใช้เป็นที่ยืนอวยพรสัตบุรุษ และใช้ปิดพิธี ฉะนั้นจุดที่นั่งจะต้องเน้นให้มองเห็นได้ทั่วถึง โดยการยกระดับพื้น และส่องไฟมา ณ ที่นั่งประธานด้วย

5. สถานที่นั่งสำหรับสัตบุรุษ

การออกแบบจะต้องออกแบบสถานที่นั่งของสัตบุรุษให้สามารถมีความรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ และสามารถร่วมประกอบพิธีกรรมได้อย่างเต็มที่ สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน เข้าใจในพิธีกรรมต่างๆ เช่น เห็นผู้เป็นประธานในพิธี การอ่านบทอ่าน การเทศน์สอน การภาวนา การร่วมขับร้อง การทำกิจกรรมอื่นๆ ขณะประกอบพิธีกรรม รวมถึงต้องสามารถมองเห็นสัตบุรุษผู้ร่วมในพิธีด้วย ออกแบบให้มีขนาดของแถวที่นั่งให้สามารถเข้าออก ได้สะดวก และสามารถเดินไปรับศีลได้ง่าย และคำนึงถึงที่นั่งของคนชรา และคนพิการให้มีขนาดเหมาะสม และใกล้กับทางเข้า ออก เพื่อสะดวกในการเข้าถึง

6. สถานที่สำหรับคณะนักขับร้อง ออร์แกน และเครื่องดนตรีอื่นๆ

สถานที่ของนักขับร้องควรจะทำให้อำนวยความสะดวกให้นักขับร้องสามารถทำหน้าที่ได้อย่างดี สามารถนำสัตบุรุษให้ร่วมร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้าพร้อมเพรียงกัน โดยที่ไม่ดึงดูความสนใจไปจากพระแท่นบูชา และสามารถมองเห็นการประกอบพิธีกรรมได้ชัดเจนด้วย เพราะคณะนักขับร้องก็ต้องทำพิธีบูชาขอบพระคุณเช่นกัน ควรออกแบบให้มีพื้นที่ในการตั้งเครื่องดนตรี หรือระบบการขยายเสียงให้สัตบุรุษ และผู้ประกอบพิธีกรรม สามารถได้ยินเสียงเพลงได้ชัดเจน

7. ตู้ศีล (TABERNACULUM) และวัดน้อยศีลมหาสนิท (EUCHARISTIC CHADEL)

ตามประเพณีของคริสตชนตู้ศีลใช้เป็นที่ประทับของพระเจ้าภายใต้รูปปรากฏของศีลมหาสนิท สำหรับตู้ศีลนั้นจะต้องมีเพียงใบเดียว ขนาดพอเหมาะได้รับการตกแต่งไว้เพื่อเก็บรักษาศีลมหาสนิทเท่านั้น ต้องออกแบบให้เป็นส่วนหนึ่งของอาคารโบสถ์ และไม่ควรถัดที่จัดตั้งตู้ศีลในส่วนสักการสถาน แต่จัดไว้ในวัดน้อยศีลมหาสนิท ซึ่งอยู่ไม่ไกลกับสักการสถาน เพื่อง่ายต่อการไปเชิญศีล

“สถานที่เก็บรักษาศีลมหาสนิทจะต้องตกแต่งให้เห็นเด่นชัด และเหมาะกับการไปสวดภาวนาส่วนตัวของสัตบุรุษ ไม่ควรถัดวัดน้อยศีลมหาสนิทให้แยกต่างหากจากตัวโบสถ์ เพราะจำเป็นในการใช้ร่วมกับการจัดพิธีแต่งงาน พิธีปลงศพ และใช้กับผู้ที่เดินทางมาแสวงบุญ (เกรียงศักดิ์ โกวิทวานิช. 2545 : 47)

การแยกเก็บรักษาศีลมหาสนิทในวัดน้อยศีลมหาสนิทก็เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการทำพิธีบูชาขอบพระคุณกับการเก็บรักษาศีลมหาสนิทไว้เพื่อส่งศีลเสียบียงให้แก่คนป่วย และเพื่อการเผ่าศีลส่วนตัว เพราะกิจกรรมที่สัตบุรุษมีส่วนร่วมกันนั้นต่างกันคือ พิธีบูชา มีสัตบุรุษร่วมพิธีเป็นหมู่คณะ แต่กิจกรรมเป็นการทำพิธีส่วนตัว สงบนิ่ง

วัดน้อยศีลมหาสนิทควรตั้งอยู่ในที่ๆ คนเข้าถึงได้ง่าย เน้นความเป็นส่วนตัว สงบอบอุ่น ภายในห้องจะคล้ายโบสถ์ แต่จะมีขนาดเล็กกว่า ส่วนศีลมหาสนิทจะเก็บไว้ในตู้ศีลที่แข็งแรง มั่นคง ไม่ควรเป็นกระจกใสที่มองเห็นศีลสนิทภายใน เคลื่อนย้ายไม่ได้ ตกแต่งอย่างเหมาะสม อาจติดตั้งที่ผนัง หรือบนเสาที่เรียกว่า “ หอศีล ”

8. อ่างล้างบาป (BAPTISTRY)

อ่างล้างบาปจะไม่เกี่ยวข้องในพิธีบูชาขอบพระคุณ แต่จะใช้ในพิธีการล้างบาปแบบจุ่ม (Immersion) แต่เนื่องจากอ่างล้างบาปจะติดตั้งไว้บริเวณใกล้ทางเข้าของโบสถ์ หรืออยู่บริเวณกลางส่วนที่นั่งสัตบุรุษ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการต้อนรับสมาชิกใหม่ หรือจัดตั้งในวัดน้อยศีลมหาสนิทแยกจากบริเวณประกอบพิธีบูชา เพื่อให้เกิดความเป็นส่วนตัวของญาติมิตรของผู้รับศีลล้างบาป เป็นต้นว่า เด็กทารกแรกเกิด แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะยกอ่างล้างบาปนี้

ไปตั้งในสถานที่ที่กว้างขึ้นสำหรับพิธีล้างบาปผู้ใหญ่ในบริเวณที่นั่งสัตบุรุษได้

9. รูปพระ (IMAGES)

รูปพระต่างๆ นั้น รวมทั้งพระคริสตเจ้า พระแม่มาลี และนักบุญเหล่านี้ไม่ควรจัดไว้ในตำแหน่งที่จะทำให้สัตบุรุษเปลี่ยนความสนใจไปจากพระแท่นบูชา ไม่ควรมีจำนวนมากไป และจะต้องไม่มีรูปของนักบุญองค์เดียวกันมากกว่าหนึ่งรูป รวมถึงการจัดให้มีขนาดที่พอเหมาะสมตามความศรัทธาของสัตบุรุษประจำโบสถ์นั้นๆ

รูปพระอาจเป็นทั้งรูปวาด รูปปั้น ภาพหินโมเสก พรหมแขวน รูปผ้าปักแขวน หรือธงแขวน เมื่อนำมาประดับในโบสถ์จะต้องปรึกษาคณะกรรมการศิลปศักดิ์สิทธิ์ก่อน เน้นความเรียบง่ายไม่ดึงความสนใจไปจากพิธีบูชาขอบพระคุณ

10. ห้องโปรดศีลอภัยบาป

ตั้งอยู่ในตำแหน่งด้านหน้าโบสถ์ หรือจุดที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก ไม่รบกวนประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ ที่ทำให้เกิดความไม่เป็นส่วนตัว เนื่องจากเป็นห้องที่ต้องการความเป็นส่วนตัวมากกว่าระหว่างสัตบุรุษกับพระสงฆ์ แต่ไม่อยู่ในตำแหน่งที่ลับตา ภายในเป็นห้องที่สามารถเก็บเสียงได้ดี แยกทางเข้าออกของพระสงฆ์กับสัตบุรุษ มีการระบายอากาศภายในห้อง อาจมีฉากกันสำหรับสำรองในวันที่มีพิธีสำคัญๆ สัตบุรุษมากจนต้องทำเตรียมไว้ ในกรณีดังกล่าวตั้งไว้บริเวณสวนพักผ่อน หรือพื้นที่ที่สงบ

11. หอระฆัง

ออกแบบให้อยู่ในตำแหน่งที่สามารถเข้าไปใช้ได้สะดวก และมองเห็นได้ อาจตั้งอยู่ภายในหรือภายนอกอาคารก็ได้ ถูกสร้างเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อให้ทราบว่ามีโบสถ์คาทอลิกตั้งอยู่ ซึ่งมองเห็นได้ในระยะไกลๆ อาจใช้ระฆังที่ใช่จริงๆ หรือเป็นการใช้ระบบขยายเสียงก็ได้ บันไดทางขึ้นสร้างไว้เพื่อการเข้าไปซ่อมแซม ดูแลรักษาระฆัง พื้นที่ด้านล่างจัดไว้สำหรับผู้ตีระฆัง

5.2.11 เครื่องหมายและสัญลักษณ์ในโบสถ์คาทอลิก (SIGNS AND SYMBOLS)

เป็นสิ่งที่สื่อถึงความเชื่อต่างๆ ในคริสตศาสนาผ่านทางเครื่องหมาย และสัญลักษณ์เชื่อมโยงให้รับทราบในความหมายต่างๆ ได้ ระหว่างสภาพธรรมชาติกับสภาพเหนือธรรมชาติที่มีความเชื่อของชาวคริสต์ เครื่องหมาย (SIGNS) และสัญลักษณ์ (SYMBOLS) มีทั้งภาษาสัญลักษณ์ ท่าทาง การเคลื่อนไหว สถาปัตยกรรม อภรณ์ อุปกรณ์ เครื่องใช้ เครื่องตกแต่ง ควรได้รับความเข้าใจอย่างถูกต้องในการนำไปใช้ โดยการปรึกษาจากคณะกรรมการศิลปศักดิ์สิทธิ์ก่อน รูปแบบควรมาจากวัฒนธรรมร่วมสมัยของคนยุคปัจจุบัน และจากวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น โดยลดทอนส่วนที่ไม่จำเป็น ฟุ่มเฟือยออกเพื่อให้เกิดการเน้นเฉพาะส่วนที่จำเป็นและสำคัญ ไม่แยงความสนใจออกไปจากการประกอบพิธีกรรม

- ไม้กางเขน

ไม้กางเขนถือเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญที่สื่อถึงความเป็นโบสถ์คาทอลิก ควรตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ช่วยส่งเสริมพิธีกรรมบนสักการสถานอยู่ในบริเวณกลางแนวเดียวกับพระแท่นบูชา ขนาดจะขึ้นอยู่กับรูปแบบของการตกแต่งอาคาร บริเวณสักการสถานควรมี 2 อัน คือ ติดตั้งที่ผนังด้านหลัง สำหรับสัตบุรุษมองเห็นเป็นการรำลึกการทรมานของพระเยซูเจ้าในขณะประกอบพิธีบูชาขอบพระคุณ และอีกหนึ่งอันตั้งอยู่ที่พระแท่นบูชาที่มีขนาดเล็กกว่า สำหรับพระสงฆ์ใช้ในขณะประกอบพิธี วัสดุ และรูปแบบที่ใช้จะสอดคล้องกับสภาพวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นๆ และเรียบง่าย ใช้แสงที่ได้จากการออกแบบทางสถาปัตยกรรมเข้ามาช่วยให้เน้นไม้กางเขน เพื่อเกิดความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธา และบรรยากาศในพิธีกรรม

- รูป 14 ภาค

รูปแสดงปางต่างๆ ของพระเยซูเจ้าก่อนสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขน ถือเป็นเครื่องหมาย และสัญลักษณ์ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมที่จะต้องจัดวางไว้ให้สัตบุรุษ และพระสงฆ์ผู้ประกอบพิธีเดินแห่ไปตามสัญลักษณ์รูปทั้ง 14 ภาค ทำการภาวนาไปที่ละรูปจนครบ จึงต้องติดตั้งที่ผนัง หรือเสา และมีพื้นที่ทางเดินสำหรับขบวนแห่นี้ด้วย อาจไว้ภายนอกหรือภายในอาคารก็ได้

- เครื่องเรือนศักดิ์สิทธิ์ (SACRED FURNISHINGS)

ในพิธีกรรมทางคริสตศาสนาจำเป็นต้องมีการนำอุปกรณ์หลายอย่างร่วมในการทำพิธีกรรม ทั้งที่เป็นโครงสร้างถาวรและที่เป็นแบบเคลื่อนย้ายได้ มีทั้งเครื่องเรือน หรือภาชนะ โดยเรียกอุปกรณ์เหล่านี้ว่า “เครื่องเรือนศักดิ์สิทธิ์” หรือ “เครื่องเรือนพิธีกรรม” การปฏิรูปพิธีกรรมสังคายนาได้กล่าวไว้ว่า “พระศาสนจักรเอาใจใส่กวาดล้างเป็นพิเศษให้เครื่องเรือนที่ใช้ในทางศาสนา สวยงามสมที่จะช่วยทำให้พิธีกรรมมีความสง่างาม ศาสนาจักรจึงยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงวัสดุ รูปทรง และการตกแต่งที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิชาการตามยุคสมัย (ไพศาล อานามวัฒน์ 2544 : 47)

เช่นเดียวกันในกรณีของงานสถาปัตยกรรม จะสามารถปรับปรุงดัดแปลงต่างๆ ให้สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมในสภาพแวดล้อมต่างๆ โดยเน้นให้มีลักษณะเรียบง่าย มีคุณค่า และเหมาะสมกับวัฒนธรรมนั้นๆ เป็นสำคัญ

- ภาชนะศักดิ์สิทธิ์ (SACRED VESSELS)

ภาชนะศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญในพิธีบูชาขอบพระคุณที่สุดคือ ถ้วยกาลิกซ์ และจานศีล เนื่องจากหน้าที่การใช้งาน ภาชนะต้องทำจากวัสดุคงทน ไม่แตกง่าย ไม่เสื่อมสภาพง่าย ในส่วนของถ้วยกาลิกซ์ และภาชนะอื่นที่จะใช้บรรจุพระโลหิตของพระเจ้า จะต้องมิถ้วยที่ไม่ดูดซับ ส่วนภาชนะที่ใช้บรรจุแผ่นศีล เช่น จานรองศีล ผอบศีล ตลับส่งศีล รัศมี และอื่นๆ ควรใช้

วัสดุที่มีคุณค่า เช่น ไม้มะเกลือ (ไม้คำ) หรือ ไม้เนื้อแข็ง ภาชนะที่ทำจากโลหะมักจะขรุขระของ และรูปแบบของภาชนะนั้นออกแบบให้เข้ากับเครื่องตกแต่งอื่นๆ สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น นั้น

5.2.12 การตกแต่งภายในโบสถ์

ลักษณะ และรูปแบบในการตกแต่งภายในโบสถ์เน้นความเรียบง่าย ตกแต่งตามศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประยุกต์ให้สามารถใช้งานได้ตามยุคสมัย เครื่องประดับตกแต่งควรเป็นแบบที่มีคุณภาพ และสมฐานะของแต่ละโบสถ์ เครื่องประดับทุกชิ้นต้องผสมผสาน กลมกลืน ใช้รูปทรงการออกแบบทางศิลปะเป็นแนวเดียวกันเข้ากันได้รวมทั้งสีที่ใช้ และพื้นผิว เน้นสะท้อนถึงความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ก็เพื่อยกระดับให้เป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์มีค่า ในส่วนที่ต้องให้ความสำคัญในการตกแต่งมากที่สุด คือ บริเวณสักการสถาน พระแท่นบูชา และไม้กางเขน ซึ่งเป็นจุดรวมของพิธีกรรม

5.2.13 สิ่งอำนวยความสะดวก

อาคารที่ถือเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้โบสถ์สมบูรณ์มากขึ้นในปัจจุบัน เช่น อาคารเอนกประสงค์ สำนักงาน ศาลาตั้งศพ บ้านพักพระสงฆ์ และบ้านพักซิสเตอร์ ที่จำเป็นมากในปัจจุบันคือ ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก ประโยชน์ใช้สอยเป็นห้องที่ให้สมาชิกคณะ และกลุ่มสัตบุรุษมาร่วมทำกิจกรรมต่างๆ หรือใช้เป็นที่พักประชุม

จากสภาพการดำรงชีวิตของคนในปัจจุบันที่พบประโยชน์ใช้สอยที่จำเป็นเพิ่มขึ้น คือ ห้องน้ำ ห้องส้วม ควรมีจำนวนที่เพียงพอและตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ไม่รบกวนการประกอบพิธีในโบสถ์ในเรื่องกลิ่นเหม็น และเสียงน้ำ อาจอยู่ในส่วนอาคารเอนกประสงค์ หรือศูนย์กิจกรรมได้ จุดบริการน้ำดื่ม โทรศัพท์สาธารณะ ถังขยะ บริเวณรับฝากของ ที่วางรองเท้า (สำหรับโบสถ์ที่ต้องถอดรองเท้าก่อนเข้าอาคาร) และอาคารเอนกประสงค์ควรมีอยู่ใกล้กับโบสถ์มากขึ้น เพื่อการติดต่อและเข้าไปใช้ในระหว่างประกอบพิธีกรรมบางอย่างซึ่งต้องใช้ร่วมกัน เช่น จัดเป็นศาลาตั้งศพ หรือจัดงานแต่งงาน งานเลี้ยงต่างๆ ซึ่งมีพิธีที่ต้องทำต่อเนื่องกับโบสถ์ ลักษณะของการออกแบบประโยชน์ใช้สอยภายในอาคารเป็นพื้นที่เปิดโล่ง และใช้การกั้นของฉากที่สามารถปรับเลื่อนได้ตามความต้องการของขนาดห้องที่ใช้ทำกิจกรรม รูปทรง และลักษณะทางสถาปัตยกรรมควรออกแบบให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับตัวอาคารโบสถ์เหล่านี้ ทั้งหมดเป็นสิ่งที่ได้พบจากความต้องการของสัตบุรุษในปัจจุบัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

ในการสร้างอาคารศาสนสถานต่างๆ นั้น สิ่งที่ต้องคำนึงที่สุดคือ ในเรื่องของพิธีกรรม ความเชื่อ ความศรัทธา ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความต้องการในด้านอื่นๆ ตามมา เช่น การวางผังให้อาคารหันหน้าตามทิศ รูปร่างทางสถาปัตยกรรมที่ยังมีบางกลุ่มคิดว่าจำเป็นต้องเป็นแบบตะวันตกจึงจะเป็นโบสถ์คาทอลิก แต่การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำเสนอแนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์ นิกายโรมันคาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งได้ศึกษาเก็บข้อมูลจากเอกสารทางศิลปศาสตร์ การสังคายนาวาดิกาน์ที่ 2 หลักทฤษฎีทางสถาปัตยกรรม สัมภาษณ์ผู้ใช้ส้วตบรูซ และพระสงฆ์ เพื่อทราบความต้องการของผู้ใช้สถานที่ โดยรวบรวมแล้วสรุปเป็นแนวความคิดในการออกแบบ ซึ่งแนวคิดที่นำเสนอในบทที่ 5 นี้ ส่วนหนึ่งอ้างอิงมาจากเอกสารของคณะกรรมการศิลปศาสตร์ที่เป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการคาทอลิก เพื่อพิธีกรรมภายใต้การดำเนินงานของสภาพพระสังฆราชคาทอลิก แห่งประเทศไทย

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงลักษณะศิลปกรรม จิตรกรรม และประติมากรรมของโบสถ์คาทอลิก
2. ควรศึกษาถึงสภาพทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์เก่า เพื่อดำเนินการในเรื่องการอนุรักษ์ปฏิสังขรณ์โบสถ์คาทอลิกที่มีอยู่
3. ควรศึกษาถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรม และแนวความคิดในการออกแบบโบสถ์ให้เป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ ที่มีผลต่อความรู้สึกที่ผู้ใช้สถานที่ได้รับรู้ต่อพื้นที่ประโยชน์ใช้สอย ศรัทธาบรรยากาศและรสนิยม

5.5 การนำเสนอแนวความคิดในการออกแบบ

จากการวิจัยเรื่องแนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล และสรุปผลการวิจัย นำเสนอเป็นแนวความคิดในการออกแบบ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิจัย และทำการกำหนดแนวความคิดในการออกแบบ โดยจัดทำเป็นโครงร่างแนวความคิดในการออกแบบ (Schematic Design) ดังในรูปที่

ตอนที่ 2 นำเสนอโครงร่างงานออกแบบสถาปัตยกรรม (Preliminary Design) โบสถ์คาทอลิก

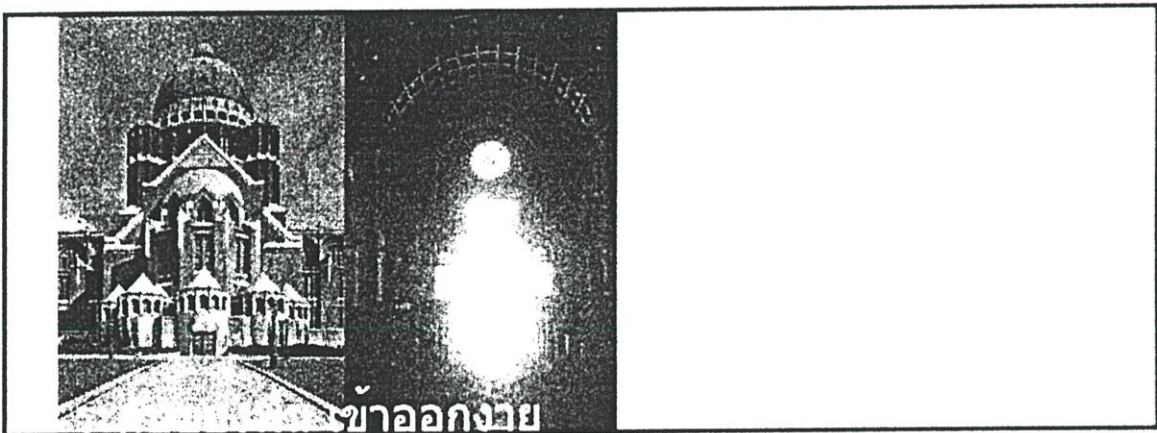
หลักการออกแบบแปลนของโบสถ์คาทอลิก

1. เน้นให้เกิดความมีส่วนร่วม

จัดแถวที่นั่งให้ใกล้พระแท่น มองเห็นได้ชัดเจน

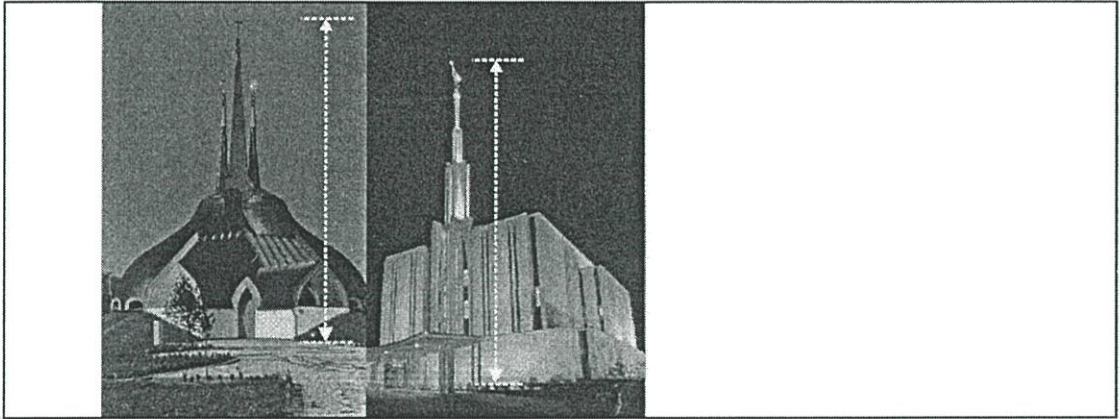
ไม่ถูกแบ่งแยก ทุกประโยชน์ใช้สอยสามารถมีส่วนร่วมได้

2. สร้างบรรยากาศให้เกิดความสงบ ความเชื่อ ความศรัทธา

รูปที่ 5.1 แสดงหลักการออกแบบแปลนรวมของโบสถ์คาทอลิก

- พิธีกรรมกับรูปแบบสถาปัตยกรรมคาทอลิก
 - .รูปแบบสถาปัตยกรรมจะต้องช่วยเสริมการประกอบพิธีกรรม
 - . ระดับของพื้น เข้าออกง่าย / ขบวนแห่ต่างๆ
 - . บริเวณทางเข้า ปรับสภาพแวดล้อมเพื่อพร้อมกับการเข้าร่วมพิธี
 - . รูปแบบสถาปัตยกรรมจะต้องสร้างบรรยากาศในการศรัทธา
 - . ความสูงของโบสถ์ เกิดความน่าเคารพ ศรัทธา

- รูปแบบทางสถาปัตยกรรมโบสถ์คาทอลิก
 - เข้ากับสภาพแวดล้อม
 - ศิลปะวัฒนธรรมประยุกต์ ร่วมสมัย เรียบง่าย
 - มีความน่าเคารพ เชื่อถือ ศรัทธา

รูปที่ 5.2 แสดงพิธีกรรมกับรูปแบบสถาปัตยกรรมคาทอลิก

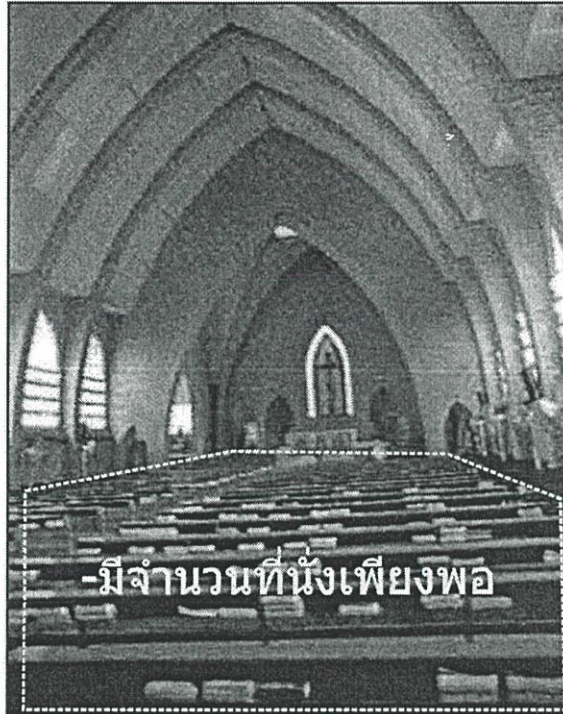
ลักษณะการจัดพื้นที่ใช้สอย

1. พื้นที่ใช้สอยเน้นเพื่อการประกอบพิธี กิจกรรม เป็นหลัก

- ง่ายต่อการ ลุก-นั่ง-คุกเข่า

- สะดวกในการเข้าออก จัดแถวที่นั่ง

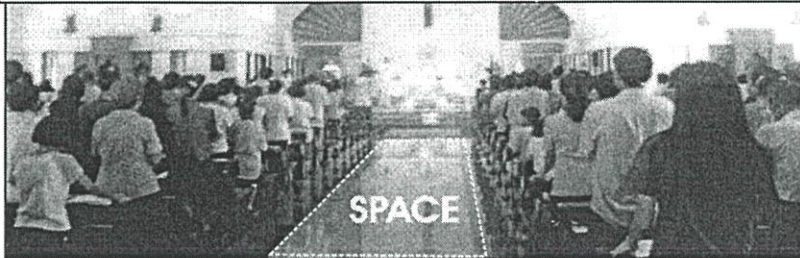
- มีจำนวนที่นั่งเพียงพอ

รูปที่ 5.3 แสดงลักษณะการจัดพื้นที่ใช้สอย

2. พื้นที่มีขนาดที่ นั่งเพียงพอต่อพิธีกรรมต่างๆ

- มีขนาดเพียงพอในการแห่ขบวนต่างๆ
- มีพื้นที่สำหรับการยื่นรอรับแผ่นปัง/ตั้งศพ/พิธีแต่งงาน
- มีบริเวณสำหรับการเดินรูป 14 ภาค
- มีพื้นที่สำหรับคนชรา พิกการ

3. มีพื้นที่ใช้สอยสำหรับพิธีและกิจกรรมภายนอก

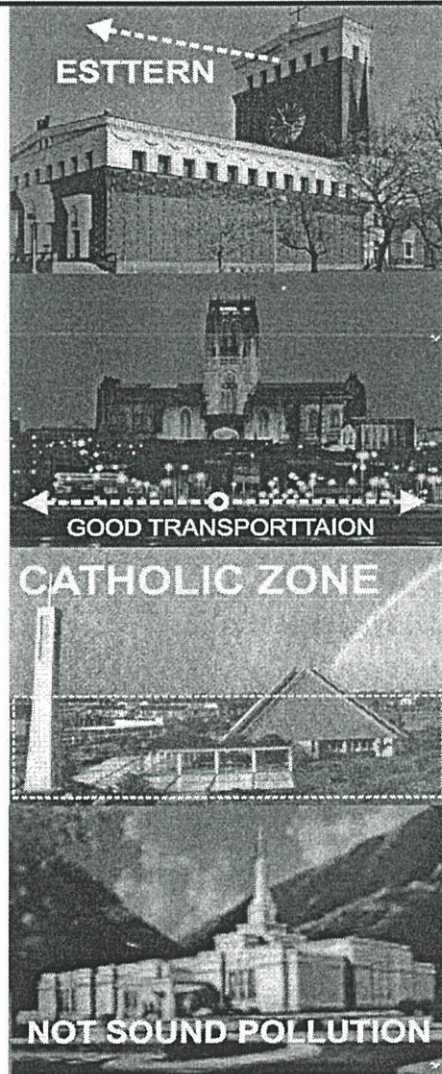
- ส่วนลานกิจกรรม
- สวนพักผ่อน
- ทางเดินของขบวนแห่

รูปที่ 5.4 แสดงลักษณะการจัดพื้นที่

การกำหนดที่ตั้ง

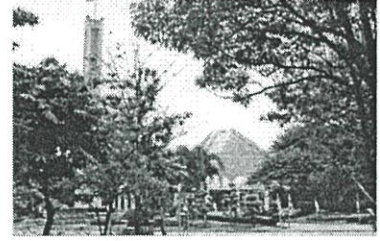
- ตั้งอยู่ในชุมชนคาทอลิก
- มีการคมนาคมที่เข้าถึงได้สะดวก
- อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีเสียงรบกวน
- หน้าที่ดินหันหน้าไปทางทิศตะวันออก

รูปที่ 5.5 แสดงการกำหนดที่ตั้ง

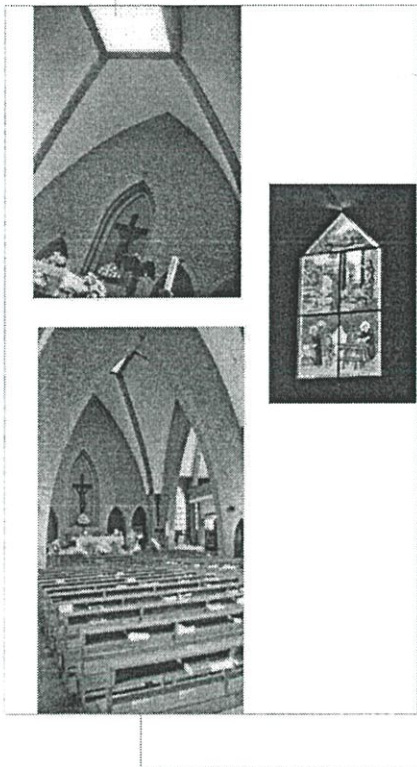
การระบายอากาศของโบสถ์

อากาศไหลเวียน-มีช่องเปิดและหลังคาสูง
รับลมได้ดี-วางตรงทิศทางลม

ระบบแสง

เพียงพอในจุดที่เน้นความสนใจ
เพียงพอต่อการประกอบพิธีกรรม
สร้างบรรยากาศ ความสงบ ศรัทธา

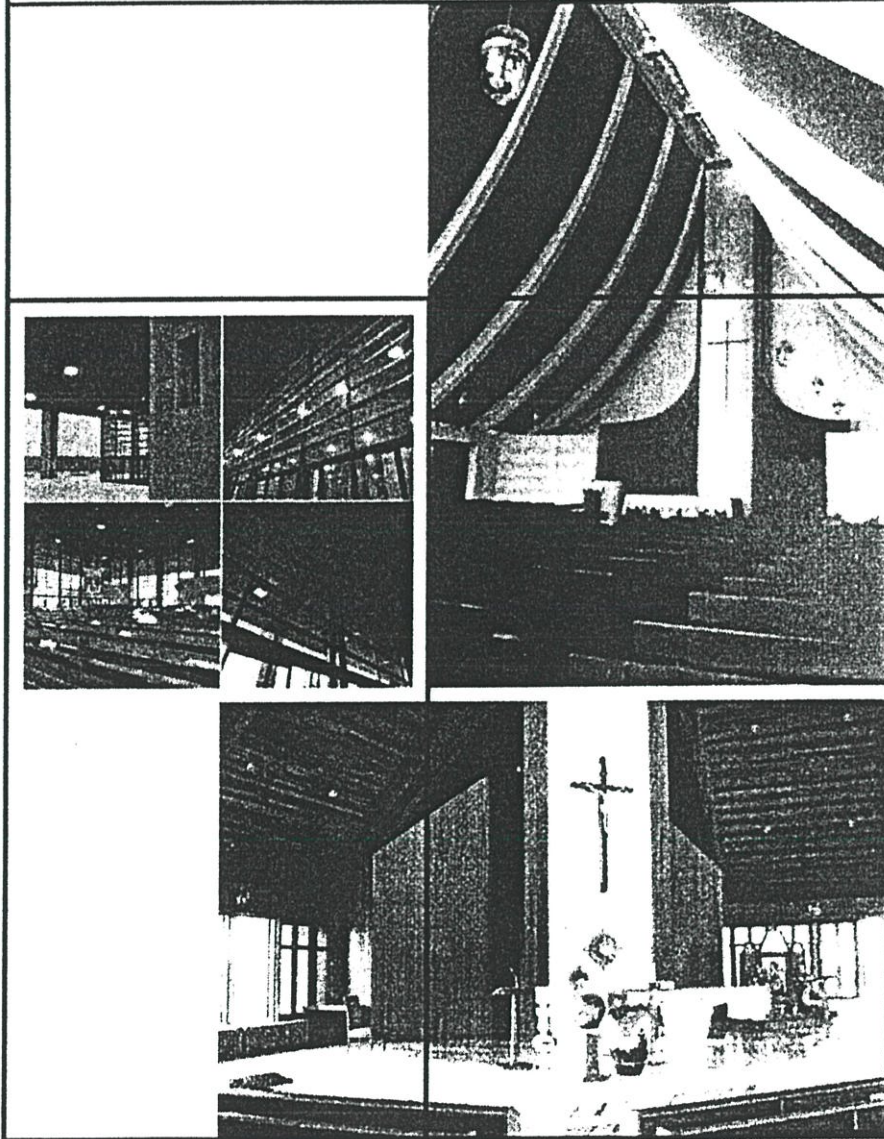

ระบบเสียง

ใช้ระบบเครื่องขยายเสียง
ได้ยินทั่วทั้งอาคาร
ป้องกันเสียงสะท้อน

รูปที่ 5.6 แสดงการระบายอากาศ

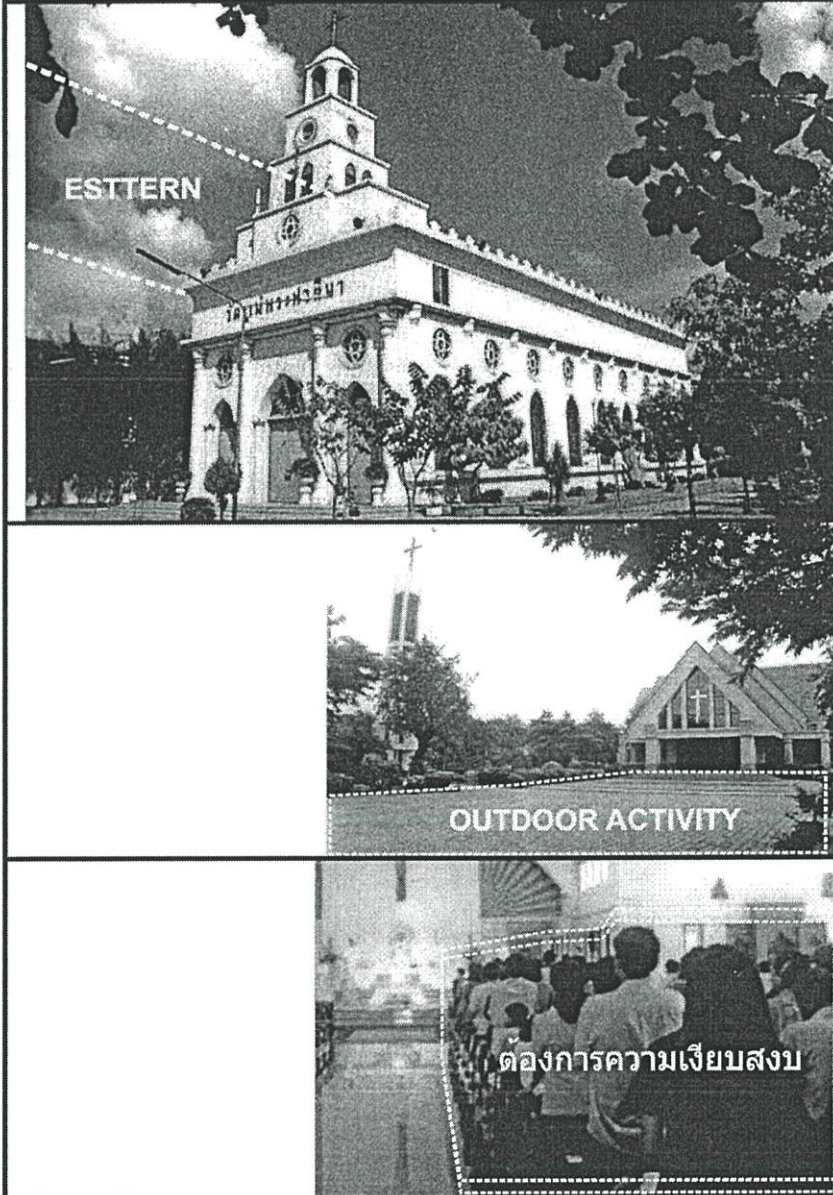
- การตกแต่งภายในโบสถ์
- เน้นความเรียบง่าย ตกแต่งตามศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
 - ประยุกต์ใช้ได้ตามยุคสมัย
 - ตกแต่งด้วย วัสดุที่มีคุณภาพ
 - สะท้อนความเชื่อความศรัทธา

รูปที่ 5.7 แสดงการตกแต่งภายในโบสถ์

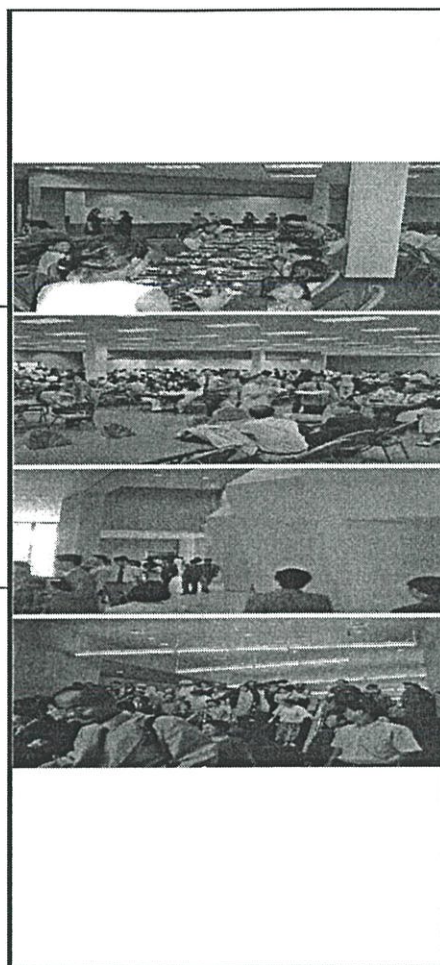
การจัดผังบริเวณที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

- หันหน้าไปทางทิศตะวันออก
- กำหนดพื้นที่ส่วนพิธีกรรมภายในโบสถ์ พิธีกรรมภายนอกโครงการ
- ส่วนพิธีกรรมภายในโบสถ์ต้องการความเงียบสงบ
- ส่วนพิธีกรรมภายนอกโบสถ์ เป็นกึ่งสาธารณะ ใช้เชื่อมกิจกรรมอื่น

รูปที่ 5.8 แสดงการจัดผังบริเวณที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

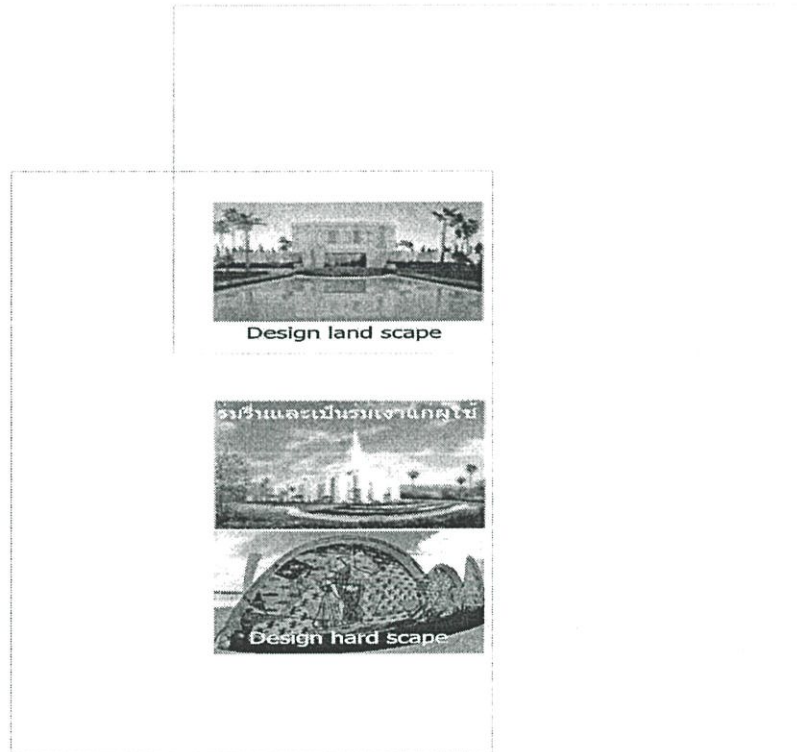
สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ
 - ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก
 - อาคารเอนกประสงค์
 - สำนักงานวัด
 - ศาลาตั้งศพ
 - บ้านพักพระสงฆ์-ซิสเตอร์
 - อื่นๆ ที่ต้องการในปัจจุบัน
 - ห้องน้ำ-ส้วม
 - จุดบริการน้ำดื่ม
 - โทรศัพท์สาธารณะ
 - ถังขยะ
 - บริเวณเก็บฝักของ
 - ที่วางรองเท้า

รูปที่ 5.9 แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก

การจัดภูมิทัศน์

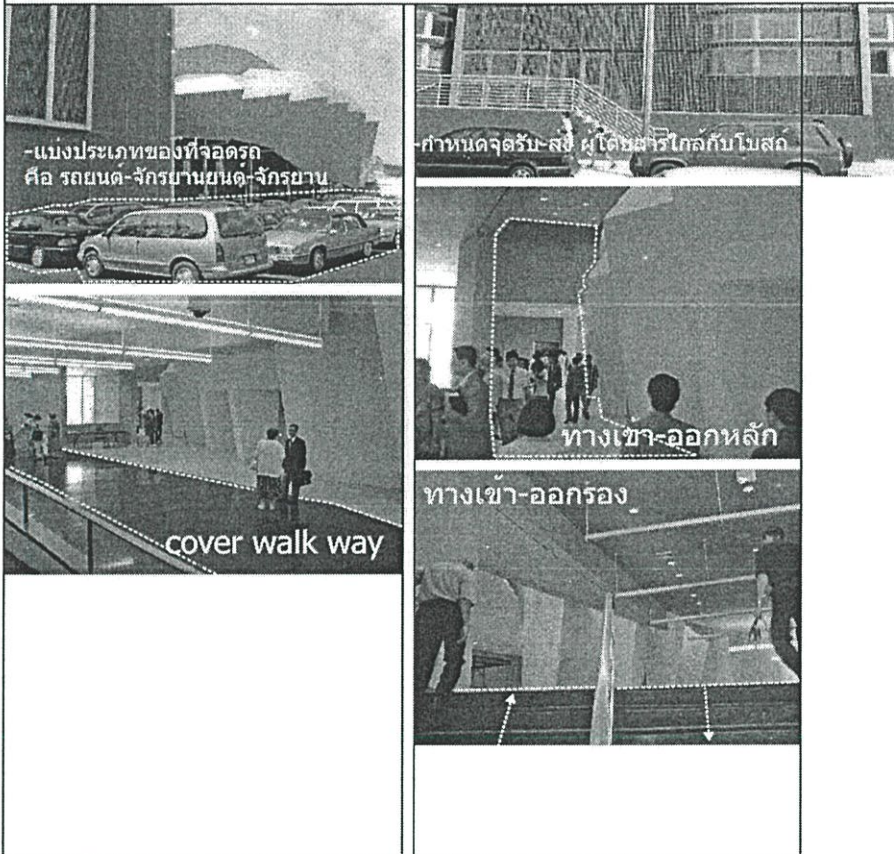
- ป้องกันเสียงจากถนนหลักหน้าโครงการและในโครงการ
โดยการใช้แนวต้นไม้
- ปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อความร่มรื่นและเป็นร่มเงาแก่ผู้ใช้
- Design land scape เพื่อเป็นที่พักผ่อน
- Design hard scape เพื่อเป็นพื้นที่ทำกิจกรรม

รูปที่ 5.10 แสดงการจัดภูมิทัศน์

การถึงและที่จอดรถ

- การเข้าถึงได้ทั้งทางคน และทางรถ โดยมี cover walk way ตลอดทางเดินเพื่อป้องกัน แดด ฝน
- ออกแบบทางเข้า-ออกหลักและทางเข้า-ออกรองเพื่อความสะดวก
- ที่จอดรถตั้งห่างจากบริเวณโบสถ์ เพื่อป้องกันมลภาวะเสียง-ควัน
- กำหนดจุดรับ-ส่ง ผู้โดยสารใกล้กับโบสถ์
- แบ่งประเภทของที่จอดรถ คือ รถยนต์-จักรยานยนต์-จักรยาน
- รถเจ้าหน้าที่-รถทัวร์-รถส่งของ-รถคนพิการ

รูปที่ 5.11 แสดงการถึงและที่จอดรถ

ตารางที่ 5.1 แสดงพื้นที่ขององค์ประกอบต่างๆ ของโบสถ์คาทอลิก

ลำดับ ที่	องค์ประกอบ	อาสนวิหาร อัสสัมชัญ บางรัก (ตร.ม.)	นักบุญยอ เซฟตรอก จันทน์ (ตร.ม.)	แม่พระ ประจักษ์ เมืองลูร์ด หัวตะเข้ (ตร.ม.)	ค่าเฉลี่ย ร้อยละ
1.	อาคารโบสถ์				
1.1	บริเวณพระแท่นบูชา	95	76	79	83.3
1.2	ห้องแต่งตัวพระสงฆ์	42	30	32	35
1.3	ห้องแต่งตัวนักขับร้อง	9	9	12	10
1.4	บริเวณนักขับร้องและนักดนตรี	15	12	20	16
1.5	ซุ้มนักบุญ	25	20	20	22
1.6	ห้องโปรดศีลอภิบาล	3	1.5	3.6	2.7
1.7	ที่นั่งของสัตบุรุษ (400 ที่นั่ง)	400	500	480	460
1.8	วัดน้อย	30	20	20	29
1.9	ห้องเก็บเครื่องภาชนะศักดิ์สิทธิ์	40	40	35	39
1.10	ห้องน้ำ-ส้วม	6	8	4	6
1.11	โถงทางเข้า	72	68	65	67
1.12	หอรบขัง	8	10	4	8
1.13	ระเบียงทางเดินรอบโบสถ์	180	250	200	210
2.	ส่วนสำนักงานวัด				
2.1	ห้องเจ้าอาวาส	32	28	30	30
2.2	ห้องทำงานพระสงฆ์	10	9	9	10
2.3	ห้องประชุม (6 คน)	18	16	16	17
2.4	ห้องทำงานเจ้าหน้าที่	15	16	16	16
2.5	ห้องรับแขก	12	12	12	12
2.6	ห้องเก็บเอกสาร	12	12	12	12
2.7	ห้องน้ำ-ส้วม	6	8	6	7

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	องค์ประกอบ	อาสนวิหาร อัสสัมชัญ บางรัก (ตร.ม.)	นักบุญยอ เซฟตروق จันทร์ (ตร.ม.)	แม่พระ ประจักษ์ เมืองลูร์ด หัวตะเข้ (ตร.ม.)	ค่าเฉลี่ย ร้อยละ
2.8	ห้องทำกิจกรรมกลุ่ม	35	30	35	34
2.9	ห้องพักผ่อน	12	12	12	12
3.	ส่วนที่พัก				
3.1	ส่วนที่พักพระสงฆ์	38	40	35	38
3.2	ส่วนที่พักซิสเตอร์	35	38	30	35
4.	ส่วนบริการ				
4.1	ศาลาเอนกประสงฆ์	148	160	140	150
4.2	ลานกิจกรรม	520	480	625	542
4.3	ที่จอดรถสัตบุรุษ	280	420	460	387
4.4	ที่จอดรถพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่	70	84	112	89
4.5	สวนพักผ่อน	70	130	500	234

ตารางที่ 5.2 แสดงรายละเอียดการใช้พื้นที่ขององค์ประกอบต่างๆ ของโบสถ์คาทอลิก

ลำดับ	องค์ประกอบ	พื้นที่ ต่อหน่วย	จำนวน	พื้นที่รวม	อ้างอิง
1.	อาคารโบสถ์				
1.1	บริเวณพระแท่นบูชา	84	1	84	A, B
1.2	ที่นั่งสัตบุรุษ	1.2	400	480	A
1.3	ห้องแต่งตัวพระสงฆ์	35	1	35	A
1.4	ห้องแต่งตัวนักขับร้อง	10	1	10	A
1.5	บริเวณนักขับร้องและนักดนตรี	16	1	16	A, B
1.6	ซุ้มนักบุญ	22	1	22	B
1.7	ห้องโปรดศีลอภิบาล	2.7	4	9.6	A, B
1.8	วัดน้อย	24	1	24	A
1.9	ห้องเก็บเครื่องภาชนะศักดิ์สิทธิ์	40	1	40	B

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ลำดับ	องค์ประกอบ	พื้นที่ ต่อหน่วย	จำนวน	พื้นที่รวม	อ้างอิง
1.10	ห้องน้ำ-ส้วม	6	1	6	B
1.11	โถงทางเข้า	70	1	70	B
1.12	หอรบขัง	8	1	8	A
1.13	ระเบียงทางเดินรอบโบสถ์	250	1	250	B
2.	ส่วนสำนักงานวัด				
2.1	ห้องเจ้าอาวาส	30	1	30	A
2.2	ห้องทำงานพระสงฆ์	10	1	10	A
2.3	ห้องประชุม	17	1	17	A
2.4	ห้องทำงานเจ้าหน้าที่	16	1	16	A
2.5	ห้องรับแขก	12	1	12	A
2.6	ห้องเก็บเอกสาร	12	1	12	A
2.6	ส้วม	3	10	30	A, B
2.7	ห้องทำกิจกรรมกลุ่ม	35	1	35	A, B
2.8	ห้องพักพนักงาน	12	1	12	A
3.	ส่วนที่พัก				
3.1	ส่วนที่พักพระสงฆ์เจ้าอาวาส	40	1	40	A, B
3.2	ส่วนที่พักพระสงฆ์	35	2	70	A
3.3	ส่วนที่พักซิสเตอร์	35	2	70	A
4.	ส่วนบริการ				
4.1	ศาลาเอนกประสงค์	150	1	150	A
4.2	ลานกิจกรรม	550	1	550	B
4.3	ที่จอดรถยนต์สี่ตบुरुษ	13.75	40	550	B
4.4	ที่จอดรถโดยสาร	28.75	3	86.25	B
4.5	ที่จอดรถยนต์พระสงฆ์และเจ้าหน้าที่	13.75	5	125	B
4.6	ที่จอดรถจักรยานยนต์	2	60	66	B
4.7	สวนพักผ่อน	240	1	240	A, B

A = หาค่าเฉลี่ยจากการสำรวจโบสถ์ 3 แห่ง

B = พิจารณาจากการวิเคราะห์

การเลือกที่ตั้งโครงการ (Site Selection)

การปลูกอาคารประเภทศาสนสถาน ในเขตกรุงเทพมหานครนั้นมิได้มีข้อกำหนดในการห้ามปลูกสร้างแต่อย่างไร แต่มีกฎข้อบังคับว่า บริเวณที่จะทำการปลูกสร้างจะต้องห่างจากแนวแม่น้ำ ลำคลอง อย่างน้อยที่สุด 3 เมตร¹ ดังนั้นในการเลือกพิจารณาที่ตั้งของโครงการ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร บริเวณย่านชานเมืองฝั่งตะวันออกคือ เขตบางเขน เนื่องจากปัจจุบันบริเวณย่านนี้มีโบสถ์คาทอลิกเพียงแห่งเดียวคือ โบสถ์อัครทูตดาไมคาเอล สะพานใหม่² และได้ทำการวิเคราะห์พื้นที่เพื่อหาศักยภาพ ที่มีความเหมาะสมต่อโครงการ โดยกำหนดปัจจัยที่สำคัญประกอบการพิจารณา และแบ่งค่าการให้คะแนน ดังนี้

1. ความสะดวกในการเข้าถึง (Accessibility) แบ่งการให้คะแนนดังนี้

พื้นที่อยู่ในซอย การจราจรเบาบาง เข้า-ออกสะดวก	= 3
พื้นที่อยู่ติดถนนสายรอง การจราจรค่อนข้างคับคั่งเวลา เข้า-ออกสะดวก	= 2
พื้นที่อยู่ติดถนนสายหลัก การจราจรหนาแน่น เข้า-ออกลำบาก	= 1
2. ลักษณะการใช้ที่ดิน แบ่งการให้คะแนนดังนี้

ที่พักอาศัย	= 3
ที่พักอาศัย , พาณิชยกรรม	= 2
ที่พักอาศัย , อุตสาหกรรม	= 1
3. สภาพแวดล้อมและมลภาวะ แบ่งการให้คะแนนดังนี้

มีอาคารพักอาศัยเบาบาง การจราจรเบาบาง ไม่มีมลภาวะต่างๆ รบกวน	= 2
มีอาคารพักอาศัยหนาแน่น มีการจราจรคับคั่ง มีมลภาวะทางเสียง ฝุ่นควัน	= 1
4. ระบบสาธารณูปโภค แบ่งการให้คะแนนดังนี้

มีการติดตั้งระบบสาธารณูปโภคครบถ้วนสมบูรณ์	= 2
ขาดการติดตั้งระบบสาธารณูปโภคบางประเภท	= 1
5. พื้นที่น้ำท่วม แบ่งการให้คะแนนดังนี้

บริเวณที่ไม่มีปัญหาน้ำท่วม	= 3
บริเวณที่มีน้ำท่วมเมื่อฝนตก	= 2
บริเวณที่มีน้ำท่วมขัง	= 1

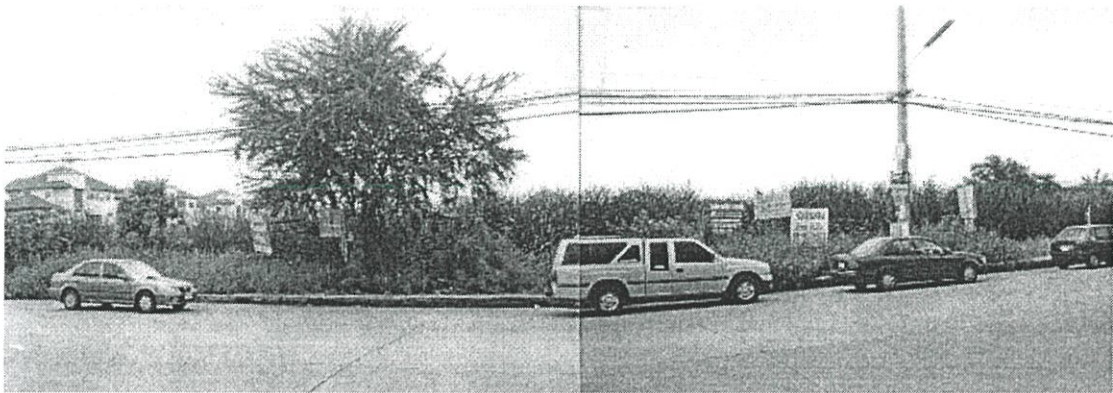
6. ขนาด-รูปร่างของที่ดิน แบ่งการให้คะแนนดังนี้
- มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านแคบติดถนนใหญ่ = 3
 - มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส = 2
 - มีลักษณะเป็นรูปทรงอื่นๆ = 1
7. หน้าที่ดินหันไปทางทิศตะวันออก แบ่งการให้คะแนนดังนี้
- หน้าที่ดินอยู่ทางทิศตะวันออก = 3
 - หน้าที่ดินอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้หรือตะวันออกเฉียงเหนือ = 2
 - หน้าที่ดินไม่หันหรือใกล้เคียงทางทิศตะวันออก = 1
8. กรรมสิทธิ์ในที่ดินแบ่งการให้คะแนนดังนี้
- เป็นที่ดินในกรรมสิทธิ์ของบุคคลทั่วไป = 2
 - เป็นที่ดินในกรรมสิทธิ์ของหน่วยงานราชการต่างๆ = 1

ตัวเลือกที่ตั้งโครงการ

ตัวเลือกที่ตั้งโครงการประกอบด้วยพื้นที่ 3 บริเวณ ตามแผนภาพแสดงตำแหน่งในแผนที่โดยบริเวณทั้ง 3 แห่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ย่านบางเจเน-ย่านรามอินทรา

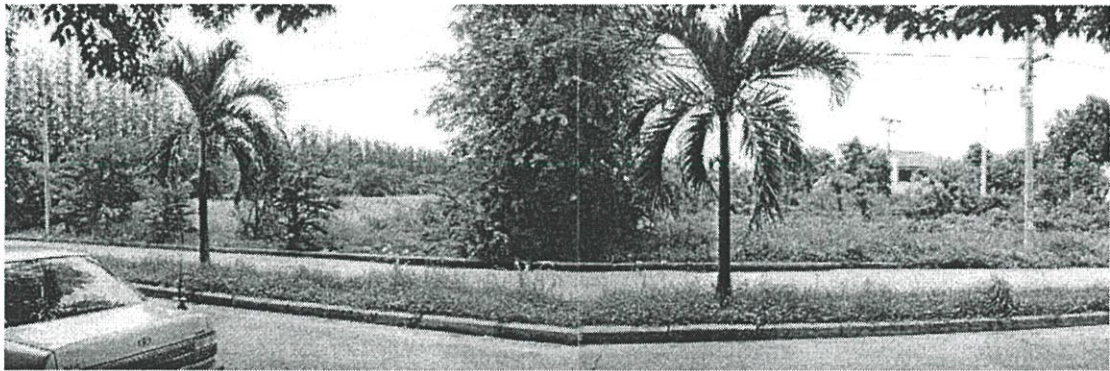
รูปที่ 5.12 แสดงsite 1 ซอยสุขุมวิท 1

รูปที่ 5.13 แสดงทัศนียภาพด้านหน้าโครงการ

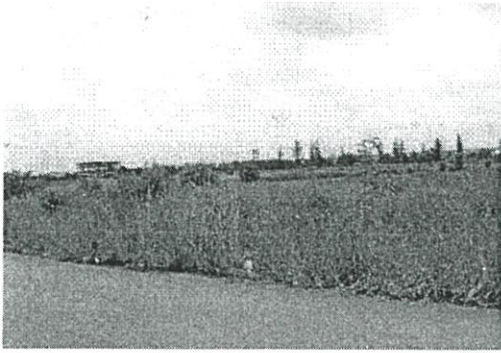
รูปที่ 5.14 แสดงsite 2 ซอยสุขาภิบาล 5

รูปที่ 5.15 แสดงทัศนียภาพด้านหน้าโครงการ

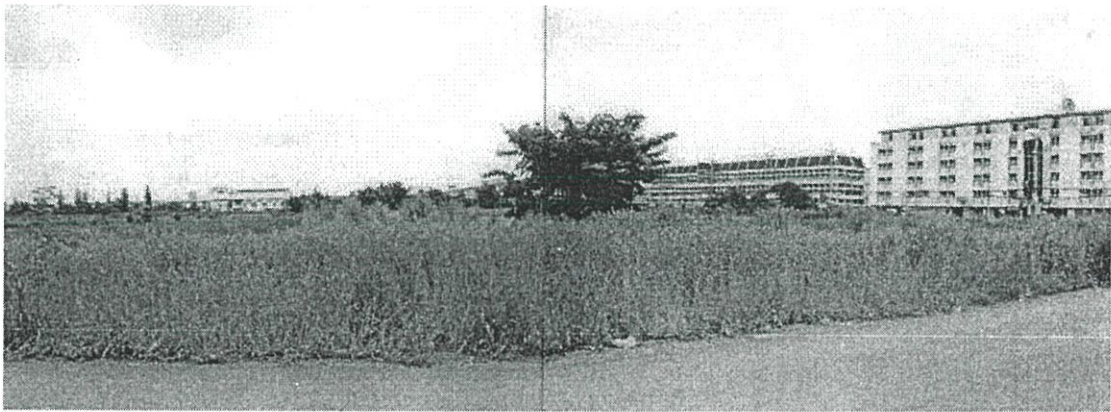
รูปที่ 5.16 แสดง site 3 ซอยศรีวิไล

รูปที่ 5.17 แสดงพื้นที่โล่งด้านทิศตะวันออก

รูปที่ 5.18 แสดงสภาพการเข้าถึงโครงการ

รูปที่ 5.19 แสดงทัศนียภาพด้านหน้าโครงการ

สรุปการเลือกที่ตั้งโครงการ

ในการสรุปการเลือกที่ตั้งโครงการ ที่เหมาะสมจากสามบริเวณจะใช้การให้ค่าคะแนนจากปัจจัยสำคัญ 8 ประการข้างต้น โดยกำหนดค่าถ่วงน้ำหนัก (Weighting) ค่าถ่วงน้ำหนักที่ให้ได้จาก การลำดับความสำคัญของปัจจัยดังนี้

1. ความสะดวกในการเข้าถึง (Accessibility)	3
2. ลักษณะการใช้ที่ดิน	3
3. สภาพแวดล้อมและมลภาวะ	2
4. ระบบสาธารณูปโภค	2
5. พื้นที่น้ำท่วม	3
6. ขนาด-รูปร่างของที่ดิน	3
7. หน้าที่ดินหันไปทางทิศตะวันออก	3
8. กรรมสิทธิ์ในที่ดิน	2

เชิงอรรถ

1. ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ.2542
2. ทำเนียบโบสถ์คาทอลิก

ตารางที่ 5.3 แสดงการเลือกที่ตั้งโครงการ

FACTOR	ตัวเลือกที่ตั้งโครงการ						Weighting
	SITE- 1		SITE - 2		SITE - 3		
1. ความสะดวกในการเข้าถึง	3	6	3	9	3	9	3
2. ลักษณะการใช้ที่ดิน	2	6	2	5	3	9	3
3. สภาพแวดล้อมและมลภาวะ	2	4	2	4	2	4	2
4. ระบบสาธารณูปโภค	2	4	2	4	2	4	2
5. พื้นที่น้ำท่วม	2	6	2	6	3	9	3
6. ขนาด-รูปร่างของที่ดิน	1	3	3	9	3	9	3
7. หน้าที่ดินหันไปทางทิศตะวันออก	1	3	2	6	3	9	3
8. กรรมสิทธิ์ในที่ดิน	2	4	1	2	2	4	2
รวม	36		46		57		

สรุป เลือกที่ตั้งโครงการใน SITE-3 ที่ดินริมถนนในซอยศรีวิไล ที่สามารถเชื่อมต่อไปยังถนนวัดลาดปลาเค้า และถนนแยกเกษตร-นวมินทร์ ได้คะแนนสูงสุดมาเป็นที่ตั้งโครงการ

ลักษณะสภาพที่ตั้งโครงการ

พื้นที่ตั้งโครงการอยู่ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ถนน รามอินทรา อยู่ติดถนนซอยศรีวิไล (กว้าง 12 เมตร) ระยะจากปากทางเข้าไปในซอยถึงที่ตั้งโครงการประมาณ 300 เมตร ลักษณะของที่ดินเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยด้านกว้างติดถนนขนาด 140 เมตร และด้านยาวลึก 300 เมตร โดยมีพื้นที่ 42,000 ตารางเมตร

ทิศเหนือ ติดกับที่พักอาศัย หมู่บ้านพร้อมสุข ประมาณ 20 หลังคาเรือน

ทิศใต้ พื้นที่โล่ง วัชพืชปกคลุม

ทิศตะวันออก ติดกับถนนซอยหน้าโครงการ กว้าง 12 เมตร

ทิศตะวันตก ติดพื้นที่โล่ง และบ้านพักอาศัยเบาบาง

ลักษณะสภาพที่ดิน

เป็นที่ดินพื้นที่รกร้างว่างเปล่าไม่ได้ใช้ทำประโยชน์ มีวัชพืชปกคลุม มีแนวเสาไฟฟ้า 3 เฟด 4 สาย อยู่ด้านหน้าของโครงการ มีแนวท่อระบายน้ำผ่านหน้าโครงการบริเวณถนน

ขนาดรูปร่างของที่ดิน

ขนาดพื้นที่ดินเหมาะสมกับสภาพโครงการที่ต้องการขยายในส่วนของโรงเรียนในอนาคต รูปร่างของที่ดินมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า วางตามแนวของการขึ้น ลง ดวงอาทิตย์เหมาะกับความเชื่อทางคริสตศาสนา

สภาพที่ตั้ง

ตั้งอยู่ในย่านชุมชนที่พักอาศัย การจราจรเบาบางไม่คับคั่งมากจนเกินไป บรรยากาศในการใช้โครงการจึงมีความสงบ และเหมาะแก่การเข้าไปประกอบพิธีกรรม และด้านหน้าโครงการหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ซึ่งเหมาะสมตามความเชื่อทางคริสตศาสนา

การเข้าถึงโครงการ

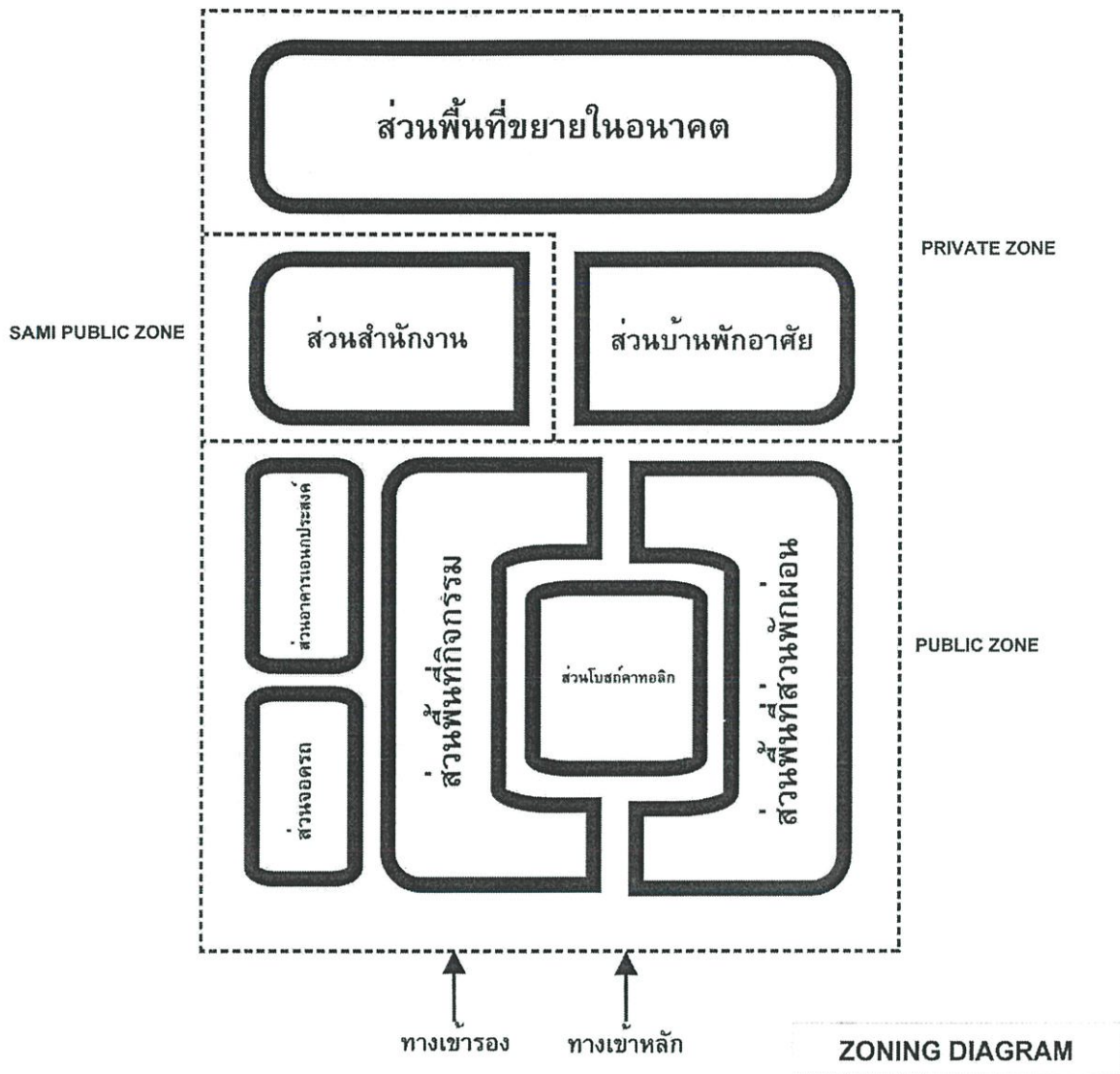
สามารถเข้าถึงโครงการได้หลายสายจากถนนรามอินทรา ซึ่งวิ่งผ่านหน้าทางเข้าโครงการ เชื่อมต่อมาจากพหลโยธิน ถนนแยกเกษตร-นวมินทร์ ถนนโยธินพัฒนา และถนนสุขาภิบาล 5 ซึ่งอยู่ใกล้บริเวณที่ตั้งโครงการ จากปากทางถนนรามอินทราเข้ามาประมาณ 300 เมตร เรียกว่า ซอยศรีวิไล ซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปถนนแยกเกษตร-นวมินทร์ได้ ซึ่งเป็นถนนที่ใช้ภายในชุมชนที่พักอาศัยบริเวณนี้

สาธารณูปโภค

มีระบบสาธารณูปโภค น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ เข้าถึงบริเวณโครงการครบ เนื่องจากเป็นพื้นที่ของเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

รูปที่ 5.20 แสดงการวิเคราะห์พื้นที่ตั้งของโครงการ

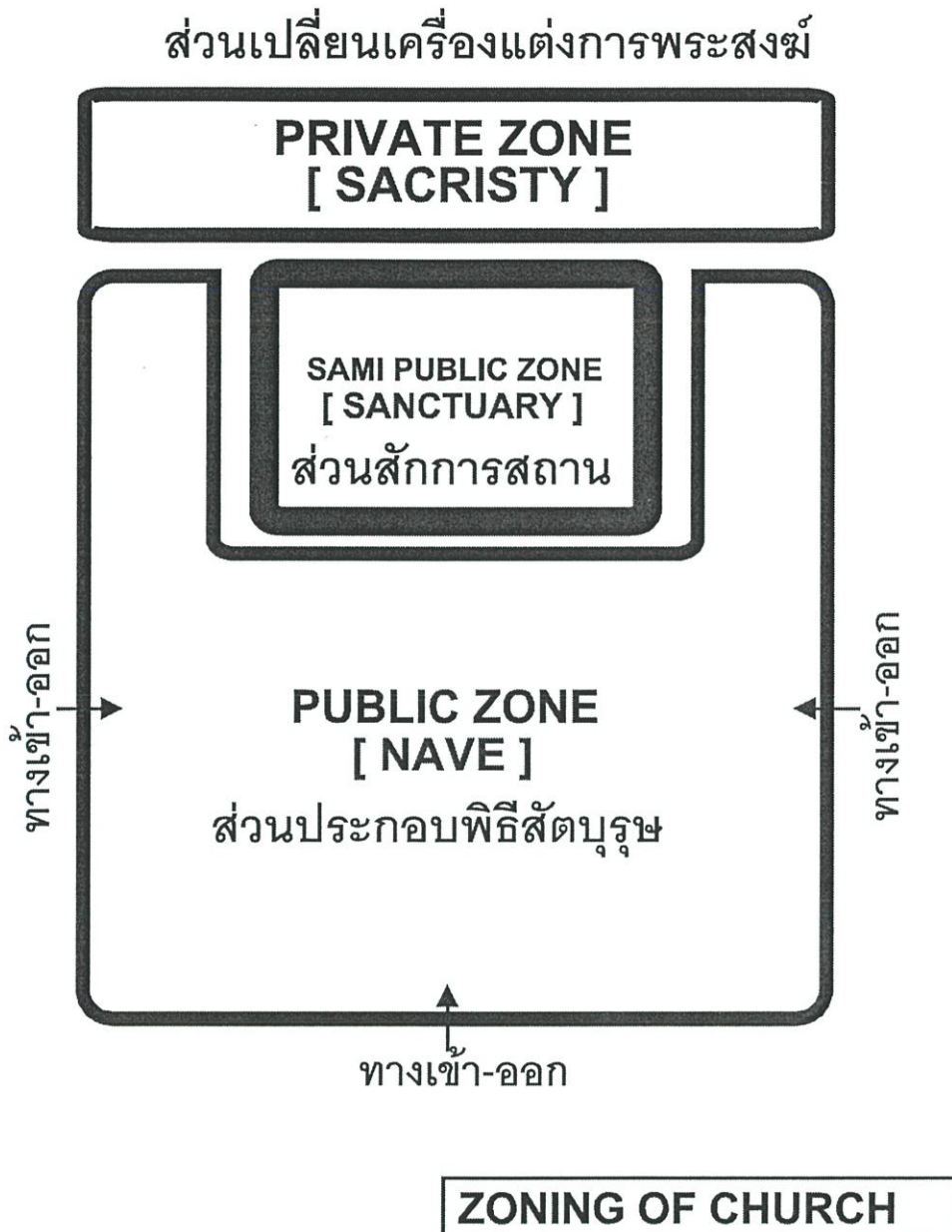

-กลุ่มพื้นที่กิจกรรมและพื้นที่สวนพักผ่อนเป็นส่วนปิดล้อม

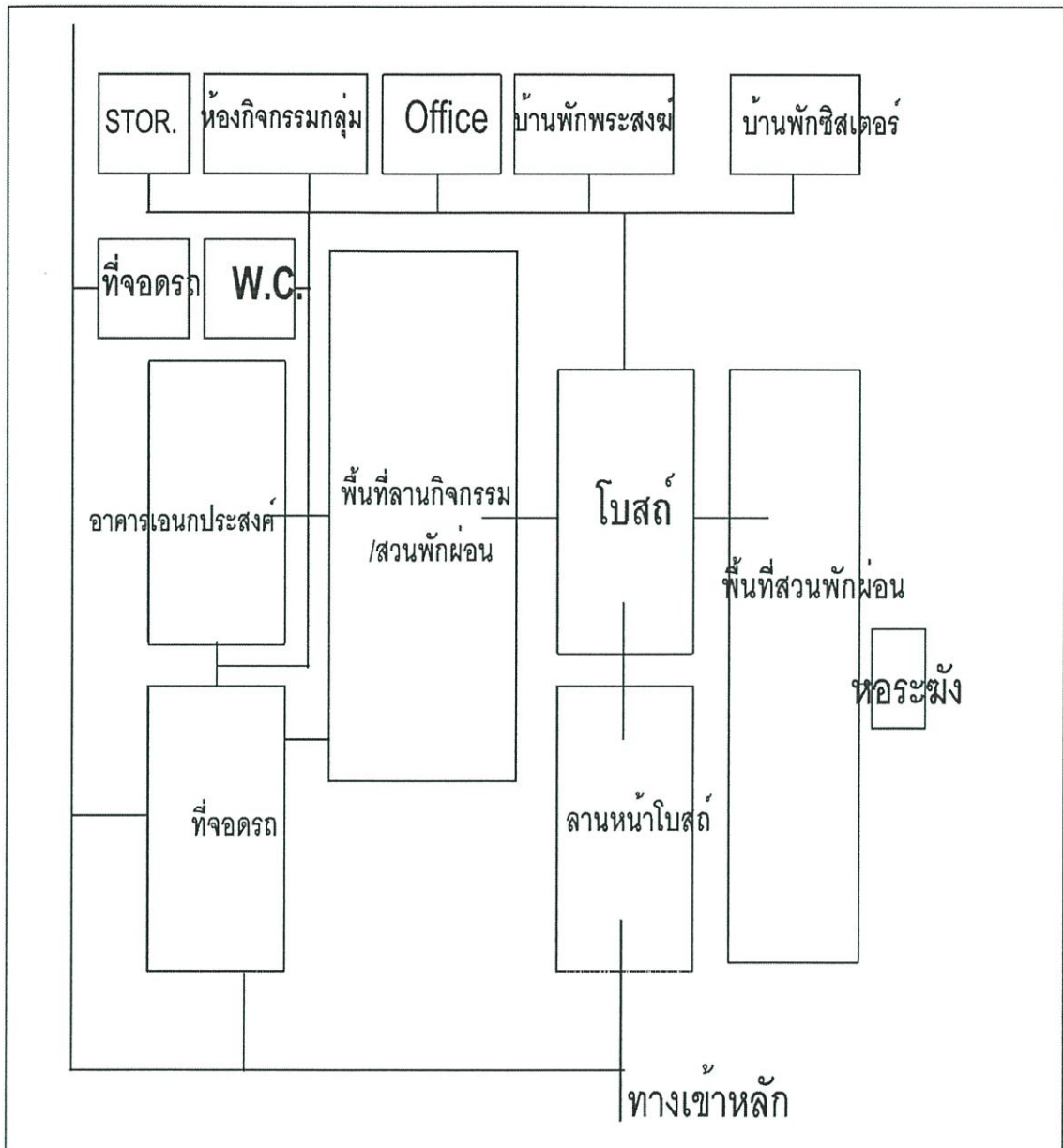
-ใช้ส่วนทำกิจกรรมและสวนเป็นตัวเชื่อมส่วนอื่น ๆ (ปรับความรู้สึก)

-ส่วนจอดรถห่างจากโบสถ์

รูปที่ 5.21 แสดง zoning diagram

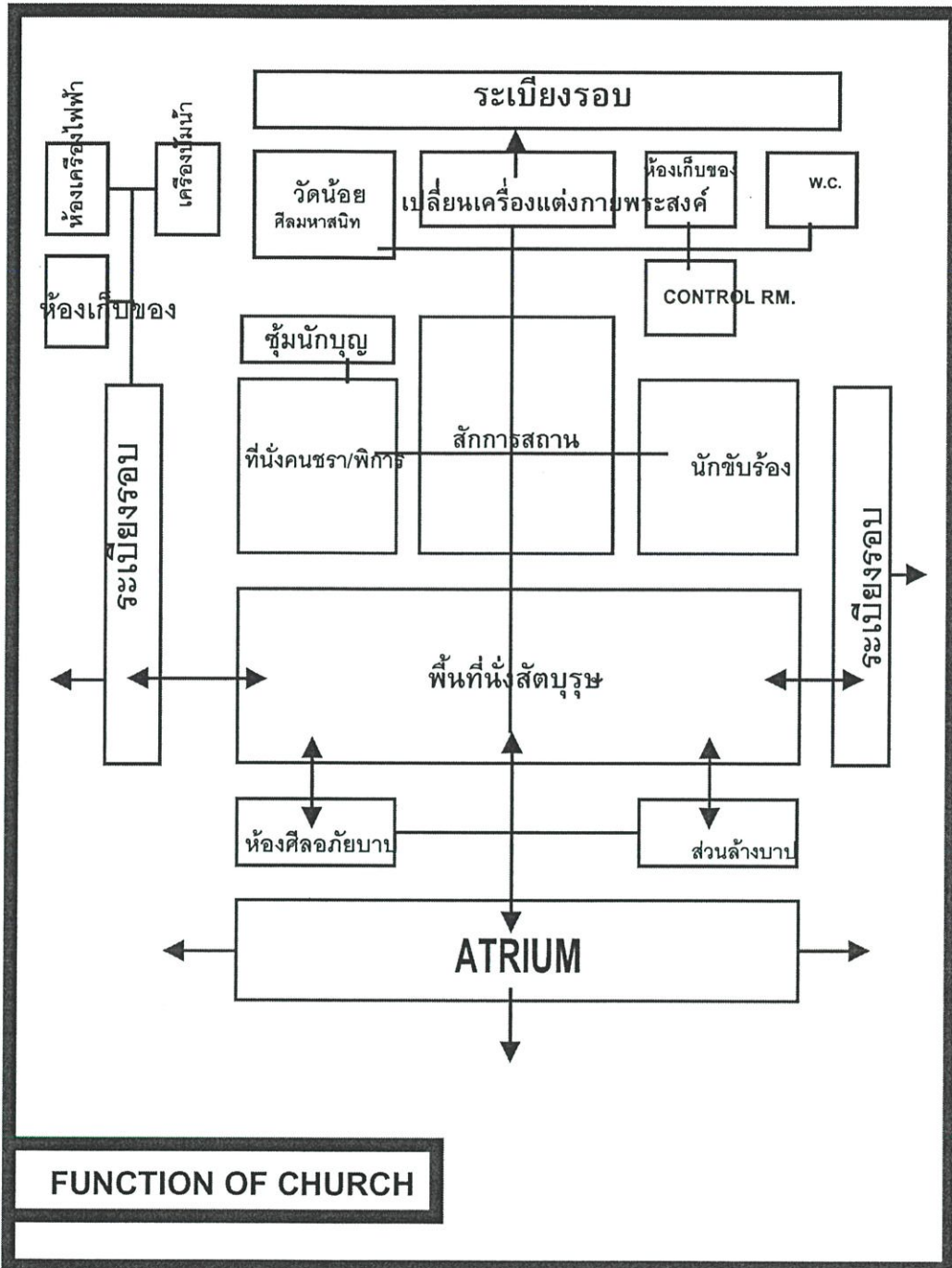

รูปที่ 5.22 แสดง zoning of church

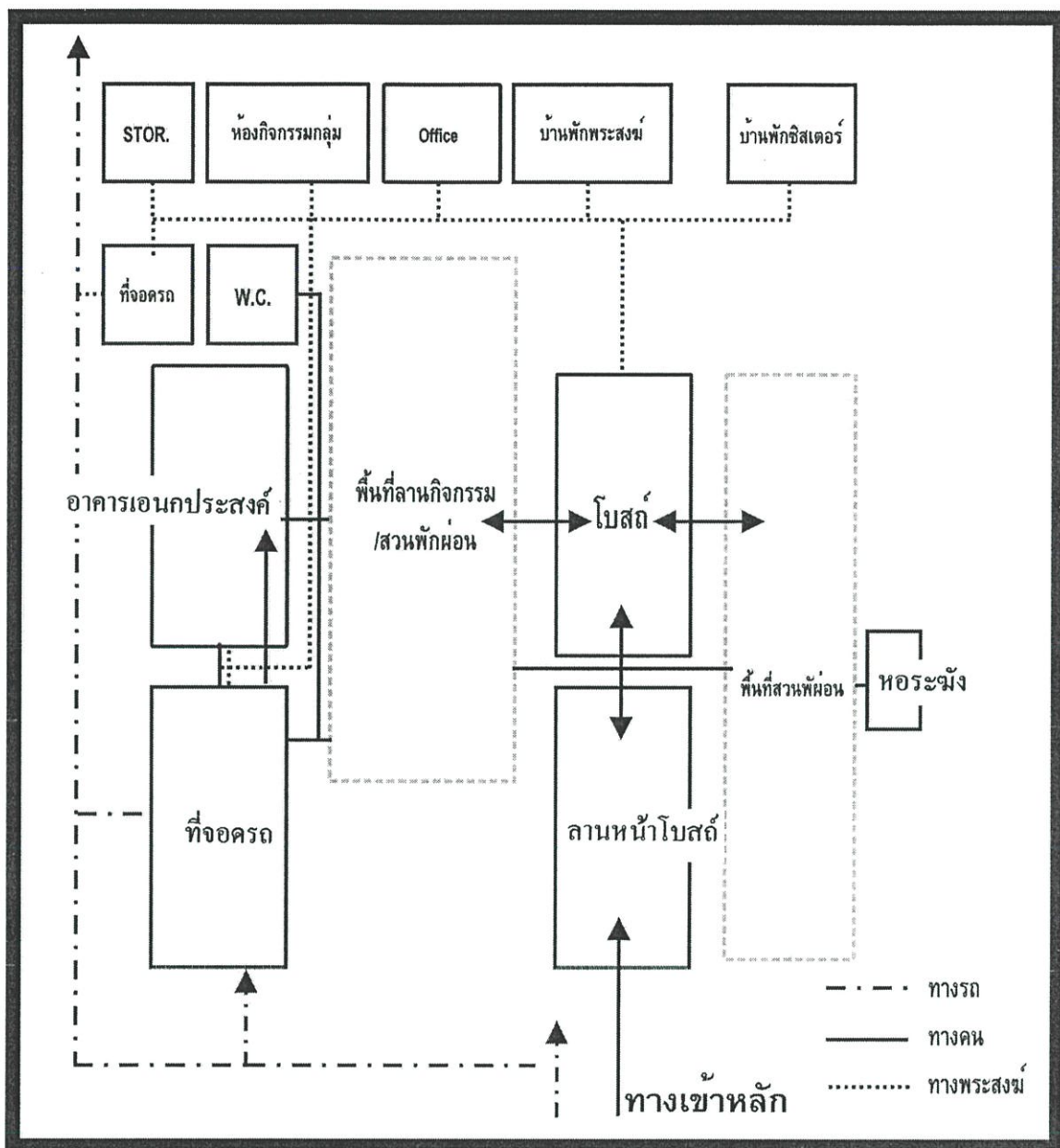

FUNCTION DIAGRAM

รูปที่ 5.23 แสดง function diagram

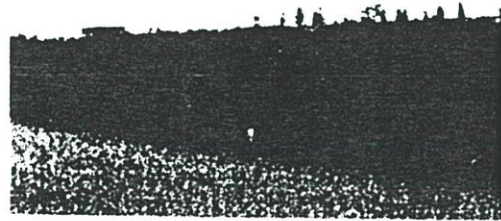
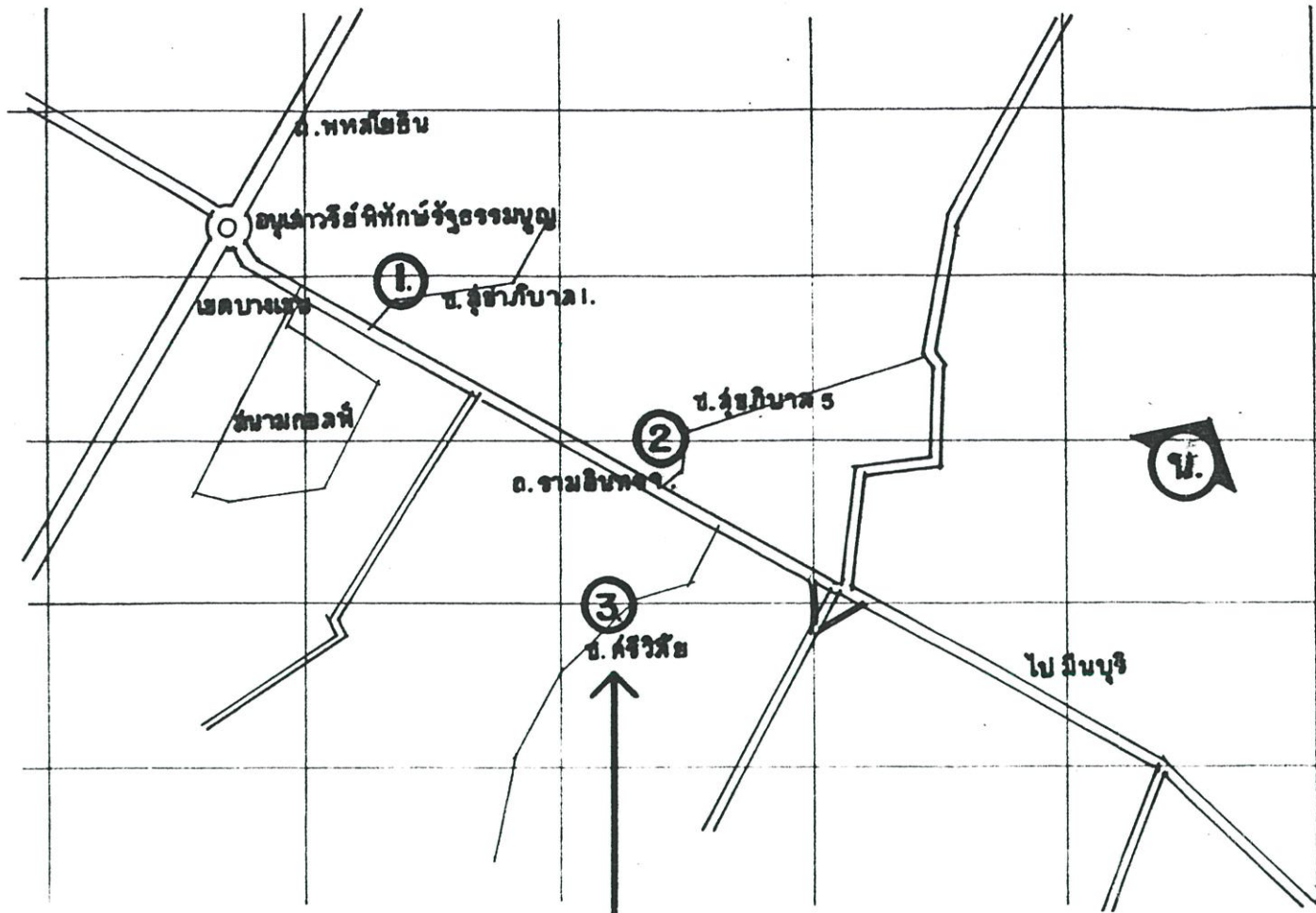

รูปที่ 5.24 แสดง function of church

CIRCULATION DIAGRAM

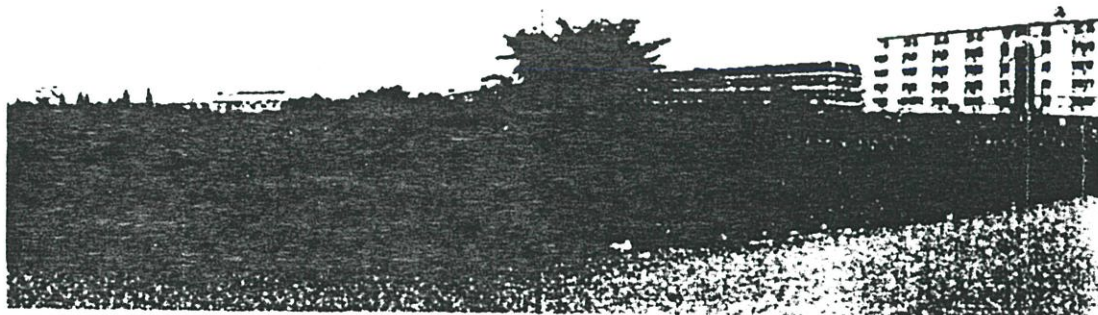
รูปที่ 5.25 แสดง circulation diagram

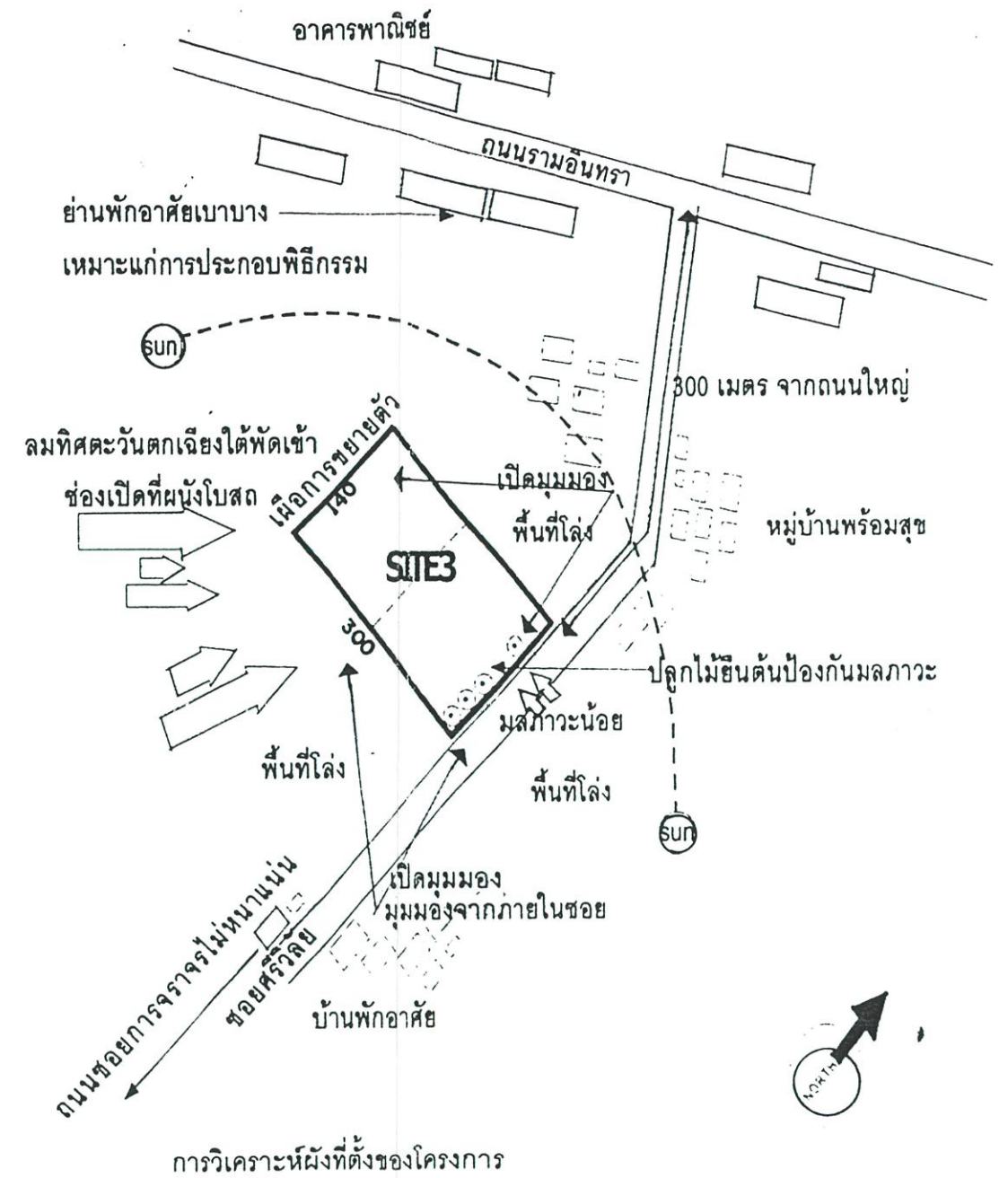
รูปที่ 5.17 แสดงพื้นที่โล่งด้านทิศตะวันออก

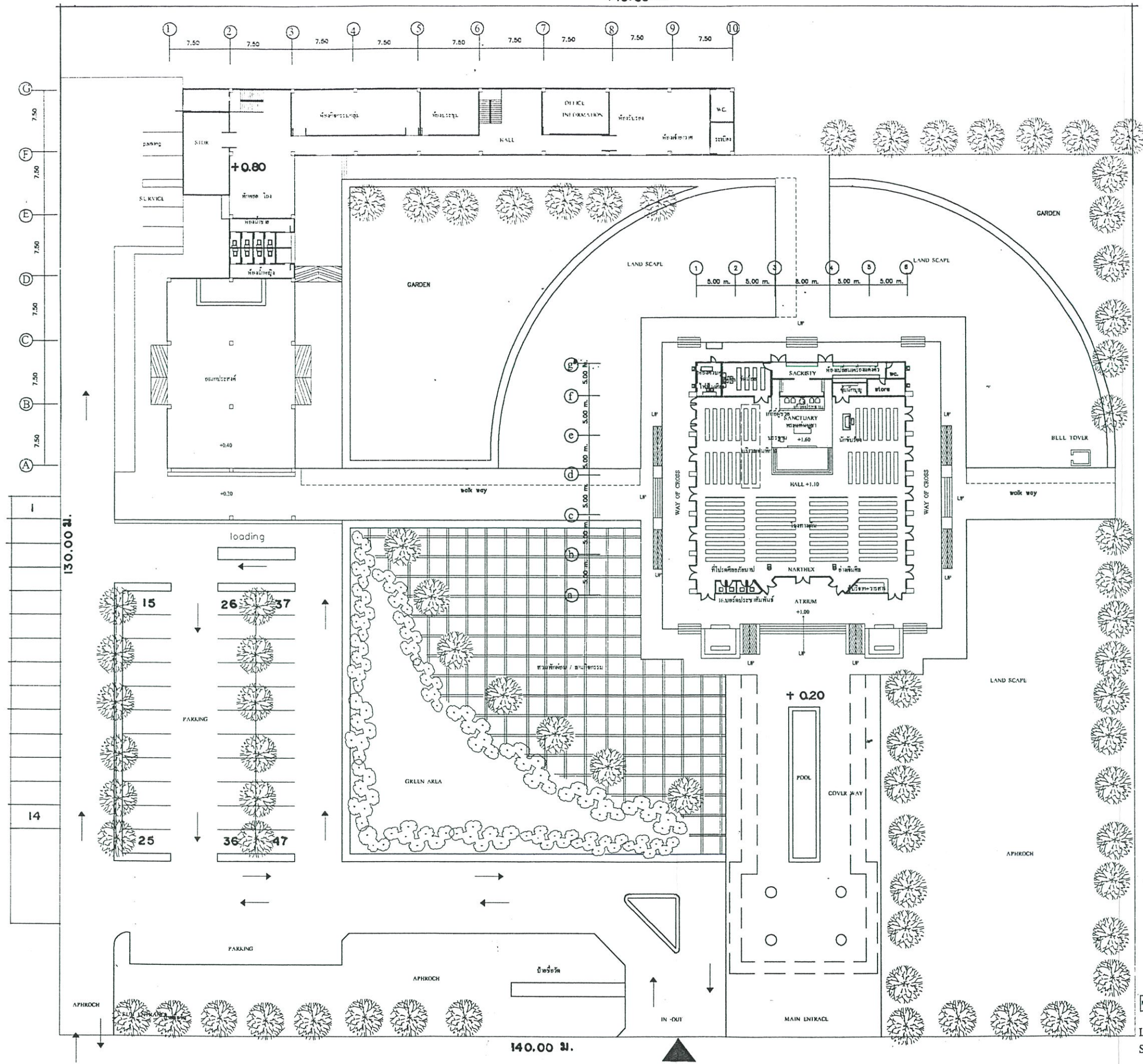
รูปที่ 5.18 แสดงสภาพการเข้าถึงโครงการ

แสดงทัศนียภาพด้านหน้าโครงการ

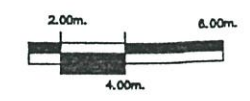
140.00 M.

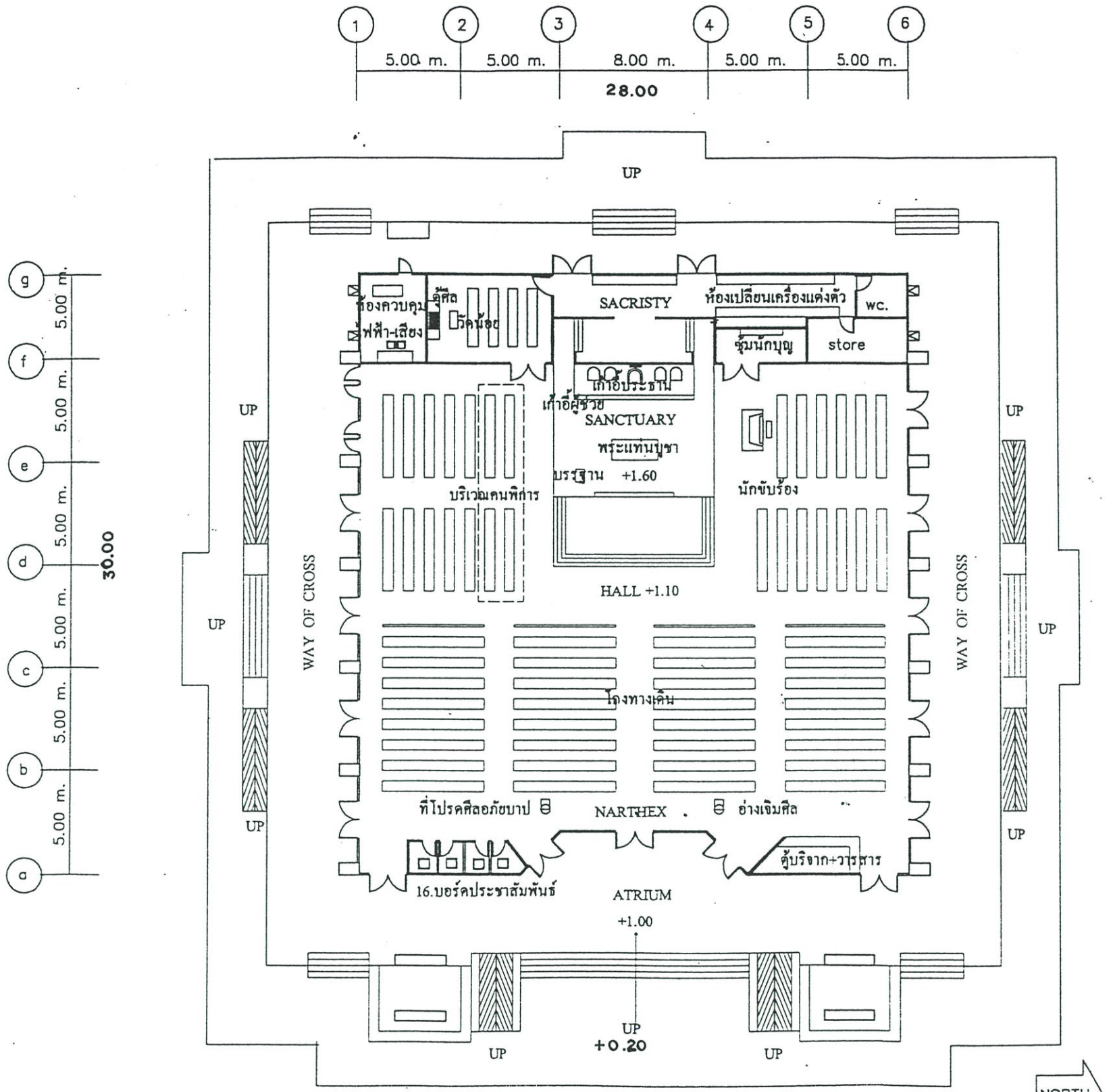
130.00 M.

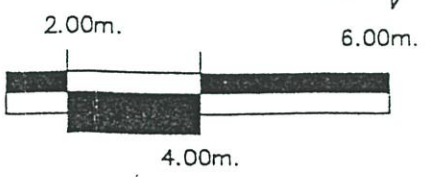
LAY OUT PLAN
Scale 1:500

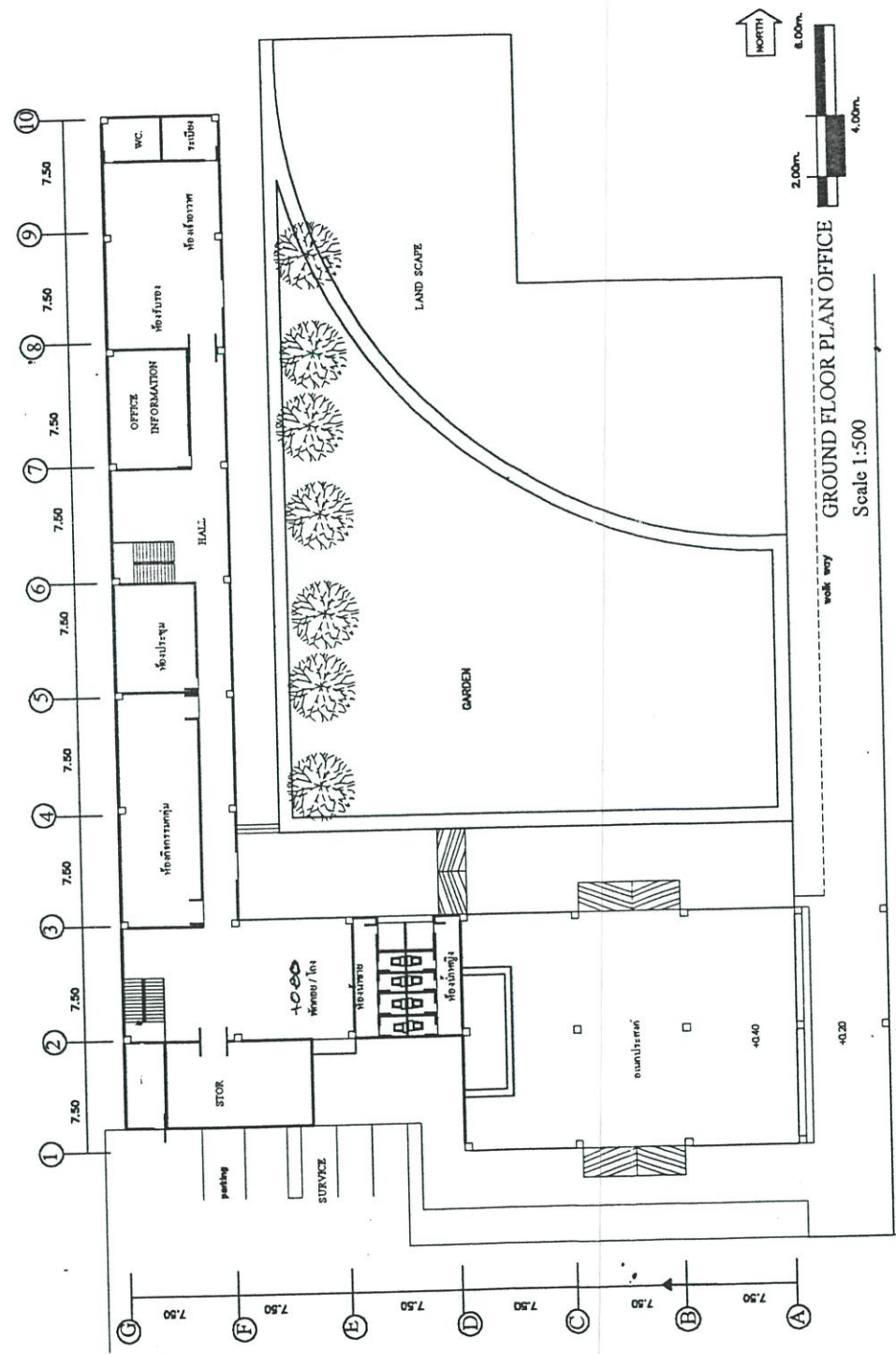
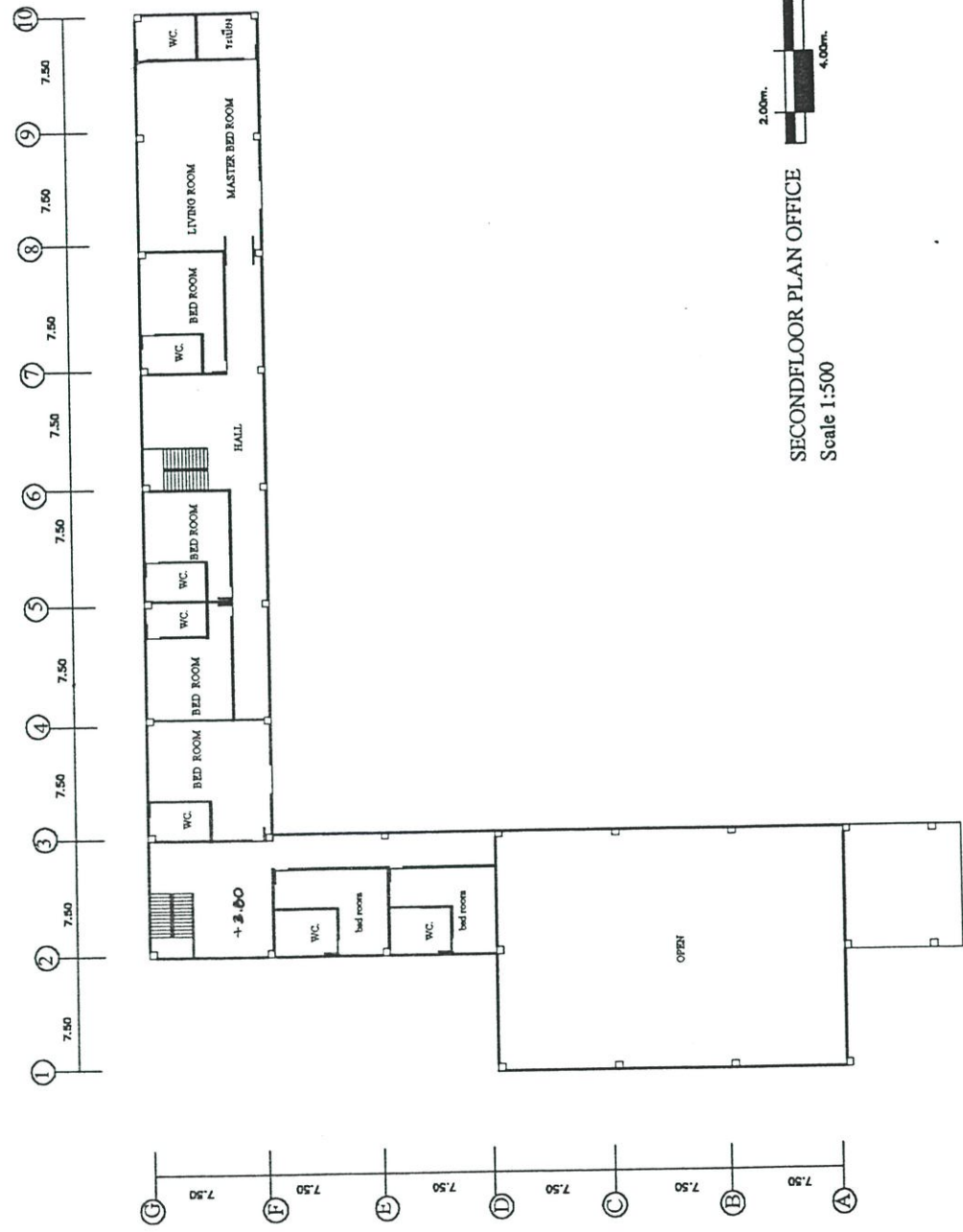

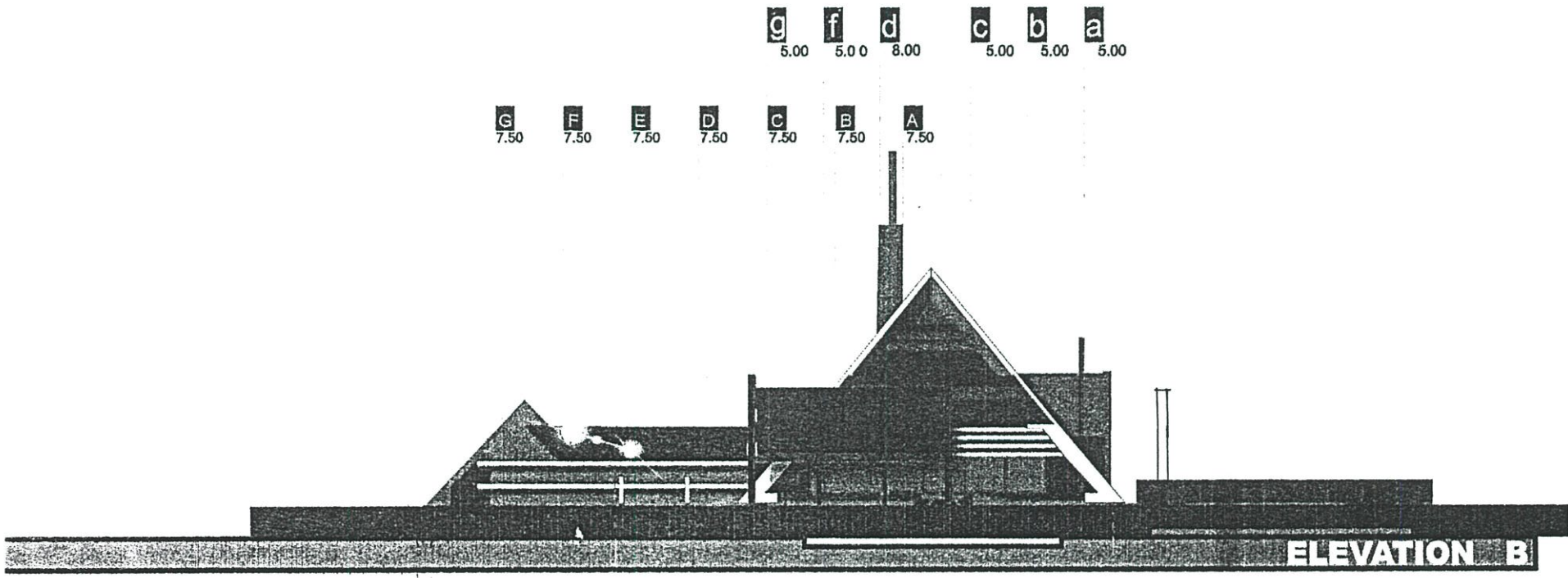
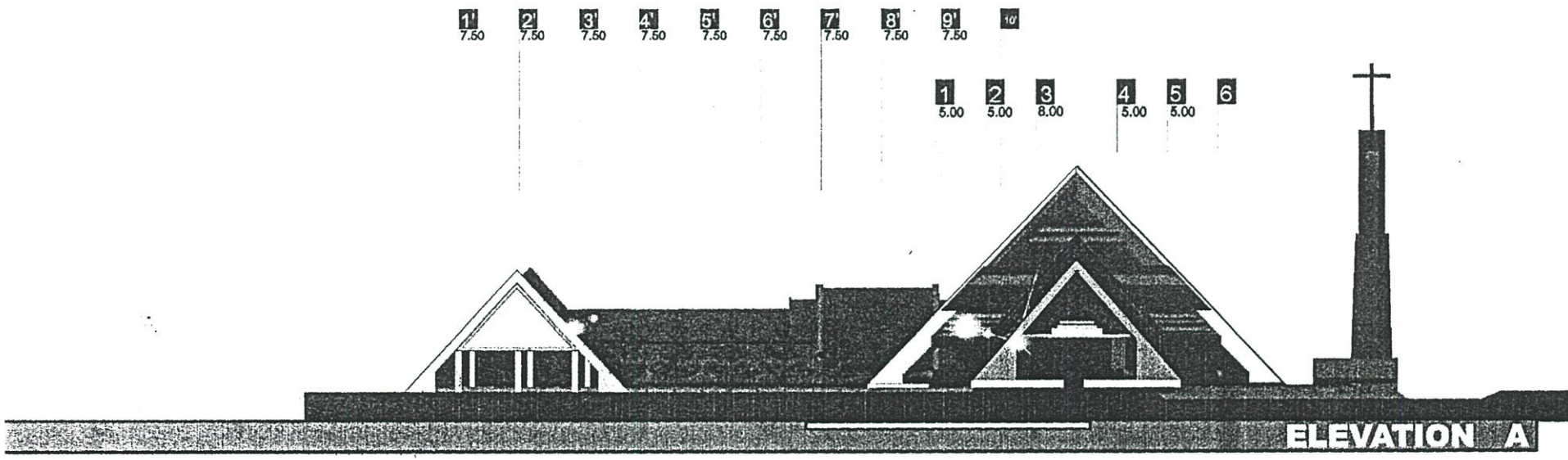
140.00 M.

แบบแปลนขยายผังพื้นโบสถ์ Scale 1:250

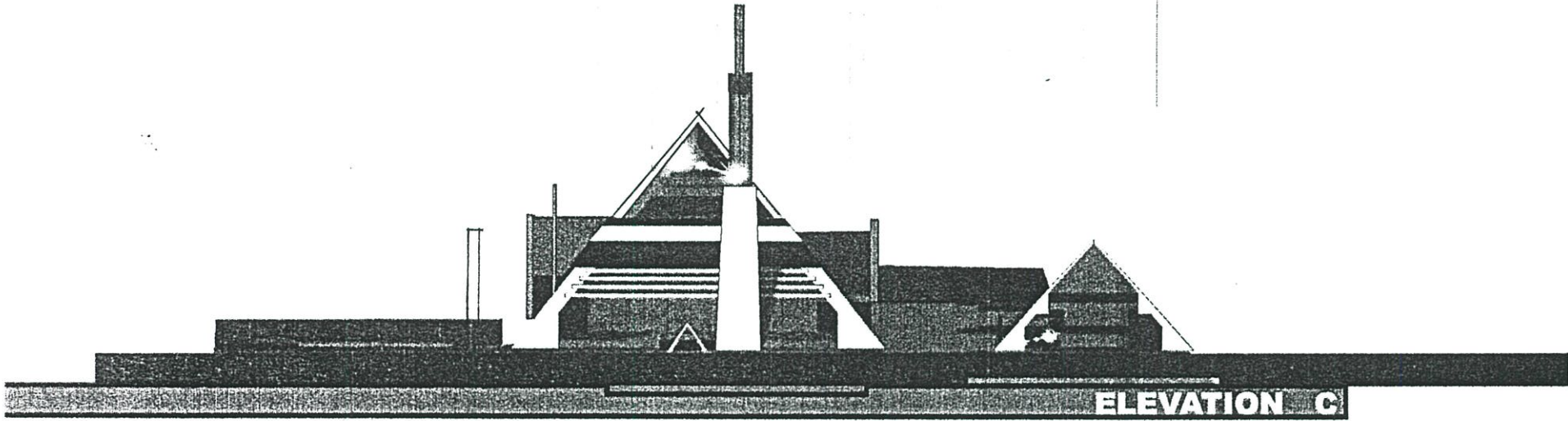

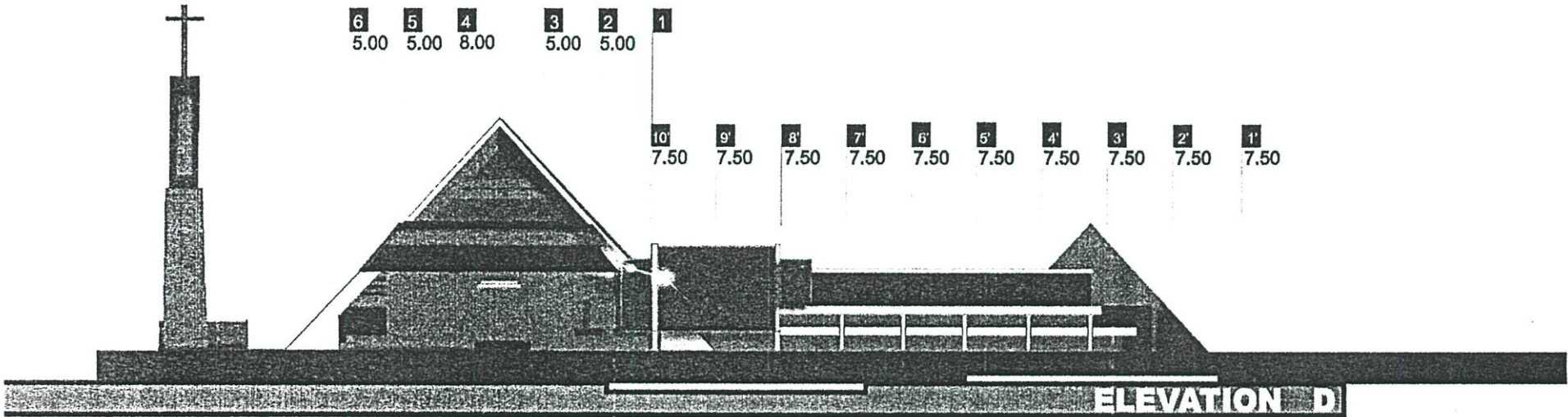
a 5.00 b 5.00 c 8.00 d 5.00 e 5.00 f 5.00

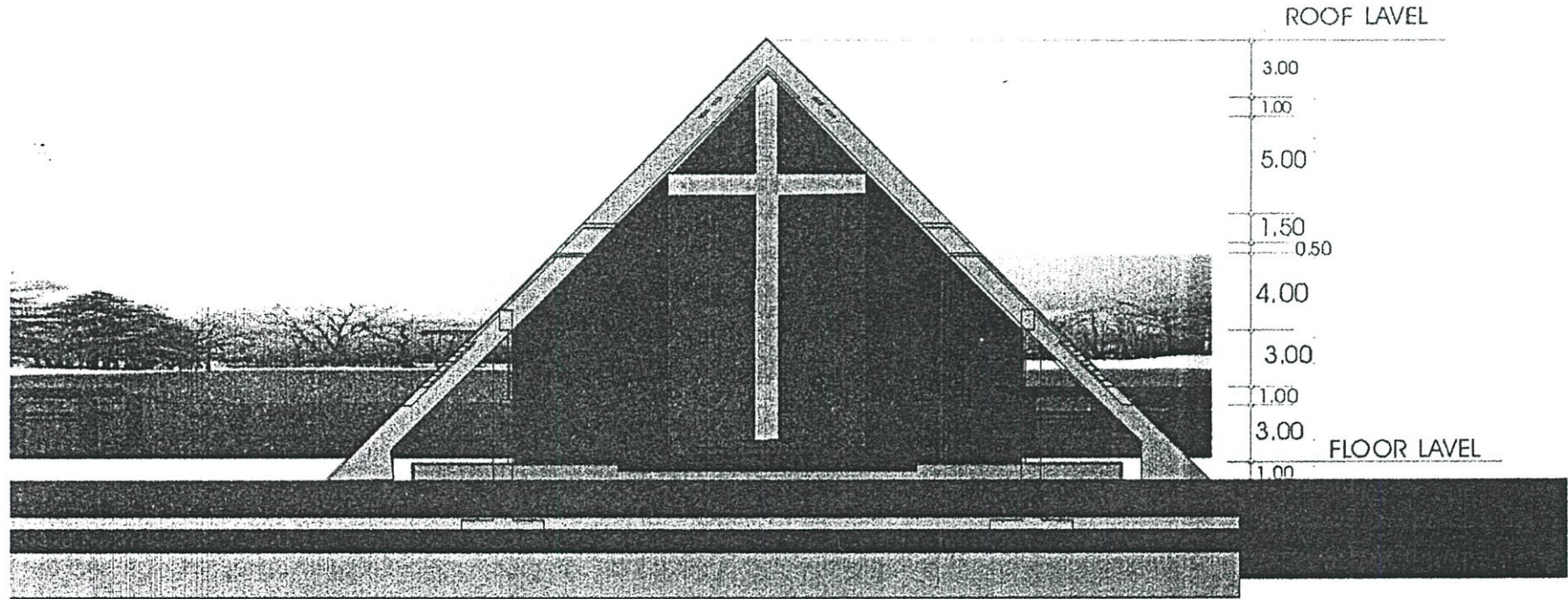
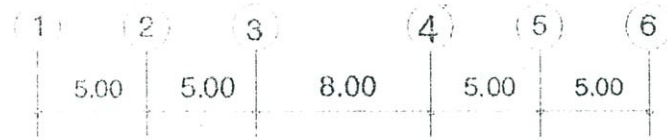
A 7.50 B 7.50 C 7.50 D 7.50 E 7.50 F 7.50 G 7.50

6 5.00 5 5.00 4 8.00 3 5.00 2 5.00 1

10' 7.50 9' 7.50 8' 7.50 7' 7.50 6' 7.50 5' 7.50 4' 7.50 3' 7.50 2' 7.50 1' 7.50

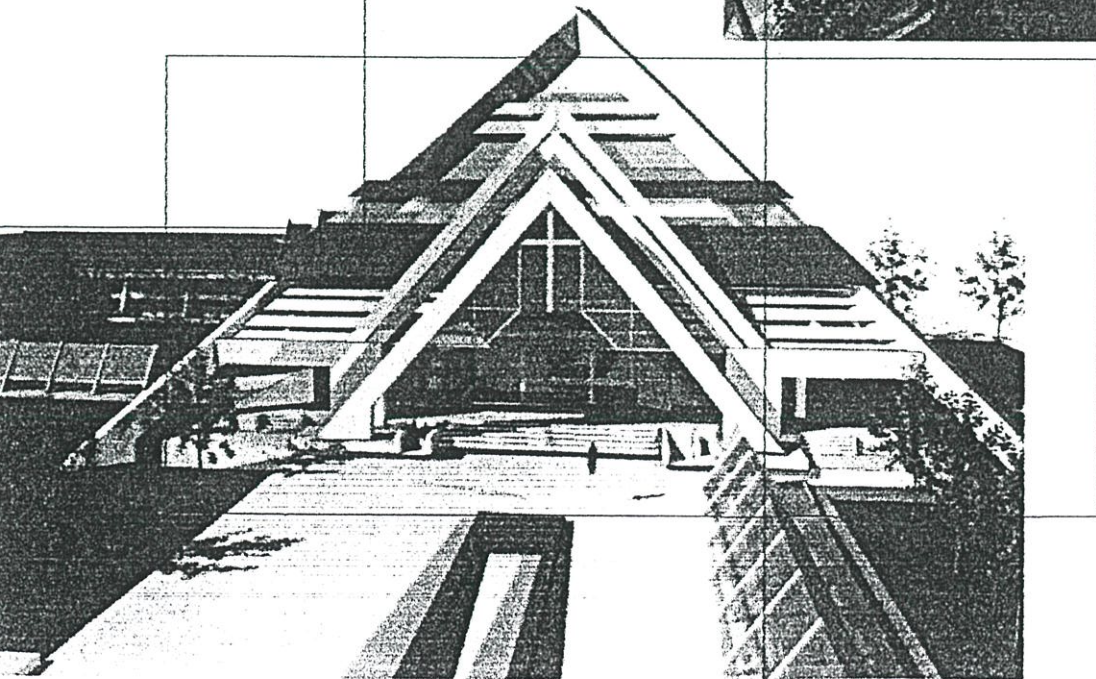
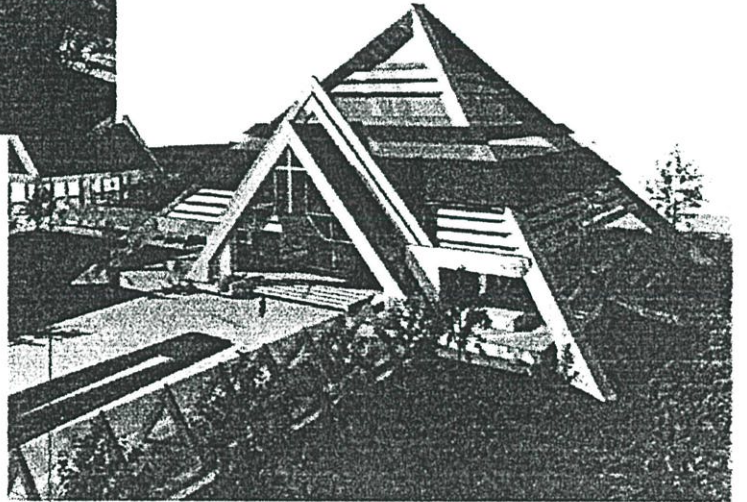
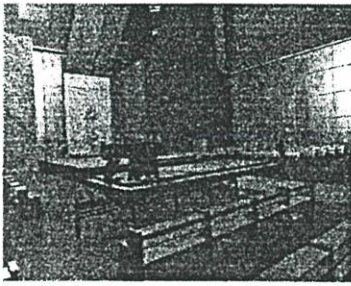
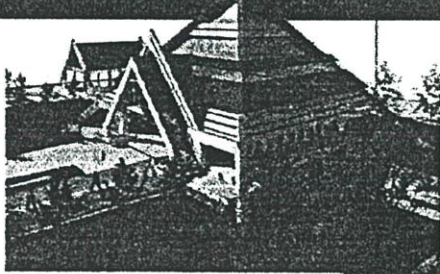
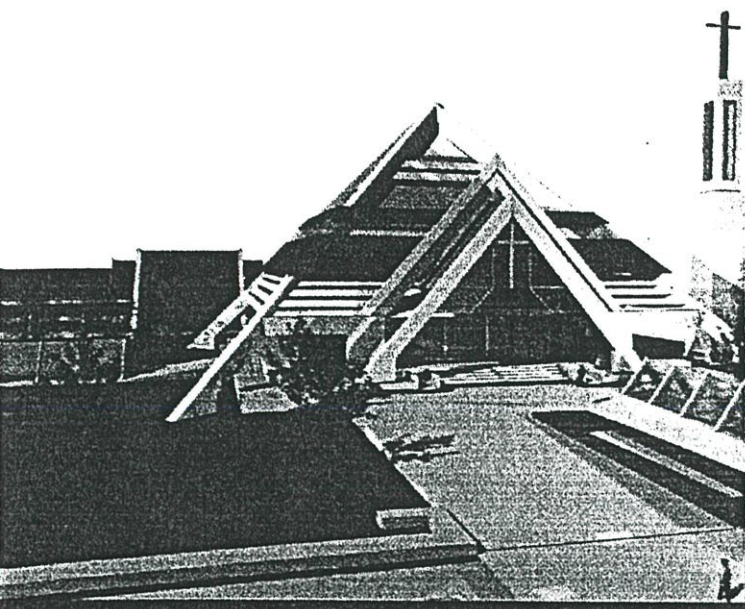

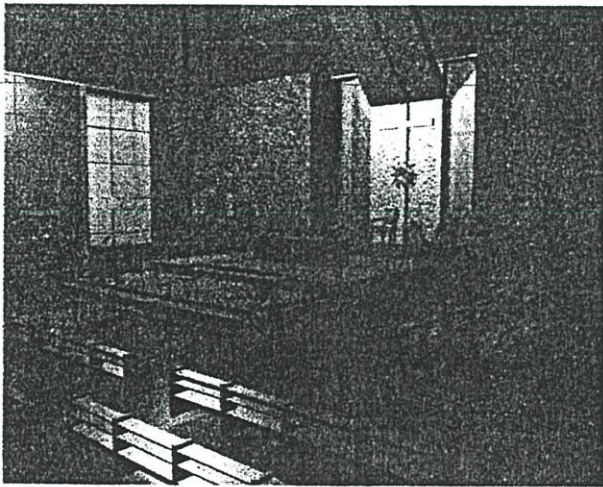
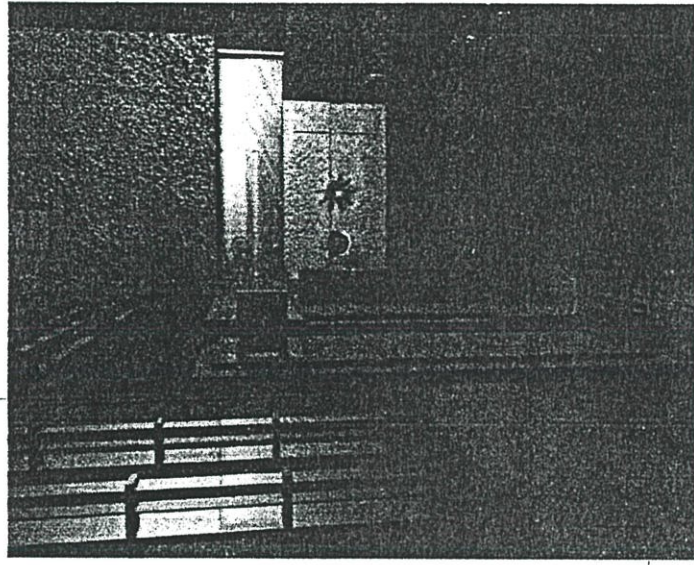
SECTION CHURCH

GRAPHIC SCALE

PERSPECTIVE

INTERIOR OF CHURCH

บรรณานุกรม

- กীরติ บุญเจือ. 2529. หลักความเชื่อของชาวคริสต์คาทอลิก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- เกรียงศักดิ์ โกวิทวาณิช. 2542. บาทหลวงศิลปศักดิ์สิทธิ์ “กับการฉลองพิธีขอบพระคุณบูชามิสซา) เพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ. วิทยาลัยแสงธรรม.
- จำเนียร กิจเจริญ. 2535. บาทหลวง. “ความเข้าใจเกี่ยวกับวัด” สารอักษรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. ปีที่ 3. ฉบับที่ 3-4 (กุมภาพันธ์ 1991-1992).
- โชติ กัลยาณมิตร. 2541. เข้าใจโบสถ์ฝรั่งเศสาศาสนาศิลปะยุคกลางในยุโรป. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- บรรดาพระบิดาจารย์แห่งสภาสังคายนา. เอกสารแห่งสภาสังคายนา วาติกันที่ 2 พระธรรมบัญญัติ เรื่อง การเผยแพร่ของพระเป็นเจ้าของเจ้าและพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์. เล่ม 2 พิมพ์ที่ 2. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์.
- ผู้สตี ทิพทัส. 2530. หลักการเบื้องต้นในการจัดองค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรม. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพศาล อานามวัฒน์. 2543. บาทหลวง. ศาสนศิลป์นิยมและไทยศิลป์นิยม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยแสงธรรม.
- วิจิตร เจริญภักตร์ 2526. ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมตะวันตกคริสเตียนตอนต้น สมัยใหม่. สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภาวัลย์ แสงลิมสุวรรณ. 2542. โบสถ์คาทอลิกในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ถึงพุทธศักราช 2475. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรกรรม ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วนิดา ขำเขียว. 2543. ประวัติศาสตร์ศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์ จำกัด.
- สิริวัฒน์ วงษ์สิริ. 2541. ศาสนาของโลก. กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช. 2525. สื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย. ทำเนียบวัดคาทอลิก ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- เอื้อม อนันตศาสนต์. 2539. การออกแบบผังบริเวณ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- อัสนีัย ชูอรุณ. 2537. ประวัติศาสตร์ศิลปะ ยุคเฟื่องฟูและยุคใหม่. กรุงเทพฯ. โอ.เอส. พรีนติ้งเฮาส์ จำกัด.
- Chiara, Joseph De. 1973. Time-Saver Standards for Building Typers, 2nd.ed, Newyork. King Sport Press.
- Gary Miler. 1969. Baroque Chorches. London. Gibb, Ltd.
- Mills, Edward D. 1960. Planning the Architects' Handbook. 10 th.ed, Frome and London. Butler & Tanner Ltd.
- Ramsey and Sleeper. 1988. Architectural Graphic Standards. Manila. Bustamante Press Inc.
- Richard clay. 1968. Great Building of the world. England.
- Sleeper, Harold R. 1955. Building Planning and Design Standards. Usa. John Wiley & Sous, Inc.
- Smith, GE Kidder. 1976. The New Church of Europe. Lond. Shenval Press.
- Thames and Hudson. 1967. The CATHEDRALS OF ENGLAND. Norwich. Jarrold and Sons Ltd.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เรื่อง

แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

โครงการวิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ให้สอดคล้องต่อการดำเนินกิจกรรมของผู้มาใช้สถานที่ในปัจจุบัน ส่วนแบบสัมภาษณ์ (ปลายปิด) นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น ความพึงพอใจ พฤติกรรมของผู้ใช้ ปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อม และความต้องการในการมาใช้สถานที่บนพื้นฐานทางความเชื่อทางศาสนาของผู้ที่ใช้ในปัจจุบัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และใช้เป็นแนวความคิดส่วนหนึ่ง ประกอบกับหลักทฤษฎีทางสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นแนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯในปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาจากท่าน ได้โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ (ปลายปิด) ที่ตรงกับความเป็นจริงและให้ครบทุกข้อ ซึ่งจะทำงานวิจัยนี้ได้ผลตรงตามเป้าหมาย คำตอบของท่านผู้วิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีผลเสียหายต่อตัวผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แต่อย่างใด ผู้วิจัยขอขอบคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

แบบสอบถามประกอบการวิจัย

เรื่อง แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ด้านพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมพิธีบูชาขอบพระคุณของสัตบุรุษ

โปรดใส่เครื่องหมายถูกลงในช่อง _____

ชื่อโบสถ์ _____

สถานที่ตั้ง _____

1. เพศ
 - _____ ชาย
 - _____ หญิง
2. อายุ
 - _____ ต่ำกว่า 20 ปี
 - _____ 21-30 ปี
 - _____ 31-40 ปี
 - _____ 41-50 ปี
 - _____ 51-60 ปี
 - _____ มากกว่า 60 ปี
 - _____ ขึ้นไป
3. ท่านมาร่วมพิธีบูชาพร้อมกับใคร
 - _____ มาตามลำพัง
 - _____ มากับครอบครัว _____ คน
 - _____ มากับเพื่อน _____ คน
 - _____ อื่นๆ _____
4. ท่านมาร่วมพิธีบูชาวันใดบ้าง
 - _____ ทุกวัน (จันทร์ - อาทิตย์)
 - _____ ทุกวันธรรมดา (จันทร์ - เสาร์)
 - _____ ทุกวันอาทิตย์และวันสำคัญ
 - _____ ทุกวันอาทิตย์
 - _____ ทุกวันสำคัญ
 - _____ บางอาทิตย์และบางวันสำคัญ
5. ท่านมาร่วมพิธีบูชาในเวลาใด
 - _____ 7.00 - 9.00 น.
 - _____ 9.01 - 11.00 น.
 - _____ 16.00 - 18.00 น.
 - _____ 18.01 - 20.00 น.
 - _____ เวลาอื่นๆ _____
6. ท่านมาร่วมพิธีบูชาที่ดุสิตแห่งนี้ด้วยเหตุผลใด
 - _____ เป็นสัตบุรุษประจำโบสถ์แห่งนี้
 - _____ ความคุ้นเคย
 - _____ ความศรัทธา
 - _____ ตั้งอยู่ใกล้บ้าน
 - _____ อื่นๆ _____
7. ท่านเดินทางมาโบสถ์โดยวิธีใดเป็นประจำ
 - _____ รถยนต์ส่วนตัว
 - _____ รถโดยสาร
 - _____ รถจักรยานยนต์
 - _____ เดินเท้า
 - _____ รถจักรยาน
8. ท่านมาร่วมเพื่อพิธีบูชาอย่างไร
 - _____ มาก่อนเริ่มพิธี
 - _____ มาถึงพอดีเวลาเริ่มพิธี
 - _____ มาถึงตอนทำพิธีสำคัญ
 - _____ อื่นๆ _____
9. ส่วนใหญ่ท่านจะเลือกนั่งในบริเวณใดของโบสถ์
 - _____ บริเวณที่อยู่ใกล้พระแท่นที่สุด
 - _____ บริเวณด้านริมของแถวใกล้ทางเข้า - ออก
 - _____ บริเวณที่ใกล้กับบริเวณนักขับร้องเพื่อได้ยินชัดเจน
 - _____ บริเวณที่สามารถมองเห็นพระสงฆ์ได้
 - _____ บริเวณแถวด้านหลังเพื่อความเป็นส่วนตัว
 - _____ บริเวณใดก็ได้ที่มีที่ว่าง
 - _____ อื่นๆ _____
10. ท่านปฏิบัติอย่างไรขณะประกอบพิธีบูชา
 - _____ สวดและขับร้องอย่างสม่ำเสมอ
 - _____ สวดและขับร้องบ้างบางครั้ง
 - _____ ตั้งใจฟังเสียงสวดและเสียงขับร้อง
 - _____ สวดและขับร้องภายในใจ
 - _____ อื่นๆ _____
11. เมื่อเสร็จสิ้นการประกอบพิธีบูชาแล้วท่านปฏิบัติอย่างไร
 - _____ ประิษาและพูดคุยกับคุณพ่อ
 - _____ พูดคุยและทักทายกับสัตบุรุษอื่นๆ
 - _____ ทำกิจกรรมต่างๆ กับกลุ่มสัตบุรุษ
 - _____ เดินทางกลับเพื่อไปทำธุระอื่น
 - _____ อื่นๆ _____

12. ท่านคิดว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดของโบสถ์คาทอลิกคืออะไร
- _____ เป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์
- _____ เป็นสถานที่ประกอบพิธีบูชา
- _____ เป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจชาวคาทอลิก
- _____ เป็นที่พึ่งของผู้ที่มีความทุกข์
- _____ เป็นสถานที่อบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี
- _____ เป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่เยาวชน
13. ลักษณะที่สำคัญที่สุดของโบสถ์คาทอลิกในปัจจุบัน คือ
- _____ ขนาดพอเหมาะตกแต่งเรียบง่าย
- _____ ขนาดพอเหมาะตกแต่งตามศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
- _____ ขนาดกลางตกแต่งหรูหรา
- _____ ขนาดใหญ่ตกแต่งโอ่โถง
14. รูปแบบของโบสถ์คาทอลิกที่เหมาะสมที่สุด คือ
- _____ อาคารแบบฝรั่ง
- _____ อาคารแบบไทย
- _____ อาคารแบบพื้นบ้านตามวัฒนธรรมท้องถิ่น
- _____ อาคารแบบใดก็ได้
15. ท่านคิดว่าลักษณะที่เหมาะสมของบริเวณรอบๆ โบสถ์เป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- _____ มีสวนพักผ่อนหรือไว้พบปะพูดคุย
- _____ มีการจัดพื้นที่ทำกิจกรรมของกลุ่ม
- _____ มีความร่มรื่นของต้นไม้
- _____ มีสนามเด็กเล่น
- _____ ชุมประดิษฐานรูปนักบุญต่างๆ
16. สัญลักษณ์สำคัญที่สุดที่สื่อให้ทราบว่าเป็นโบสถ์คาทอลิกคืออะไร
- _____ หอระฆัง
- _____ ไม้กางเขน
- _____ หอระฆังและไม้กางเขน
- _____ ตัวยอคารแบบโบสถ์ฝรั่ง
- _____ ช่องหน้าต่างกระจกสี (STAIN GLASS)
- _____ รูปปั้นนักบุญต่างๆ
17. ส่วนสำคัญที่โบสถ์คาทอลิกควรมีการตกแต่งให้สวยงามที่สุด คือ
- _____ บริเวณพระแท่นบูชา
- _____ รูปนักบุญต่างๆ
- _____ ช่องหน้าต่างกระจกสี
- _____ แกวที่นั่งของสัตบุรุษ
- _____ หอระฆัง
- _____ ไม้กางเขน
- _____ รอบๆ ตัวยอคาร
18. ท่านประสบปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชาอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- _____ จำนวนที่นั่งไม่เพียงพอ
- _____ ช่องทางเดินระหว่างที่นั่งคับแคบ
- _____ มองไม่เห็นพระสงฆ์ผู้ประกอบพิธี
- _____ ไม่ได้ยินเสียงบทสวดและเพลง
- _____ อากาศภายในโบสถ์ร้อน อบอ้าว
- _____ บริเวณพักผ่อน นั่งเล่นไม่เพียงพอ
- _____ เสียงรบกวนจากภายนอก
- _____ ระยะทางไกลไม่สะดวกในการเดินทาง
- _____ สถานที่คับแคบ
- _____ อื่นๆ _____
19. ท่านคิดว่าภายในโบสถ์ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกใดเพิ่มเติม
- _____ บริการน้ำดื่ม
- _____ ห้องน้ำ - ส้วม
- _____ บริเวณพักผ่อน
- _____ โทรศัพท์สาธารณะ
- _____ บริเวณรับฝากของ
- _____ ถังขยะ
- _____ ระบบปรับอากาศ
- _____ แสงสว่างเฉพาะที่สำหรับสัตบุรุษ
- _____ ที่วางรองเท้า
- _____ ระบบป้องกันอัคคีภัย
- _____ สิ่งอำนวยความสะดวกของคนชรา , พิการ

แบบสอบถามประกอบการวิจัย

เรื่อง แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คาทอลิกในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
 คุณพ่อคิดว่าการสร้างอาคารโบสถ์ (อาคารที่สัตบุรุษมาประกอบพิธีบูชาขอบพระคุณ ซึ่งไม่รวมอาคารองค์ประกอบอื่นๆ ของวัด) ตามการสังคายนาวาดิกันที่ 2 ควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

1. คุณพ่อมีความเกี่ยวข้องกับวัดนี้ คือ
 - พระสงฆ์ประจำวัด
 - คุณพ่อปลัด
 - มาประกอบพิธีบูชาเป็นครั้งคราว
2. ในปัจจุบันวัดแห่งนี้มีอาคารอะไรบ้าง
 - โบสถ์
 - หอระฆังและไม้กางเขน
 - บ้านพักพระสงฆ์
 - บ้านพักซิสเตอร์
 - สำนักงานวัด
 - อาคารเอนกประสงค์
 - โรงเรียน
 - ศาลาตั้งศพ
 - ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก
3. คุณพ่อคิดว่าหากมีการขยายวัดต่อไปในอนาคต
 คุณพ่อคิดว่าอาคารใหม่ที่ต้องการเพิ่มคืออะไร
 - โบสถ์
 - หอระฆังและไม้กางเขน
 - บ้านพักพระสงฆ์
 - บ้านพักซิสเตอร์
 - สำนักงานวัด
 - อาคารเอนกประสงค์
 - โรงเรียน
 - ศาลาตั้งศพ
 - ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก
4. จำนวนที่นั่งของสัตบุรุษที่โบสถ์แห่งนี้มีจำนวนเท่าไร
 - ต่ำกว่า 200 ที่นั่ง
 - 201 - 300 ที่นั่ง
 - 301 - 400 ที่นั่ง
 - 401 - 500 ที่นั่ง
 - 501 ที่นั่ง ขึ้นไป
5. ปัญหาที่พบมากที่สุดในเรื่องการใช้สอยพื้นที่โบสถ์แห่งนี้คือ
 - จำนวนที่นั่งสัตบุรุษ
 - ระยะของทางเดินระหว่างแถวที่นั่งสัตบุรุษ
 - ระดับความสูงของส่วนสักการสถาน
 - ระยะห่างระหว่างส่วนสักการสถานกับส่วนสัตบุรุษ
 - ตำแหน่งที่ตั้งของวัดน้อยแห่งการคืนดี
6. ปัญหาที่พบมากที่สุดในขณะประกอบพิธีบูชา
 - แสงสว่างในโบสถ์
 - การระบายอากาศ
 - ระบบการกระจายเสียง
 - เสียงรบกวนจากภายนอก
 - การมีส่วนร่วมขณะประกอบพิธี
7. หากในการสร้างวัดใหม่อาคารที่สำคัญและจำเป็นที่สุดมีคือ (เรียงลำดับ 1=สำคัญที่สุด 2,3,4 รองลงมา)
 - โบสถ์
 - บ้านพักพระสงฆ์และซิสเตอร์
 - หอระฆังและไม้กางเขน
 - อาคารเอนกประสงค์
 - โรงเรียน
 - สำนักงานวัด
 - ศาลาตั้งศพ
 - ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก
8. หากในการสร้างวัดใหม่อาคารใดที่จำเป็นต้องสร้างขึ้นก่อน
 ในระยะแรก (เรียงลำดับ 1=สำคัญที่สุด 2,3,4 รองลงมา)
 - โบสถ์
 - บ้านพักพระสงฆ์และซิสเตอร์
 - หอระฆังและไม้กางเขน
 - อาคารเอนกประสงค์
 - โรงเรียน
 - สำนักงานวัด
 - ศาลาตั้งศพ
 - ศูนย์กิจกรรมคาทอลิก

9. คุณพ่อกคิดว่ารูปแบบโบสถ์ที่เหมาะสมมากที่สุด คือ

- อาคารแบบฝรั่ง
 อาคารแบบไทย
 อาคารแบบพื้นบ้านท้องถิ่น
 อาคารประยุกต์เรียบง่าย
 อื่นๆ _____

10. สัญลักษณ์สำคัญที่สุดที่ต้องมีเพื่อสื่อถึงโบสถ์คาทอลิก

- หอระฆัง
 ไม้กางเขน
 ตัวอาคารแบบฝรั่ง
 รูปพระหรือนักบุญ
 ชื่อโบสถ์หรือชื่อนักบุญ
 ช่องหน้าต่างกระจกลี

11. การสร้างโบสถ์บริเวณอื่นๆนอกจากส่วนสักการสถาน และส่วนสัตบุรุษ ที่ควรมีเพิ่มคือ

(เรียงลำดับ 1=สำคัญที่สุด 2,3,4 รองลงมา)

- บริเวณที่พักคอย
 ระเบียงรอบๆ ตัวอาคารโบสถ์
 บริเวณที่สำหรับคนชราและคนพิการ
 บริเวณเด็กเล็ก
 ห้องน้ำ - ส้วม
 ที่จอดรถ
 อื่นๆ _____

12. ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายพระสงฆ์ ควรอยู่ในตำแหน่งใดที่เหมาะสมที่สุด

- ด้านหลังของพระแท่น
 ด้านข้างบริเวณประตู
 ด้านหน้าตัวอาคาร
 อยู่ในบ้านพักของพระสงฆ์

13. สัดส่วนของส่วนสักการสถานกับส่วนที่นั่งสัตบุรุษที่เหมาะสมควรเป็นเท่าใด

- 1 ใน 5
 1 ใน 4
 1 ใน 3
 1 ใน 2

14. ขนาดของอาคารโบสถ์ควรมีขนาดอย่างไรมากที่สุด

- ขนาดใหญ่ ใจโต
 ขนาดกลาง ตกแต่งหรูหรา
 ขนาดพอเหมาะ ตกแต่งเรียบง่าย
 ขนาดพอเหมาะ ตกแต่งตามวัฒนธรรมท้องถิ่น

15. คุณพ่อกคิดว่าขนาดของพระแท่นที่เหมาะสมควรเป็นขนาดเท่าใด (กว้าง x ยาว x สูง)

- 0.60 x 1.50 x 1.00 ม.
 1.00 x 2.00 x 1.00 ม.
 1.00 x 2.50 x 1.00 ม.
 อื่นๆ _____

16. ตำแหน่งที่เหมาะสมที่สุดของผู้ศีลควรอยู่ที่ใด

- มุมใดมุมหนึ่งในส่วนสักการสถาน
 บนผนังด้านหลังพระแท่น
 อยู่ในวัดน้อย
 มุมใดมุมหนึ่งในส่วนสัตบุรุษ
 อยู่ใกล้ประตูทางเข้า-ออกของโบสถ์

17. ตำแหน่งของรูปนักบุญอุปถัมควรอยู่ในตำแหน่งใดที่เหมาะสม มากที่สุด

- หน้าโถงทางเข้า
 ด้านข้างส่วนสักการสถาน
 ด้านข้างของแถวที่นั่ง

ยอดหอระฆัง

- วัดน้อย
 ด้านหน้าวัด

ที่ ทม 1504/ 1181

คณะกรรมการผู้ตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

29 มีนาคม 2545

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

นมัสการ พระคุณเจ้าเจ้าอาวาสวัดนักบุญยอแซฟ ตรอกจันทน์

ด้วย นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม มีความประสงค์จะขอถ่ายภาพอาคารโบสถ์ และแจกแบบสอบถามกับ
สัตบุรุษและเจ้าอาวาส เพื่อประกอบการจัดเตรียมวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์
นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว และหวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 7373000 ต่อ 3692

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504/ 1181

คณะกรรมการผู้คณาการ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

นัศการ พระคุณเจ้าเจ้าอาวาสวัดแม่พระประจักษ์เมืองลุดด์ หัวตะเม่

ด้วย นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม มีความประสงค์จะขอถ่ายภาพอาคารโบสถ์ และแจกแบบสอบถามกับ สัตบุรุษและเจ้าอาวาส เพื่อประกอบการจัดเตรียมวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 7373000 ต่อ 3692

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504 / 1182

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผศ.อัจฉรา สืบสินธุ์สกุลไชย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขต
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ”

คณะกรรมการอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่อง
ดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามี
เนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลของ
นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 327-1199, 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504 / 1182

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

29 มีนาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์วิภาวัลย์ แสงลิมสุวรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรม จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ”

คณะกรรมการอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลของ นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199, 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร 369040

ที่ ทม 1504 / 1182

คณะกรรมการผู้ทดสอบมาตรฐาน

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

29 มีนาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์สุวัฒน์ ตันทานุช

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรม จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ”

คณะกรรมการผู้ทดสอบมาตรฐานพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลของ นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199, 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร 3769040

ที่ ทม 1504 / **1182**

คณะกรรมการผู้ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒๙ มีนาคม ๒๕๔๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ดวงนภา ศิลปสาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขต
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ”

คณะกรรมการผู้ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่อง
ดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามี
เนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลของ
นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 327-1199, 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504 / **1182**

คณะกรรมการอำนวยการ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

29 มีนาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน คุณพ่อไพศาล อานามวัฒน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรม จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ”

คณะกรรมการอำนวยการพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลของ นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199, 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร ๖๖๐๐๓๐

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หน่วยบัณฑิตศึกษา งานทะเบียน โทร. 3692

ที่ ทม 1504/ 1182

วันที่ 29 มีนาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม

เรียน ผศ.สมพล ดำรงเสถียร

ด้วย นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ในเขต
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม
ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บรวบรวม
ข้อมูลของ นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นพร้อมกันนี้ได้แนบบแบบสอบถาม
เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีและขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

ที่ ทม 1504/ 1181

คณะกรรมการผู้ตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

29 มีนาคม 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

นมัสการ พระคุณเจ้าเจ้าอาวาสอาสนวิหารอัสสัมชัญ บางรัก

ด้วย นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม มีความประสงค์จะขอถ่ายภาพอาคารโบสถ์ และแจกแบบสอบถามกับ
สัตบุรุษและเจ้าอาวาส เพื่อประกอบการจัดเตรียมวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวความคิดในการออกแบบโบสถ์คริสต์
นิกายโรมันคาทอลิก ในเขตอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว และหวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

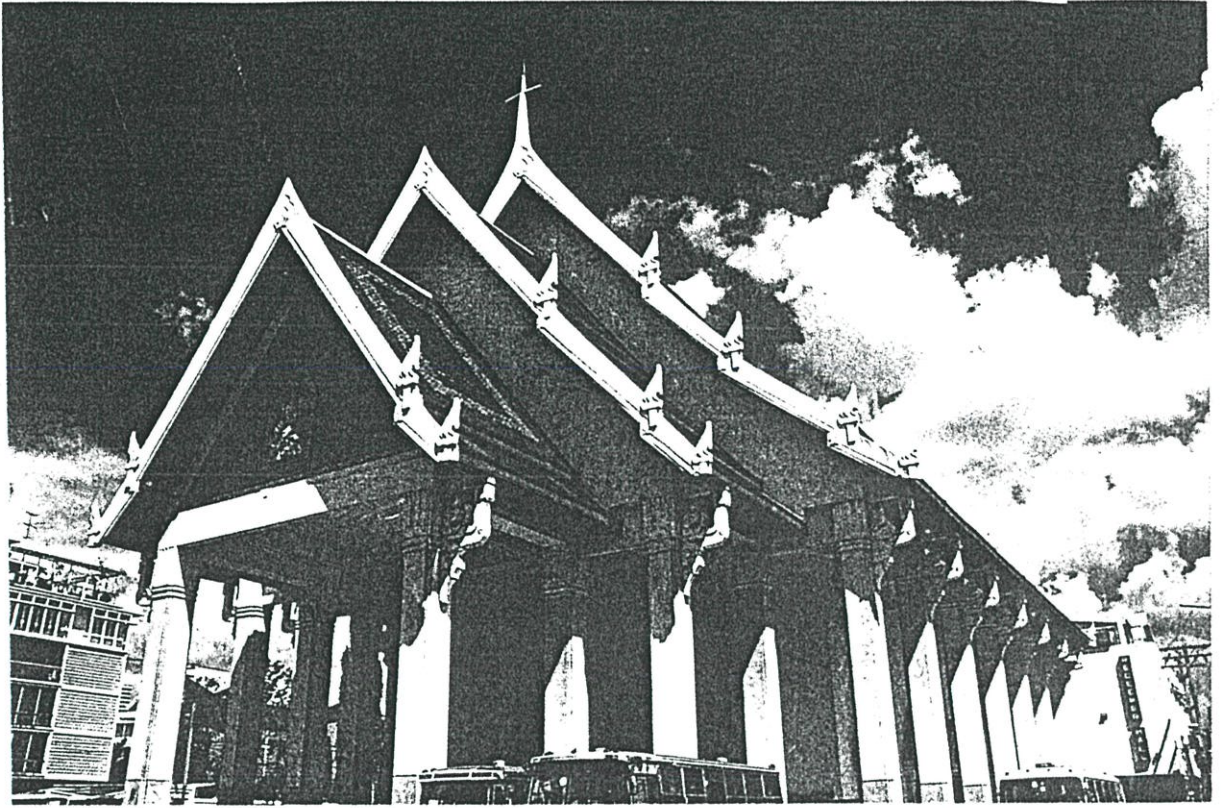
ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

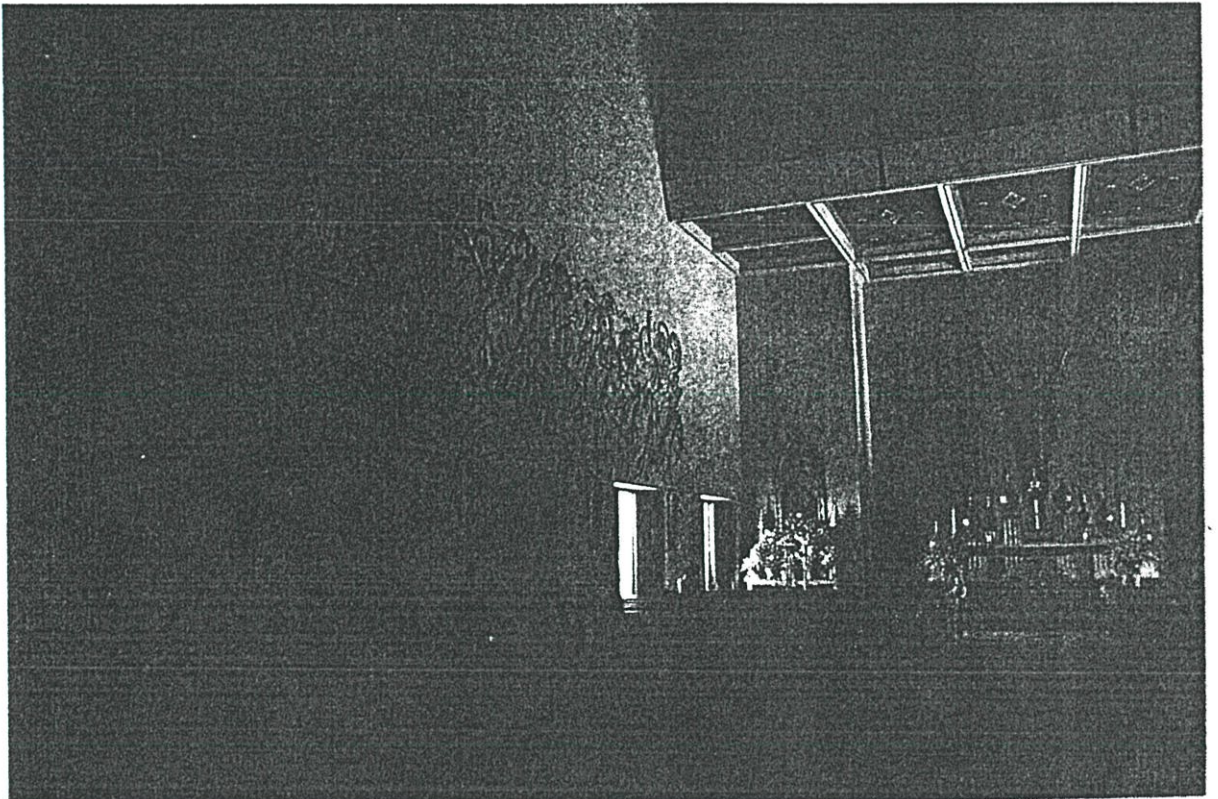
โทร. 7373000 ต่อ 3692

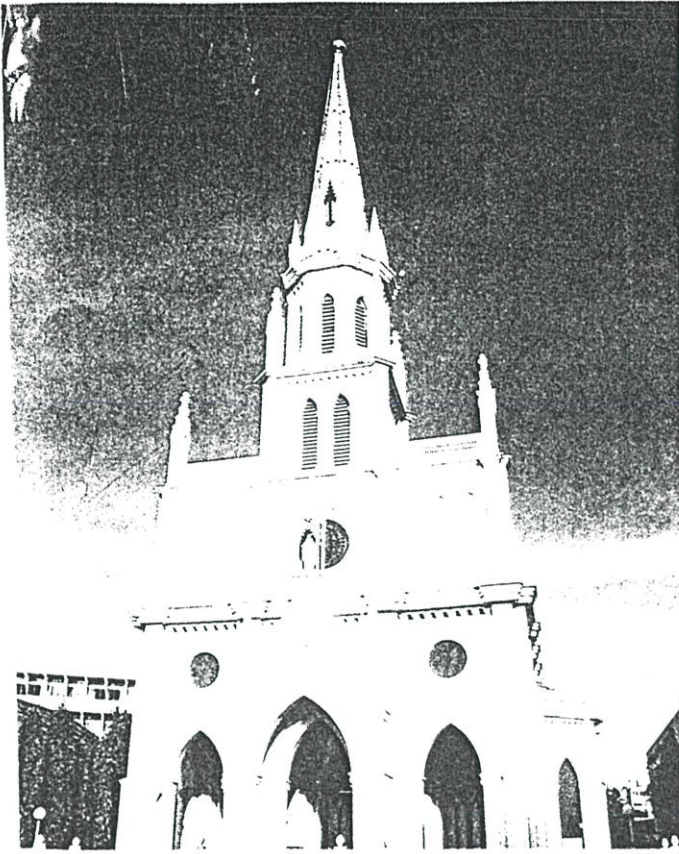
โทรสาร. 3269040

ภาพประกอบ ภาคผนวก

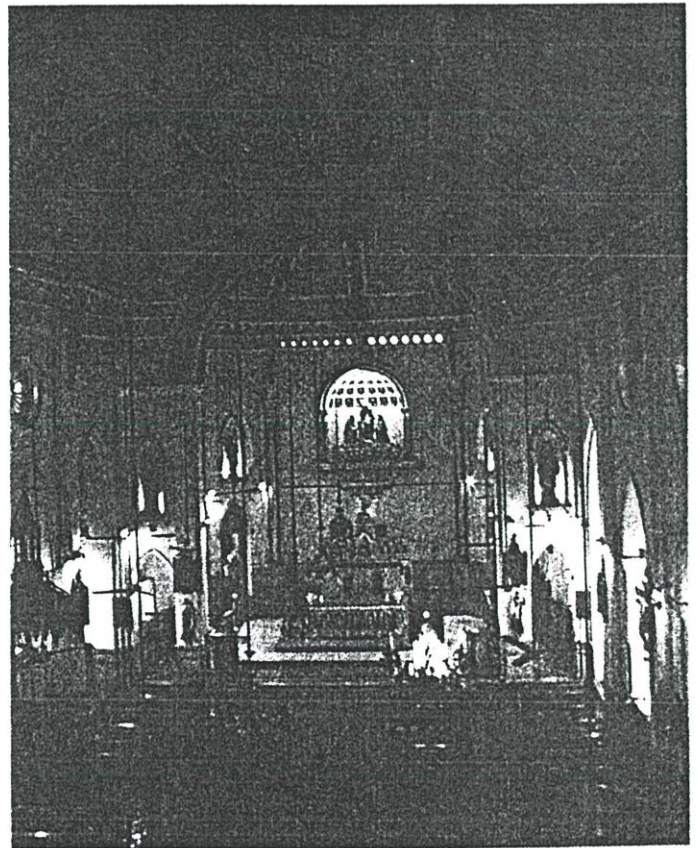

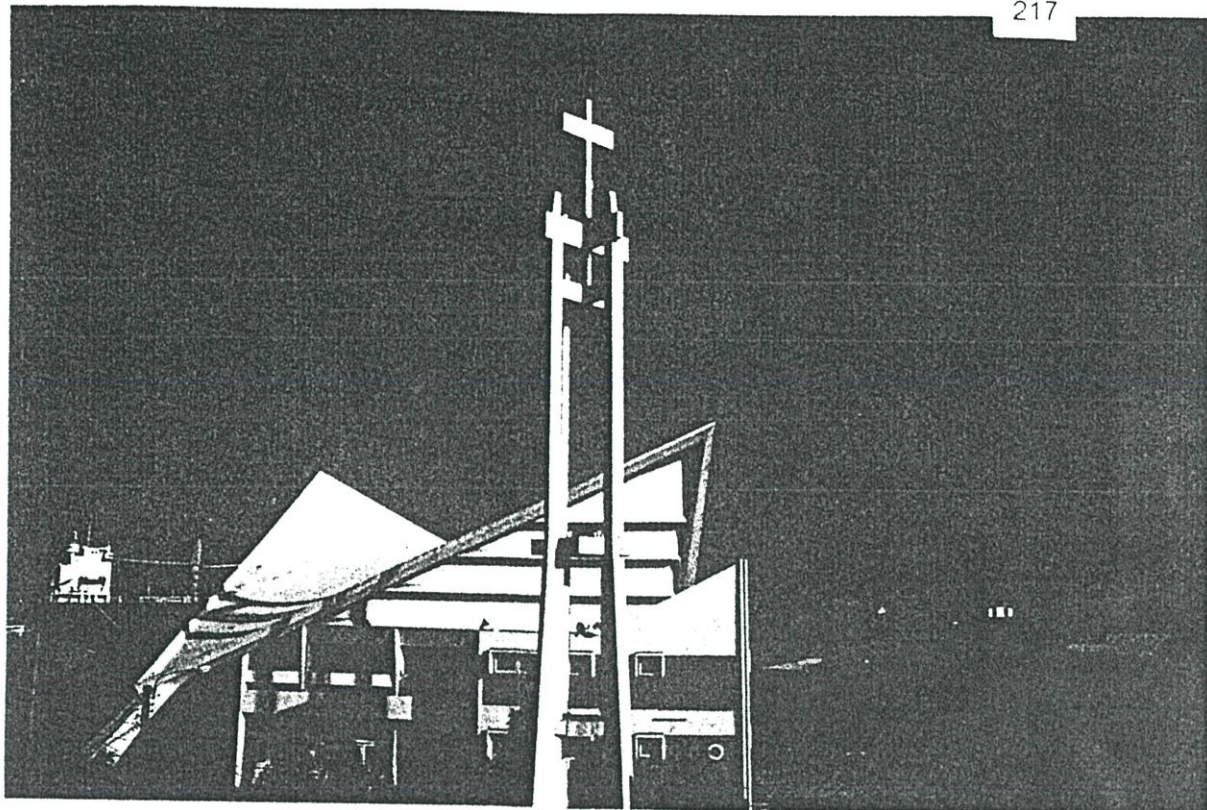
วัดพระมหาไถ่

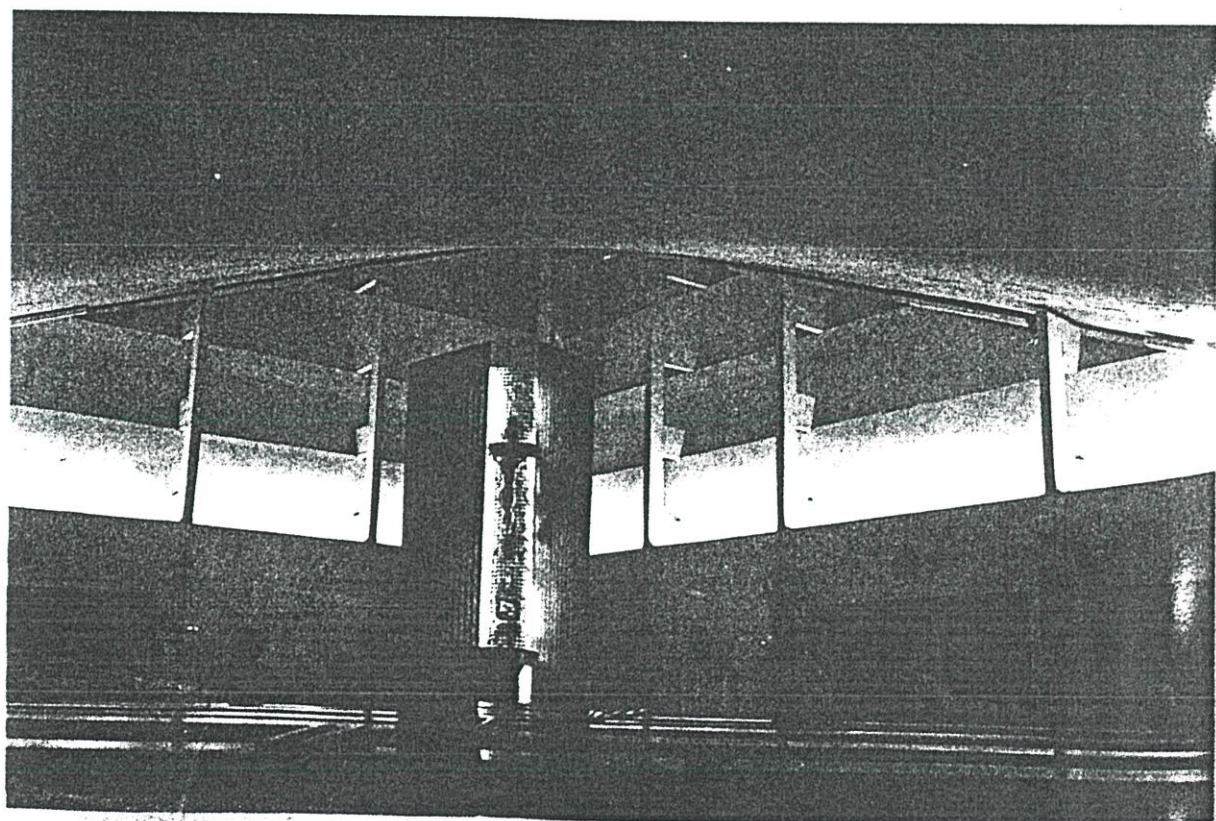

วัดแม่พระลูกประคำ กาลหวัร์

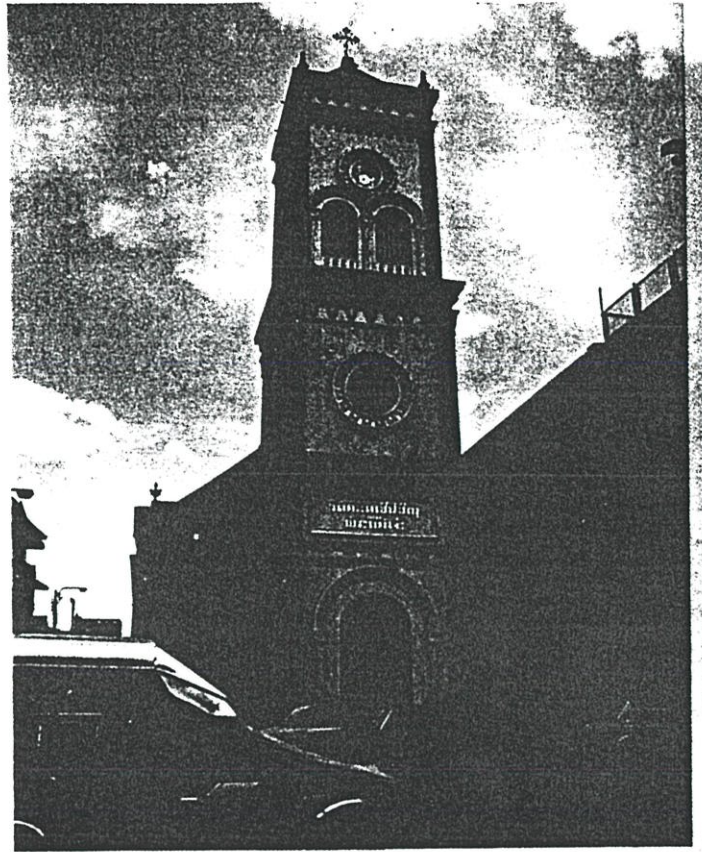

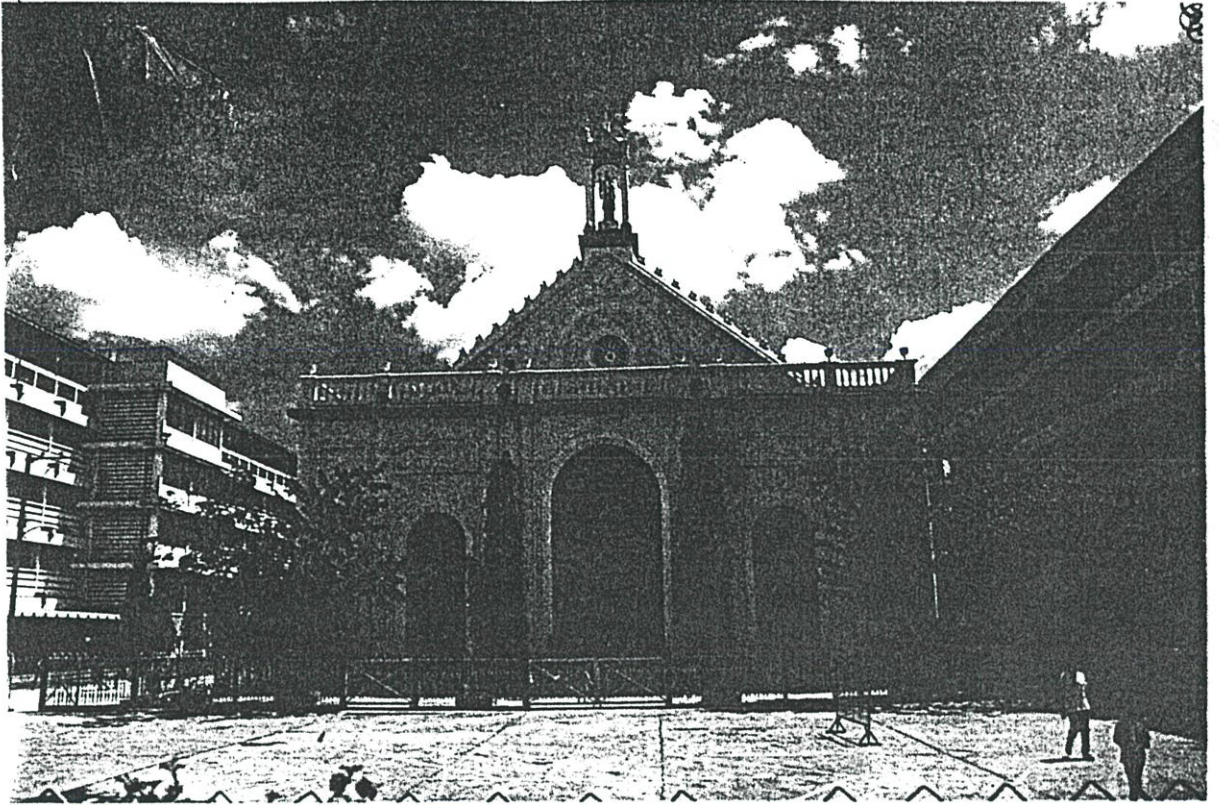
วัดอัครเทวดาราฟาแอล ปากน้ำ

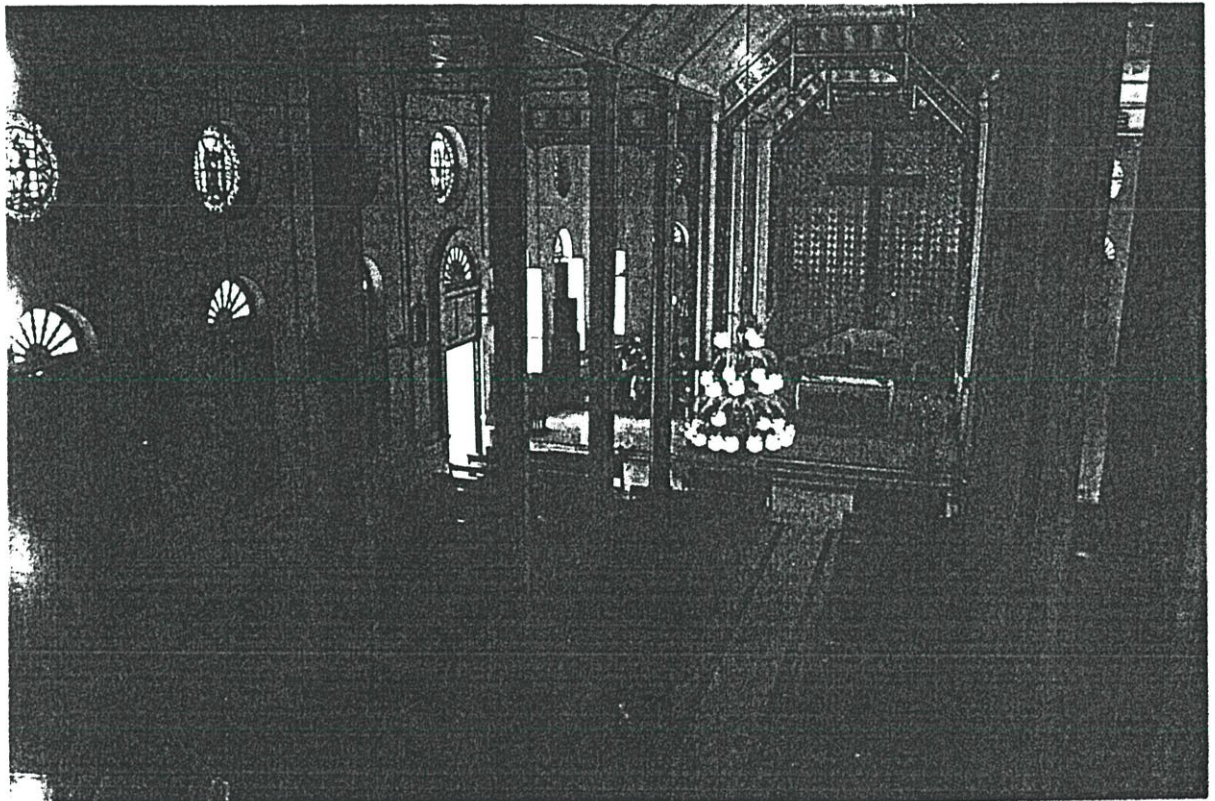

วัดคอนเซ็ปชัน

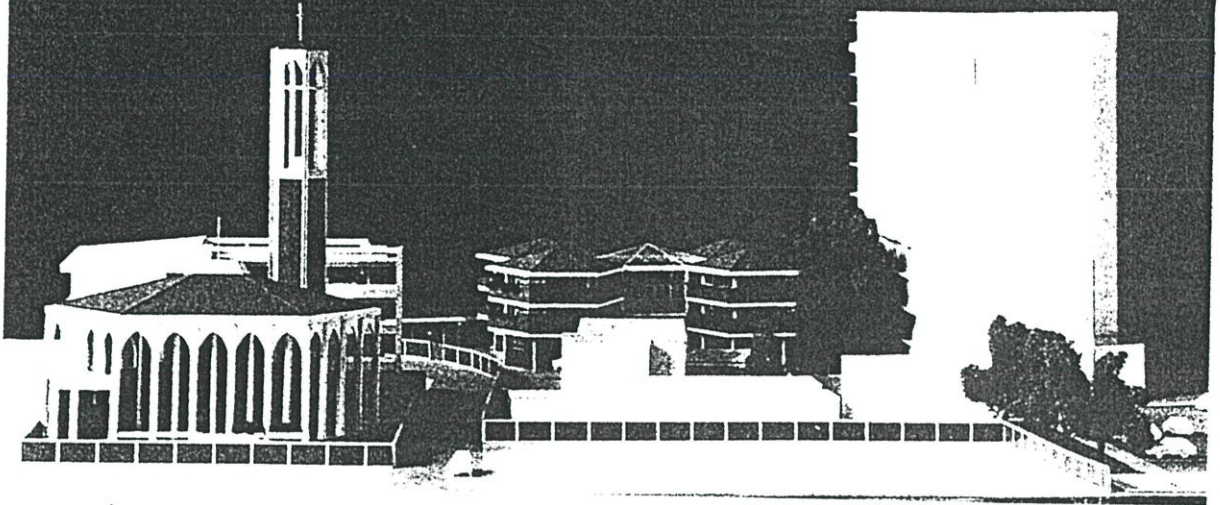

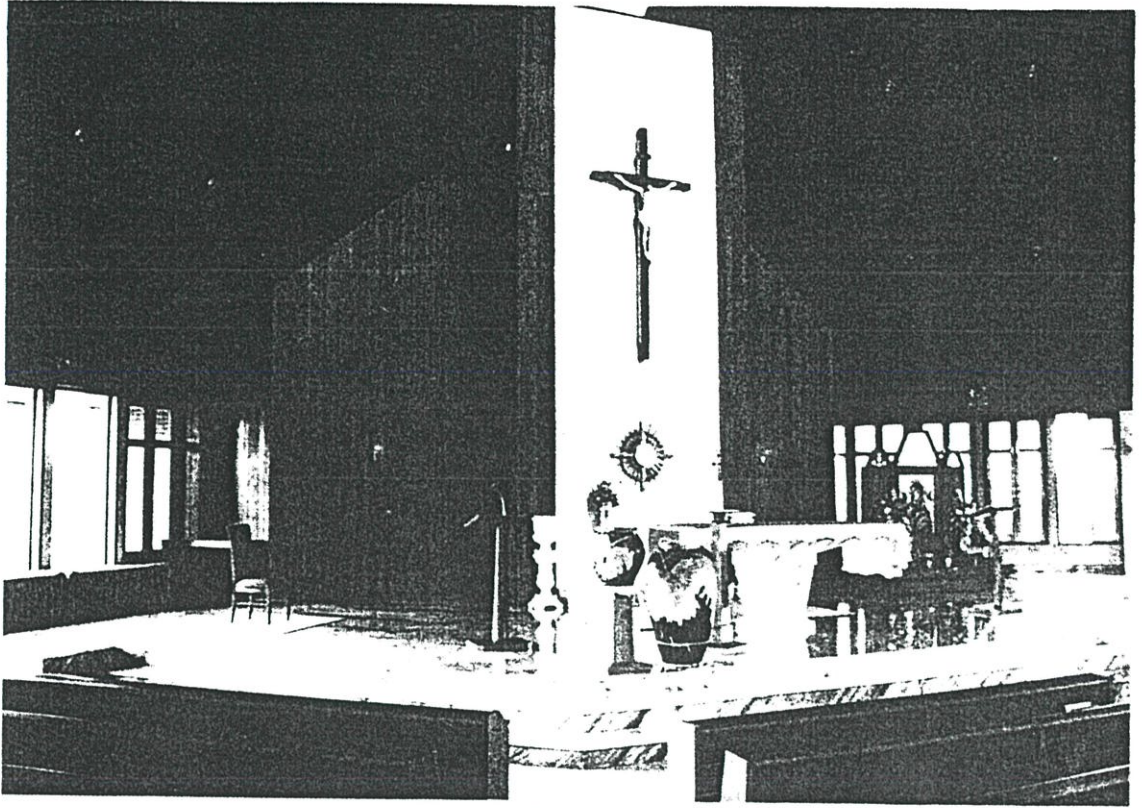
วัดนักบุญฟรังซิสเซเวียร์ สามเสน

วัดเซนต์จอห์น ห้าแยกลาดพร้าว วิภาวดีรังสิต เริ่มก่อสร้างปี 1986-2529

วัดเซนต์จอห์น

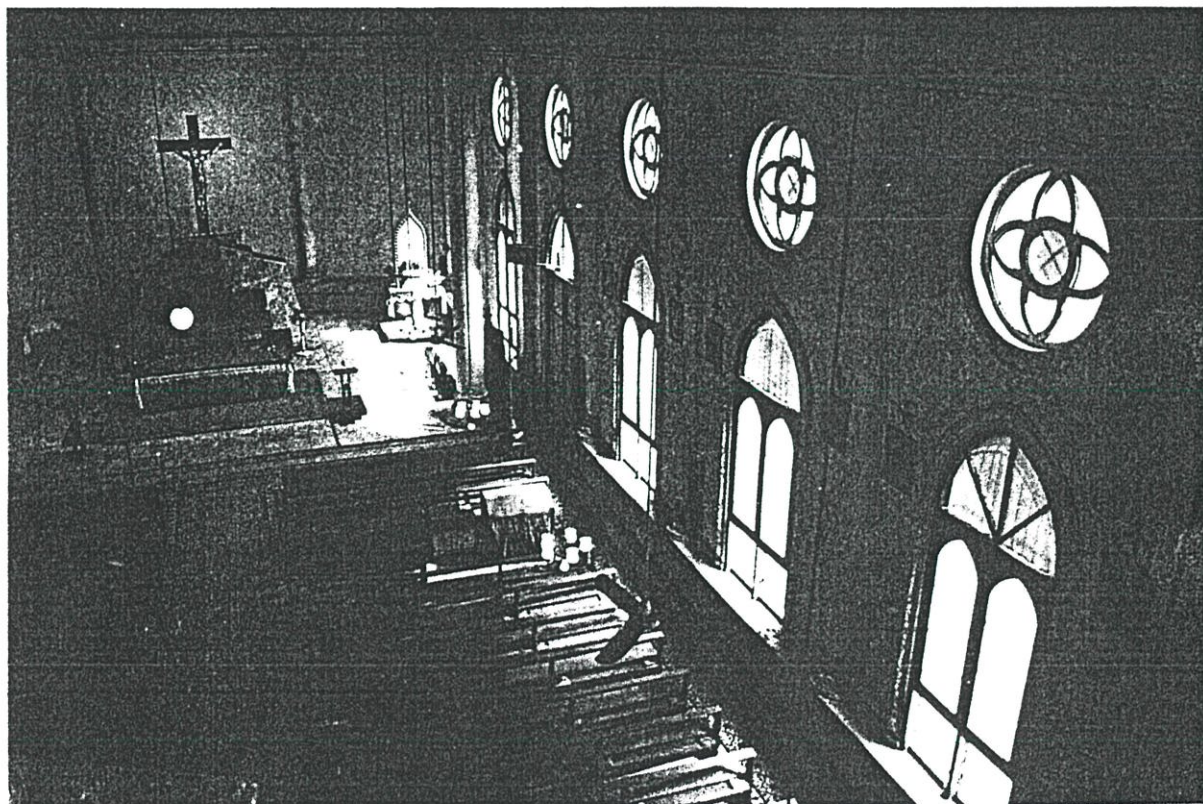

วัดพระมารดานิจจานุเคราะห์ คลองจั่น

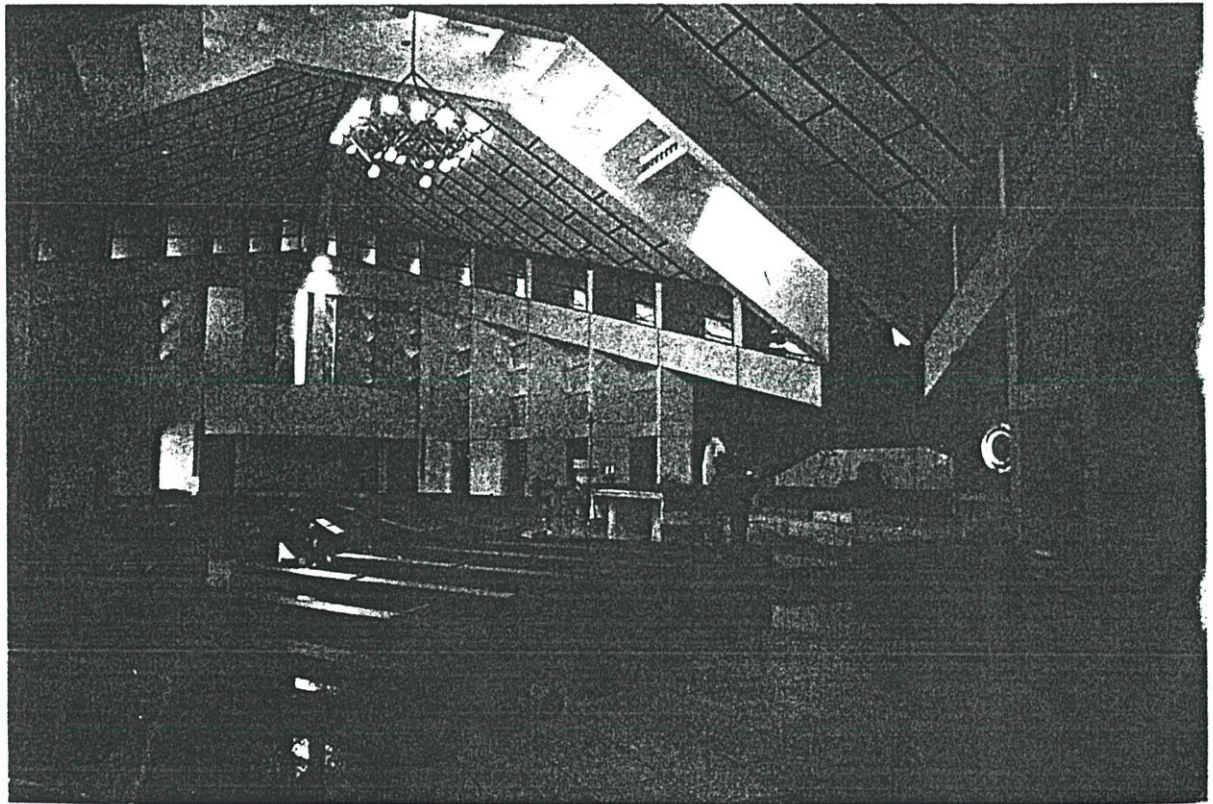

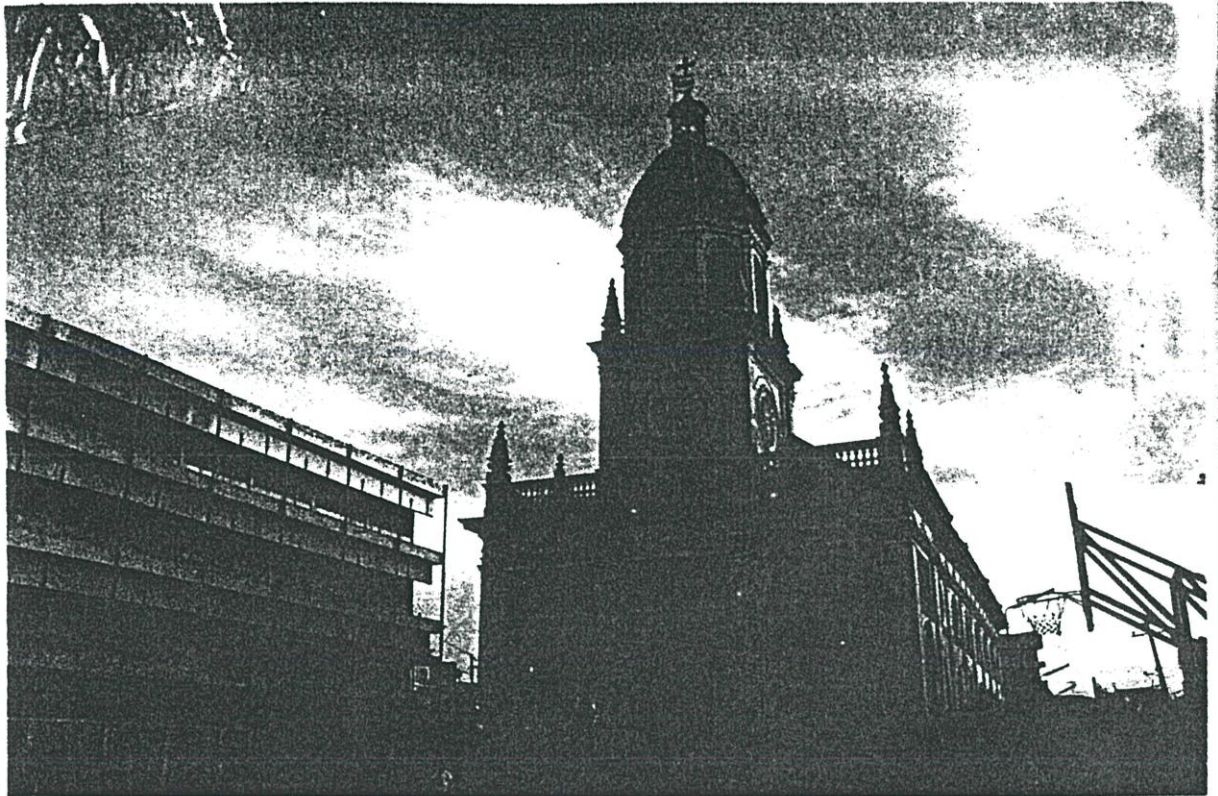
วัดแม่พระฟาติมา คันทอง

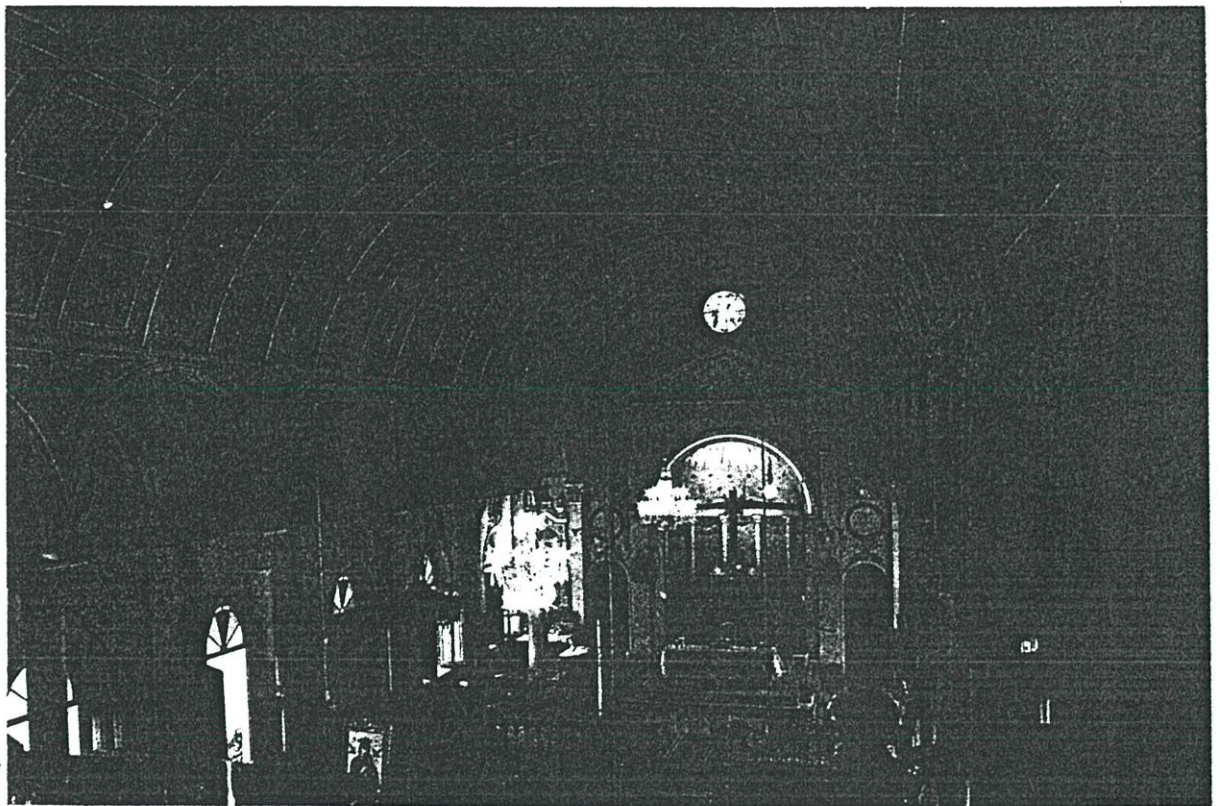

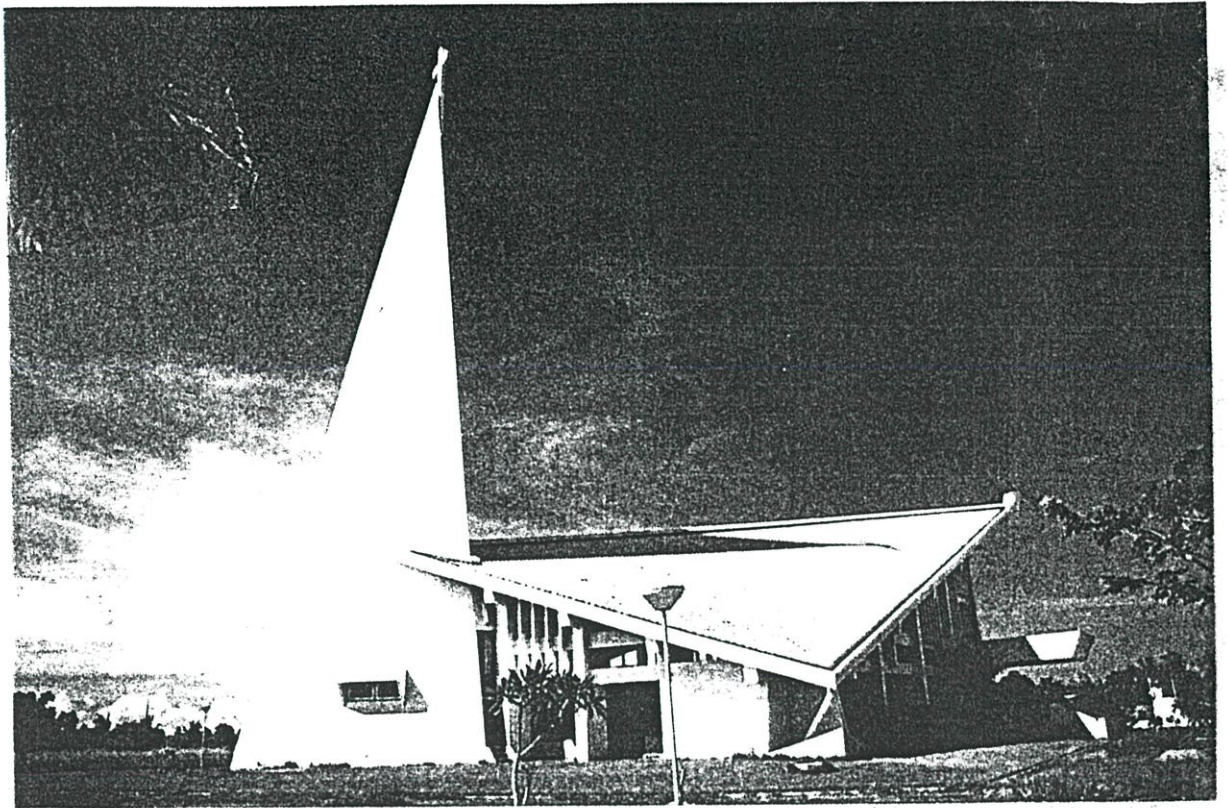
วัดพระแม่มหาการุณย์ นนทบุรี

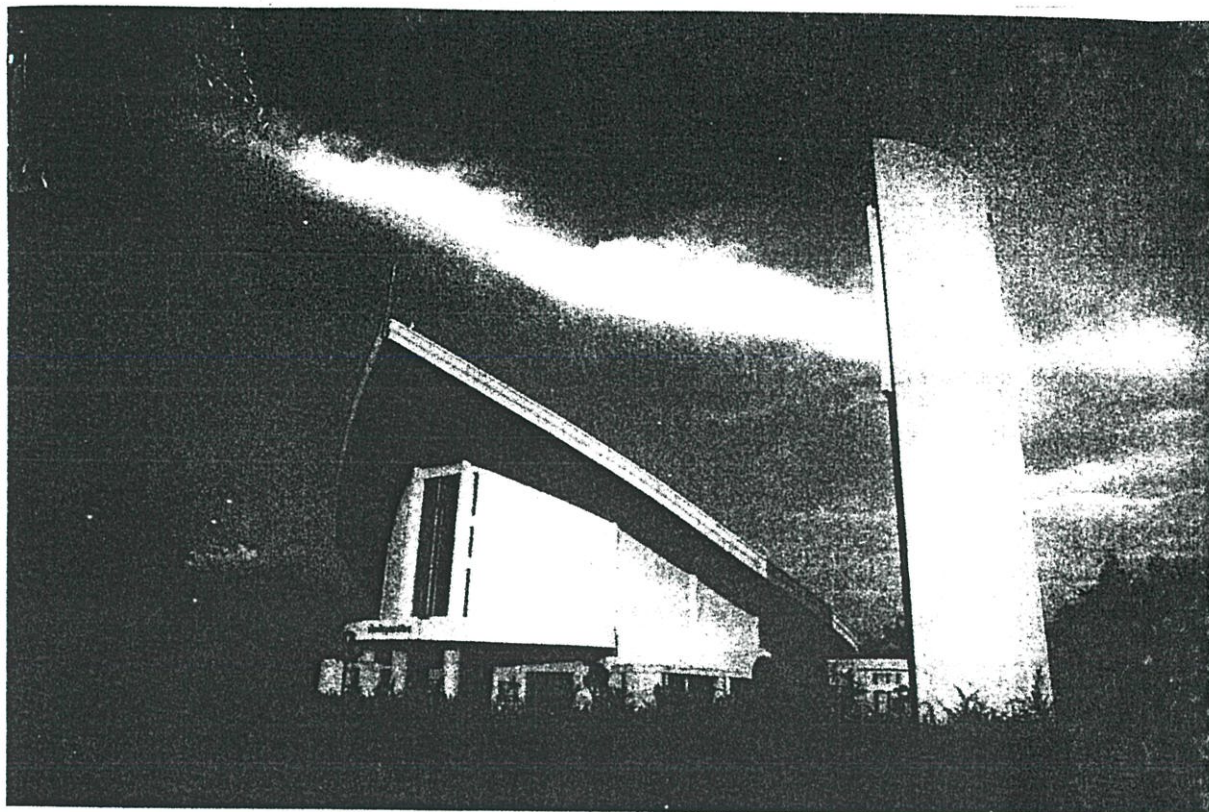
วัดซางตาครู้ส กุฉิน

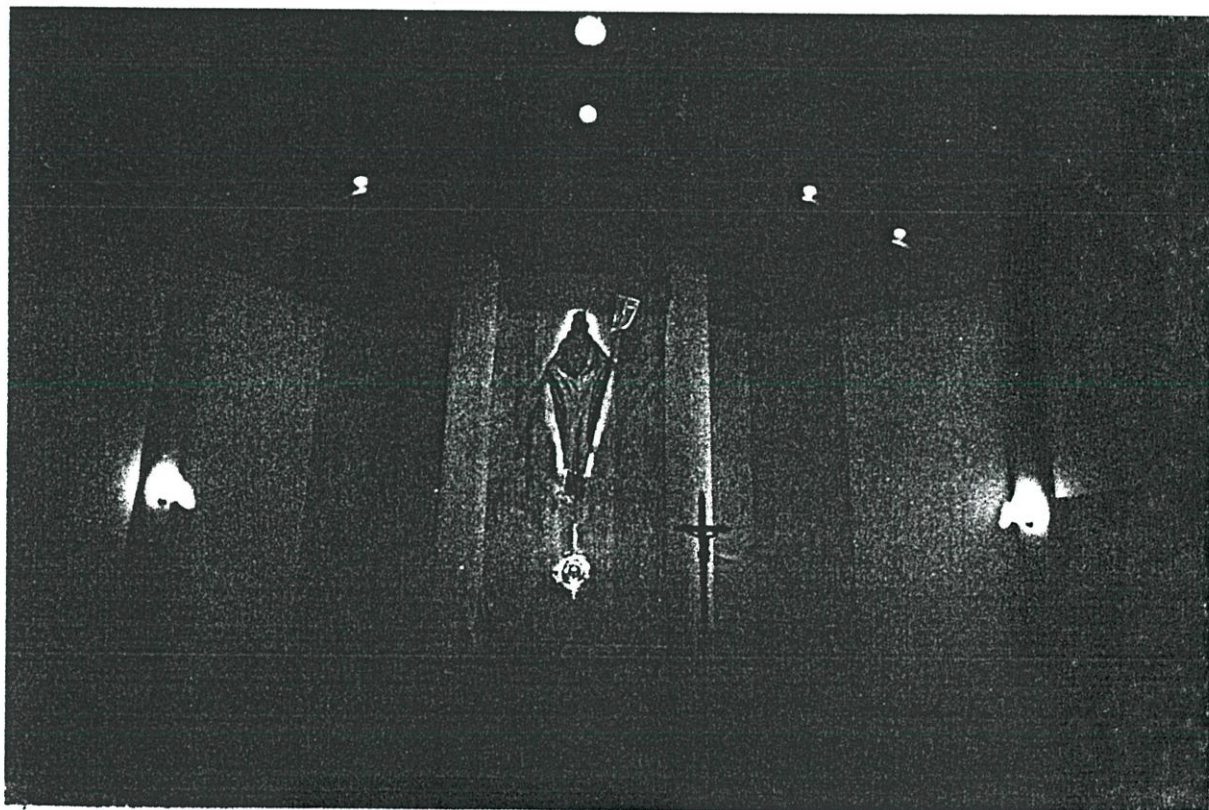

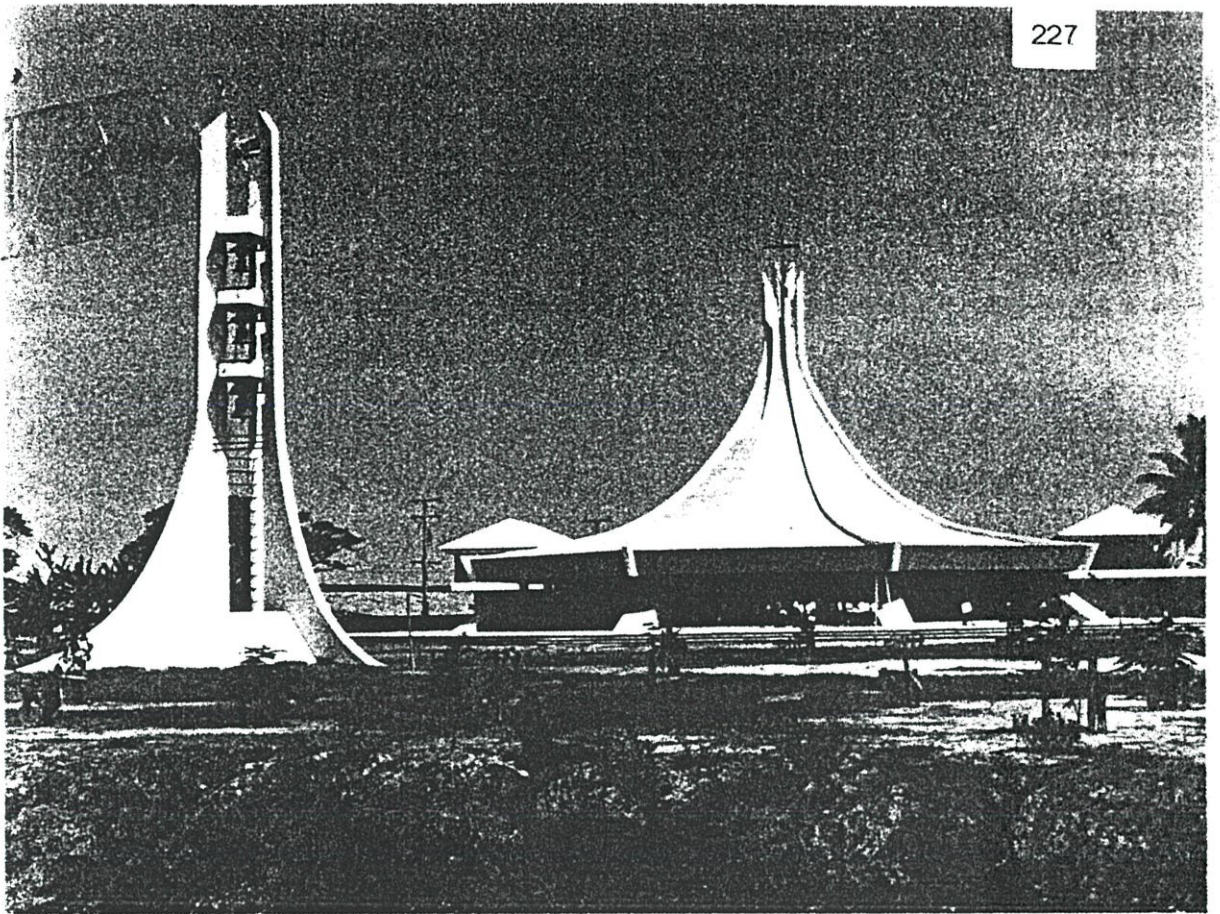
วัดเซนส์ร็อค ท่าไข่

วัดนักบุญเปโตร สามพราน

วัดนักบุญเทเรซา หน้าโลก

ประวัติผู้เขียน

นายพัฒนศักดิ์ รัชไทยศักดิ์ เกิดวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2519 สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2526 ระดับอนุบาลจากโรงเรียนอนุบาลบวร พ.ศ.2532 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนสุนานารี พ.ศ.2535 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย พ.ศ.2539 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาสถาปัตยกรรมจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา พ.ศ. 2541 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาสถาปัตยกรรม จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และเข้าศึกษาคณะบัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม ในปี พ.ศ. 2543

ประวัติการทำงาน (WORK EXPERIENCE)

- 1998 - PLAN 2711 CO ., LTD Bangna Bangkok
- 1999 - Teacher Architecture at Fine Art college Ladkrabang Bangkok
Performance on Photographer of Bakerymusic with job freelance
- 2000 - INTER FURNITURE, Bangkok
- 2001 - WOFT TECH DESIGN Bangkok.
Performance & Exhibition. Bakery Organized for the concert on 17th
February 2001
- 2002 - DIGITAL ASIA CONCEPTS CO., LTD. Bangkok